

UNDERDÅNIGT FÖRSLAG

TILL

ORDNANDE

AF

FOSTERBARNSVÅRDEN

M. M.

AFGIFVET

AF

DEN AF KONGL. MAJ:ET FÖR ÄNDAMÅLET TILLSATTA KOMITÉ.

STOCKHOLM
K. L. BECKMANS BOKTRYCKERI
1897.

	Sid.
18 §	84.
19 »	»
Öfvergångsstadgandet	88.
B. Motiv för förslaget till ändring af § 8 instruktionen för lakare, som äro för helso- och sjukvården inom visst område anstälde, äfvensom för andre, som utöfva läkarekonsten, den 31 oktober 1890	89.
C. Motiv för förslaget till ändrad lydelse af 14 kapitlet 45 § strafflagen	90.
D. Motiv för förslaget till ändring af 12, 40, 41 och 43 §§ förordningen angående fattigvården den 9 juni 1871.	
12 §	92.
40, 41 och 43 §§	94.

IV.

Bilagor.

A. Statistisk redogörelse.	
Tab. litt. a. Fosterbarnens antal	103.
» » b. Af fattigvårdssamhällena underhållna fosterbarn	104.
» » c. Fattigvårdssamhällenas och föräldrars deltagande i kostnaden för de af fattigvårdsstyrelserna inom egna fattigvårdssamhällena utackordade barnen	105.
» » d. Fosterbarnens ålder	106.
» » e. Inom eller utom äktenskap födda fosterbarn	107.
» » f. Fosterlegans storlek	108.
» » g. Fostermodrarnas civilstånd	109.
» » h. Fattigvårdssamhällena, inom hvilka fattigvårdsförordningens 13 § mom. 1, i fråga om distriktsindelning, och mom. 2 tillämpats, så ock der barn uttingats genom auktion	110.
» » i. Af fattigvården understödda barn till arbetsföra föräldrar	111.
» » k. Dödlighet bland fosterbarnen år 1894	112.
» » l. Af tjänsteläkarne besvarade frågor	114.
Text till tabellerna.	
Inledning	115.
Tab. litt. a, b och c	119.
» » d.	124.
» » e.	126.
» » f.	128.
» » g.	130.
» » h. och i.	132.
» » k.	134.
Allmänna uttalanden.	
Fattigvårdsstyrelsernas och presterskapets meddelanden	136.
Tjänsteläkarnes meddelanden (Tab. litt. L)	138.
B. Förteckning å allmänna och enskilda barnavårdsinrättningar i Sverige	147.
C. Promemoria angående fosterbarnsväsendet i Norge och främmande länder, utarbetad af komiténs sekreterare	165.

I.

Skrifvelse till Konungen.

Allmän motivering.

TILL KONUNGEN.

Sedan genom en af dåvarande sundhetsinspektören i Stockholm numera medicinalrådet R. Wawrinsky utgifven afhandling, bilagd Stockholms stads helsovårdsnämnds årsberättelse för år 1890, visats, att

svåra sanitära missförhållanden vore rådande i afseende å fosterbarnsvården i hufvudstaden, hafva helso- och fattigvårdsnämnderna derstädes i underdånig skrifvelse den 19 april 1892 framhållit nödvändigheten att ställa hithörande verksamhet under särskild tillsyn af myndigheterna; och då detta behof sannolikt förefunnes äfven i landsortsstäderna, samt fosterbarnsväsendet antagligen icke kunde reformeras utan någon rubbning af det bestående rättsförhållandet mellan föräldrar och barn, syntes det nämnderna hvarken tillräckligt att reformen inskränktes till hufvudstaden eller med gällande rättsuppfattning förenligt, att den bestämdes genom reglementering af den administrativa ortsmyndigheten, utan borde, enligt nämndernas mening, reformen komma samtliga städer till godo och bringas till stånd genom en allmän författning, hvilken måste blifva gällande jemväl för landsbygden af det skäl, att kontrollen eljest lätt skulle kunna omintetgöras genom stadsbarnens utackordering derstädes. De hufvudgrunder, på hvilka en sådan författning borde fotas, vore, enligt nämndernas uppfattning, följande:

1. I hvarje kommun tillsättes en styrelse med åliggande att öfvervaka vården af de fosterbarn, för hvilka nedanskrifna bestämmelser skulle gälla.

2. Styrelsens medlemmar tillsättas och entledigas i stad af helsovårdsnämnden och på landet af kommunalnämnden. Dessa nämnder meddela äfven instruktion för styrelsen samt utöfva öfverinseendet å dess verksamhet.

3. Der det finnes behöfligt anställer styrelsen till sitt biträde för den närmare tillsynen öfver fosterbarnsvården erforderligt antal manliga och qvinliga inspektörer, utfärdar för dem instruktion och indelar dem till tjänstgöring distriktsvis eller på det sätt, som eljest må befinnas lämpligt.

4. Inspektörs åtgärd får öfverklagas hos styrelsen och styrelsens beslut hos helsovårds- eller kommunalnämnden.

5. Ej må någon mot betalning hos sig fostra annans barn under 7 års ålder utan att dertill hafva undfått styrelsens tillstånd; dock att denna bestämmelse icke gäller i fråga om barn, som till fostran omhändertagas af stjuvföräldrar, far- eller morföräldrar eller lagligen förordnad förmyndare, samt ej heller beträffande barn, för hvilket fattigvårdsstyrelse eller styrelse för annan offentlig välgörenhetsinrättning eger och utöfvar målsmansrätt.

6. Tillstånd meddelas ej annan än den, som är i åtnjutande af medborgerligt förtroende, gjort sig känd för ordentlighet och en hedrande vandel samt i öfrigt finnes lämplig, och må dervid tagas i betraktande jemväl sådana förhållanden som bostadens läge och beskaffenhet, antalet af sökandens egna barn och förut omhändertagna fosterbarn, den betingade fosterlönens tillräcklighet med mera dylikt. Hustru, som med mannen sammanlefver, erhåller icke tillstånd utan hans medgifvande.

7. Tillståndshafvare åligger att väl vårda fosterbarn och må icke undandraga sig den tillsyn häröfver, som styrelsen må finna skäl utöfva genom sina egna ledamöter eller vederbörande inspektörer.

8. När fosterbarn sjuknar eller afider, skall tillståndshafvare ofördröjligen derom göra anmälan hos styrelsen eller vederbörande inspektör.

9. Tillståndshafvare eger icke flytta till bostad, som ej blifvit af styrelsen godkänd.

10. I fråga om tillståndshafvares öfriga skyldigheter meddelar styrelsen tryckta förhållningsregler, och skola dessa noggrant iakttagas.

11. Meddeladt tillstånd kan af styrelsen när som helst indragas, i händelse fosterbarn vanvårdas eller tillståndshafvaren eljest åsidosätter sina förpligtelser, eller ock någon af de förutsättningar, hvarunder till-

ståndet meddelats, upphört att vara för handen; och åligger det i ty fall polismyndigheten, der det af styrelsen påfordras, att meddela handräckning för barnets skiljande från fostraren.

Öfvertygade att fosterbarnsindustrien, sådan den rådde inom vårt land, innebure ett samhällsodt af den vådliga art, att detsamma ju förr desto hellre måste undanrödjas, och att ett väsentligen förbättradt tillstånd derutinnan skulle ernås genom lagstiftning i angifna hufvudriktning, öfverlemnade nämnderna frågan till Eders Kongl. Maj:ts nådiga pröfning.

Öfver berörda framställning har Eders Kongl. Maj:t hört Medicinalstyrelsen, hvarjemte dels samtliga Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande dels ock direktionen öfver Allmänna barnhusinrättningen i Stockholm, på grund af nådiga remisser, i ärendet sig yttrat.

Såväl Medicinalstyrelsen som nämnda direktion har i underdåniga skrivelser vitsordat behovet af en reform i fosterbarnsväsendet samt förty hemställt, att en allmän författning, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de af Stockholms helso- och fattigvårdsnämnder angifna grunder, måtte utfärdas.

De flesta af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande hafva äfvenledes förordat en för hela riket gällande lagstiftning i ämnet. Endast Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Södermanlands, Malmöhus, Jemtlands och Norrbottens län anse den ifrågakända lagstiftningen obehöflig. Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Södermanlands län framhåller nemligen, att redan med nu gällande lagstiftning finnes möjlighet att förekomma allt för svåra missförhållanden i det ifrågavarande afseendet samt åberopar härutinnan särskildt 13 §: 1 och 2 i förordningen angående fattigvården den 9 juni 1871. Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Malmöhus län finner icke sin erfarenhet bestämdt vittna om

att, i allmänhet sedt, fosterbarnens lott vore sämre än de barns, som omhänderhades af föräldrarna sjelfva, hvarjemte det vore tvifvelaktigt, huruvida fosterbarnsväsendet verkligen erfordrade ingripande från statens sida, samt befaras kunde, att den ifrågasatta kontrollen skulle öka svårigheterna att få barn utackorderade. Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Jemtlands län har icke velat biträda förslaget om en för hela riket gällande lagstiftning, enär Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ej erfarit någon sådan vanvård af fosterbarn, som kan påkalla dylik åtgärd, och Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Norrbottens län ifrågasätter, huruvida icke lämpligt vore att i ämnet först lagstifta för de större städerna och derefter i mån af behof för det öfriga landet.

Efter hvad sålunda förekommit, har Eders Kongl. Maj:t, enligt nådigt bref den 16 november 1894, funnit godt uppdraga åt en komité att undersöka, om och i hvilken utsträckning bestämmelser må erfordras för att betrygga en tillfredsställande vård åt barn, särskildt sådana, som uppfostras hos andra än sina föräldrar, samt afgifva förslag till de åtgärder, som i nämnda hänseende kunna anses böra vidtagas; och har Eders Kongl. Maj:t i nåder förordnat undertecknad Wawrinsky till ordförande samt undertecknade Rubenson, Berlin och Blumenberg jemte expeditionssekreteraren m. m. Ernst Gustaf Fredrik Björklund till ledamöter i denna komité. Sedan, på underdånig ansökan, Björklund, innan komiténs arbete tagit sin början, entledigats från uppdraget, har undertecknad Johansson i hans ställe förordnats till ledamot. Komitén, hvilken, enligt det nådiga brefvet, egde att sjelf antaga sin sekreterare, har dertill utsett amanuensen i Ecklesiastikdepartementet, vice häradshöfdingen m. m. Hugo Tigerschiöld.

Den första åtgärd, hvartill komiténs uppdrag gifvit anledning, har varit att undersöka, i hvad mån samt genom hvilka bestämmelser och institutioner barn här i landet redan nu äro i åtnjutande af särskildt skydd. Härvid har vunnits det resultat, som framlägges i följande erinringar.

Främst i pligt att skydda och vårda barnen stå naturligen deras föräldrar. En hvar, som är arbetsför, heter det i förordningen angående fattigvården den 9 juni 1871 § 3, skall utan fattigvårdssamhälles be- tungande försörja sina minderåriga barn. Enligt 20 och 22 kap. ärfda balken är fader sina barns rätte förmyndare samt hans pligt såsom sådan att »låta den omyndiga upptuktas i rätta evangeliska läran, guds- fruktan, dygd och ära, och till sådana öfningar och handteringar hålla, som dess stånd, vilkor och ämne kräfva». Går fadern i annat gifte, skall han taga nästa möderns fränders råd i de mål, som barnens välfärd angå. Dör fader, har moder rätt att förestå sina barn och deras gods, med nästa fädernes fränders, eller förmyndares råd. Går hon i annat gifte, skall hon träda från förmynderskapet; dock skall hon låta sig om barnen vårda och hafva makt att behålla dem i sitt hus och bröd, om hon så vill, och ej laga hinder deremot är.

När man och hustru varda lagligen skilda till säng och säte och begge äro till skilnaden vållande, då eger, jemlikt 15 kap. 2 § giftermålsbalken, den boet och barnen förese, som är dertill bäst fallen; äro de dertill lika fallna, skall mannen vara närmare. Är det ingen- dera, skall domaren nämna två gode män, som barnen och egendomen vårda och låta mannen och hustrun med barnen deraf underhåll få. När åter skilnad i äktenskap eger rum, skall, enligt 13 kap. 3 § giftermålsbalken, om makarne ej åsämjer, hvilkendera barnen när sig hafva skall, den vara dertill närmast, som sig ej har förbrutit. Är den ej fallen till att förese barnen, då eger domaren afgöra, hvad heller den brottslige eller någon annan må taga dem till sig; och an-

tingen de blifva när den brottslige eller när andra, skall till deras föda och uppfostring gå så mycket af faderns och moderns gods, inkomster, lön eller slöjder, som domaren pröfvar skäligt.

I afseende å oäkta barn stadgas i 8 kap. 7 § ärfda balken, att de skola af fader och moder njuta nödtorftig föda och uppfostran, till dess de kunna nära sig sjelfva. Dör endera af föräldrarna och lemnar ej gods efter sig, skall den, som efter lefver, föda barnen.

Lagen lemnar intet barn utan målsman. Dö barnets föräldrar, öfvertager den lagligen förordnade förmyndaren målsmanskapet öfver barnet. I afseende å förmyndarens rättigheter och skyldigheter gifver lagen i 22 och 23 kap. ärfda balken närmare föreskrifter. Genom lagarna angående tillsyn å förmyndares förvaltning af omyndigs egendom den 18 april 1884 och om tillsyn å god mans förvaltning af frånvarandes lott i dödsbo den 16 maj 1890 äro af lagstiftaren ytterligare åtgärder vidtagna i syfte att i ekonomiskt afseende skydda barns rätt. I detta sammanhang torde böra nämnas att, om någon upptager fattigt fader- och moderlöst barn och om dess föda, kläder och uppfostran drager behörig försorg, honom, enligt 19 § i legostadgan den 23 november 1833, deröfver tillkommer samma tillsyn och rätt som föräldrar i afseende å deras egna barn, och om någon mottager barn af fattiga föräldrar till uppfostran, födande och klädande mot vissa års tjenst, skall han, jemlikt 20 § i samma stadga, derom skriftligen uppräta aftal i vittnens närvaro och inträder då den, som barn sålunda mottager, i föräldrars rätt. I 15 § 2 mom. af förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet är jemväl stadgadt, att näringsidkare, som i tjenst eller arbete upptager fattigt barn, hvilket icke har målsman, eger öfver sådant barn föräldrarätt till dess det uppnått myndig ålder.

Bland bestämmelser i förordningen angående fattigvården den 9 juni 1871 må till de ofvan nämnda läggas följande.

För försörjning af hemmavarande minderåriga barn till tjenstehjon, statfolk samt fabriks-, handtverks-, bruks- eller grufarbetare skall, under den tid arbetsaftalet gäller, husbonde ansvara, så att de ej falla fattigvården till last (4 §). Befinnes minderårig, hvarmed förstås den som är yngre än femton år, sakna egna medel samt underhåll och vård af annan, skall nödtorftig fattigvård honom lemnas (1 §). Fattigvårdsstyrelse bör tillse, att barn, om hvilket styrelsen föranlåtes taga vård, varder ej allenast försedt med uppehälle och stadig bostad, utan äfven kristligen uppfostradt och undervisadt (12 §: 1). Fattigvårdsstyrelse åligger vidare att hafva tillsyn deröfver att de, som af styrelsen mottagit barn till försörjning, fullgöra sina skyldigheter; börande för detta och andra ändamål, der det lämpligen ske kan, fattigvårdssamhället fördelas i distrikt, hvartdera stående under närmaste uppsigt af en ledamot af fattigvårdsstyrelsen (13 §: 1). Fattigvårdsstyrelsen bör ock, der anmälan göres att barn betlar eller att det vanvårdas, förskaffa sig underrättelse om förhållandet och i anledning deraf förfara på sätt styrelsen finner vara af omständigheterna påkalladt (13 §: 2), hvarjemte särskilda föreskrifter äro meddelade i fråga om barn, som betlar (40 §: 2—5; 41 §: 1 och 43 §). Fattigvårdsstyrelse tillkommer målsmans- och husbonderätt öfver den, som af fattigvårdssamhället åtnjuter full försörjning, hvilken ej blott tillfällig är, samt husbonderätt ej mindre öfver en hvar, som för sig åtnjuter annan fattigvård, än ock öfver den, hvars minderåriga barn enligt 1 § fattigvårdsförordningen åtnjuter full försörjning, som ej är tillfällig; gällande den målsmans- och husbonderätt så länge fattigvården fortfar (35 §: 1). Derest någon, som står under fattigvårdsstyrelses husbondevälde och är yngre än 15 år, skulle visa tredska, sjelfsväld, oordentlighet eller sturskhet, eger styrelsen låta honom lämpligen aga (35 §: 4).

Staten tillåter icke att något barn lemnas i saknad af undervisning. I sådant afseende vill komitén här erinra om följande bestämmelser

i stadgan angående folkundervisningen i riket den 20 januari 1882. Inom hvarje kyrkoförsamling såväl i stad som på landet skall finnas minst en folkskola. För meddelande af det första förberedande kunskapsmättet åt nybörjare finnas dessutom småskolor i de flesta församlingar. Barns skolålder räknas från och med det år, under hvilket barnet fyller sju, till och med det år, under hvilket det fyller 14 år. Alla barn äro pligtiga att, sedan de inträdt i den för skolgång bestämda åldern, inställa sig till intagning i skola å dag, som af skolrådet bestämmes, med undantag af dem som, enligt anmälan af föräldrar eller målsmän, åtnjuta undervisning vid någon offentlig läroanstalt eller i någon vederbörligen inrättad enskild skola eller erhållit tillstånd att njuta undervisning i hemmen. Förhör med dem, som befriats från skolgång, skall årligen i närvaro af skolrådets ordförande eller någon bland skolrådets öfriga ledamöter anställas för pröfning af barnens framsteg. Lärjunge är pliktig, bland annat, att iakttaga ett sedigt och anständigt uppförande så inom som utom skolan. Lärjunge, som felar i sina åligganden, är i mån af förseelsens beskaffenhet underkastad lindrigare eller strängare bestraffning i enlighet med de föreskrifter, som äro meddelade i det för skoldistriktet gällande reglemente. Der föräldrar eller målsmän icke ega tillgång att bekosta barnens kläder och underhåll vid skolan, böra de genom församlingens fattigvård härutinnan understödjas. Hvarje husbonde skall tillse, att hans tjenstehjons eller underhafvandes barn ordentligt besöka någon af distriktets skolor eller eljest erhålla undervisning i enlighet med folkskolestadgans föreskrifter. Arbetsgifvare är skyldig så ordna arbetet för de barn, hvilkas biträde han begagnar vid sin handtering, att nödig tid förunnas dem att erhålla stadgad undervisning. Skulle föräldrar eller målsmän tredskas att efterkomma sina skyldigheter i afseende å barnens hållande till skola, kunna de undergå varningar af presterskapet eller kyrkorådet. Blifva varningarna fruktlösa, kunna barnen skiljas från föräldrarna och till

vårdande åt andra personer öfverlemnas samt kostnaden för barnens underhåll hos föräldrarna eller målsmännen i laga ordning utmätas. Här torde jemväl böra erinras, att staten i de allmänna läroverken, jemlikt hithörande stadga af den 1 november 1878, lemnar så godt som kostnadsfri undervisning åt barn, som äro äldre än nio år. Rektor och lärare i dessa skolor åligger jemväl, bland annat, vaka öfver lärjungarnes skick och uppförande såväl i som utom skolan; och bör uppsigten i detta hänseende utom skolan vara noggrannare i den mån lärjungen under vistelsen vid läroverket saknar nödig vård och tillsyn af föräldrar och målsmän.

Strafflagens 14 kap. innehåller bestämmelser om straff, i 22—29 §§ för barnamord samt i 30—32 §§ för den, som uppsåtligen satt ut barn, det han pligtig var att vårda och som sig sjelf ej hjälpa kunde, eller det eljest uppsåtligen från sig skiljt och såmedelst i hjälplöst tillstånd försatt. De bestämmelser, samma kapitel inrymmer om straff för annan misshandel och hvilka straff gjorts beroende af gerningens effekt, innebära naturligen skydd äfven för barn. Med afseende å uppsåtlig misshandel, hvarå ringa eller ingen skada följt, är dock i 16 § särskildt stadgadt att, om någon under utöfning af laga rättighet att aga den, som under hans lydnad står, tillfogar honom sådan skada, han därför ej må till straff fällas. I 9 § stadgas straff för den, som ouppsåtligen genom vårdslöshet, oförsigtighet eller försummelse är vållande till annans död, och i 17 § för den, som ouppsåtligen, på sätt i 9 § sägs, är vållande till svår kroppsskada eller till mindre lyte eller kroppsfel eller lindrigare sjukdom.

Till skydd mot fara för barns lif och helsa i följd af arbete i fabrik, handverk eller annan handtering har genom den i detta ämne gällande förordning den 18 november 1881 meddelats närmare föreskrifter, för hvilka det torde vara öfverflödigt att här redogöra; dock må erinras, att det enligt § 14 är helsovårds- eller kommunalnämnd,

som skall öfvervaka att berörda föreskrifter iakttagas, för hvilket ändamål nämnden bör dels tid efter annan sjelf eller genom personer, som nämnden inom eller utom sig utser, besöka de inom kommunen befintliga, särskild tillsyn underkastade arbetsställen, dels äfven tillse, att fullständiga anteckningar öfver dessa besök och dervid gjorda iakttagelser föras samt hvar tredje månad öfverlemna ett exemplar af dessa anteckningar till Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande. I afseende å användande af barn af mankön under 14 år och af qvinkön under 15 år för idkande nattetid af viss försäljning i stad är genom förordningen den 10 juli 1891 tillfälle lemnadt städernas styrelser att genom Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande erhålla förbud mot eller inskränkning i dylik försäljning.

Beträffande tillsyn öfver fosterbarn har förut erinrats om den befoget fattigvårdsstyrelserna äfvensom i visst fall husbönder och näringsidkare derutinnan ega. Enligt 22 § förordningen om kyrkostämman den 21 mars 1862 tillkommer kyrkorådet att i afseende på religionens och sedernas vård vaka öfver efterlefnaden af derom gällande författningar samt att upptaga frågor om olydnad mot föräldrar samt om vårdslösad barnauppfostran. Kyrkoherde är, jemlikt fattigvårdsförordningens 10 §, berättigad deltaga i fattigvårdsstyrelsens förhandlingar och beslut och kan, enligt 11 §, mottaga anmälan om behof af fattigvård, hvarjemte han, enligt reglementet för Allmänna barnhusinrättningen i Stockholm, har inseende öfver barnhusbarn, som vårdas utom Stockholm, och kan, om han finner sådant barn vanvårdas, skilja det från fosterföräldrarna och med mera passande vårdare förse.

Enligt instruktionen för tjensteläkare m. fl. den 31 oktober 1890 § 33: 2 bör provinsialläkare under tjensteresor inom sitt distrikt söka inhemta upplysningar om det sätt, hvarpå utackorderade barn, isynnerhet späda sådana, vårdas, och när tid och omständigheter det med-

gifva deråt egna tillsyn. Jemlikt § 42 och § 48: 1 gäller detsamma för extra provinsialläkare och i tillämplig del äfven för stadsläkare.

Här torde jemväl böra erinras, att enligt landshöfdinginstruktionen den 10 november 1855, föreståndare och tjenstemän vid allmänna anstalter för helsovård och fattigvård äro, på sätt och i den ordning författningar och särskilda reglementen närmare utstaka, skyldiga Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande hörsamhet; att Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, i allt hvad på honom kan ankomma, bör tillse att stadganden till uppehållande af, bland annat, sedlighet och uppfostran behörigen iakttagas, samt, om något deremot stridande tilldrager sig, derom underrätta vederbörande stiftsstyrelse äfvensom vidtaga de laga åtgärder och lemna den embetshandräckning, som på Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande bero; och bör äfven, derest omständigheterna så föranleda, anmälan derom göras hos Eders Kongl. Maj:t. Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, som utöfvar högsta polismyndigheten i länet (§ 10), bör dessutom låta sig angeläget vara att vaka deröfver att fattigvården inom länet i enlighet med derom gällande stadganden ändamålsenligt ordnas och handhafves så att de behöfvande erhålla den vård och det understöd, som omständigheterna påkalla, samt tiggeri afböjes och hämmas (§ 28) äfvensom vaka öfver att vederbörande i städerna och på landet fullgöra sina åligganden i afseende å helsovården samt befordra verkställigheten af hvad som finnes stadgadt rörande, bland annat, sundhetsåtgärder i allmänhet (§ 29).

Hvad särskildt Stockholm beträffar skall, enligt instruktionen för Stockholms stads fattigvårdsnämnd den 4 mars 1864 med deri genom kungörelser den 13 november 1874 och den 14 december 1883 vidtagna ändringar, fattigvårdsnämnden vara öfverstyrelse för stadens fattigvård, hvilken utgör en stadens gemensamma angelägenhet.

På grund af § 10 i nämnda instruktion har fattigvårdsnämnden inom sig utsett särskilda delegerade för barnavård, för hvilka instruk-

tion den 4 november 1871 af nämnden faststälts. Enligt denna ega delegerade: att till intagning å Allmänna barnhuset remittera stadens fattigvårdssamhälle tillhörande barn under 6 års ålder mot den af barnhusdirektionen bestämda inlösningsafgift (f. n. 250 kronor); att der för inlösen å Allmänna barnhuset af ogifta och mindre bemedlade mödrars i Stockholm födda barn under 6 års ålder erbjudes någon del af den stadgade inlösningsafgiften, bevilja fyllnaden deri af fattigvårdens medel samt med anmälan derom hänvisa frågan om barnets inlösande till barnhusdirektionens pröfning; att föranstalta om utackordering å landsbygden, genom barnhusdirektionens åtgärd, af barn öfver 6 års ålder i mån af derå från Allmänna barnhuset till delegerade ingående reqvitioner; att till intagning å Stockholms stads uppfostringsanstalter, i mån af utrymme, meddela remisser i enlighet med de för dessa anstalter gällande reglementen; samt att förordna om vårdande, genom vederbörande församlings fattigvårdsstyrelsers försorg, af de barn, för hvilka annan utväg anses icke kunna eller böra beredas, egande delegerade i detta afseende att, der så lämpligen ske kan, bestämma beskaffenheten och beloppet af det barnavårdsunderstöd, som genom fattigvårdsstyrelsen bör meddelas, hvarvid, enligt § 10 af instruktionen, må såsom allmän grund följas, att för barn under 1 år beviljas 6 kr. i månaden

» » mellan 1—2 år » 4 » » »

» » » 2—3 » » 3 » » »

» » » 3—15 » » 2 » » »

En gång om året eller oftare, i fall omständigheterna dertill föranleda, anställa delegerade, efter dem emellan öfverenskommen ordning, mönstring med de barn, som genom församlingarnas fattigvårdsstyrelsers försorg vårdas inom hufvudstaden. Efter dervid vunna upplysningar dels om beskaffenheten och beloppet af det för hvarje barn utgående understöd dels om det sätt, hvarpå barnen hos sina vårdare underhållas och uppfostras, vidtaga för hvarje särskild församling de delegerade,

som der verkstält mönstringen, de åtgärder med afseende å de inom församlingen vårdade barn, hvartill förhållandena kunna gifva anledning, samt meddela erforderliga uppgifter till anteckning i den liggare öfver barnen, delegerade hafva att föra.

Sedan några år har en af fattigvårdsnämnden inrättad utackorderingsbyrå, bestående af tre af nämndens ledamöter, varit verksam. Enligt af fattigvårdsnämnden den 19 december 1892 fastställd instruktion har denna byrå till ändamål, bland annat, att anskaffa platser, företrädesvis i landsorten, åt minderåriga, som för allmänna fattigvårdens i Stockholm räkning skola utackorderas och i enlighet med fattigvårdsnämndens föreskrift af dess delegerade för barnavård remitteras till utackorderingsbyrån; att åt en hvar, som sådant åstundar, lemna anvisning å personer, lämpliga att mottaga barn till vård och uppfostran; samt att, i den mån sådant kan ske, utöfva noggrann tillsyn deröfver, att alla de barn, som genom byråns försorg äro utackorderade, erhålla god vård och uppfostran. De barn, som byrån efter remiss af delegerade för barnavård utackorderar, äro öfver 6 år. Vid 1895 års början funnos af byrån utackorderade 340 barn, till byrån remitterades under året 59; under året upphörde byråns verksamhet i afseende å 80 barn, deraf 70 fylde 15 år, 6 upptogos såsom egna barn och 4 insattes å Stockholms stads uppfostringsanstalt för gossar. Tillsyn å de under byrån stående barnen utöfvas dels af Allmänna barnhusinrättningens, dels af andra särskilda inspektörer och dels af byråns föreståndare. I regeln lemnas icke mer än ett barn till samma fosterföräldrar, och väljas vanligen till fosterföräldrar sådana makar, som antingen äro barnlösa eller hafva endast ett eget barn.

Af de barn öfver 6 år, som falla fattigvården i Stockholm till last, utackorderas dock ej alla. Staden eger nemligen två barnhem, ett för gossar och ett för flickor, för hvilka barnhem reglemente blifvit af fattigvårdsnämnden fastställdt den 16 oktober 1882 och till hvilka dele-

gerade för barnavård remittera barn af högre ålder än 6 år. Högsta antalet barn i hvardera hemmet är 30. För hvardera barnhemmet utser fattigvårdsnämnden en styrelse, som för hemmet antager en föreståndare eller föreståndarinna.

Såsom af denna redogörelse redan framgår öfverlåter fattigvårdsnämnden åt de särskilda församlingarnas fattigvårdsstyrelser en del af sin verksamhet. Enligt instruktion för dessa fattigvårdsstyrelser, hvilken af fattigvårdsnämnden faststälts den 21 november 1887, tillkommer det dem att hafva tillsyn och vård om de fattiga inom församlingen samt behandla der förekommande frågor om beviljande af sökt fattigvård; och hafva styrelserna, särskildt hvad fattiga barn beträffar, att meddela den uppfostringshjelp, som af fattigvårdsnämndens delegerade för barnavård blifvit i hvarje fall bestämd, samt, då delegerade åt styrelsen öfverlemnadt att angående barnens vårdande foga anstalt, derom på lämpligaste sätt besörja. Styrelserna böra enligt berörda instruktion, så vidt möjligt, tillse att de till fattiga barns vård och uppfostran beviljade understöd komma barnen till godo. Öfver understödstagare inom församlingen utöfvar styrelsen den husbonderätt, som enligt fattigvårdsförordningen fattigvårdsstyrelse i allmänhet tillkommer.

I afseende å kontrollen öfver barnavården i Stockholm är i instruktionen för Öfverståthållareembetet den 1 december 1882 föreskrifvet, att embetet skall tillse, att stadgandena till befrämjande af sedlighet och uppfostran behörigen iakttagas, och i instruktionen för polismästaren den 20 maj 1868 stadgas, att honom åligger att i afseende å värnlösa barn, som sakna nödig vård och underhåll, meddela de förordnanden, som af omständigheterna påkallas och med gällande föreskrifter öfverensstämma. Derjemte är rotemännen, jemlikt föreskrifter af fattigvårdsnämnden den 15 oktober 1877, ålagdt att egna synnerlig uppmärksamhet åt, att barn icke lemnas åt vanvård, betla eller begå annan vanart samt tillse, att barnen hållas till ordentlig skolgång.

I särskild bilaga, betecknad IV B, lemnar komitén förteckning å allmänna och enskilda inrättningar i vårt land, hvilka hafva till uppgift att bereda barn skydd i en eller annan form.

För att kunna grunda sitt omdöme på säkra och tillräckligt omfattande upplysningar om de faktiska fosterbarnsförhållandena i riket har komitén utsändt dels frågeformulär på blanketter till samtliga pastorsembeten och fattigvårdsstyrelser samt, hvad Stockholm angår, fattigvårds- och mantalsnämnderna, dels äfven till civila tjensteläkare cirkulär med vissa frågor. Frågeformulären utsändes under loppet af januari och första dagarna af februari månad 1895, cirkulären i medlet af sistnämnda månad. Komitén begärde att svaren enligt frågeformulären skulle insändas senast den 15 april 1895, men först i oktober hade, efter skedda anmaningar, uppgifterna mera fullständigt kommit komitén tillhanda. Af de från läkarne infordrade uppgifterna, hvilka skulle senast den 30 april 1895 insändas till vederbörande förste provinsialläkare för vidare befordran till komitén, inkommo de sista icke förrän våren 1896.

Sedan detta vidlyftiga material sålunda omsider insamlats, förklaring öfver en del otydligheter i de afgifna svaren infordrats och erhållits samt vissa uppenbara oriktigheter rättats, utarbetades en statistisk redogörelse, innefattande de uppställda frågorna och, i tabeller med text, en öfversigt af de afgifna svaren. Denna redogörelse, som meddelas i en särskild med IV A betecknad bilaga, har, såsom man på åtskilliga ställen i komitébetänkandet finner, utgjort stöd för komiténs reformförslag i viktiga delar.

Slutligen har komitén ansett af vigt att erhålla upplysning om fosterbarnsväsendet i Norge och några främmande europeiska länder. Komitén har i sådant syfte uppställt vissa frågor samt genom utrikesdepartementets benägna försorg delvis fått dem besvarade af vederbörande myndigheter i dessa länder. I en af komiténs sekreterare utarbetad promemoria, hvilken såsom bilaga, betecknad IV C, åtföljer komiténs betänkande, meddelas frågorna och en sammanfattning af svaren jemte utdrag af inkomna författningar i ämnet.

Den afhandling, som ligger till grund för Stockholms helso- och fattigvårdsnämnders underdåniga framställning, denna senare och de deröfver afgifna yttranden hålla sig hufvudsakligast inom det sanitära området, och det torde alltså uppenbarligen vara behofvet af reformer på detta fält, som föranledt komiténs tillsättning. Komitén har därför äfven förnämligast riktat sin uppmärksamhet åt nu angifna håll, hvadan ock ett förslag till ny förordning med syfte att bereda barn skydd i sanitärt afseende blifvit hufvuddelen af komiténs framställningar. Som komitén emellertid ansett denna författning, hvilken skulle kompletteras genom ett föreslaget tillägg till 1890 års läkareinstruktion, böra gälla allenast barn, som befinna sig i den ålder och fostras under sådana förhållanden, att det åsyftade ändamålet syntes komitén lämpligast främjas genom *preventiva* skyddsmedel, har komitén beträffande de fall, för hvilka *repressiva* åtgärder, enligt komiténs åsigt, äro tjenligare, föreslagit särskilda bestämmelser under form af ändring dels i strafflagen och dels i förordningen angående fattigvården. De nya stadgandena i sistnämnda författning skulle dock icke uteslutande eller ens företrädesvis hafva till syftemål att råda bot för sanitära missförhållanden, utan äfven att, oberoende af en eventuel lagstiftning om särskilda uppfostringsanstalter för brottsliga eller i sedligt afseende försummade

barn, bekämpa grof och på visst sätt sig yttrande sedlig vanart, hvarjemte de äro riktade mot bruket att genom auktion uttinga barn till vård på fattigvårdens bekostnad.

Såsom framgår af komiténs ofvan meddelade redogörelse för nu gällande lagstiftning om skydd för barn, finnas visserligen redan stadganden, som ålägga vissa myndigheter eller åtminstone gifva dem befogenhet att hålla tillsyn öfver barns sanitära och sedliga vård, enkanerligen fosterbarns. Mot ifrågavarande bestämmelser kan dock göras den gemensamma anmärkning, att de sakna sammanhang sins emellan, äro allt för knapphändiga och sväfvande eller lemna myndigheterna i förlägenhet om sättet, hvarpå de ega inskrida mot befarade eller uppdagade missförhållanden. Hvad nu är sagdt gäller isynnerhet de föreskrifter, genom hvilka barns sanitära välbefinnande skulle främjas. I detta särskilda hänseende hafva till och med de barn, som fostras på fattigvårdens bekostnad och förty stå under fattigvårdsstyrelses målsmansskap, blifvit föga tillgodosedda. Af några stadganden i fattigvårdsförordningen kan man visserligen sluta sig till, att beredandet af en nöjaktig sanitär vård åt dessa barn bör ingå i fattigvårdsstyrelses omsorger, men en något så när stark betoning af det sanitära momentets framstående vikt söker man förgäfvets både i denna och andra författningar, och än mindre kan i fattigvårdens organisation eller fattigvårdsmyndighetens sammansättning spåras någon speciel hänsyn till dithörande intressen. Komitén vill emellertid icke påstå, att fattigvårdsstyrelserna i följd häraf underlåta att omhulda sina skyddslingar jemväl i det afseende, hvarom nu talas, utan antager tvärtom, att de i allmänhet härutinnan göra hvad de förmå. För så vidt antydda brist på tillfyllestgörande lagstiftningsåtgärder allenast rör fattigvårdsbarnen, har den följaktligen icke, i och för sig, af komitén ansetts utgöra tillräcklig anledning för en genomgripande reform af fosterbarnsväsendet. Men så mycket mer framträder behovet deraf, när denna brist betraktas

jemväl i sitt förhållande till den ställning, andra barn, bland dem särskildt fosterbarnen, intaga i motsvarande afseende. För dem finnes, i hvad på lagstiftningen beror, så godt som intet annat skydd mot sanitär vanvård i hemmet, än det strafflagen innefattar. Den öfriga skyddslagstiftningen kan sägas hafva sin tillvaro mera på papperet än i verkligheten. Den statistiska redogörelsen under IV A visar, att fattigvårdsstyrelserna anse bestämmelsen i 13 §: 2 fattigvårdsförordningen, utom i fråga om betlande barn, tillämplig allenast å dem, som åtnjuta fattigvård. Af samma redogörelse framgår äfven, att den kyrkliga myndighetens och tjensteläkarnes åliggande att utöfva tillsyn å fosterbarn endast högst ofullständigt kan fullgöras, enär tillräckliga åtgärder ej föreskrifvits i syfte att bereda hithörande funktionärer kunskap om hvar sådana barn finnas. Visserligen skola, enligt den nya kyrkobokföringsförordningen, fosterbarn alltid antecknas hos sina fosterföräldrar, men länge torde dröja, innan befolkningen på landet vänjer sig att till presterskapet lemna härför erforderliga betyg och uppgifter. Hvad länsstyrelserna och de öfriga polismyndigheterna beträffar, är tydligt att något ingripande från deras sida i regeln ej kan vara att förvänta i andra än allmänt kända eller temligen svåra fall. Först när barnet börjar sin skolgång och således genomgått det i sanitärt afseende farligaste skedet af sitt lif, torde med tillräcklig säkerhet kunna påräknas, att det ej står alldeles skyddslöst, åtminstone mot sådan vanvård i hemmen, hvars verkningar äro lätt skönjbara.

Under dessa omständigheter bör det ej väcka förvåning, att rättgångshandlingarna hafva att förtälja om fall, då den mest upprörande behandling af fosterbarn fortgått årat, innan gerningen omsider gjorts till föremål för åtal vid domstol. Efter all sannolikhet hafva många liknande förbrytelser förblifvit obeifrade. Hvad som i alla händelser kan tagas för säkert är, att svåra fall af vanskötsel ofta förekomma, om ock ej under förhållanden, som kunna föranleda åtal. Den statistiska redogörelsen under IV A innehåller en skildring af de sani-

tära vådor, för hvilka fosterbarn litet hvarstades äro blottställda i följd af vårdslöshet, liknöjdhet eller grof okunnighet från vårdarnes sida och än vanligare på grund af fosterlegans otillräcklighet eller behovet för fosterföräldrarna att deraf använda större eller mindre del såsom den enda eller hufvudsakligaste inkomstkällan för dem sjelfva. Om ock sagda redogörelse, i likhet med länsstyrelsernas ofvan omförmälda yttranden, gifver det intryck att vården om fosterbarn numera, i allmänhet taget, är mindre otillfredsställande än tillföre och särskildt på några orter synes uppfylla skäliga anspråk, framgår dock otvetydigt af hvad nu anförts, att så många och svåra missförhållanden derutinnan qvarstå, att det vore lika menligt för utvecklingen af samhällets sanitära och sedliga kraft som oförenligt med vår tids uppfattning af den sociala humanitetens kraf, om lagstiftaren underlåte att genom starkare vapen än de hittills brukade söka, i hvad på honom beror, bekämpa det onda. Hvad komitén anser i detta afseende böra göras, har redan antydningssvis blifvit sagdt. Fullständigt formulerade och närmare belysta, förekomma komiténs förslag i de handlingar, dem komitén nu till Eders Kongl. Maj:t, jemte denna skrifvelse, öfverlemnar och underdånigst åberopar, nemligen af motiv åtföljda förslag till *dels* förordning om skydd för fosterbarn och det i 14 § samma förslag omförmälda formulär, *dels* ändring af § 8 instruktionen för läkare, som äro för hälso- och sjukvården inom visst område anstälde, äfvensom för andra, som utöfva läkarekonsten, den 31 oktober 1890, *dels* ändrad lydelse af 14 kapitlet 45 § strafflagen, *dels ock* ändring af 12, 40, 41 och 43 §§ förordningen angående fattigvården den 9 juni 1871.

Tillika öfverlemnas ofvan omförmälda *bilagor*: *dels* statistisk redogörelse, innefattande tabeller och förklarande text, *dels* förteckning å allmänna och enskilda barnavårdsinrättningar i Sverige, *dels ock* promemoria angående fosterbarnsväsendet i Norge och främmande länder, utarbetad af komiténs sekreterare.

Förutom det nådiga bref af den 16 november 1894, som innefattar komiténs uppdrag angående barnavården, har genom nådig remiss den 28 juni 1895 till komitén öfverlemnats riksdagens skrifvelse den 7 maj 1893 i anledning af väckt motion om ändring af gällande bestämmelser rörande oäkta barns försörjning; och skulle denna fråga af komitén tagas i öfvervägande vid fullgörandet af förstnämnda uppdrag.

Af hvad vid denna och likartade frågors behandling vid riksdagarna 1886, 1892 och 1893 förekommit, synes en bland hufvudanledningarna till motionen varit, att tvekan i följd af meddelade utslag i fattigvårdsmål uppstått, huruvida 35 § fattigvårdsförordningen vore tillämplig ej allenast å den, som ostridigt vore fader till oäkta barn, utan ock å den, som dömts att utgifva barnuppfostringsbidrag, enär han ansetts vara fader till barnet. I följd häraf föreslog också lagutskottet i sitt utlåtande n:r 52 vid 1892 års riksdag, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Eders Kongl. Maj:t anhålla, att Eders Kongl. Maj:t ville utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring af fattigvårdsförordningen, att stadgandena i 35 § förklarades vara tillämpliga å enhvar, som af domstol förpligtats att försörja ett oäkta barn, till hvilket han *ansetts* vara fader, eller lemna bidrag till detsammas underhåll och uppfostran, men icke fullgjort detta och derigenom vållat, att fattigvård enligt 1 § af samma förordning måst lemnas barnet. Vid behandling af detta utlåtande, som af Andra kammaren godkändes men af Första kammaren afslogs, framhölls inom riksdagen, att den, som blifvit dömd utgifva barnuppfostringsbidrag, äfven måste anses vara barnets fader och på grund deraf hafva samma förpligtelser som den, hvilken erkänt faderskapet, i följd hvaraf den föreslagna lagändringen vore onödig. Då, såvidt komitéen kunnat inhemta, Eders Kongl. Maj:t icke genom något utslag i fattigvårdsmål eller i motiven till sådant utslag uppdragit någon skilnad mellan den, som erkänt faderskapet, och den som, mot sitt nekande, ansetts vara fader

till ett oäkta barn och på sådan grund dömts att utgifva uppfostringsbidrag, utan fasthellre riktigheten af den uppfattning, att en dylik skilnad förefinnes, blifvit i ett af Eders Kongl. Maj:t genom utslag den 30 oktober 1895 afgjordt mål af Högsta domstolens samtliga sju i målets behandling deltagande ledamöter uttryckligen underkänd (se Holms Nytt juridiskt arkiv 1895, sid. 461) samt en sådan skilnad ej heller i öfrigt torde vara af något lagstadgande föranledd, synes det äfven komitén som om en lagändring ur berörda synpunkt icke vore behöflig.

I Riksdagens skrifvelse anföres emellertid ej den olika tolkningen af gällande bestämmelser om oäkta barns försörjning såsom enda skälet för ändring af lagstiftningen, utan framhålles derjämte *dels* svårigheten att exekutivt uttaga bidrag till oäkta barns underhåll af en fader, hvilken undanhåller sina tillgångar eller på annat sätt undandrager sig att fullgöra sin försörjningspligt, *dels* ock saknaden för fattigvårdssamhället af verksamma tvångsmedel att förmå tredskande barnafader att fullgöra den honom åliggande underhållsskyldighet. För afhjelpande af den förra af dessa svårigheter skulle erfordras ändring i gällande utsökningslag i syfte att, på sätt den af lagutskottet åberopade norska lagstiftningen medgifver, ännu icke intjenad aflöning skulle kunna blifva föremål för utmätning eller qvarstad. Hvad åter angår beredande af verksammare tvångsmedel att af fattigvårdssamhälle användas mot tredskande barnafader, skulle för sådant ändamål erfordras kanske icke oväsentliga ändringar i fattigvårdsförordningen, antingen i syfte att, såsom vid 1886 års riksdag ifrågasattes, ändra bestämmelserna om oäkta barns hemortsrätt, eller ock till enlighet med den af lagutskottet vid 1893 års riksdag åberopade danska lagstiftningen, enligt hvilken oäkta barns moder, som saknar förmåga att försörja sitt barn och ej af barnets fader kan utbekomma bidrag till barnets underhåll, eger att sjelf eller genom kommunalstyrelsen i den kommun, der hon uppehåller sig, ut-

bekomma sista årets bidrag från fattigvården i den kommun, hvarest barnafadern vistats, utan att detta bidrag betraktas såsom henne lemnadt fattigunderstöd. Då emellertid båda dessa frågor endast röra fattigvårdssamhälle-
nas ekonomiska intressen och således ligga utanför det område, som komitén funnit sig böra för sin verksamhet utstaka, har Riksdagens berörda till komitén remitterade skrifvelse icke kunnat utöfva någon inverkan på de förslag, komitén nu för Eders Kongl. Maj:t framlägger.

De remitterade handlingarna återgå.

Underdånigst

RICH. WAWRINSKY.

SEMMY RUBENSON.

A. E. J. JOHANSSON.

AUG. BERLIN.

H. G. BLUMENBERG.

Hugo Tigerschiöld.

Stockholm den 27 Januari 1897.

The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions. It emphasizes that proper record-keeping is essential for the success of any business and for the protection of the interests of all parties involved.

The second part of the document outlines the specific procedures for recording transactions. It details the steps that should be followed to ensure that all information is captured accurately and that the records are organized in a way that makes them easy to access and understand.

The third part of the document discusses the importance of regular audits and reviews of the records. It explains that these checks are necessary to identify any errors or discrepancies and to ensure that the records are up-to-date and reliable.

Finally, the document concludes by reiterating the importance of maintaining accurate records and providing some final thoughts on how to best manage this task.

Date: _____
 Signature: _____

Printed Name: _____

II.

Författningsförslag.

A. Förslag

till

förordning om skydd för fosterbarn.

1 §.

Denna förordning afser barn, som mot ersättning eller efter aftal derom fostras hos andra än sina föräldrar, stjuvföräldrar, far- eller morföräldrar eller laga förmyndare och icke fyllt sju år.

2 §.

Helsovårdsnämnd eller, der sådan ej finnes, kommunalnämnd skall, hvar inom sitt verksamhetsområde, egna särskild omsorg åt fosterbarn till skydd för deras helsa och lif, och åligger nämnden att för detta ändamål dels söka hindra, att fosterbarnsvård utöfvas af personer eller på ställen, som äro olämpliga därför, dels ock öfvervaka fosterbarnens behandling.

I afseende å nämndens befattning med fosterbarnsvården och öfverordnad myndighets tillsyn derå skola, jemte hvad denna förordning bestämmer, helsovårdsstadgan för riket och förordningen om kommunalstyrelse på landet lända till efterrättelse i tillämpliga delar.

3 §.

1 mom. Medicinalstyrelsen meddelar nödiga råd och anvisningar i afseende å fosterbarnsvården till ledning ej mindre för helsovårds- eller kommunalnämnderna än för dem, som utöfva fosterbarnsvård.

2 mom. Helsovårds- eller kommunalnämnden åligger att, i sammanhang med de i 11 och 27 §§ helsovårdsstadgan för riket föreskrifna berättelser och uppgifter, afgifva redogörelse angående fosterbarnsvården, jemlikt de närmare bestämmelser medicinalstyrelsen utfärdar.

4 §.

För rättighet att i *enskild bostad* utöfva fosterbarnsvård eller att för sådant ändamål upplåta eller öfvertaga särskild anstalt (*barnhem*) fordras tillstånd af helsovårds- eller kommunalnämnden i den kommun, der bostaden eller anstalten är belägen.

5 §.

Tillstånd skall meddelas för bestämd lägenhet, hvarvid jemväl det högsta antalet barn, som få i lägenheten samtidigt fostras, skall fastställas. Är fråga om fosterbarnsvård i enskild bostad, skall tillika föreskrifvas, huru många barn under ett års ålder få ingå i det fastställda antalet, och må dessa barns antal icke bestämmas till mer än två, der särskild anledning till undantag ej förekommer.

6 §.

Öfver meddeladt tillstånd skall helsovårds- eller kommunalnämnden för tillståndshafvaren, utan afgift, utfärda resolution eller bevis, hvaren den bestämda lägenheten skall utsättas och uppgift meddelas å det fastställda högsta barnantalet, särskildt i hvad det afser barn under ett års ålder.

7 §.

1 mom. Tillstånd får icke gifvas annan än den, som åtnjuter medborgerligt förtroende samt kan antagas ega vilja och förmåga att på tillfredsställande sätt utöfva fosterbarnsvård; och får tillstånd för hustru, som sammanlefver med mannen, ej meddelas utan hans samtycke.

Tillstånd får ej heller lemnas, om den för barnen afsedda lägenheten är osund eller, hvad barnhem beträffar, icke i afseende å utrymme, inredning och utrustning tillfredsställer behofven för en lämpligt ordnad barnavårdsanstalt.

2 mom. Vid pröfning, huruvida tillstånd bör meddelas eller icke, må äfven andra för frågan betydelsefulla omständigheter tagas i betraktande, såsom sökandens förmåga att sig sjelf försörja, sökandens husliga förhållanden, det antal egna eller andra i denna förordning ej afsedda barn, sökanden redan hyser, samt, när fråga är om barnhem, de tillgångar, som kunna påräknas för verksamhetens upprätthållande, jemte säkerheten för deras bestånd.

8 §.

Sökes tillstånd, men kan sökanden icke, innan ansökningen förekommer till pröfning, lemna de intyg eller upplysningar, helsovårds- eller kommunalnämnden, på grund af 7 §, finner nödiga, må likväl, om sökanden och den för barnen afsedda lägenheten äro för nämnden kända, ansökningen kunna bifallas, dock åligger i sådant fall tillståndshafvaren att, i den mån och inom den tid nämnden bestämmer, fullgöra det felande. När fråga är om fosterbarnsvård i enskild bostad, må ansökningen kunna göras muntligt.

9 §.

Har tillståndshafvare mottagit barn för fostran, åligger tillståndshafvaren att, i stad inom tre och på landet inom fjorton dagar från barnets ankomst, derom göra anmälan hos helsovårds- eller kommunalnämnden samt då eller inom den tid, nämnden förelägger:

- a) förete födelse- eller dopboksutdrag för barnet;
- b) uppgifva dens namn och bostad, som uttingat barnet; samt
- c) lemna de uppgifter och intyg, som af nämnden kunna äskas.

beträffande fosterlegans belopp eller beskaffenhet, tiderna för dess betalning eller de öfriga hufvudsakliga villkor, under hvilka barnet uttingats.

10 §.

1 mom. Tillståndshafvare skall så vårda sina fosterbarn, att de icke lida brist på sund föda, lämplig beklädnad, värme eller frisk luft, samt sörja för, att de jemväl i öfrigt åtnjuta den skötsel, som för deras välbefinnande kräves.

Sjuknar fosterbarn, åligger tillståndshafvaren att bereda det den särskilda vård, omständigheterna påkalla.

I nu berörda afseenden har helsovårds- eller kommunalnämnden att, med ledning af de råd och anvisningar, om hvilka 3 § 1 mom. handlar, meddela de tillståndshafvare, som deraf äro i behof, närmare förhållningsregler.

2 mom. Är barn hos tillståndshafvare uttingadt mot så låg fosterlega eller eljest på så ofördelaktiga villkor, att tillståndshafvaren uppenbarligen icke kan gifva barnet den vård och skötsel 1 mom. föreskrifver, eger helsovårds- eller kommunalnämnden rätt förordna, att tillståndshafvaren genast eller inom tid, nämnden förelägger, skall lemna barnet från sig till den, som det uttingat eller nämnden eljest bestämmer. Har sådant förordnande gifvits angående barn, som uttingats af fattigvårds- eller annan styrelse, skall denna genom nämndens försorg ofördröjligen underrättas om beslutet och skälen derfor.

3 mom. Tillståndshafvare får icke undandraga sig helsovårds- eller kommunalnämndens tillsyn öfver fosterbarnsvården.

4 mom. Har fosterbarn afidit eller tillståndshafvare i annat fall, än hvarom 2 mom. handlar, lemnat det från sig, är tillståndshafvaren

skyldig att ofördröjligen derom göra anmälan hos helsovårds- eller kommunalnämnden.

11 §.

1 mom. Tillstånd skall af helsovårds- eller kommunalnämnden indragas, om sådant förhållande inträffar, som enligt 7 § 1 mom. skulle utgjort hinder för dess meddelande.

2 mom. Tillstånd kan äfven af helsovårds- eller kommunalnämnden indragas, om någon i 7 § 2 mom. angifven förutsättning, hvarunder tillståndet meddelats, upphör att vara för handen, eller ock tillståndshafvaren åsidosätter sina skyldigheter enligt denna förordning eller derpå grundad särskild föreskrift samt icke låter sig rätta af nämndens varning.

3 mom. Fostras hos den, hvars tillstånd helsovårds- eller kommunalnämnden beslutit indraga, barn, som uttingats af fattigvårds- eller annan styrelse, skall denna genom nämndens försorg ofördröjligen underrättas om beslutet och skälen därför.

12 §.

1 mom. Hvar som utan tillstånd enligt 4 och 5 §§ eller ock sedan tillstånd indragits utöfvar fosterbarnsvård, är skyldig att inom tid, helsovårds- eller kommunalnämnden förelägger, lemna barnen från sig till dem, som dem uttingat eller nämnden eljest bestämmer.

2 mom. När någon, som hyser fosterbarn, har skyldighet enligt denna § 1 mom. eller 10 § 2 mom. att lemna det från sig, äfvensom då tillståndshafvare är dertill berättigad eller icke kan utfå den betingade fosterlegan, åligger i stad polisföreståndaren och på landet kronobetjeningen att, på framställning af helsovårds- eller kommunalnämnden, meddela nödig handräckning för barnets öfverlemnande till den, som det uttingat eller nämnden eljest bestämt.

13 §.

1 mom. Om så finnes för kommun eller någon del deraf behöfligt eller lämpligt, eger helsovårds- eller kommunalnämnden förordna särskilda biträden, qvinnor eller män, att å nämndens vägnar, hvar inom sitt af nämnden bestämda område samt efter de föreskrifter, nämnden i öfrigt meddelar, närmast utöfva tillsyn öfver fosterbarnsvården, och få dessa biträden deltaga i nämndens öfverläggningar om dithörande frågor, men ej i besluten.

2 mom. Biträde åligger att mottaga och till helsovårds- eller kommunalnämnden ofördröjligen befordra:

a) ansökningar om tillstånd att inom bitrådets tjenstgöringsområde utöfva fosterbarnsvård jemte de intyg och upplysningar, som, med hänsyn till föreskrifterna i 7 §, kunna vara af vigt för ansökningarnas pröfning; samt

b) de i 9 § och 10 § 4 mom. nämnda anmälningar, handlingar och uppgifter angående fosterbarn inom bitrådets tjenstgöringsområde.

3 mom. Biträde är, för så vidt dess tjenstgöringsområde angår, berättigadt att å helsovårds- eller kommunalnämndens vägnar:

a) gifva de förelägganden, hvilka kunna ifrågakomma jemlikt 9 §;

b) meddela varning enligt 11 § 2 mom.; samt

c) söka handräckning enligt 12 § 2 mom., i fall icke dermed, utan synnerlig fara för fosterbarns helsa eller lif, kan anstå till dess nämnden hinner besluta i frågan.

Hvarje åtgärd, som biträde på grund af detta mom. vidtagit, skall hos helsovårds- eller kommunalnämnden skyndsamt och om möjligt vid nästa sammanträde anmälas.

4 mom. Der särskilda biträden icke äro förordnade, skola helsovårds- eller kommunalnämndens ledamöter utöfva den i 1 mom. omför-

mällda tillsyn samt hafva befogenhet enligt 3 mom. jemte förpligtelse, som i sista punkten af samma mom. sägs.

14 §.

Hos helsovårds- eller kommunalnämnden skall angående fosterbarnsvården i kommunen föras anteckning i särskilda liggare enligt formulär, som af Konungen fastställles.

15 §.

Helsovårds- eller kommunalnämnden skall årligen, före januari månads utgång, till pastorsembetet afgifva förteckning å alla fosterbarn, som vid slutet af det sist förflutna året voro och, när förteckningen upprättas, fortfarande äro inom kommunen uttingade. Sådan förteckning skall, om i kommunen finnes mer än en församling, afgifvas församlingsvis, så att för hvarje församling eller församlingsdel lemnas särskild förteckning, som endast upptager de der uttingade barnen.

Förteckningen skall för hvarje barn innehålla uppgift å:

- a) tillståndshafvaren;
- b) barnets namn och födelsetid;
- c) den enskilda bostad eller det barnhem, der barnet fostras; samt
- d) den som jemlikt 13 § har att, i egenskap af särskildt biträde eller ledamot af nämnden, närmast utöfva tillsyn öfver barnet.

Pastorsembete på landet åligger att före den 15 februari insända förteckningen till vederbörande provinsial- eller extra provinsialläkare.

16 §.

1 mom. I fall så anses nödigt eller lämpligt, ega, i stad, stadsfullmäktige eller, der sådana ej finnas, allmän rådstuga och, på landet, kommunalstämma att åt särskild styrelse uppdraga all den befattning

med fosterbarnsvården, som eljest skulle utöfvas af helsovårds- eller kommunalnämnden.

2 mom. Hvad i helsovårdsstadgan för riket eller förordningen om kommunalstyrelse på landet föreskrifves angående helsovårds- eller kommunalnämnds sammansättning, val af ledamöter och suppleanter deri, obehörighet att utöfva och rätt att afsäga sig sådan befattning, tiden, för hvilken den tillsättes, och nämndens arbetsordning, skall gälla äfven för den särskilda styrelse, som nämnes i 1 mom.; och vare styrelsen jemväl i hvad angår dess samt ledamöternas och i 13 § omförmälda biträdens förpligtelser, befogenhet och förhållande till andra myndigheter likställd med helsovårds- eller kommunalnämnd i dess befattning med fosterbarnsvården.

17 §.

Åtgärd, som på grund af 13 eller 16 § vidtagits af helsovårds- eller kommunalnämnds eller särskild styrelses biträde eller ledamot, får öfverklagas hos nämnden eller styrelsen.

Öfver dessa myndigheters beslut eger den, som anser sin rätt deraf förnärad eller obehörigen inskränkt, att anföra besvär hos Konungens befallningshafvande inom den tid, som är bestämd för öfverklagande af kommunalstämmas beslut.

I Konungens befallningshafvandes beslut må ändring sökas hos Konungen inom den tid, som för öfverklagande af förvaltande myndigheters och embetsverks beslut är bestämd.

Åtgärden eller beslutet lände dock, utan hinder af klagan, till efterrättelse intill dess annorlunda kan varda förordnad.

18 §.

Har Konungens befallningshafvande skäl antaga, att fosterbarn vanvårdas, eger Konungens befallningshafvande förordna vederbörande

läkare att om förhållandet göra undersökning der barnet finnes. Förordnande om undersökning genom vederbörande läkare må ock af Konungens befallningshafvande meddelas, när det befinnes nödigt för pröfning af besvär enligt 17 §.

Öfver verkställd undersökning har läkaren att till Konungens befallningshafvande skyndsamt afgifva berättelse med förslag till de åtgärder, omständigheterna påkalla, hvarjemte läkaren åligger att genom Konungens befallningshafvande till medicinalstyrelsen insända behörigen styrkt afskrift af handlingarna.

19 §.

1 mom. Denna förordning gäller icke för det fall, att barn mot ersättning eller efter aftal derom fostras å barnavårdsanstalt, ställd under fattigvårdsstyrelses förvaltning och inseende samt belägen inom det fattigvårdssamhälle, som utsett styrelsen.

2 mom. I fattigvårdssamhälle, hvars fattigvårdsstyrelse tillika är kommunalnämnd, och der befattningen med fosterbarnsvården icke, jemlikt 16 §, uppdragits åt särskild styrelse, ega 9 §, 10 § 2 mom., sista punkten, och 11 § 3 mom. ej tillämpning i afseende å barn, som af fattigvårdsstyrelsen uttingats till fostran inom fattigvårdssamhället.

3 mom. Önskar styrelse för barnavårdsanstalt, hvars ordning Konungen fastställt, att denna förordning icke må tillämpas i afseende å barn, som tillhöra anstalten och fostras inom den kommun, der styrelsen har sitt säte, göre härom ansökan hos Konungen.

Öfvergångsstadgande.

Denna förordning träder i kraft den _____ och gäller jemväl beträffande barn, som då fostras i barnhem eller enskild bostad; dock fordras ej, hvad dessa barn angår, att tillstånd enligt 4 § meddelas, anmälan enligt 9 § göres eller annan af hithörande stadganden beroende åtgärd vidtages tidigare än den _____ .

Den i 15 § omförmälda förteckning skall första gången afgifvas år _____ .

Formulär till liggare.

Fosterbarnsvården

i

enskilda bostäder

inom

_____ kommun

af

_____ län.

Anteckningar enligt Kongl. förordningen om skydd för fosterbarn.

Tillståndshafvare *)

Tillstånd meddelats:		Fastställda högsta barn- antalet		Den som jemlikt 13 § närmast utöfvar tillsyn öfver barnavården *).
år och dag.	för lägenheten *).	i dess hel- het.	deraf under ett års ålder.	

Hos ofvannämnde tillståndshafvare

B a r n e n s				Foster- legan, räknad för år.
ankomsttid (år och dag).	namn *).	födelseår och dag*).	föräldrar, om de äro kända.	

*) Utmärker de uppgifter, som onligt 15 § skola upptagas i den förteckning, hvilken årligen före januari månads

Formulär till liggare.

Fosterbarnsvården

i

barnhem

inom

..... *kommun*

af

..... *län.*

Anteckningar enligt Kongl. förordningen om skydd för fosterbarn.

Barnhemmet ^{*)}

år och dag.	Tillstånd meddelats:	Fastställda högsta barnantalet.	Den som jemlikt 13 § närmast utöfvar tillsyn öfver barnavården ^{*)} .
	för nedannämnda person ^{*)} eller styrelse ^{*)} .		

I ofvannämnda barnhem

B a r n e n s				Fosterlegan, räknad för år.
ankomstid (år och dag).	namn ^{*)} .	födelseår och dag ^{*)} .	föräldrar, om de äro kända.	

*) Utmärker de uppgifter, som enligt 15 § skola upptagas i den förteckning, hvilken årligen före januari månads

Varning enligt 11 § 2 mom.:		Tillståndet upphört:		Anmärkningar.
år och dag.	anledningen.	år och dag.	anledningen.	

vårdade barn.

Den person eller styrelse, som uttingat barnet.	Afgång före 7 års ålder:			År och dag då barnet fyllt 7 år.
	år och dag.	anledningen.	om barnet öfverlemnats till annan, dennes namn.	

utgång skall afgifvas till pastorsembetet.

Forts. å nästa sida.

Den person eller styrelse, som uttingat barnet.	Afgång före 7 års ålder:			År och dag då barnet fyllt 7 år.
	år och dag.	anledningen.	om barnet öfverlemnats till annan, dennes namn.	

utgång skall afgifvas till pastorsombetet.

B. Förslag

till

ändring af § 8 instruktionen för läkare, som äro för helso- och sjukvården inom visst område anstälde, äfvensom för andre, som utöfva läkarekonsten, den 31 oktober 1890.

§ 8.

Förste provinsialläkare skall — — — idioter, uppfostringsanstalter för blinde och döfstumme samt inrättningar, der barn mot ersättning fostras, äfvensom åt de vid brunns- — — — upprätta.

C. Förslag

till

ändrad lydelse af 14 kapitlet 45 § strafflagen.

45 §.

Misshandel — — — — — omförmäles.

Vållande — — — — — målsegrande.

Har brott, hvarom i 12, 13, 15 eller 17 § sägs, föröfvats af målsman mot barn, innan det fyllt femton år, eller mot den, som saknar förståndets fulla bruk, ege dock allmän åklagare att å brottet tala.

D. Förslag

till

ändring af 12, 40, 41 och 43 §§ förordningen
angående fattigvården den 9 juni 1871.

12 §. 1. Fattigvårdsstyrelsen — — — — undervisadt.

Vill fattigvårdsstyrelsen till enskild person uttinga barn, må ej auktion anställas för erhållande af anbud.

2. I fråga — — — — eller icke.

40 §. 1. Anser — — — — vederbör.

2. Betlar — — — — nämndt.

3. Anträffas — — — — pröfvas.

4. Betlar — — — — skall.

5. Har — — — — stadsfiskalen.

6. Ådagalägger minderårigt barn, annorledes än genom betlande, grof vanart, hvaraf allmän ordning störes, och framgår ej af omständigheterna, att föräldrar eller annan, som är skyldig att om barnet taga vård, försummat denna sin pligt, må för sådant fall tillämpas hvad 4 mom. stadgar om varning, uppmaning, anmälan hos polismyndighet och förordnande om aga.

7. Befinnes minderårigt barn, hvarå förordningen om skydd för fosterbarn ej har afseende, i tillstånd, som vittnar om uppenbar vanvård, och ådagalägga omständigheterna i sådant fall eller beträffande

vanart, hvarom i 6 mom. förmåles, att försummelse egt rum, som i samma mom. sägs, må fattigvårdsstyrelsen med den försumlige förfara enligt 5 mom.

41 §. 1. Inställes — — — — — 40 § 2, 5 eller 7 mom. sägs — — — — — behandling.

2. Har — — — — — bero.

43 §. 1. Hemsändes — — — — — fattigvård.

2. Har — — — — — lemnad.

3. Varder — — — — — enligt 2, 5 eller 7 mom. af — — — fattigvårdssamhället.

4. Utom — — — — — nämnda äro, skall all kostnad för forsling af betlare och dem, som gjort sig skyldiga till försummelse enligt 40 § 7 mom., gäldas af staten.

III.

MOTIV.

A. Motiv

för

förslaget till förordning om skydd för fosterbarn.

Af komiténs med I betecknade underdåniga skrifvelse synes, att de lagstiftnings- och reglementeringsåtgärder, komitén föreslår till skydd för barn, skulle i den del, som gäfves form af en förordning med ofvanskrifna titel, vidtagas i *preventivt* syfte och uteslutande hafva omsorgen för barnens *sanitära* välbefinnande till föremål¹⁾. Vid redogörelsen för komitéförslaget i denna del stå utgångspunkt och fält för jemförelser till buds i den underdåniga framställning af Stockholms stads helso- och fattigvårdsnämnder, som närmast torde gifvit anledning till det at komitén lemnade uppdrag och hvars innehåll anförts under I²⁾. Den åldersgräns nämnderna vilja hafva faststæld för de barn, som skola skyddas, de hjälpmedel de önska skola anlitas för att åstadkomma och betrygga skyddet, den organisation, som, efter nämndernas mening, vore lämpligast för offentlig myndighets befattning med hithörande verksamhet; allt detta tillika med annat ådagalägger nemligen, att deras framställning håller sig inom nyss angifna begränsning. 1 §.

I det helso- och fattigvårdsnämnderna uppdraga hufvudgrunderna för de bestämmelser, som sålunda synts dem böra i preventivt och sanitärt afseende utfärdas, föreslå de, att dessa stadganden *icke* må gälla följande barnkategorier:

- 1) barn, som fostras hos sina föräldrar;
och bland dem som fostras hos andra än föräldrarna:
- 2) de som uppnått sju års ålder;
samt bland de yngre:
- 3) de som fostras hos sina stjuvföräldrar, far- eller morföräldrar eller förmyndare;
- 4) de som fostras utan betalning; och
- 5) de, öfver hvilka fattigvårdsstyrelse eller annan styrelse för offentlig välgörenhetsinrättning utöfvar målsmansrätt.

¹⁾ Se sid. 19. ²⁾ Se sid. 4—6.

Af de läns- och andra styrelser samt tjensteläkare, som hörts öfver helso- och fattigvårdsnämndernas framställning, hafva, såsom af I och IV A synes, de flesta vitsordat skyddets behöflighet, men de äro icke lika ense om dess rätta omfattning. Flere vilja i större eller mindre mån vidga den af nämnderna föreslagna gräns. Sålunda föreslås bland annat, att skyddet måtte komma barn till godo äfven sedan de fyllt sju år; att hänsyn ej må tagas till den omständigheten, att vården sker utan betalning; att undantag icke må göras för fosterbarn under fattigvårdsstyrelsens målsmanskap o. s. v. Komitéen antager, att Kongl. Maj:t funnit jemväl dessa meningar, af hvilka särskildt den sist anförda temligen allmänt råder, böra komma under komitéens ompröfning, då i komitéens uppdrag inrymts befogenhet att föreslå nödiga bestämmelser icke allenast för fosterbarn af alla kategorier, utan ock för barn, som fostras hos sina föräldrar.

Att mången lifligt önskar göra hela detta område, så vidsträckt än det-samma ter sig, till föremål för det reformarbete, hvarom Stockholms helso- och fattigvårdsnämnder väckt fråga, kan komitéen godt förstå, och säkerligen hafva ej heller dessa nämnder sjelfva, därför att de gifvit sitt förslag en trängre begränsning, funnit allt väl bestådt derutanför. Erfarenheten framter ju dagligen bevis om, huru barn vanskötas till och med i föräldrahemmet, der de dock borde bättre än annorstädes vara fredade mot slik behandling. Den kärleksfulla omsorg för barnens väl, man sålunda ej sällan saknar hos deras föräldrar, kan naturligtvis än mindre ofta påräknas hos fjärrare anhöriga, och hvad särskildt angår stjuvföräldrar fäster folkopinionen sedan gammalt vid blotta egenskapen deraf ett visst, antagligen ej alldeles oförtjent misstroende till sinnelaget mot stjufbarnen. Af den statistiska redogörelsen under IV A finner man ock, att vården om barn, som af fattigvårdsmyndighet utackorderas, fleststädes lemna åtskilligt öfrigt att önska. Att så äfven någon gång är händelsen, der man utan pekuniär ersättning fostrar andras barn, torde icke i god tro kunna förnekas, lika litet som man kan frigöra sig från all misstanke derom, att ett eller annat barnhem öfvar sådant barmhertighetsverk för att dermed bemantla egennyttiga beräkningar, på hvilka barnen till sist blifva lidande. Ej heller lärer någon vilja påstå, att den uppställda åldersgränsen, sju år, betecknar det stadium i barnens lif, då all fara för vanvård upphör.

Det lider alltså ej tvifvel att, i stort sedt, nu ifrågavarande missförhållande råder bland alla klasser af barnavårdare och drabbar barn af alla kategorier. Betraktar man komitéens framställningar i deras helhet, finner man också, att sanitära skyddsåtgärder af detta skäl föreslagits för samtliga barn, på sätt redan sagts under I¹⁾. Men man får icke lemna ur sigte, att i det särskilda författningsförslag, som nu motiveras, är fråga allenast om att reglementera i *preventivt* syfte eller, med andra ord, att efter främmande länders föredöme dels söka på administrativ väg hindra, att

¹⁾ Se sid. 19.

barn lemnas eller kvarblifva i vård hos olämpliga personer eller på olämpliga ställen, dels bereda myndigheterna tillfälle att öfvervaka deras skötsel (se 2 §). Vid en reglementering med denna utgångspunkt måste man tydligen hålla sig utanför de områden, der en maktutöfning af antydda beskaffenhet dels skulle råka i kollision med de obestriddliga rättigheter och oeftergifliga pligter, som bero af familjebandet eller annat enligt moralens eller samhällets lagar dermed likställt förhållande, dels blefve så godt som utförbar till följd af verksamhetsfältets alltför stora vidd, dels slutligen komme att ställa sig hänsynlös mot grannlagens kraf på frihet från myndigheternas inblandning i privata angelägenheter.

På denna grund har det synts komitén nödvändigt att i främsta rummet undantaga de barn, som fostras hos sina föräldrar, och komitén finner äfven oförenligt med samma grund, att en reglementering med den innebörd, nyss är nämnd, göres tillämplig på barn, hvilka åtnjuta vård hos sina stjufföräldrar, far- eller morföräldrar eller förmyndare.

Men jemväl inom det återstående området kan och bör, enligt komiténs tanke, en icke obetydlig inskränkning göras. En åtgärd, som bekläder den offentliga myndigheten med makt att ingripa i samhällsmedlemmarnas frihet att upptaga fosterbarn och ställer fosterföräldrar under denna myndighets inspektion, berör synnerligen ömtåliga förhållanden och har endast i obetydlig mätto motstycke i vår nuvarande rättsordning. Den måste då, äfven med den hänsynsfullaste organisering och humanaste tillämpning, möta stötestenar, som ligga i alltför klar dager för att här behöfva särskildt påvisas. Under sådana omständigheter är ju allt skäl att iakttaga största varsamhet och sålunda, åtminstone till en början, icke gifva den nya institutionen någon annan egenskap än ett särskildt skyddsvärn för de fosterbarn, hvilka *företrädesvis* äro blottställda för fara att, i saknad deraf, varda kroppsligen vanskötta. Den svaghet, som, å *en* sida, må ligga i en sådan begränsning, torde, å en annan, fullt uppvägas af styrkan deri att, om reformen möjligen komme att inskränka tillgången på fosterföräldrar, denna verkan blott kunde göra sig gällande inom de kretsar, der hon skulle vålla minsta olägenheten, ja ofta vara en vinst.

Då komitén ställer sig på nu angifna moderata ståndpunkt, har komitén endast i *ett* väsentligt afseende öfverskridit den, som Stockholms helso- och fattigvårdsnämnder intagit, nemligen i hvad angår barn, öfver hvilka fattigvårdsstyrelse eller annan styrelse för offentlig välgörenhetsinrättning utöfvar målsmanskap. Komitén förbigår här frågan i denna del för att vid motiveringen af 19 § behandla densamma särskildt.

I afseende å åldersgränsen är komitén deremot ense med nämnderna. Vid sju år inträder skolåldern, och sedan barnen börjat sin skolgång äro de ej i lika hög grad som dessförinnan prisgifna åt fosterföräldrarnas godtycke eller okunnighet. Folkskolestadgan tillerkänner visserligen icke skolrådet eller lärarne någon be-

stämd rättighet eller skyldighet att vidsträcktare taga befattning med förhållandena i barnens hem, än i hvad de afse eller inverka på barnens skolgång och undervisning. Men redan denna föreningslänk mellan skolan och hemmet samt än mer lärarnes dagliga beröring med barnen torde, i samband med den omständighet, att dessa befinna sig i en ålder, då de, om de äro föremål för vanskötsel, sjelfva kunna inse och yppa detta, få anses utgöra tillräcklig säkerhet för att barnen icke i någon svårare grad eller under någon längre tid kunna vanvårdas i hemmen, utan att det varder för skolmyndigheten känt; och blir blott så händelsen, lärer väl åtgärd i syfte att åstadkomma rättelse sällan underlåtas eller stanna utan resultat, allrahelst som ett missförhållande af antydda beskaffenhet, när det drabbar skolbarn, i de flesta fall sammanhänger med sådan försummelse i skolgångsskyldigheten, som enligt 51 § folkskolestadgan gör till en tjenstepligt för presterskap och kyrkoråd att inskrida.

Stockholms helso- och fattigvårdsnämnder hafva vidare undantagit de barn, som af fosterföräldrar vårdas utan betalning. Antagligen har nämndernas mening dock icke varit att till detta undantag hänföra de långt från sällsynta fall, då aftal skett om betalning, men denna helt och hållet eller tidtals uteblifvit, eller att låta frihet råda under det visserligen sällsporda men dock ej otänkbara förhållandet, att fosterlegan väl icke utgår eller betingats i penningar, men i form af annan, med pekuniär ersättning jemförlig godtgörelse. Med ett förtydligande, hvarigenom denna ofullständighet försvinner, delar komitén nämndernas uppfattning. När anspråk framstälts på åtgärder från lagstiftarens sida för fosterbarnsväsendets ordnande, har det skett uteslutande eller förnämligast med hänsyn till de missförhållanden, som befunnits råda inom den så kallade fosterbarnsindustrien, och dessa kunna icke antagas allmänt eller i någon synnerligt betydlig grad förekomma, der fosterbarnsvård besörjes af annan bevekelsegrund än begär efter ekonomiska förmåner. Att i sådana fall ställa fosterföräldrarna under myndigheternas uppsigt är följaktligen i regeln obehöfvt och skulle säkerligen dessutom icke blott göra hela institutionen förhatlig, utan ock åstadkomma skada genom att motverka en form af välgörenhet, som på senare tiden, särskildt i hufvudstaden, börjat öfvas i allt större skala, i det förmöget folk inrättar och underhåller mönstergillt ordnade hem, der fattiga barn afgiftsfritt vårdas och fostras.

På det att de, som skulle få att tillämpa författningen, må genast vid första blick derpå kunna se, hvilka barn den afser, har komitén redan i första paragrafen sökt att tillräckligt klart och bestämdt angifva detta i öfverensstämmelse med sin nu framställda uppfattning om den rätta begränsningen.

Slutligen vill komitén ännu en gång erinra att barn, till hvilka icke tagits hänsyn i det författningsförslag hvarom nu är fråga, skulle, i såväl sanitärt som annat afseende fastän med *repressiva* medel, beredas skydd genom de särskilda bestämmelser komitén föreslagit under II C och D.

Stockholms helso- och fattigvårdsnämnder hafva i sin underdåniga framställning föreslagit, att fosterbarnsvården skulle inom hvarje kommun öfvervakas af en särskild styrelse, utsedd i stad af helsovårdsnämnden och på landet af kommunalnämnden samt med denna myndighet till öfverstyrelse och högre instans.¹⁾

Vid motiveringen af 1 § har starkt betonats, att komitén i likhet med nämnderna anser, att det uteslutande är ett helsovårdsintresse, som genom nu ifrågavarande författning skulle tillgodoses²⁾, och denna åsigt har i 2 § fått sitt uttryck i föreskriften, att den omsorg för fosterbarn, som enligt författningen ankommer på offentlig myndighet, skall gå ut på skydd för deras *helsa och lif*. Vid sådant förhållande och då hithörande bestyr, enligt komiténs mening, endast undantagsvis kräfvat en särskild styrelse, om hvilket undantag 16 § handlar, har det syntts komitén falla så godt som af sig sjelft, att berörda verksamhet i regeln bör utövas af helsovårdsmyndigheten, d. v. s. helsovårdsnämnd, der sådan finnes, och annorstädes kommunalnämnd. Att detta nämndens åliggande icke skulle häfva eller inskränka utan tvärtom främja den befattning med fosterbarnsvården, som, efter hvad under I är omförmäldt, nu tillkommer presterskap och tjensteläkare³⁾, skall komitén söka ådagalägga vid motiveringen af 4 och 15 §§⁴⁾.

Med författningens syfte reduceradt till hvad nyss är sagdt, blefve alltså reformens egentliga innebörd att förse helsovårdsmyndigheten med de redskap, hon behöfver för att kunna med framgång verka på ett fält, som redan nu torde ligga inom gränsen för hennes allmänna befogenhet, men det hon hittills icke förmått i nämnvärd mån bearbeta, i brist på särskilda föreskrifter om sättet. På grund af denna uppfattning har komitén ock ansett, att icke blott den föreslagna författningen skall tagas i anspråk för fosterbarnsväsendets räkning, utan äfven de bestämmelser i helsovårdsstadgan för riket och förordningen om kommunalsstyrelse på landet, som derjemte, utan hinder af först nämnda författning, kunna tillämpas i detta afseende, såsom exempelvis i fråga om helsovårds- eller kommunalnämnds befogenhet att hålla förhör med dem, som bo eller eljest uppehålla sig inom kommunen, samt om medicinalstyrelsens och Konungens befallningshafvandes öfverinseende å nämndens verksamhet m. m.

De maktmedel, som genom den nya författningen skulle ställas till helsovårdsmyndighetens förfogande, skönjas i 2 §, der de på denna myndighet beroende omsorger för fosterbarnen sammanfattats i åliggandet att »dels söka hindra att fosterbarnsvård utövas af personer eller på ställen, som äro olämpliga därför, dels ock öfvervaka fosterbarnens behandling».

Häri ligger, såsom man ser, två särskilda verktyg.

Genom det ena skulle, på de sätt, författningsförslaget i senare delar närmare angifver, myndigheten beredas utväg icke allenast att på förhand hindra fosterbarnsvård, der personliga eller lokala förhållanden ej egna sig därför, utan

¹⁾ Se sid. 4 och 5. ²⁾ Se sid. 55. ³⁾ Se sid. 13 och 14. ⁴⁾ Se sid. 62, 82 och 83.

äfvén att, i fall fosterbarn kommit i sådan belägenhet, frigöra dem derur. Uppenbart är dock, att denna verksamhet hvarken i den förra eller senare delen kan gifva absolut säkerhet för att fosterbarn alltid undgå antydda missöde, och den fordran, 2 § härutinnan ställer på myndigheterna i form af ovilkorlig förpligtelse, har därför icke kunnat göras strängare, än att de skola söka — det säger sig sjelft på det sorgfälligaste — förebygga nämnda eventualitet.

Det andra hjälpmålet innefattas i den tillsyn, som från myndighetens sida skulle öfvas å fosterbarnens vård och skötsel. Sättet för denna uppsigt har komitén icke funnit behöfligt att i författningsförslaget angifva, emedan dels det syns komitén vara en sjelfklar sak, att den måste ske genom inspektioner tid efter annan på de ställen, der barnen vårdas, dels komitén håller före, att de särskilda förhållningsregler, som tilläfsventyrs må finnas erforderliga beträffande inspektionerna, äro af beskaffenhet att böra meddelas i den ordning 3 § anvisar.

3 §. Enligt helsovårdsstadgan för riket eger medicinalstyrelsen, som utöfvar högsta tillsynen öfver helsovården, meddela nödiga råd och anvisningar till ledning för vederbörande helsovårds- eller kommunalnämnd (37 § 1); och åligger dels helsovårdsnämnden att årligen inom februari månads utgång till förste provinsialläkaren aflemna en till medicinalstyrelsen stäld berättelse om allmänna helso-tillståndet i staden under sistförflutna året (11 §), dels kommunalnämnden att hvarje år före januari månads slut afgifva motsvarande redogörelse till ledning för de årsberättelser, som skola af provinsial- eller extra provinsialläkare lemnas till förste provinsialläkaren (27 § 4).

Dessa bestämmelser åsyfta tydligen:

att befordra enhet i helsovårdsangelägenheternas behandling;

att bereda helsovårds- och kommunalnämnderna den nödiga detaljkänedom om helsovårdens olika fordringar, som hvarken kan hemtas ur helsovårdsstadgans mera allmänt hållna föreskrifter eller antagas vara dessa, mestadels af icke fackmän sammansatta myndigheter bibringad genom studier på annat håll;

samt att sätta så väl helsovårdens högsta målsman som ock allmänheten i stånd att oafbrutet följa hela landets helsovårdsarbete, dess gradvisa utveckling och verkningar.

Genom den föreslagna författningen skulle på helsovårds- eller kommunalnämnderna läggas ett värf, hvilket icke torde mindre än de i helsovårdsstadgan särskildt bestämda kräfvä den sammanhållning, det ledande stöd och den kontroll, hvarom nu talats, och då det torde vara allmänt känt samt de yttranden, för hvilka redogörelse lemnas under IV A, äfvén bekräfta, att den otillfredsställande behandling, för hvilken fosterbarnen hittills varit utsatta, till väsentlig del beror på okunnighet om eller misstro till äfvén de enklaste villkoren för en i sanitärt hänseende rationel barnavård, är särskildt af vigt, att fosterföräldrar i detta ämne erhålla undervisning genom förhållningsregler, grundade på »råd och anvisningar»

med den prägel af auktoritet och tillförlitlighet, medicinalstyrelsens underskrift komme att dem förläna. (Jemför 10 § 1 mom., sista punkten.)

Författningsförslagets 3 § innehåller af denna orsak föreskrifter, motsvarande helsovårdsstadgans nyss anförda, och har komitén ansett lämpligast, att åt medicinalstyrelsen uppdrages att meddela närmare bestämmelser om årsberättelsernas innehåll.

Helsovårds- eller kommunalnämndens åliggande enligt 2 § att söka på förhand 4 §. hindra att fosterbarnsvård besörjes, der de personliga eller lokala betingelserna för dess nöjaktighet saknas, kräfver med nödvändighet en inskränkning i den frihet, som nu råder i afseende å barns utackordering. Den enda bestämmelse, som, så vidt komitén känner, i någon mån begränsar denna frihet, förekommer i det af Kungl. Maj:t fastställda reglemente för styrelsen och förvaltningen af allmänna barnhuset i Stockholm, der det i § 20 heter: »Välfrejdade och med eget hushåll försedda personer, som genom presterskapets eller trovärdige mäns betyg styrka, att de försvarligen kunna vårda och uppfostra barn, få uti barnhuset välja eller derifrån genom andra begära barn af hvad ålder och kön de sjelfva åstunda;» och äfven hos fattigvårdsstyrelserna i några kommuner, särskildt Stockholm, har den praxis börjat utbilda sig, att styrelserna i allmänhet icke utackordera barn till fostran hos andra, än som dokumenterat sig på nu nämnda sätt.

Då det uppenbarligen allenast är ett jemförelsevis obetydligt antal barn, som kunna genom detta försigtighetsmått beredas skydd mot vanvård, och särskildt intet bland den mängd, som utackorderas af enskilda personer, torde behövet af ett mer eller mindre fullständigt *koncessionstvång* få anses påtagligt.

Lika tydligt torde äfven vara, att om de af koncessionstvånget omedelbart beroende skyldigheter för allmänheten icke läggas på dem, som vilja upptaga fosterbarn, utan på dem, som önska utackordera barnen eller åtagit sig att förmedla utackordering, sådant kommer att vålla en mängd stora praktiska svårigheter och olägenheter samt, hvad barn af oäkta börd angår, ofta allt för mycket ingripa i ömtåliga och grannliga förhållanden.

Att den allmänna bestämmelse om koncessionstvånget, 4 § innehåller, gör skilnad mellan den fosterbarnsvård, som eger rum i *enskild bostad*, och den som utfövas inom särskild vårdanstalt, i författningsförslaget kallad *barnhem*, har sin grund deri, att förslaget i viktiga hänseenden och särskildt i fråga om koncessionsvilkoren har olika stadganden för dessa begge fall. Beträffande den närmare betydelse, som bör gifvas åt uttrycket barnhem, samt säkerheten för att en sådan anstalt icke må kunna betraktas såsom enskild bostad eller tvärtom, hänvisas till slutet af 7 § 1 mom., sista punkten, med tillhörande motivering¹⁾. Här må endast betonas, att benämningen barnhem har så vidsträckt bemärkelse, att den

¹⁾ Se sid. 68 och 69.

gäller, äfven om anstaltens innehafvare der har sin bostad, allenast hufvudsyftet är att bereda barnen en tillflyktsort.

Koncessionstvång innebär gifvet, att fosterbarnsvård icke får ega rum utan myndighets särskilda tillstånd, och af 2 § med dess motivering torde utan någon vidare förklaring framgå, att autorisationsrätten bör tillkomma helsovårds- eller kommunalnämnden i den kommun, hvarinom barnen skola fostras¹⁾. Denna nämnd får då uppenbarligen, utan att det behöfver sägas i författningen, äfven befogenhet och pligt att tillse, det icke någon annan än formligen auktoriserad eller eljest tillåten fosterbarnsvård öfvas inom kommunen. I sammanhang med hvad nu är sagdt vill komitén fästa uppmärksamheten derpå, att den ställning, som, efter hvad nyss blifvit nämndt, prestmän och andra trovärdiga personer hittills intagit såsom rådgifvare i utackorderingsfrågor, icke skulle rubbas genom att beslutanderätten lägges i helsovårds- eller kommunalnämndens händer. Vid motiveringen af 8 § skall visas, hurusom komitén tvärtom antager, att nämnden, der så behöfves, komme att från dessa håll hemta upplysning om koncessionssökandes lämplighet för utföring af fosterbarnsvård²⁾. Af författningsförslaget 15 § med dertill hörande motivering framgår än tydligare, att ej heller den tillsyn, som af presterskap och tjänsteläkare nu öfvas å fosterbarnsvården³⁾, skulle i följd af helsovårds- eller kommunalnämndens befattning dermed upphöra eller försvagas, detta så mycket mindre som sagda paragrafs syfte just är att underlätta presterskapets och läkarnes hit hörande verksamhet⁴⁾. I öfrigt måste presterskapet fortfarande få ett stort inflytande på fosterbarnsvården jemväl af det skäl, att enligt 10 § förordningen angående fattigvården, kyrkoherden eller den hans ställe företräder är berättigad deltaga i fattigvårdsstyrelsens förhandlingar och beslut, samt denna styrelse på landet för det mesta utgöres af kommunalnämnden.

Koncessionstvånget kan bestämmas på två olika sätt. Det ena är att låta koncessionen afse allenast sjelfva rättigheten att utföra fosterbarnsvård, det andra att fästa tillståndet vid vissa, på förhand uppgifna barn eller, med andra ord, förbjuda att något barn mottages till fostran, utan att särskild och blott för detta barn gällande koncession hvarje gång meddelats i förväg.

I betraktande af koncessionstvångets ändamål att vara ett preventivt skyddsmedel lider onekligen den först nämnda metoden eller den, som går ut på *generella* tillstånd, af en viss svaghet, då den ju gifver hvarje tillståndshafvare likasom ett öppet patent på lämplighet för fosterbarnsvård i allmänhet, utan afseende å tiden, när han kommer att begagna sig af sin koncession, en tidpunkt den der kan varda till beskaffenhet mer eller mindre olik den, då tillståndet gafs, exempelvis derutinnan, att tillståndshafvaren sedan dess fått flere egna barn att vårda⁵⁾. Genom särskilda inskränkande bestämmelser kunna emellertid tillståndshafvarens

¹⁾ Se sid. 59. ²⁾ Se sid. 72. ³⁾ Se sid. 13 och 14. ⁴⁾ Se sid. 82 och 83. ⁵⁾ Se sid. 65 och 70.

rättigheter närmare begränsas och hans verksamhet så regleras, att den generella koncessionen, utan att förlora hvad som enligt ofvan gifna bestämning egentligen är för densamma utmärkande, erhåller en karakter, hvilken innebär tillräcklig trygghet mot de olägenheter, som eljest möjligen skulle vara dermed förenade. Då komitén i valet mellan de två tillståndsmetoder, om hvilka ofvan talats, föredrager den generella, hvilken äfven finnes antagen i flere utländska samhällen, har komitén därför i författningsförslaget senare delar gjort åtskilliga inskränkingar i antydda afseende, och dem skall komitén längre fram vid hithörande bestämmelsers motivering närmare beröra ¹⁾. De skäl, som föranledt komitén att föreslå den generella tillståndsmetoden, sålunda begränsad, äro följande.

Hvad som först faller i ögonen vid närmare granskning af den icke förordade metoden, är att den ej kan på en väsentlig del af fosterbarnsväsendet tillämpas utan allt för stor olägenhet. Enligt den metoden skulle nemligen, såsom nyss är sagdt, tillstånd att upptaga fosterbarn endast gifvas för bestämda, d. v. s. när ansöknin- gen göres, kända barn. Detta kan svårligen föreskrivas beträffande barn, som skola intagas i barnhem. Väl kan den första barnuppsättningen vara känd vid ansök- ningstiden, men emedan anstalten är afsedd för en verksamhet, hvari omsättning af barnen måste ega rum, kan det i öfrigt icke redan vid nämnda tidpunkt blifva fråga om några bestända barn. Koncessionen bör därför blott afse rättigheten att för fosterbarnsvård upplåta barnhem eller öfvertaga ett med vederbörligt till- stånd redan för ändamålet upplåtet. Det anförda hindret möter visserligen icke vid fosterbarnsvården i enskild bostad, men om begge metoderna antoges för tillämpning i hvart sitt olika fall, blefve allt för invecklade bestämmelser följden.

En väsentlig fördel af generella tillstånd är, att koncessionstränget kan förenas med möjlighet att lätt och skyndsamt tillgodose utackorderingsbehofven, då de, såsom ofta händer, äro trängande. De, som önska taga fosterbarn, men ej veta när eller hvar sådana stå att erhålla, kunna på förhand förskaffa sig kon- cession att användas, då tillfälle dertill yppas. Helsovårds- eller kommunal- nämnden å sin sida kan vid ingående förfrågningar lemna anvisning å lediga platser hos koncessionerade fosterföräldrar eller barnavårdsanstalter och sålunda fungera som utackorderingsbyrå, en institution, som efter hvad under I redan är nämndt Stockholms stads fattigvårdsnämnd, ehuru i jemförelsevis liten skala; in- rättat ²⁾, och hvaraf ej ringa gagn försports. Den generella tillståndsmetoden har motstykke jemväl i det ofvan påpekade förhållandet, att hufvudstadens fattigvårds- myndigheter och direktionen för allmänna barnhusinrättningen pläga utackordera barn hos personer, som längre eller kortare tid i förväg anmält sig såsom aspi- ranter samt dervid styrkt sin lämplighet genom intyg af prest eller annan tro- värdig person.

Då vid koncessionsansökningarnas pröfning tillfälle icke gifves att fästa af-

¹⁾ Se sid. 64, 65, 73 och 76. ²⁾ Se sid. 16.

seende vid, att det för en kommun kan vara önskvärdt att vissa barn icke fostras derinom, är äfven anledning förmoda, att frågan i hvarje fall skall blifva mer opartiskt bedömd än om hänsyn kunde tagas till detta intresse.

I afseende å 4 § återstår nu blott att erinra, hurusom det ej skulle blifva förbjudet att utan tillstånd hålla barnhem för andra barn, än dem författningen afser, t. ex. barn öfver sju års ålder. Vill någon i sådan anstalt intaga jemväl barn, om hvilka författningen handlar, behöfver han koncession, ehuru blott för verksamheten i hvad den afser dessa senare barn. Då emellertid koncession följaktligen kan ifrågakomma både för tillämnade barnhem och för barnhem, som redan äro i verksamhet, har i 4 § användts det lika väl för det ena som för det andra fallet tillämpliga ordet *upplåta*.

5 §. Koncession under den form, som föreslås i 4 §, kallas här i motiven, för korthetens skull, generel¹⁾, men skulle icke blifva det i lokalt hänseende. Det är nemligen gifvet, att helsovårds- eller kommunalnämnden ej kan tillerkännas befogenhet att autorisera en verksamhet för utöfning annorstädes än inom den kommun, som utgör nämndens eget förvaltningsområde. Men äfven inom detta är, enligt komiténs mening, nödvändigt inskränka koncessionen derhän, att den blir fästad vid en bestämd lägenhet. Ty den sanitära beskaffenheten af den lägenhet, der barnen skola fostras, är uppenbart af allra största betydelse, eftersom det skydd, författningen skulle bereda fosterbarn, afser deras helsa, hvarför ock i en senare paragraf, den sjunde, lägenhetens sundhet uppställs bland de oefftergifviga villkoren för tillstånds erhållande. Det torde följaktligen icke kunna blifva fråga om frihet för tillståndshafvare att hysa sina fosterbarn i hvilken lägenhet som helst, utan denna måste vara godkänd af helsovårds- eller kommunalnämnden. Efter komiténs åsigt bör godkännandet ske, *innan* lägenheten användes för ändamålet. I annat fall skulle för tillståndshafvare stadgas förpligtelse att hos helsovårds- eller kommunalnämnden anmäla hvarje flyttning någon tid sedan den egt rum. Men då skulle säkerligen mången gång tillståndshafvarne råka i trångmålet att behöfva bryta ingångna hyresaftal, eller ock helsovårds- eller kommunalnämnden, för att frigöra dem derur, nödgas godkänna mer eller mindre dåliga lägenheter. I 5 § föreskrifves därför, att tillstånd endast får gifvas för en bestämd, i förväg uppgifven lägenhet.

Då tillståndshafvare äfven med bästa vilja och förmåga ej kunna framgångsrikt sträcka sina omsorger utöfver ett visst antal barn, men fosterlönen starkt frestar dem att taga för sig allt, som bjudes i den vägen, ligger stor makt uppå, att helsovårds- eller kommunalnämnden sättes i stånd på förhand hindra

¹⁾ Se sid. 62.

öfverdrift härutinnan. En bland förutsättningarna för det generella tillståndssystemets antaglighet är förty, att det låter sig förena med detta önskningsmål. Det barnantal, tillståndshafvare får hos sig samtidigt fostra, bör således icke vara obegränsadt, utan bestämmas till ett maximum. Naturligtvis måste dock siffran lämpas efter omständigheterna, hvadan komitén ock föreslagit, att den må bero på föreskrift i koncessionen. I det viktigaste afseendet anser komitén emellertid ett maximiantal böra såsom det regelmessiga fastställas i författningen, nemligen beträffande barn under *ett* års ålder, som skola fostras annorstädes än der åtgärder kunna antagas enkom vara vidtagna för *späda* barns vård, hvilket i regeln torde vara förhållandet allenast å sådana anstalter, som i författningsförslaget benämnas barnhem. Så väl hos oss som i andra länder är det den stora dödligheten särskildt bland dessa barn, som gifvit väckelsen till spørsmålet om fosterbarnsväsendets reformering, och den statistiska redogörelsen under IV A torde tillräckligt vittna om, huru sorgligt förhållandena härutinnan gestalta sig ¹⁾. Utan tvifvel ligger orsaken till stor del deri, att späda barns vård kräfver mer tid och omsorg, än vårdarne kunna egna deråt, då de, såsom oftast är fallet, äro nödsakade tillika förrätta en mängd andra sysslor. Har en fostermoder att i sin bostad samtidigt sköta två barn, hvilka äro yngre än ett år, torde hon i regeln icke kunna omhändertaga flere af denna ålder, utan att något af barnen, måhända alla, blefve derpå lidande. På grund häraf har föreslagits, att flere än två barn under ett års ålder ej må annat än undantagsvis ingå i det antal, som fastställas vid koncession för fosterbarnsvård i enskild bostad. I fråga om barnantalet bör slutligen beaktas, att stadgandet i 5 § endast gäller de fosterbarn författningen afser, men att 7 § 2 mom. innehåller särskild bestämmelse till förekommande af öfverbefolkning genom andra barn ²⁾.

Komitén har icke förbisett, att då koncessionerna skulle blifva generella och således icke gälla vissa deri uppgifna barn, utan afse rättighet att i allmänhet och utan tidsbegränsning utöfva fosterbarnsvård, det kan inträffa, att vid utackorderingsaftal tillståndsresolutioner företes, hvilka äro indragna men icke återstälts till helsovårds- eller kommunalnämnden, eller ock att, vid tiden för aftalet, det fastställda barnantalet redan är fylldt, men att detta fördöljes. Inom komitén har därför fråga förevarit om ett stadgande, enligt hvilket, åtminstone då koncession afsåge fosterbarnsvård i enskild bostad, tillståndshafvare icke skulle hafva rättighet mottaga något barn, med mindre helsovårds- eller kommunalnämnden hvarje gång lätit å resolutionen teckna intyg, att tillståndet fortfarande gäller, jemte besked, huru många barn och särskildt huru många under ett års ålder, vid tiden då intyget utfärdas, återstå för fyllande af det fastställda antalet, dock att detta förbehåll ej skulle gälla för den händelse tiden från det koncessionens giltighet sälunda offentligen bekräftats vore så pass kort, att deri, åtminstone i regeln,

¹⁾ Se sid. 135 och 145. ²⁾ Se sid. 70.

läge en stark presumtion för att icke något nytt på utackorderingsaftalet inverkan förhållande inträdd. Men, förutom att en föreskrift i antydd syfte skulle vålla tillståndshafvarne väl stort besvär och antagligen ofta komme att öfverträdas i följd af okunnighet eller glömska, tror komitén icke att många bland dem skola vilja eller våga göra sig saker till det obehöriga handlingssätt, bestämmelsen skulle afse att förebygga. De kompetensfordringar författningsförslaget uppställer (se 7 §) innefatta, efter komiténs mening, tillräcklig säkerhet för att de fall, då ohederligt folk kunde utverka sig koncession, komme att höra till undantagen. Skulle emellertid underslef i ofvan angifna riktning begås, blefve det säkerligen snart upptäckt vid den tillsyn, som under den föreslagna nya ordningen komme att utöfvas å fosterbarnsvården, och författningsförslaget saknar ej bestämmelser, tjenliga till näpst för slika förseelser (se 11 och 12 §§), hvilka för öfrigt merendels torde vara af beskaffenhet att falla under strafflagen. Under dessa omständigheter har komitén ansett det tilltänkta stadgandet kunna undvaras, åtminstone till dess sig visat, att detsamma i verkligheten är behöfligt.

6 §. Vid uppgörande af utackorderingsaftal kan den, som vill uttinga barnet, med fog påfordra, att den andra parten styrker sin behörighet att utöfva fosterbarnsvård. Af detta och andra lätt insedda skäl är antagligt, att tillståndshafvare i de flesta fall nödgas uttaga resolution eller bevis öfver sin koncession. Då nu förordningen angående expeditionslösen upptager helsovårdsnämnd bland de myndigheter, hos hvilka sådan lösen eger rum, men komitén finner mindre lämpligt, att en så beskaffad kostnad skall vara förenad med rättigheten att taga fosterbarn, eller att fattigdomsbevis skall behöfva företes för vinnande af befrielse från utgiften, föreslår komitén, att för tillståndshafvare skall utfärdas resolution eller bevis utan afgift, en bestämmelse som följaktligen komme att häfva nyss nämnda förordnings tillämplighet å de fall, om hvilka här är fråga.

I det öfriga är 6 § likasom ett bihang till 5 §. Det kan visserligen tyckas öfverflödigt föreskrifva, att en tillståndsresolution eller ett tillståndsbevis skall innehålla vilkor och förbehåll, under hvilka tillståndet gifvits, helst då dessa såsom här äro obligatoriska. Men utan en sådan fingervisning torde icke kunna med säkerhet påräknas, att hvarje helsovårds- eller kommunalnämnd tillser, att den utgående expeditionen varder fullständig i berörda hänseende. Komitén betraktar således ej såsom ett onödigt försigtighetsmått att i författningen stadga skyldighet för nämnden att i denna handling utsätta hvad icke allenast tillståndshafvarne, utan äfven alla, som vilja utackordera barn, nödvändigt måste känna för att icke löpa risk inlåta sig i obehöriga aftal.

7 §. Första momentet handlar om de *absoluta* hindren för erhållande af tillstånd att utöfva fosterbarnsvård i enskild bostad eller att för sådant ändamål upplåta eller öfvertaga barnhem.

Bör saknaden af medborgerligt förtroende eller, med annat ord sagdt, vanfrejden uppställas bland dessa?

Som man ser, har komiténs svar på denna fråga utfallit jakande. Men det har icke skett utan tvekan. Ty med fog kan ju ej sägas, att vanfrejdens orsak eller dess verkan på förhållandena efter straffet alltid är så beskaffad, att den häfver möjligheten för en god barnavård. Vid tillfällen då denna samhörighet faktiskt icke finnes, blir inkompetensgrunden följaktligen, om icke obillig, dock onödig; men å en annan sida betraktadt, är syftet med koncessionstvänget att, så att säga, åsätta tillståndshafvarne den offentliga myndighetens lämplighetsstämpel, och genom denna ikläder sig samhället onekligen mot föräldrar och målsmän en viss garanti för, att de tryggt kunna anförtro barn åt dem som sålunda utmärkas. I vanfrejden ligger emellertid en så stark presumtion för brist på de egenskaper, å hvilka denna höga borgen bör stöda sin vederhäftighet, att samhället icke torde böra utsätta någon för risken af att lita på deras tillvaro hos de vanfrejdade. Den vigt som ligger häruppå har gifvit stadga åt komiténs öfvertygelse om nödvändigheten att fordra god frejd såsom oefftergiftigt kompetensvillkor. Vid bedömandet af strängheten i detta anspråk får man icke lemna ur sigte, att, med undantag af de jemförelsevis sällsynta fall, då någon till fosterbarn upptager syskon eller deras afkomlingar, här endast är fråga om personer, som skola fostra andra barn än närmaste anhörigas, samt i hvarje fall blott om dem, som taga betalning för vården.

Mot det föreslagna stadgandet om god frejd såsom absolut kompetensvillkor kan man anmärka, att det ej kommer att fullständigt uppfylla sitt ändamål, med mindre det göres tillämpligt jemväl å de vanfrejdades äkta makar, äfven om dessa senare åtnjuta medborgerligt förtroende. Ty koncession skulle ju kunna sökas af den välfrejdade maken eller maken, ehuru det i sjelfva verket blefve den vanfrejdade, som komme att besörja fosterbarnsvården. Såsom längre ned synes, skulle emellertid helsovårds- eller kommunalnämnden genom 2 mom. af 7 § få makt att pröfva alla på en koncessionsfråga inverkande förhållanden, således äfven att i hvarje föreliggande fall afgöra, huruvida skäl finnes att anförtro fosterbarnsvård åt man eller hustru till en vanfrejdad. Dervid bör efter komiténs mening få bero, då det ju uppenbarligen vore icke allenast orättvist och obilligt utan ofta äfven obehöfligt att under alla omständigheter afstänga personer från fosterbarnsvård på den grund, att deras makar begått brott.

Äfven med temligen blygsamma anspråk komme man helt säkert att fordra å *en* sida för mycket och å en annan för litet, om man sökte i detalj uppräknas eller i bestämda kvantitativa eller kvalitativa mått angifva vissa intellektuella, moraliska och fysiska egenskaper såsom nödvändiga betingelser för en persons lämplighet att omhänderhafva den i författningsförslaget afsedda fosterbarnsvård. Här vid lag kunna icke alla, såsom man säger, skäras öfver *en* kam. Der det brister i *en* riktning, kan möjligen påräknas öfverskott i en annan, och de kraf,

som vid *en* tid eller på *en* ort må befinnas oundgängliga eller skäligen, äro det måhända icke alltid och öfverallt. Derför och då härtill kommer vigten af att tillgången på antagliga fosterföräldrar icke onödigtvis minskas, torde man böra så föga som möjligt lägga band på myndighetens frihet att med hänsyn till olika tids- och ortsförhållanden samt de öfriga omständigheter, som kunna inverka på saken, bestämma, huru denna i hvarje särskildt fall lämpligast bör bedömas. Den obligatoriska personliga kompetensen synes komitén af detta skäl bäst bestämmas genom ett så kort, detaljfritt och allmängiltigt stadgande som det, att sökanden skall kunna »antagas ega vilja och förmåga att på tillfredsställande sätt utöfva fosterbarnsvård».

Då flera förhållanden än gift qvinnas beroende af sin mans målsmansrätt medföra en persons obehörighet att i allmänna lagens mening »råda öfver sig sjelf och sin egendom», men de i författningsförslaget uppställda vilkor för rättighet att utöfva fosterbarnsvård endast i nämnda punkt beröra lagstiftningen om medborgarnes sjelfbestämmningsrätt i ekonomiska angelägenheter, inses lätt, att vid förslaget om äkta mans samtycke till hustruns ansökan om tillstånd att utöfva fosterbarnsvård vigten icke lagts på den omständighet i och för sig, att hustrun ej är »sui juris». Denna hennes ställning beror af ett rent juridiskt förhållande, hvilket synes komitén ej mer utan snarare mindre än andra lagbestämda disqualisationsgrunder af likartad beskaffenhet sammanhånga med förutsättningarna för allvarlig vilja och tillräcklig förmåga att nöjaktigt vårda fosterbarn. Men alldeles fränsedt sakens rättsliga sida, måste äkta makars samlif och gemenskapen i deras intressen verka derhän, att i längden intet godt kan komma deraf, att den ena handlar i rak strid mot den andras önskan; och särskildt är manens ställning till hustrun sådan, att om fosterbarn mot hans vilja funnes i hemmet, der efter all sannolikhet skulle uppstå misshälligheter, hvilka, särskildt i fattiga familjer — och på några andra torde författningen knappast få faktisk tillämpning — lätt kunde blifva ödesdigra för barnen.

Af skäl, som redan framhållits vid motiveringen af 5 §, måste näst sökandens personliga egenskaper, ja måhända framför dessa, den för barnen afsedda lägenhetens sanitära beskaffenhet komma i betraktande vid ansökningarnas pröfning¹⁾. Men lika litet i det senare som i det förra hänseendet är, enligt komiténs tanke, nödigt eller lämpligt att i författningen införa några detaljbestämmelser, helst de i 3 § nämnda »råd och anvisningar» långt bättre egna sig för förhållningsregler af detta slag. Fördens skull uppställles i 7 §, hvad enskild bostad angår, intet annat absolut vilkor för lägenhets godkännande, än att den skall vara sund.

I fråga om barnhem måste till detta komma något mera.

Författningsförslaget har icke någon annan definition å barnhem, än att i 4 § sägs, att det är en särskild anstalt, afsedd för fosterbarnsvård. Att närmare

¹⁾ Se sid. 64.

bestämning saknas, beror mindre på svårigheten att åstadkomma en fullt nöjaktig sådan, än på den vidsträckta omfattning, komitén velat gifva benämningen barnhem. Man ser nemligen, att de föreskrifter, som särskildt angå barnhemmen, äro och böra vara tillämpliga såväl å barnhus och andra dylika större barnavårdsinrättningar med fast organisation som ock å ställen, der fosterbarnsvård utöfvas i ringare skala men dock under sådana förhållanden, att den icke kan betraktas såsom en af tillfälliga omständigheter föranledd omsorg för ett eller annat barn, utan såsom en yrkesmessig eller eljest mera konstant verksamhet. Vi befinna oss här tydligen på ett fält, der barnhem af så olika betydighet kunna förekomma, att det ej går för sig att i allo underkasta dem samma fordringar, hvadan ock helsovårds- eller kommunalnämnden, såsom längre fram, nemligen i 2 mom. synes, skulle beredas tillfälle lämpa dessa efter omständigheterna i hvarje särskildt fall. Att ett barnhem i afseende å utrymme, inredning och utrustning skall tillfredsställa behofven för en lämpligt ordnad barnavårdsinrättning, är emellertid något, som bör vara för detsamma så väsentligt utmärkande, och utgör jemväl en så nödvändig betingelse för fyllandet af dess uppgift, att detta anspråk måste ställas på alla barnhem. Det oeftergifliga vilkor, 1 mom. i sådant hänseende stadgar, är dessutom egnadt att afhjelpa ofvan antydda brist i definitionen å barnhem, en icke oväsentlig omständighet, då i betraktande tages, att författningsförslagets 5 § i ett viktigt afseende ställer strängare fordran på fosterbarnsvård i enskild bostad än på fosterbarnsvård i barnhem, hvadan, i händelse gränsen mellan dessa begge verksamhetsgrenar icke uppdroges tillräckligt skarpt, följden kunde blifva, att koncessioner för den senare söktes och lätt kunde utverkas i fall, som rätteligen vore att hänföra till den förra.

Utan att man drifver anspråken längre än nödvändigt är, säger det sig sjelft, att äfven om sökanden befinnes i stånd uppfylla alla dem, som 1 mom. af 7 § på honom oeftergifligt ställer, deri icke alltid kan ligga tillräcklig garanti för lämpligheten att anförtro honom fosterbarnsvård. Det är godt och väl, att sökandens afsigter med de fosterbarn, han ämnar upptaga, kunna antagas vara de bästa, att hans förmåga att ställa dessa afsigter i verket icke synes lemna något öfrigt att önska, att mot de för barnen afsedda lägenheters sanitära beskaffenhet eller deras utrustning någon befogad anmärkning ej kan framställas, samt att sökanden har god frejd och, om det är en med mannen sammanlevande hustru, styrker sig hafva undfått hans samtycke till ansöknings. Men en god fosterbarnsvård kan hvilat äfven på flera andra förutsättningar; och då dessa icke, i likhet med de i 1 mom. angifna, äro så beskaffade eller på förhand så bestämbara, att man med afseende å dem lämpligen kan i författningen uppställa några obligatoriska kompetensfordringar, har helsovårds- eller kommunalnämnden i 2 mom. tillerkänts en så vidsträckt befogenhet vid koncessionsansökningarnas pröfning, att hänsyn kan tagas till hvarje omständighet, som i det föreliggande fallet skäligen må anses

betydelsefull. Med andra ord sagdt: 2 mom. afser *fakultativa* kompetensgrunder, af hvilka de vigtigaste der äro exempelvis nämnda.

Den som först anföres, rör sökandens förmögenhetsförhållanden. I detta afseende stadga några utländska författningar förbud att anförtro fosterbarn åt personer, som åtnjuta fattigvård¹⁾. Hvad vårt land angår, framgår af de yttranden, för hvilka redogöres under IV A, att fosterbarn flerstädes vårdas hos fattighjon, och den önskan synes vara temligen allmän, att åtgärd måtte vidtagas i syfte att bryta med denna praxis²⁾. Uppenbart är ju ock, att en god fosterbarnsvård i regeln ej kan påräknas hos dem, som äro så utblottade, att de sjelfva ligga den offentliga välgörenheten till last, och att denna belägenhet följaktligen i allmänhet innefattar en stark grund för inkompetensförklaring. Men alltid torde likväl icke så vara händelsen. Är blott fosterlegan tillräcklig att täcka kostnaden för fosterbarnets vård och underhåll — beträffande garantien härför hänvisas till 10 § 2 mom. — torde icke den omständighet, att sökanden för sin egen försörjning är till någon del beroende af hjälp från fattigvården, kunna utan vidare antagas såsom säkert bevis för brist på förmåga att nöjaktigt fostra barnet. Möjligen kan just i understödet ligga en förutsättning för motsatsen. Vigten synes komitén ligga allenast derpå, att helsovårds- eller kommunalnämnden icke underlåter taga i betraktande hvarje sökandes försörjningsutsigter, dessa må kunna bedömas efter hans ställning till fattigvården eller från annan synpunkt.

En annan vid koncessionsansökningarnas pröfning beaktansvärd omständighet är, att de husliga förhållandena hos sökanden kunna vara sådana, att de, oberoende af sökanden sjelf, lätt hindra barnens ordentliga skötsel och behöfliga ro, såsom exempelvis, om mannen till den qvinna, som vill blifva fostermoder, kan misstänkas komma att tillegna sig fosterlegan, eller han är begifven på starka drycker samt gång efter annan uppträder oregerligt i hemmet eller der sällskapar med osedligt eller i annat afseende dåligt folk.

Vidare är det klart och har redan i motiveringen af 5 § antydts, att enär der allenast är fråga om barn, för hvilka författningen skulle gälla, syftet med den i samma § föreskrifna begränsning af barnantalet i barnhem och enskilda bostäder ej kan vinnas, med mindre tillika möjlighet finnes att förekomma öfverbefolkning genom andra barn³⁾. Bland de omständigheter, som skäligen skulle kunna föranleda afslag å en koncessionsansökan, framhålles derfor i 7 § 2 mom., att sökanden har så många egna barn att vårda eller för detta ändamål redan hos sig hyser så stort antal andra, i författningen ej afsedda fosterbarn, att tid, krafter eller förhållanden i öfrigt icke kunna antagas medgifva sökanden att derjemte åt barn, dem författningen vill bereda särskildt skydd, egna en omvårdnad, som förmår tillfredsställa på denna uppgift grundade anspråk.

¹⁾ Se sid. 179. ²⁾ Se sid. 130, 137 och 142. ³⁾ Se sid. 65.

Att tillräckliga tillgångar skola vara att påräkna för verksamhetens upprätthållande i barnhem samt säkerhet finnas för deras bestånd, är så viktigt, att det kan förefalla som borde fordran härpå uppställas i 1 mom. bland de obligatoriska villkoren. Komitén vill ingalunda underkänna den stora betydelse, som bör fästas vid denna ekonomiska garanti, och har därför också i sitt författningsförslag gifvit den plats bland de särskildt framhållna omständigheter, hvilka, jemte andra, skulle kunna inverka på helsovårds- eller kommunalnämndens beslut i koncessionsfrågor. Men längre än att sålunda utmärka ifrågavarande anspråk såsom ett af de mest befogade inom det *fakultativa* området har komitén ansett sig icke böra gå. Såsom obligatoriskt skulle detsamma lätt leda till den föreställning, att författningen med benämningen barnhem afsåge allenast barnavårdsinrättningar, tilltagna i så stor skala, att deras verksamhet kräfvär särskilda penningefonder eller betydliga pekuniära understöd. Men att detta icke är författningsförslaget mening, har ofvan vid motiveringen af 1 mom. betonats. Det finnes åtskilliga långt anspråkslösare barnhem, förtjenta af synnerlig uppmuntran. Tack vare förstyrenas utmärkta personliga egenskaper, sparsamhet och förmåga att i allt styra och ställa praktiskt, kunna dessa små anstalter, sedan bidrag möjligen erhållits till deras inredning och första utrustning, godt taga sig fram utan annan tillgång än fosterlönerna, ehuru äfven de oftast äro temligen låga. Under sådana förhållanden har det synts komitén lämpligast, att helsovårds- eller kommunalnämnden lemnas fria händer att allt efter omständigheterna i hvarje särskildt fall bedöma, om och i hvad mån skäligen bör för tillstånd att utöfva fosterbarnsvård i barnhem fordras ett fastare ekonomiskt underlag för verksamheten, än som påräkneliga fosterlöner må befinnas utgöra.

Af ordalydelsen i 7 § 2 mom. och hvad som yttrats i början af detta moments motivering synes, att helsovårds- eller kommunalnämndens fakultativa pröfningsrätt icke skulle blifva inskränkt till de i momentet särskildt uppräknade och nu framhållna omständigheterna utan omfatta samtliga för en koncessionsfråga betydelsefulla. Denna befogenhet bör nämnden allra minst underlåta att utöfva, när fråga är om barnhus eller andra större barnavårdsinrättningar, utan noga undersöka och tillbörligen fästa afseende vid — jemte de pekuniära resurserna — anstalternas organisationsförhållanden, tillgången på personal för barnens amning och skötsel, kosthållet, beklädnadsstaten o. s. v.

Genom bestämmelsen om generella koncessioner har komitén sökt förena 8 §.
koncessionstvånget med möjlighet att kunna skyndsamt få ett barn utackorderadt (se motiveringen af 4 §)¹⁾. Äfven 8 § går ut på att främja sagda önskningsmål.

I detta afseende må till en början erinras, hurusom ansökningarna, fastän skriftliga otvifvelaktigt äro önskvärda, skulle få framställas muntligt, när de afse

¹⁾ Se sid. 63.

fosterbarnsvård i enskild bostad. Sökandena, af hvilka säkerligen icke alla kunna antagas besitta den för en ansökans uppsättning erforderliga skrifkunskap, skulle således kunna få sitt ärende uträttadt utan det besvär, den tidsutdrägt och möjliga kostnad, skriftvänet komme att föranleda. Något bevis, att ansökning skett, måste dock finnas till framtida visso, och för sådant ändamål nödiga anteckningar böra därför göras af dem, som mottaga muntliga framställningar, en så sjelfskrifven sak, att den icke torde behöfva omnämnas i författningen.

Då författningsförslagets 7 § uppställer åtskilliga dels obligatoriska dels fakultativa vilkor för tillstånd att i enskild bostad utöfva fosterbarnsvård eller att i sådant syfte upplåta eller öfvertaga barnhem, så är gifvet, att tillvaron af dessa vilkor, hvilka bland annat gälla både sökandens personlighet och de lägenheters beskaffenhet, han ämnar för barnen använda, helst bör undersökas i sammanhang med ansökningens pröfning, äfvensom att det bör åligga sökanden att lemna de för denna utredning nödiga intyg och upplysningar, helsovårds- eller kommunalnämnden må finna nödiga, såsom frejdebevis för sökanden, prestmans eller annan trovärdig persons vitsord angående sökandensandel och lämplighet för utöfvande af fosterbarnsvård¹⁾, intyg om de för barnen afsedda lägenheters beskaffenhet samt, när ansökningen gäller barnavårdsinrättning med fast organisation, anstaltens reglemente, uppgift å styrelsemedlemmar, föreståndare, antal betjening, fastställd fosterlega, inrättningens ekonomiska ställning, planen för barnens vård med mera dylikt.

Emellertid torde ofta blifva händelsen, att både sökanden och lägenheterna, utan att någon åtgärd i berörda syfte vidtagits af sökanden, äro af helsovårds- eller kommunalnämnden kända. I sådant fall skulle ansökningen allenast på grund af denna kännedom kunna bifallas, en eftergift, som naturligtvis föreslagits med hänsyn till den ofvan framhållna angelägenheten för sökandena att skyndsamt erhålla besked på sina framställningar. Men ehuru helsovårds- eller kommunalnämnden alltså i åtskilliga fall blefve oförhindrad meddela tillstånd utan att vissa, sökanden åliggande prestanda fullgjorts, får dock tydligen icke a priori antagas att nämnden, när den begagnar sig af denna makt, finner den felande utredningen helt och hållet eller delvis obehöfelig, utan måste tvärtom förutsättas, att nämnden kan vara af motsatt mening men anser förhållandena påkalla eller medgifva provisoriskt tillstånd i afvaktan på lägligare tillfälle för sökanden att förete eller fullständiga sina kompetensbevis. Nämnden skulle därför ega förelägga sökanden viss tid, hvarinom han hade att, i den mån nämnden funne erforderligt, fylla bristen. Något äfventyr för underlåtenhet att efterkomma nu nämnda föreläggande har synts komitéen icke behöfva särskildt stadgas, då de bestämmelser till betryggande af författningens efterlefnad, som föreslås i 11 §, torde vara tillämpliga jemväl på det fall, hvarom här är fråga.

¹⁾ Jemför motiveringen af 4 § sid. 62.

Den i 9 § föreslagna anmälan är i och för sig nödvändig till kontroll deröfver, att det barnantal, som jemlikt 5 § blifvit i koncessionen fastställt såsom det högsta tillståndshafvaren eger samtidigt hos sig hysa för fostran, ej må öfverskridas.

I sammanhang med anmälningsskyldigheten och, såsom det vill synas komitén, på ej mindre giltig grund, har föreslagits, att barnen alltid skola inför helsovårds- eller kommunalnämnden identifieras.

En ytterst viktig sak torde nemligen vara, att helsovårds- eller kommunalnämnden vet, hvilka de barn äro, som stå under dess beskydd. Att medgifva tillståndshafvarne rätt hålla nämnden i okunnighet derom, vore dels att blottställa densamma för faran att i det autoriserade fosterbarnsväsendet få att skaffa med understuckna eller förbytta barn dels äfven att afstänga nämnden från den beröring med föräldrar, anhöriga eller målsmän, som ofta kan vara behöflig för bevakande af barnens intressen. Ja, hvad än värre är, nämnden kunde försättas ur stånd att — utan fattigvårdens mellankomst i fall, der denna eljest vore onödig — anlita det säkraste vapnet mot de tillståndshafvare, som icke förmå fullgöra sina förpligtelser eller uppsåtligen asidosätta desamma, det att taga från dem barnen och lemna dessa till dem, deras vård sedermera närmast åligger. Komitén anser hinder eller svårighet desto mindre böra resas härför, som enligt den mening komitén hyllar och kommer att vid 11 och 12 §§ motivera, detta är det enda korrektiv, författningen lämpligen kan uppställa mot nyss nämnda fel och försumligheter ¹⁾.

Efter komiténs åsigt bör tillståndshafvare följaktligen icke få vare sig i barnhem eller enskild bostad hysa något barn för fostran utan att för helsovårds- eller kommunalnämnden namngifva eller, der sådant ej låter sig göra, annorledes känneteckna detsamma, och med generella koncessioner kan detta tydligen icke ske förr än någon tid efter det barnet kommit i tillståndshafvarens vård (se motivering af 4 §) ²⁾. Det skulle då i berörda afseende åligga tillståndshafvare att dels förete födelse- eller dopboksutdrag för barnet, hvilken handling, enligt det genom förordningen angående kyrkoböckers förande den 6 augusti 1894 fastställda formulär, innehåller uppgift å barnets namn, födelsetid och födelseort, kända föräldrars namn, yrke, kyrkoskrifningsort och bostad m. m., dels uppgifva den persons namn och bostad, som uttingat barnet. Någon svårighet att uppfylla detta anspråk synes icke böra uppstå. Enligt förordningen angående anmälningar om födda barn den 11 februari 1887 skall under alla omständigheter hvarje barns födelse anmälas hos vederbörande pastor eller församlingsföreståndare, och födelse- eller dopboksutdrag kan då erhållas. Att åter någon förbinder sig mottaga annans barn till fostran utan att veta hvad den andra kontrahenten heter eller hvar han bor, är visserligen tänkbart, men en sådan likgiltighet torde få anses för lika litet vanlig som uppmuntransvärd och lärar i hvad fall som helst ej innefatta rimlig

¹⁾ Se sid. 77 och 78. ²⁾ Se sid. 62.

grund för lagstiftaren att afstå från en för myndigheternas ställning till fosterbarnsväsendet nödig faktor. Ej heller kan i den föreslagna identifieringsskyldigheten ligga någon ogrannligheten mot den, som vill hemlighålla ett barns härkomst, då ju uppgifterna i födelse- eller dopboksutdraget äro hemtade ur en officiel handling och denna i regeln icke obligatoriskt skall innehålla andra uppgifter om oäkta barns föräldrar än som dessa sjelfva frivilligt lemnat.

Förutom de intyg och uppgifter, som afse barnens identifiering, skulle vid anmälningsskyldighetens fullgörande jemväl andra lemnas. Då hvad punkten c) i 9 § härom innehåller står i nära samband med bestämmelsen i 10 § 2 mom., har komitén funnit lämpligast, att detta ämne behandlas i sin helhet vid författningsförslagets motivering i sistberörda del ¹⁾.

Tiden, hvarinom tillståndshafvare skulle vara pliktig hos helsovårds- eller kommunalnämnden anmäla, att han tagit fosterbarn, anser komitén lämpligen kunna bestämmas till tre dagar för städerna och fjorton dagar för landsbygden, och bör han i regeln vara i tillfälle att samtidigt med anmälan lemna de föreskrifna intygen och uppgifterna. I sist omnämnda afseende kan dock hinder härför antagas någon gång möta; särskildt kan detta blifva förhållandet med födelse- eller dopboksutdraget, enär detta naturligtvis icke kan komma i tillståndshafvarens ego förr än barnets födelse anmäls hos presterskapet, hvarmed utan öfverträdelse af hithörande stadgande i 1887 års förordning får anstå ända till sex veckor. På grund häraf skulle helsovårds- eller kommunalnämnden ega rätt att, i händelse af behof, utsätta senare tid för fullgörandet af ifrågavarande prestanda, än den i författningen såsom regelmässig angifna.

Beträffande slutligen det äfventyr, som kan drabba tillståndshafvare, om han underlåter iakttaga hvad 9 § bjuder, åberopar komitén det som i motiveringen af 8 § anförts för likartadt fall ²⁾.

10 §. För att medicinalstyrelsens i 3 § omnämnda »råd och anvisningar» må uppfylla sitt ändamål, i hvad det afser fosterföräldrars undervisning om rätta sättet att vårda och sköta barn, föreslås i 10 § 1 mom., sista punkten, skyldighet för helsovårds- eller kommunalnämnden att med ledning af dessa »råd och anvisningar» gifva tillståndshafvarne nödiga förhållningsregler härutinnan, i fall de deraf äro i behof, hvilket icke kan förutsättas i allmänhet vara förhållandet med dem, som fått koncession för större, fast organiserade barnavårdsinrättningar. I mindre samhällen, eller der fosterbarnsvård eljest förekommer blott i ringa skala, torde dessa meddelanden kunna ske i resolutionen eller beviset öfver tillståndet eller ock genom muntliga tillsägelser, men annorstädes synes särskild, helst tryckt instruktion böra utfärdas.

Då sålunda genom någon af nu antydda utvägar blefve sörjdt för att till-

¹⁾ Se sid. 75 och 76. ²⁾ Se sid. 72.

ståndshafvarne finge besked om sina förpligtelser mot fosterbarnen, synes författningen icke behöfva belastas med några detaljföreskrifter i detta ämne. Dylika bestämmelser blefve måhända ej heller alldeles oskadliga, enär de möjligen komme att stå i vägen, då man eljest skäligen skulle vilja i praktiken lämpa sina anspråk på fosterföräldrar efter deras olika, vanligen mer eller mindre tryckta ekonomiska ställning.

Hvad författningen skulle omedelbart begära af tillståndshafvare i fråga om barnens behandling, har förty i 10 § 1 mom. sammanfattats i en bestämmelse, som endast i största allmänhet angifver grundvilkoren för att hithörande skyldigheter må kunna anses försvarligt uppfyllda, nemligen att barnen icke sakna sund föda eller lämplig beklädnad eller lida brist på värme, frisk luft eller nödig skötsel samt i händelse af behof erhålla erforderlig sjukvård.

Anspråket i sist berörda del innebär gifvet, att läkare bör tillkallas i svåra sjukdomsfall. Men någon bestämd fordran härpå har ej ansetts böra uppställas i författningen. En sådan skulle i sin ordning framkalla behof att derstädes äfven åt sjukdomarna gifva en närmare bestämning, som hvarken läte sig förena med grundsatsen, att författningen i hithörande del icke bör ingå på detaljernas område, eller blefve lätt eller ens möjlig att hålla inom en lämpligt afpassad begränsning. Ett stadgande, hvarigenom särskildt fosterbarnen formligen tillförsäkrades läkarevård, komme dessutom antagligen och måhända icke så alldeles utan skäl att uppfattas såsom uttryck för en väl långt drifven filantropi i ensidig riktning, då det kända förhållande tages i betraktande, att äfven kärleksfulla föräldrar af den mindre bemedlade klassen i allmänhet icke äro snara att anlita läkarehjelp för sina sjuka barn, detta oftast emedan de ej hafva eller ock tro sig icke hafva råd bestå dem denna förmån.

Bland allt, som kan inverka på fosterbarnsvården, finnes med säkerhet intet, hvaraf densamma är mer beroende än fosterlegan och hvad dermed eger gemenskap. Sådan betalningen är, blir i de flesta fall vården. Men det torde vara allmänt känt och vitsordas äfven i flere bland de under IV A förekommande yttranden, att fosterlegan mångenstädes är oskäligt låg¹⁾. De, som vårda fosterbarn mot betalning, hafva merendels icke på förhand beräknat, huru de skola gå i land dermed, eller, fattiga som de vanligast äro, taga de gemenligen hellre den otillräckliga lönen än försaka den. Härtill kommer att betalningstiderna icke alltid äro de lämpligaste, ja det är ej exempellöst, att fosterlegan gäldas en gång för alla med belopp, som icke står i rimligt förhållande till tiden, för hvilken fosterföräldrarna åtaga sig barnens vård och underhåll. Sålunda uppstår ofta för fosterföräldrarna en olidlig börda, den fattigvården mången gång måste afflytta för att rädda barnen från undergång, en hjelp, som dock stundom så sent påkallas, att ett eller flere bland de under sådana förhållanden fostrade barnen redan satt lifvet till eller

¹⁾ Se sid. 137 och 141—143.

ådragit sig svår ohelsa. Denna för fosterbarn och fattigvårdssamhällen gemensamma fara synes kunna, om icke fullständigt aflägsnas, dock betydligt minskas genom befogenhet för helsovårds- eller kommunalnämnden att förhindra fosterbarnsvård, der utsigterna för dess nöjaktighet, för så vidt af fosterlegan och dermed sammanhängande omständigheter beror, redan från början te sig mer än försvarbart ogynnsamma. Med den generella tillståndsmetoden kunna emellertid de hithörande frågorna i regeln icke prövas samtidigt med koncessionsansökningarna, så framt ej dessa afse barnavårdsinrättningar med så fast organisation, att taxa finnes för fosterlönerna, och tiderna för deras betalning äro reglementerade o. s. v. ¹⁾. På grund häraf har genom bestämmelsen i 9 § punkt c) blifvit sörjdt för att helsovårds- eller kommunalnämnden i allt fall må kunna om fosterlönsförhållandena och öfriga utackorderingsvilkor erhålla kännedom så tidigt att, om dessa äro olämpliga, någon synnerlig skada deraf ej kan hafva hunnit uppstå. Finner nämnden då eller vid en senare tidpunkt, att barnens och tillståndshafvarens intressen äro illa skyddade i det afseende, hvarom nu är fråga, och kan härför ej rådas bot genom nya förbindelser af barnens anhöriga eller andra, synes det komitéen högst angeläget, att helsovårds- eller kommunalnämnden ålägger tillståndshafvaren att lemna från sig det eller de barn missförhållandet gäller. Genom 10 § 2 mom. skulle nämnden förlänas makt att, utan koncessionens indragning, vidtaga denna åtgärd, hvars närmaste följd kommer att beröras vid motiveringen af 12 §, som behandlar analoga fall ²⁾.

Enligt 4 § 1 och 27 § 2 helsovårdsstadgan för riket skall helsovårds- eller kommunalnämnden egna sin uppmärksamhet åt allt, som kan inverka på sundheten och allmänna helsotillståndet, och har nämnden att för detta ändamål utöfva helsopolisen inom kommunen. Redan i följd häraf torde nämnden få anses hafva rättighet att, om i den allmänna helsovårdens intresse anledning dertill förekommer, sjelf eller genom sina organer, inspektera barnavårdsanstalter och besöka andra ställen, der barn vårdas, samt alltså icke kunna lagligen förvägras tillträde dit. I § 2 af den föreslagna nya författningen skulle det nu uttryckligen blifva nämnden ålagdt att hålla tillsyn öfver fosterbarnsvården, och deraf synes af sig sjelf följa skyldighet för dem, som hafva fosterbarn om hand, att villigt underkasta sig denna uppsigt. Men då ej lärer kunna antagas, att fosterföräldrar i allmänhet skola utan vidare vara medvetna om dessa konsekvenser af de anförda bestämmelserna, torde icke den erinran, som förekommer i 10 § 3 mom., befinnas öfverflödig.

Än viktigare är i komiténs tanke det i 4 mom. föreslagna stadgandet att, om fosterbarn affider eller tillståndshafvare lemna detsamma från sig i annat fall, än hvarom 2 mom. handlar, sådant ofördröjligen skall hos helsovårds- eller kommunalnämnden anmälas, på det nämnden må beredas tillfälle att i god tid

¹⁾ Se motiveringen af 4 och 8 §§ sid. 62, 63 och 72. ²⁾ Se sid. 78.

undersöka, huruvida, i förra händelsen, dödsfallet förorsakats af misshandel eller vanvård eller, i den senare, tillståndshafvaren haft för afsigt dölja någon dylik behandling mot barnet.

Om det föreslagna stadgandet i 7 § 1 mom. godkännes, och lagstiftaren alltså tillmåter deri uppställda fordringar så stor betydelse, att han icke under några omständigheter vill anförtro fosterbarnsvård åt andra, än som redan på förhand visa sig antagligen vara i stånd att uppfylla dessa anspråk, vore det att handla i strid mot både den enklaste konsekvens och lagstiftarens egen bestämdt uttalade uppfattning om garantierna för fosterbarnens väl, i fall koncessionerna finge gälla, äfven sedan deras innehafvare kommit i motsatt ställning. Deremot torde ett sådant undseende med tillståndshafvarne, om det i öfrigt må finnas billigt i särskilda fall, icke vara oförenligt med de endast fakultativa anspråken enligt 7 § 2 mom., och hvad tillståndshafvarnes förseelser angår, måste det påtagligen blifva dessas olika beskaffenhet, som hvarje gång får afgöra, huruvida de skäligen böra eller icke böra medföra tillståndets förlust, en påföljd den komitén dock anser icke i någon händelse behöfva för förseelse drabba tillståndshafvare tidigare än gifven tillrättavisning visat sig fruktlös och sålunda ådagalagts, att felet har sin rot i ondska, trots, fortsatt oordentlighet, liknöjdhet eller annat likartadt missförhållande. 11 §.

Någon ytterligare ansvarspåföljd än tillståndets indragning har icke föreslagits. Bötesstraff är det enda, som derjemte skulle kunnat komma i fråga, men komitén har icke behöft besinna sig länge för att öfvergifva hvarje tanke derpå. Risker för tillståndshafvarne att varda befordrade till detta straff, om de icke fullgöra sina skyldigheter, skulle visserligen innebära en måhända stundom behöflig hållhake på benägenheten att eftersätta dem och följaktligen äfven vara egnad att motverka svagheten deri, att tillståndets förlust är en påföljd af beskaffenhet att icke billigtvis kunna användas för andra än temligen svåra fall. Men denna fördel komme på långt när icke att uppväga de olägenheter, som blefve förenade med bötesstraffets tillämpning. Hvarje åtal mot fosterföräldrar skulle nödgå dem att en eller flere dagar iakttaga inställelse vid domstol, och detta i regeln personligen, då ju de i sin ringa ställning blott undantagsvis vore i stånd få sin talan utförd genom ombud. Vidare äro de flesta i författningsförslaget afsedda fosterföräldrar så fattiga, att dem ådömda böter komme att af tjenas med fängelse. Den tid, rättegången och straffverkställigheten kräfva, kan således tagas till måttstock för den, hvarunder fosterbarnen möjligen skulle gå miste om nödig tillsyn och skötsel, eller till gradmätare för de vedermödor och kostnader, samhället tilläfventyrs finge underkasta sig för att kunna bereda dem vård på annat håll. När slutligen, om de bötfälda vore bosatta på landet, härtill komme det i slika fall ytterst motbjudande tvånget att med fångskjuts forsla dem till aflägsset belägna fängelser, torde komiténs obenägenhet för hvarje bötes-

bestämmelse i författningen få anses nöjaktigt försvarad. Komitén tror för öfrigt, att tillståndshafvarne, äfven om de icke varda hotade med kriminelt ansvar, nog skola i allmänhet taga sig till vara för pligtförgätenhet, om de nemligen sätta värde på den rättighet, de löpa fara att förlora. Är tillståndshafvare åter likgiltig för densamma, ja då torde nog i de flesta fall vara för barnen bäst, att koncessionen indrages.

Beträffande 3 mom. af 11 § hänvisas till motiveringen af 12 §.

12 §. När någon beträdes med att hafva mottagit fosterbarn utan vederbörligt tillstånd eller i strid med de vilkor eller förbehåll, som fästats vid gifvet tillstånd, eller ock sedan tillstånd indragits, måste närmsta följden blifva skyldighet för den, som sålunda obehörigen utöfvar fosterbarnsvård, att lemna barnet från sig, och det blir då, likasom ock i det fall, hvarom 10 § 2 mom. handlar, helsovårds- eller kommunalnämndens sak att tillse, det barnet erhåller vård annorstädes. Har barnet uttingats af fattigvårds- eller annan styrelse, torde som regel kunna antagas, att nämnden i detta afseende ej behöfver vidtaga annan åtgärd än att, jemlikt 10 § 2 mom. och 11 § 3 mom., underrätta styrelsen om hvad som inträffat. I de öfriga fallen bör det ej heller, efter komiténs mening, åligga nämnden i första hand att besörja barnens placering, hvadan de, som hafva barnen i sin vård, skulle i författningen förpligtas att sjelfva derom föranstalta, i den mån och på det sätt, nämnden föreskrifver. Det vanligaste torde blifva ett förständigande att inom utsatt lämplig tid återställa barnen till de personer, som uttingat dem. Att det äfven någon gång kan blifva nödvändigt anlita fattigvårdens hägn för barnen, har komitén ej velat underlåta här påpeka. Denna eriuran får dock icke tydas såsom förebud om behof att öka kommunernas fattigvårdstunga. I fall fosterbarnsväsendet ordnas i hufvudsaklig öfverensstämmelse med komiténs förslag, bör, såsom redan vid motiveringen af 10 § 2 mom. framhållits, resultatet tvärtom blifva, att fattigvårdssamhällets risker, i hvad de bero af fosterbarn, varda mindre än förut¹⁾. Ty det blefve ju icke då som nu, att utackorderingsaftal kunna uppgöras på de lösaste grunder och mest ogynnsamma ekonomiska vilkor utan någon rätt för myndigheterna att genom sitt ingripande förebygga skadliga verkningar deraf.

Lika viktigt som att helsovårds- eller kommunalnämnden eger makt att i ofvan berörda händelser ålägga tillståndshafvare att lemna sina fosterbarn från sig, är det uppenbarligen att tillståndshafvare må genom nämndens bemedling kunna blifva fosterbarn qvitt, när betingad fosterlega ej kan utbeholdas eller tillståndshafvaren eljest visar sig vara fri från vidare förpligtelse att hafva barnen i sin vård, fall som ingalunda torde få räknas till sällsyntheterna.

¹⁾ Se sid. 75 och 76.

Hvad angår den handräckning, som bör meddelas i händelse helsovårds- eller kommunalnämndens föreskrifter om att barn skola af fosterföräldrar utlemnas eller af andra öfvertagas, icke varda hörsammade, ligger det närmast till hands och torde äfven vara lämpligast, att förfarandet blir enahanda med det, helsovårdsstadgan i 7 § och 27 § 2 bestämmer för verkställigheten af nämndens beslut i ärenden, som röra helsopolisen.

En verksam tillsyn öfver fosterbarnsvården är icke möjlig med mindre dess utöfvare ställa sig i personlig beröring med dem, som hafva barnen om hand, besöka -- ju oftare dess bättre -- de anstalter eller enskilda bostäder, hvarest barnen vårdas, och sålunda göra sig förtrogna med förhållandena derstädes. Helsovårds- eller kommunalnämnden behandlar emellertid sina ärenden in pleno, och nämnden såsom sådan kan därför i sin befattning med fosterbarnsväsendet endast blifva liksom en öfverstyrelse för den institution, åt hvars omsorg hithörande angelägenheter anförtros. Nämnden måste alltså hafva till sitt förfogande några organer för den närmare uppsigten. I kommun eller del deraf, hvarest endast få fosterbarn finnas, torde detta bestyr i allmänhet kunna skötas af nämndens egna ledamöter distriktsvis, på sätt 13 § fattigvårdsförordningen medgifver för fattigvårdsstyrelsens verksamhet, en rättighet, hvilken, efter hvad den statistiska redogörelsen under IV A visar, ländt till åsyftadt gagn för de jemförelsevis få fattigvårdssamhällen, som velat begagna sig deraf¹⁾. Men der förbindelsen mellan helsovårds- eller kommunalnämnden och tillståndshafvarne antingen i följd af fosterbarnens stora antal icke kan eller af annan orsak anses ej böra förmedlas på nu angifna vis, uppstår det i början af 13 § eventuellt förutsatta behovet för nämnden att för ändamålet hafva särskilda biträden, dem nämnden följaktligen skulle ega att välja utanför sin krets, anvisa tjänstgöringsområden och gifva nödiga förhållningsorder.

Vid val af dessa biträden bör ej förbises, att deras funktion ingalunda får bestå i ett ständigt fiskaliserande. Tillsynen kan icke lända fosterbarnsväsendet till gagn, om den handhafves på sådant sätt, att den varder fosterföräldrarna en plåga i stället för en hjälp och sålunda gör hela institutionen förhatlig i deras ögon. Bitrådets ställning till fosterföräldrarna bör därför vara lika mycket den intresserade och kärleksfulla rådgifvarens som den allvarliga men välvilliga kontrollantens; och då betingelserna för dessa egenskaper i förening, särskildt när de skola tagas i anspråk för främjandet af god vård åt barn, företrädesvis äro att paräkna hos det qvinliga könet, finner komitén icke allenast., att det bör stå helsovårds- eller kommunalnämnden fritt till biträden antaga qvinnor, utan jemväl synnerligen önskvärdt, att så sker i största möjliga utsträckning.

Genom hvad nu blifvit sagdt om karakteren i biträdenas kall torde vara

¹⁾ Se sid. 133.

klart, att de, så vidt möjligt, böra väljas inom de bildade samhällsklasserna, så att de icke må af fosterföräldrarna betraktas såsom en hos helsovårds- eller kommunalnämnden anställd tjänstepersonal, jemnbördig med de tillsyningsmän, om hvilka helsovårdsstadgan talar. Nödvändigheten af bildade biträden betingas till viss grad äfven af de göromål, som enligt 13 § komme att, jemte kontrollantskapet, ligga i deras händer. Man finner nemligen i bestämmelserna härom, att hvarje biträde skulle inom sitt tjänstgöringsområde ega befogenhet att på helsovårds- eller kommunalnämndens vägnar utöfva dess beslutanderätt i några fall, hvaraf ett är ganska viktigt.

Såsom skyldighet skulle det åligga de af helsovårds- eller kommunalnämnden förordnade särskilda biträden att mottaga och till nämnden befordra dels koncessionsansökningar jemte de intyg och upplysningar om sökandena och de för barnen afsedda lägenheter m. m., som kunna vara af vikt för ansökningarnas pröfning, dels äfven tillståndshafvarnes föreskrifna anmälningar om mottagna, aflemnade eller afidna fosterbarn. Denna förpligtelse har föreslagits på det koncessionssökandes och tillståndshafvares tid och möda måtte tagas i anspråk så föga som möjligt. Den har derjemte ett annat ändamål, det nemligen att, åtminstone i enklare fall, ärendena, innan helsovårds- eller kommunalnämnden företager dem till pröfning, må varda utredda af biträdena, hvarigenom skyndsamhet i ärendenas behandling bör kunna befordras samt biträdena blifva i stånd på förhand sätta sig in i frågorna och föredraga dem för nämnden. Anförda fördelar kunna dock ej alltid och öfverallt blifva påräkneliga. Ty dels måste det naturligtvis stå koncessionssökande och tillståndshafvare fritt att med sina ansökningar och anmälningar m. m. vända sig omedelbart till nämnden, dels skulle helsovårds- eller kommunalnämnds ledamot, när han fungerar i stället för biträde, icke hafva ifrågavarande åliggande. I detta senare afseende har tagits hänsyn till, att ledamotskapet i sådan nämnd, utom i vissa fall, är obligatoriskt. Det har synts komitéen som man vid slikt förhållande icke skäligen kunde betunga ledamöterna med ett bestyr, hvilket, jemte det nya besvär tillsynen förorsakar, skulle välla dem ytterligare arbete och måhända äfven utgift för postporto m. m. De särskilda biträdena komme att få en annan ställning i detta hänseende; ty för dem har ej föreslagits någon skyldighet att mottaga befattningen, och komitéen är förvissad, att de som äro hugade åtaga sig uppdraget blott af nitälskan för saken, ej skola sky mödan eller den i allt fall temligen obetydliga kostnaden.

Biträdenas funktion har synts komitéen påkalla behörighet för dem att deltaga i helsovårds- eller kommunalnämndens öfverläggningar om frågor angående fosterbarnsvården, så att biträdena lätt må blifva i tillfälle dels att personligen klargöra bevekelsegrunderna för sina åtgärder, i fall tveksamhet om deras nödvändighet eller nytta eljest måhända kunde hos nämnden uppstå, dels äfven att egna omedelbar och fortgående uppmärksamhet åt de grundsatser, nämnden önskar

göra gällande vid utöfningen af den verksamhet, hvarom här är fråga. Genom att gifva biträdena ifrågavarande befogenhet skulle man för öfrigt icke införa någon nyhet i vår helsovårdslagstiftning. Helsovårdsstadgans 7 § förlänar den redan åt de biträden, som der nämnas, och om äfven helsovårdsmyndighetens medhjelpare och ställföreträdare i befattningen med fosterbarnsväsendet finge intaga denna ställning, skulle sådant säkerligen icke blott höja deras anseende, utan jemväl bidra att stärka deras intresse för arbetet.

Enligt 13 § 1 fattigvårdsförordningen åligger fattigvårdsstyrelse att hålla förteckning öfver dem, som åtnjuta fattigvård. 14 §.

Äfven i organisationen af ett under offentlig kontroll stäldt fosterbarnsväsende bör tydligen ingå skyldighet för den myndighet, åt hvilken tillsynen är anförtrodd, att föra anteckning om allt, som i verksamheten förekommer af beskaffenhet, att framtida bevis eller upplysning om förhållandet kan varda af nöden för myndigheten sjelf, dess öfver- eller underordnade organer, vederbörande myndigheter i andra samhällen, de personer, som äro underkastade uppsigten, eller den allmänhet, som eljest må hafva något intresse att bevaka i hit hörande angelägenheter. Då helsovårds- eller kommunalnämndens befattning med fosterbarnsvården är och, såsom vid motiveringen af 5 § erinrats, ej kan annat vara än inskränkt till den kommun, som utgör nämndens allmänna förvaltningsområde¹⁾, men ofta måste hända, att personer, som med vederbörligt tillstånd utöfvat fosterbarnsvård inom en kommun, sedermera flytta till en annan och der söka ny koncession, så är särskildt i sådana fall viktigt, att på offentlig handling grundade upplysningar om sökandena och deras lämplighet för ifrågavarande verksamhet finnas att hemta från de kommuner, hvarinom sökandena tidigare egnat sig deråt.

Hufvudsakligast af dessa skäl anser komitén, att hos helsovårds- eller kommunalnämnden bör antecknas, särskildt för hvarje tillståndshafvare, hans namn jemte dagen då tillståndet meddelats; uppgift å bostaden eller barnhemmet; fosterbarnens namn, födelseår och födelsedag samt, om föräldrarna äro kända, deras namn; fosterlegan, det fastställda högsta barnantalet, särskildt i hvad det afser barn under ett års ålder; den person eller styrelse, som uttingat barnet, och tiden för detsammas ankomst; varning enligt 11 § 2 mom.; den person som jemlikt 13 § å helsovårds- eller kommunalnämndens vägnar närmast utöfvar tillsyn öfver barnavården; äfvensom tiden när och orsaken hvarför fosterbarnsvården upphört och till hvem barnet då öfverlemnats.

De flesta eller måhända alla dessa anteckningar äro visserligen af beskaffenhet att böra eller åtminstone kunna göras i det protokoll, helsovårdsnämnd, jemlikt helsovårdsstadgan för riket 2 § 5, och kommunalnämndsordförande, jemlikt förordningen om kommunalstyrelse på landet 51 §, åligger låta föra. Men

¹⁾ Se sid. 64.

i denna form kunna anteckningarna icke blifva så sammanhängande, så öfverskadliga eller — allra minst sedan längre tid efter deras tillkomst förflutit — så lätt tillgängliga som önskligt är för att hinder eller svårighet ej må möta för deras användning, särskildt till material för den årsförteckning, hvarom förslag förekommer under 15 §. Det har därför synts komitén lämpligare att för ändamålet upprättas liggare efter formulär, hvartill förslag bifogas författningsförslaget; och komitén håller för sannolikt att förändret af sådana liggare icke komme att vålla mer besvär, än som skulle motsvara mödan att mången gång nödgas framleta de behöfliga uppgifterna ur skilda och måhända redan undanställda protokollsband samt derefter sammanföra dem till ett helt.

15 §. Presterskap och tjensteläkare utöfva sin verksamhet inom områden, der de som oftast måste komma i beröring med fosterföräldrar, och de hafva i öfrigt ett sådant kall, att omsorgen för en god fosterbarnsvård ej kan anses ligga utanför deras verkningskrets. Såsom redan erinrats i den underdåniga skrifvelse, som innefattar en allmän motivering af komiténs framställningar (se I), har också så väl kyrkorådet, hvori kyrkoherden är ordförande, som äfven tjensteläkare pligt att egna tillsyn åt utackorderade barns vård¹⁾. Att göra någon ändring häri, anser komitén så mycket mindre böra ifrågasättas, som äfven under den föreslagna nya ordningen allt bistånd från dessa håll skulle för fosterbarnsvårdens främjande blifva särdeles värdefullt²⁾. Men, efter hvad i nyss berörda skrifvelse jemväl påpekats, kan detta önskningsmål svårligen uppnås med nu gällande bestämmelser³⁾. Det förnämsta skälet härtill ligger otvifvelaktigt i svårigheten för presterskap och tjensteläkare, synnerligast i stora eller tätt befolkade samhällen, att annat än tillfälligtvis och ofullständigt erhålla kännedom om de ställen hvarest och de förhållanden hvarunder barn äro för fostran uttingade hos enskilda personer. Det är för att undanrödja denna brist samt derjemte bereda presterskapet och läkarne tillfälle att i fosterbarnsfrågor kommunicera med helsovårds- eller kommunalnämndens i 13 § omförmälda biträden, som nämnden skulle få till åliggande att årligen till vederbörande pastors-embete eller pastorsembeten — sju bland Sveriges kommuner omfatta mer än en församling — afgifva den i 15 § föreslagna förteckning med skyldighet för pastors-embete i landsförsamling att efter sålunda erhållen del af handlingen — önskligt är att embetet deraf tager afskrift — befordra densamma till vederbörande provinsial- eller extra provinsialläkare. Beträffande städernas tjensteläkare anser komitén ej behöfligt att på denna väg tillföra dem kännedom om fosterbarnen, i ty att härför nödiga uppgifter med största lätthet kunna och säkerligen äfven, utan föreskrift i författningen, komma att meddelas omedelbart från helsovårds-

1) Se sid. 13 och 14. 2) Jemför motiveringen af 2 och 4 §§, sid. 59 och 62. 3) Se sid. 20 och 21.

nämnden, hvare den läkare, som kan antagas vara för saken mest intresserad, är sjelfskrifven ledamot och i regeln föredragande.

Efter hvad man ser, har komitén föreslagit, att hvarje årsförteckning skulle innehålla jemväl uppgifter, som förekommit i äldre förteckningar, så framt nemligen de barn uppgifterna afse fortfarande äro inom kommunen uttingade vid den tid när den sista förteckningen uppgöres. Skulle ej så förfaras, blefve tydligen i stället nödvändigt att i hvarje förteckning anmärka de förändringar, som timat i förhållanden, om hvilka uppgift lemnats i äldre förteckningar. Förutom olägenheten och besväret för dem, som skola hemta upplysningar ur förteckningarna att nödgas rådfråga två eller flere handlingar, komme det sist nämnda förfarings-sättet säkerligen att vålla den, som uppgör förteckningen, större möda och svårighet än det föreslagna. Såsom bestämmelsen nu är affattad, behöfver han nemligen endast i ordningsföljd afskrifva vissa ännu giltiga anteckningar ur de liggare, om hvilka 14 § handlar, hvaremot den andra metoden ej skulle kunna tillämpas utan en närmare granskning af dessa liggare och förändringarnas klagörande genom mer eller mindre omständliga redogörelser i förteckningen.

Mot den föreslagna förteckningen kan visserligen anmärkas, att den komme att sakna alla uppgifter beträffande barn, som uttingats i kommunen senare än en förteckning upprättats men flyttat derifrån tidigare än den nästa kommer till stånd. Tydligt är dock att detta ur synpunkten af förteckningens ofvan angifna ändamål icke medför någon olägenhet. Det kan endast blifva fråga om en brist i statistiskt hänseende, men härför bör, om så anses behöfligt, kunna rådas bot genom bestämmelsen i 3 § 2 mom.

Tiderna, då förteckningen skulle af helsovårds- eller kommunalnämnden afgifvas och af pastorsembetet befordras till tjensteläkaren, hafva valts med hänsyn till angelägenheten deraf, att förteckningen ej måtte till honom ingå senare än de i helsovårdsstadgans 27 § 4 föreskrifna uppgifter, samt läkaren derigenom gå miste om ett material, som kunde vara af vigt för de berättelser, hvilka jemlikt 16, 39 och 42 §§ i läkareinstruktionen den 31 oktober 1890, skola hvarje år af provinsial- och extra provinsialläkare inom mars månads utgång samt af förste provinsialläkare före utgången af april månad afgifvas till medicinalstyrelsen.

Att de ifrågavarande årsförteckningarna skulle blifva presterskapet till god ledning vid de undersökningar, som ofta torde erfordras för att anteckningarna om fosterbarn må kunna verkställas i kyrkoböckerna, är en fördel, som visserligen icke berör den föreslagna författningens syfte, men den komitén dock velat i förbigående här påvisa.

Komitén har redan vid motiveringen af 2 § antydtt möjligheten af att helsovårds- eller kommunalnämnden i några af de folkrikaste kommunerna ej finge tid 16 §.

taga den befattning med fosterbarnsvården, som efter komiténs förslag skulle i regeln tillkomma denna myndighet ¹⁾).

I de bestämmelser 16 § innehåller för en sådan eventualitet, hvilken endast torde komma att yppa sig i ett obetydligt antal samhällen, har stor vikt lagts derpå att den karakter af helsovårdsangelägenhet, författningens öfriga stadganden skulle förläna det autoriserade fosterbarnsväsendet, blefve fullständigt bibehållen äfven under undantagsregimen. Den särskilda styrelse, som komme att träda i helsovårds- eller, der sådan ej finnes, kommunalnämndens ställe, skulle följaktligen utses och, både hvad valda och sjelfskrifna ledamöter angår, sammansättas på alldeles samma vis som nämnden. Ej heller skulle dem emellan finnas någon skilnad vare sig i maktställning, verksamhetsfält, arbetssätt eller annat hänseende.

Då således undantagsförhållandet icke i ringare grad än det regelmässiga komme att innesluta garanti för fosterbarnsangelägenheternas behandling i öfverensstämmelse med de grundsatser, lagstiftaren vill dervid tillämpa, har komitéen ansett frågan, när eller hvar särskild styrelse bör tillsättas, ej behöfva genom författningen närmare bestämmas, än att så må ske, i fall kommunens högsta representativa myndighet finner det behöfligt eller lämpligt.

17 §. De befogenheter, som enligt 13 och 16 §§ skulle tillkomma helsovårds- eller kommunalnämnds eller särskild styrelsens ledamöter eller biträden, äro af beskaffenhet, att det uppenbarligen bör stå fritt för den, som är missnöjd med dessa funktionärers åtgärder, att öfverklaga dem i närmast högre instans, och torde denna rättighets begränsning inom viss besvärstid hvarken vara behöflig eller lämplig.

Hvad 17 § i öfriga delar innehåller öfverensstämmelser med motsvarande föreskrifter i de flesta administrativa författningar och återfinnes särskildt i dem, som stå den nu föreslagna närmast: helsovårdstadgan för riket och förordningen angående minderårigas användande i arbete vid fabrik, handverk eller annan handtering den 18 november 1881.

18 §. Skälen för den under 18 § föreslagna bestämmelse ligga i så öppen dager, att de icke torde här behöfva utvecklas. Den enda invändning som, såvidt komitéen förstår, möjligen skulle kunna med något fog göras mot stadgandet, är att den befogenhet för länsstyrelse och skyldighet för läkare, hvarom i paragrafen talas, kunna antagas tillkomma dem utan föreskrift i nu ifrågakända författning. I detta hänseende har komitéen dock att såsom föredöme åberopa motsvarande bestämmelser i andra författningar, exempelvis 33 § helsovårdsstadgan för riket.

19 §. Om 19 § i komiténs författningsförslag jemföres med Stockholms helso- och fattigvårdsnämnders under I omförmälda framställning ²⁾, finner man, att komiténs

¹⁾ Se sid. 59. ²⁾ Se sid. 4—6.

äsiget i icke oväsentlig mån skiljer sig från nämndernas i fråga om behöfligheten af särskild reglementering till skydd för de barn, öfver hvilka fattigvårdsstyrelse eller annan styrelse för offentlig välgörenhetsinrättning utöfvar målsmansrätt.

Efter nämndernas mening böra vid fosterbarnsväsendets reformering dessa barn icke tagas med.

Enligt hvad komitén varit i tillfälle inhemta, äro de hufvudskäl, på hvilka nämnderna grundat denna sin uppfattning: att då målsmansskapets ändamål är att utgöra ett värn för dem, som stå derunder, och den tilltänkta nya reglementeringen, enligt den af nämnderna därför uppställda norm, blott skulle omfatta de mot vanvård minst skyddade barnkategorierna, vore det att hysa föga förtroende för fattigvårds- och andra dermed likställda styrelser, om barn, öfver hvilka de hafva målsmansrätt, gjordes till föremål för nämnda reglementering; att ett tillräckligt kraftigt stöd för en sådan misstro emellertid icke kunde hemtas ur det rättvisa totalomdömet om de ifrågavarande styrelsernas sätt att i allmänhet fullgöra sin målsmanspligt, ity att hvad som sagts eller sanningsenligt kunde sägas om ett mindre nöjaktigt tillstånd härutinnan säkerligen syftade allenast på enstaka fall, så att man utan fara för misstag kunde antaga, att förhållandet i det stora hela taget icke påkallade, att de barn, om hvilka här är tal, ställas under den särskilda tillsyn, nämnderna funnit böra utöfvas å fosterbarnsväsendet i dess ogynnsammaste förekomst; att i alla händelser den myndighet, som efter nämndernas förslag skulle hafva att i egenskap af öfverstyrelse och högre instans behandla frågor om fosterbarnsvården, nemligen helsovårds- eller kommunalnämnd, icke, åtminstone öfver allt i landet, inrymde elementer af stort annat slag än fattigvårdsstyrelses, ja på landet mestadels vore med denna till ett förenad; samt att konflikter mellan helsovårds- och fattigvårdsmyndigheterna lätt kunde uppstå, i händelse den ena finge ingå på den andras verksamhetsfält.

Mot detta sätt att se saken synes dock komitén en viktig invändning kunna göras, och det i sjelfva hufvudpunkten, nemligen beträffande den garanti, som skulle ligga i vissa styrelser målsmanskap. Ty denna är ofullständig så till vida, som den icke kan vara tillfyllest betryggande för andra barn än dem, som fostras inom styrelsernas egna verksamhetsområden. Lemnas barnen till vård i annan kommun, ställer sig saken väsentligt annorlunda. Styrelserna kunna då icke förutsättas i regeln ega den kännedom om förhållandena, som betryggar eller underlättar ett godt val af fosterföräldrar och bostadslägenheter, hvarjemte ekonomiska och andra hinder gemenligen måste möta för styrelserna att öfva erforderligt verksam tillsyn å barnens behandling. Äfven med den bästa afsigt att väl fylla sina pligter såsom målsmän kunna styrelserna således komma till korta i detta sträfvande, allra helst som de sakna befogenhet att inom en främmande kommun omedelbart göra sin myndighet gällande. Också finner man, att i nädiga reglementet för styrelsen och förvaltningen af allmänna barnhuset i Stockholm den 28 december 1850 hänsyn tagits till dessa omständigheter. Det heter nem-

ligen der i 21 §: »Öfver vederbörlig uppfostran af barn, som utom Stockholm blifvit utlemnadt, skall kyrkoherden i församlingen hafva noga inseende, och eger han jemväl rättighet att, om han finner något barn vanvårdas, detsamma från fosterföräldrarna genast skilja och med mera passande vårdare förse, hvarom barnhusdirektionen utan dröjsmål bör underrättas».

I betraktande af hvad nu blifvit sagdt och således ej i följd af någon misstro till fattigvårdsmyndigheternas och de med dem likställda styrelsernas pligtkänsla har komitén, beträffande författningens tillämplighet å nu ifrågasvarande barn, ansett sig icke böra undantaga dem, som utackorderas i främmande kommun.

Såsom motiveringen af 1 § utvisar, har jämväl i hvad angår de fall, då barn af nämnda kategori fostras inom styrelsernas egna territoriela verksamhetsområden, Stockholms helso- och fattigvårdsnämnders undantagsförslag rönt motstånd från håll, der tillräcklig insigt och erfarenhet för sakens rätta bedömande icke saknas ¹⁾. Komitén kan ej heller för sin del derutinnan intaga samma ståndpunkt som nämnderna.

Den föreslagna nya författningen skulle gå ut på att befordra fosterbarns *sanitära* välbefinnande, men fattigvårdsstyrelserna, såsom sådana, och de andra styrelserna i fråga äro icke, på sätt förhållandet är eller åtminstone bör vara med helsovårdsnämnderna, sammansatta med särskild hänsyn till verksamhet af berörda art, hvadan ej heller på förutsättning af styrelsernas sakkunskap torde kunna grundas någon tillräckligt säker borgen för att författningens syfte genom dem skall kunna vinnas.

Vidare torde med största skäl kunna ifrågasättas, huruvida den makt, som enligt författningen skulle tillkomma helsovårds- eller kommunalnämnderna, kan sägas i verkligheten inkräkta på styrelsernas bestämningsrätt. Nämndens speciella uppgift och befogenhet skulle ju blifva att genom reglementerade hjälpmedel skydda fosterbarn mot fara för deras helsa och lif, således mot missförhållanden, hvilkas förebyggande eller undanrödjande måste ligga äfven målsmansstyrelserna på det varmaste om hjertat. Den oafåtliga tillsyn öfver barnen, som genom författningen skulle komma till stånd och handhafvas af helsovårdens representanter, torde så långt ifrån kunna motverka, hindra eller försvåra en riktig utöfning af andra funktionärers målsmansrätt eller målsmanspligter, att den tvärtom måste lända målsmännen till den kraftigaste hjälp härutinnan. I hvad händelse som helst skulle helsovårds- eller kommunalnämndens och deras biträdens åtgärder få af styrelserna öfverklagas i högre instans.

Emellertid kunna och böra, äfven efter komiténs mening, några undantag göras i ofvan berörda af Stockholms helso- och fattigvårdsnämnder angifna

¹⁾ Se sid. 56.

riktning, alla likväl under förutsättning, att barnen fostras inom målsmansstyrelsernas egna verksamhetsområden.

Å de barnavårdsanstalter, som stå under fattigvårdsstyrelsernas förvaltning och inseende, fostras visserligen icke barnen i allmänhet taget »mot ersättning eller efter aftal derom», hvarför den föreslagna författningen i regeln ej kan komma att blifva tillämplig på dessa barn. Men möjligt är dock att för vård å sådan inrättning någon gång tages ersättning under en eller annan form. Den statistiska redogörelsen under IV A visar, att fattigvårdens understöd för barn stundom endast utgör en del af underhållskostnaden. Huruvida barn i något af dessa fall fostras å fattigvårdsinrättning mot bidrag af föräldrarna eller andra, är ej utredt, men osannolikt förefaller det icke komitéen, och i alla händelser låter det ju tänka sig, att en dylik praxis framdeles kan varda rådande i större eller mindre mån. Å de barnavårdsanstalter, om hvilka här talas, kunna emellertid de sanitära förhållandena och särskildt läkarevården antagas vara så ordnade, och kan äfven kontroll omedelbart öfvas af fattigvårdsstyrelserna så lätt, att tillsyn jemväl från helsovårdsmyndigheternas sida öfver något der intaget barn icke torde behöfva i den nya författningen föreskrifvas, helst nämnda myndigheter, såsom komitéen redan vid motiveringen af 10 § erinrat, torde i kraft af sin allmänna befogenhet vara oförhindrade att besöka och inspektera anstalterna ¹⁾, en funktion den komitéen under II B föreslagit skola formligen åläggas förste provinsialläkarne såsom tjenstepligt. Förbises bör ej heller, att om konflikter öfver hufvud taget kunna befaras uppstå mellan helso- och fattigvårdsmyndigheter i befattningen med fosterbarnsvården, sådant företrädesvis måste inträffa, om den ena nödgas underkasta sig den andras kontroll så att säga i sitt eget hus. Det är på denna sin uppfattning komitéen grundat undantagsbestämmelsen i 1 mom. Det der begagnade uttrycket »inom det fattigvårdssamhälle, som utsett styrelsen», har valts för att stadgandet må varda tillämpligt äfven på det fall då, jemlikt fattigvårdsförordningens 6 § 2, två eller flere socknar på landet eller lands- och stadskommun skola samfäldt såsom fattigvårdssamhälle anses.

Oftan har erinrats, hurusom på landet fattigvårdsstyrelsen mestadels utgöres af kommunalnämnden (se 10 § 1 förordningen om fattigvården). Der så är fallet, och styrelse, hvarom 16 § förmåler, ej tillsättes, uppstår genom koncessionstvånget i den form författningsförslaget deråt gifver det något egendomliga förhållande, att ingen skulle ega rätt af fattigvårdsstyrelsen mottaga ett barn till fostran, med mindre styrelsen i sin egenskap af kommunalnämnd särskildt autoriserat personen att utföra fosterbarnsvård i allmänhet ²⁾. Häri ligger dock icke, så vidt komitéen kan finna, någon egentlig olägenhet, eller åtminstone en så obetydlig, att man ej för dess skull bör göra någon inskränkning i de reglementerade kompetensfordringarna eller åt dessa gifva en annan form än den för vanliga fall före-

¹⁾ Se sid. 76. ²⁾ Se sid. 62 och 63.

skrifna. Sådant skulle lätt leda till den oriktiga föreställningen, att man beträffande de barn, om hvilka här är fråga, icke behöfde i valet af fosterföräldrar vara så nogräknad som eljest. Deremot anser komitén, att tillståndshafvarne saklöst kunna frikallas från den i 9 §, 10 § 2 mom., sista punkten, och 11 § 3 mom. stadgade anmälningsskyldighet med hvad dertill hör, emedan ju kommunalnämnden redan känner och i en del fall sjelf delgifvit tillståndshafvarne de förhållanden, som skulle anmälas.

Det tredje undantaget, eller det hvarom 3 mom. handlar, har komitén eventuellt föreslagit med tanken fästad förnämligast på allmänna barnhusinrättningen i Stockholm. Denna institution vitsordas på goda grunder såsom i det stora hela mönstergill, bland annat derutinnan, att de barnhusbarn, som utackorderas hos enskilda personer inom hufvudstaden, äro föremål för periodiska mönstringar och tid efter annan i fosterföräldrarnas hem verkställda inspektioner. Komitén finner förty skäligt, att för såväl nämnda inrättning som andra, hvilka kunna finnas med densamma jemförliga, utväg beredes att varda från särskild uppsigt befriade, i den mån 3 mom. utmärker. En sådan undantagsställning bör dock, enligt komiténs mening, icke tillkomma någon barnavårdsanstalt, med mindre ofarligheten häraf garanteras derigenom att dels anstaltens reglemente i likhet med allmänna barnhusets är af Kongl. Maj:t fastställt, och dels Kongl. Maj:t, på framställning af inrättningens styrelse, i nåder medgifver åtnjutandet af den frihet, hvarom här är fråga, samt bestämmer villkoren därför.

*Öfver-
gångsstad-
gandet.*

Tiden mellan författningens promulgerande och då den skall träda i kraft synes komitén böra bestämmas till ungefär ett halft år, en tidrymd som vill förefalla komitén tillräcklig för att helsovårds- och vederbörande kommunalnämnder skola hinna göra sig förtrogna med de nya bestämmelserna och vidtaga de för deras tillämpning nödiga åtgärder.

För att det med författningen afsedda skydd må komma äfven de fosterbarn till godo, hvilkas utackordering sker tidigare än författningens tillämplighet inträder, finner komitén önskligt, att författningen får verka retroaktivt, hvarvid tydligen dock bör medgifvas anstånd med fullgörandet af de prestanda, som bero af det stadgade koncessionstvånget eller den i 9 § föreskrifna anmälningsskyldighet. Denna anståndstid torde böra bestämmas till minst sex månader, och då den i 15 § omförmälda förteckning icke kan blifva fullständig förr än sagda tid tilländagått, synes komitén ej skäl vara att den första gången afgifves dessförinnan.

B. Motiv

för

förslaget till ändring af § 8 instruktionen för läkare, som äro för helso- och sjukvården inom visst område anstälde, äfvensom för andre, som utöfva läkarekonsten, den 31 oktober 1890.

Enligt ofvan nämnda instruktions § 33, 2 och § 42 böra provinsial- och extra provinsialläkare »under tjenstresor inom distriktet söka inhemta upplysningar om det sätt, hvarpå utackorderade barn, i synnerhet späda sådana, vårdas och, när tid och omständigheter det medgifva, derät egna tillsyn».

Vid motiveringen af 15 § i komiténs förslag till förordning om skydd för fosterbarn har komitén framhållit, hurusom denna tjensteläkarnes befattning med fosterbarnsvården ingalunda blefve öfverflödig i följd af den särskilda tillsyn å fosterbarn, som komme att genom den nya författningen införas och af helsovårds- eller kommunalnämnden handhafvas, utan att tvärtom tjensteläkarnes bistånd dervid påräknades, hvadan och då läkarinstruktionen i sitt nuvarande skick icke vore tillräcklig att bereda nämnden erforderlig säkerhet för detta understöd, behofvet påkallade nya bestämmelser i sådant syfte ¹⁾.

Till den föreskrift, som för angifna ändamål jemte andra föreslagits i 15 § förordningen om skydd för fosterbarn, bör, enligt komiténs åsigt, ytterligare komma i form af tillägg till § 8 läkarinstruktionen det stadgande, som nu motiveras. Härigenom skulle förste provinsialläkarne uttryckligen tillerkännas icke blott rättighet utan äfven pligt att inspektera de allmänna och privata inrättningar, der barn fostras mot ersättning, jemte befogenhet att upptaga sådana förrättningar i den arliga reseplanen. Härvid har emellertid ej ansetts nödigt att, på sätt som skett i förslaget till förordning om skydd för fosterbarn, taga hänsyn till barnens ålder ²⁾.

¹⁾ Se sid. 82. ²⁾ Se 1 §.

C. Motiv

för

förslaget till ändrad lydelse af 14 kapitlet 45 § strafflagen.

De allmänna bestämmelserna om misshandel förekomma i 14 kapitlet strafflagen. Graden af straffbarhet bestämmes enligt hithörande lagrum af misshandelns effekt. Derved skiljes mellan *svår kroppsskada*, hvarmed förstås förlust af talförmåga, syn eller hörsel, svårt lyte eller annat svårt kroppsfel, stadigvarande svårt men å helsa eller lifsfarlig sjukdom (10 och 11 §§), *mindre lyte eller kroppsfel eller lindrigare sjukdom* än den nyss nämnda (12 §) samt slutligen *ringare eller ingen skada* (13 §). Med afseende å sistnämnda slag af misshandel är derjemte i 16 § stadgadt att, om någon under utöfning af laga rättighet att aga den, som under hans lydnad står, tillfogar honom skada och denna är sådan som i 13 § sägs; därför må han ej till straff fällas.

Förutom dessa lagbestämmelser, hvilka alla afse det fall, då handlingen, hvarigenom skadan åstadkommits, varit uppsåtlig, innehåller 14 kapitlet 9 och 17 §§ stadganden för de fall, då någon tillfogat annan död eller kroppsskada, icke med uppsåt, utan genom vårdslöshet, oförsigtighet eller försummelse. För att sådant vållande skall anses straffbart, måste dock den tillfogade kroppsskadan vara minst så stor som i 12 § sägs, hvadan vållande till ringare kroppsskada icke är belagdt med straff.

Under bestämmelserna om vållande till död eller kroppsskada inneslutes uppenbarligen hvad man benämner vanvård af barn, ehuru bestämmelserna icke, såsom i flera främmande länders lagstiftning (se IV C), detaljeradt angifva hvad med vanvård förstås, såsom att någon vårdslöst lemnar barn vind för väg med afseende på tillsyn, skydd, kläder, föda eller läkarhjälp m. m.

Redogörelsen under IV C visar äfven, att den utländska lagstiftningen icke alltid stannar vid skydd allenast mot uppfostrares vållande till kroppsskada, utan jemväl stadgar straff för handlingar eller försumlighet, hvarigenom barnens sedliga väl äfventyras.¹⁾ För hithörande fall likasom för den händelse då visserligen

¹⁾ Se sid. 191--194.

fysisk vanvård eger rum, men så beskaffad kroppslig skada, som ofvan är nämnd, ej åstadkommits eller kan påvisas, innehåller komiténs förslag under II D särskilda stadganden, hvadan komitén icke föreslagit någon ändring af strafflagen i syfte att göra vanvård af barn till föremål för straff i större utsträckning, än hittills är stadgad.

Deremot har komitén icke kunnat undgå att bemärka, hurusom strafflagens bestämmelser om rätten till åtal för ifrågavarande brott är i ganska hög grad otillfredsställande.

I 14 kapitlet 45 § stadgas i detta hänseende, att misshandel, hvarom 12 och 13 §§ handla, ej må åtalas af allmän åklagare, der ej målsegande brottet till sådant åtal angifver, eller det blifvit föröfvadt under sabbat eller vid sådant tillfälle eller å sådan ort, som i 11 kap. 9 eller 15 §§ omförmäles, äfvensom att vållande, hvarom i 17 § sägs, ej må åtalas af annan än målsegande. Nu inträffar emellertid ej sällan, att föräldrar eller andra med uppsåt eller af vållande göra sig skyldiga till sådana handlingar eller försummelser mot dem, som stå under deras lydnad, att kroppsskada deraf uppstår. Enligt 6 kapitlet 8 § strafflagen är det i så fall gerningsmannen sjelf som är målsegande; och då det ju ej är tänkbart, att en sådan målsegande vill uppträda såsom angifvare, blir alltså merendels, i följd af lagens bokstaf ehuru säkerligen ej efter dess mening, ett dylikt af målsman mot myndling föröfvadt brott obestraftadt.

Med hänsyn till hvad sålunda anförts, har komitén ansett sig böra föreslå ett tillägg till nämnda 45 § i 14 kapitlet strafflagen, hvarigenom för det fall att någon, som öfver annan eger målsmannarätt, mot denne sin myndling begår brott, hvarom i 12, 13, 15 eller 17 § i samma kapitel förmäles, allmän åklagare skulle ega att å brottet tala. Visserligen afser komiténs uppdrag allenast åstadkommande af bestämmelser till skydd för barn, men då anledningen till den nu ifrågasatta lagändringen är att söka i den omständigheten, att målseganden är urståndsatt att sjelf åtala brottet eller ens till åtal angifva detsamma, har komitén härvid sett sig nödsakad att gå något utom det föresatta området. Ett förhållande sådant som det nyss angifna måste nemligen inträda i hvarje fall, då myndlingen är äfven i kriminelt hänseende omyndig; och vid sådant förhållande har komitén icke kunnat undgå att vid ändringsförslagets framläggande iakttaga, att den ifrågasatta utsträckningen af åtalsrätten kommer att afse ej blott det fall, att den omyndige målseganden är ett barn under 15 år, utan jemväl det fall, att myndlingen, mot hvilken brottet begås, är helt och hållet eller till någon del beröfvad förståndets bruk.

D. Motiv

för

förslaget till ändring af 12, 40, 41 och 43 §§ förordningen
angående fattigvården den 9 juni 1871.

12 §. Fattigvårdsförordningens 12 § 1 föreskrifver att, vid den på fattigvårdsstyrelse ankommande behandling af frågor om beviljande af sökt fattigvård, bör iakttagas, »att barn, om hvilket fattigvårdsstyrelse föranlåtes taga vård, varder ej allenast försedt med uppehälle och stadig bostad, utan äfven kristligen uppfostradt och undervisadt».

I en vid 1891 års riksdag väckt motion ifrågakästades, huruvida med denna bestämmelses syfte vore förenligt, att fattigvårdsstyrelse, såsom i icke få fattigvårdssamhällen vore händelsen, på auktionsmessigt sätt utackorderade fattighjon till den minst bjudande. Motionären fann ett slikt tillvägagående strida mot föreskriftens anda och bokstaf samt ansåg, att allt tvifvel härom borde undanrödjas genom en ny bestämmelse, som omfattade så väl värlösa barn som äldre fattighjon. Han föreslog därför Riksdagen att för sin del besluta, att 9 § 1 fattigvårdsförordningen skulle erhålla följande ändrade lydelse: »På hvarje fattigvårdssamhälle ankommer, *med iakttagande af att fattighjon å allmän sammankomst eller annorledes icke utbjudas till inackordering hos den minst bjudande*, att i öfverensstämmelse med denna förordning ordna sin fattigvård» o. s. v.

Såväl hos lagutskottet som i Riksdagens begge kamrar gjorde sig den mening gällande, att en bestämmelse med den i motionen föreslagna affattning komme att välla hinder eller svårighet för understödstagares utackordering samt åstadkomma allt för betydlig ökning af den förut tryckande fattigvårdstungan. Det synnerligen anstötliga i att hålla offentlig auktion för utackordering erkändes emellertid samstämmigt, så att kamrarnas gemensamma ståndpunkt i frågan utan fara för misstag kan betecknas med uppfattningen, att, i fall ett stadgande i den åsyftade riktningen borde beslutas, detta skulle innehålla förbud allenast mot det auktionsmessiga i förfarandet. Också beslöt första kammaren att till lagutskottet

återförvisa ärendet för förslaget om arbetning i nu angifna syfte; och att motionen icke äfven i andra kammaren, på sätt flere ledamöter yrkade, rönte samma behandling, utan afslogs, hvarigenom frågan för den gången förföll, berodde otvifvelaktigt derpå, att några i fattigvårdsangelägenheter förfarne ledamöter, som betvivlade, att auktionsmetoden ännu tillämpades i vårt land, eller åtminstone trodde, att blott undantagsvis så vore händelsen, icke ville erkänna behovet af något stadgande i ämnet, med mindre de finge bevis för oriktigheten af denna sin föreställning, en vederläggning den de ej funno utredningen i ärendet innefatta.

Då alltså anledningen, hvarför lagstiftaren ännu icke ingripit mot ifrågasvarande, ej blott inom riksdagen utan esomoftast äfven i pressen med största fog öfverklagade missförhållande, uteslutande är att söka i ovissheten om dess faktiska tillvaro i någon beaktansvärd utsträckning, men, såsom redogörelsen under IV A visar, uppgifter numera föreligga från kommunerna sjelfva, att, hvad barn angår, auktionsförfarandet i större eller ringare omfattning fortfarande förekommer i ej mindre än 483 eller 20 procent af landsbygdens fattigvårdssamhällen, och att endast fem län äro fullständigt fria derifrån¹⁾, så vill det förefalla komitéen, som borde all tvekan vara undanröjd beträffande nödvändigheten att nu omsider resa hinder mot ett missbruk, som äfven af den ofvan omförmälda motionens motståndare inom riksdagen betecknats såsom »en mörk fläck i vårt land». Dervid är likväl, enligt komitéens mening, ej skäl att för närvarande öfverskrida det område, hvarinom Riksdagens sympatier för reformen — under förutsättning att dess behöflighet blefve genom fakta styrkt — visat sig ligga; och då det hufvudsakligast torde vara barn, som utackorderas på offentlig auktion, samt auktionsförfarandet äfven förnämligast i detta afseende väckt anstöt, så har komitéen, hvars uppdrag för öfrigt endast gäller barn, ansett sig böra inskränka sitt förslag till förbud allenast mot auktioner för sist berörda ändamål. Vill man stanna dervid, blir det lämpligast att, på sätt ock vid sakens behandling i riksdagen ifrågastälts, införa stadgandet i 12 § 1 fattigvårdsförordningen.

En annan fråga är, huruvida i komitéens befogenhet kan anses ingå att behandla den angelägenhet, hvarom nu talas. Komitéen har haft i uppdrag att dels undersöka, om och i hvilken utsträckning bestämmelser må erfordras för att betrygga en tillfredsställande vård åt barn, särskildt sådana, som uppfostras hos andra än sina föräldrar, dels äfven afgifva förslag till de åtgärder, som i nämnda hänseende kunna anses böra vidtagas.²⁾ Håller man sig strängt till ordalydelsen, kan häri icke ligga någon anledning för komitéen att sysselsätta sig med fattigvårdsmyndigheternas metoder för barns utackordering, med mindre de innebära någon fara i afseende å barnens vård. Inom riksdagen har emellertid framhållits, hurusom auktionsmetoden, ehuru dess ändamål är att genom allmän täflan nedbringa underhållskostnaden till minsta skäligena belopp, icke tillförbinder fattig-

¹⁾ Se sid. 133. ²⁾ Se sid. 7.

vårdsstyrelserna att antaga det lägsta anbudet; att fattigvårdsförordningen tvärtom ålägger dem i främsta rummet tillse, att försörjningsskyldigheten varder behörigen och på ett människovänligt sätt fullgjord; samt att erfarenheten ej ådagalagt annat, än att styrelserna i allmänhet uppfylla sin pligt härutinnan. Komitén vill ej påstå motsatsen, och i auktionsförfarandet ligger ej heller något hinder för tillämpning af det koncessionstvång, som skulle införas genom den af komitén under II A föreslagna förordning om skydd för fosterbarn¹⁾, då ju bestämmelserna härom icke kunde få någon annan inflytelse i nu ifrågavarande afseende, än att för vissa barn endast koncessionshafvare finge uppträda såsom täflande. Men om komitén riktigt fattat sitt uppdrag, i stort sedt, har komitén fått sig förelagdt att föreslå åtgärder, hvarigenom fosterbarnsväsendet ställes på en tidsenlig och human ståndpunkt. Dit kommer man dock icke utan att afskaffa det af allmänna meningen och särskildt af Riksdagen utdömda auktionssystemet; och komitén har vid sådant förhållande föreställt sig, att det vore allt för sträng hänsyn till en rent formel betänklighet, om komitén underlåte att, i sammanhang med andra reformer i syfte att betrygga en tillfredsställande vård åt barn, reformer af hvilka en del skulle åstadkommas genom ändringar i fattigvårdsförordningen, föreslå jemväl den, som angår utackorderingsauktionerna och som likaledes skulle ske medelst en bestämmelse i nyssnämnda författning.

40, 41 och 43 §§. »Fattigvårdsstyrelse bör ock, der anmälan göres, att barn betlar eller att det vanvårdas, förskaffa sig underrättelse om förhållandet och i anledning deraf förfara på sätt styrelsen finner vara af omständigheterna påkalladt.»

Sammanställer man denna föreskrift, som förekommer i 13 § 2 gällande fattigvårdsförordning, med bestämmelserna i förordningens 40 § 3, 4 och 5, finner man genast en uppenbar inkonsekvens.

Enligt 13 § 2 har, såsom man ser, fattigvårdsstyrelse att inskrida:

dels mot betlande, när sådan förseelse begås af barn, oafsedt huruvida orsaken dertill kan tillskrifvas vanvård eller icke;

dels mot vanvård af barn, äfven om den icke haft betlande till följd.

Fattigvårdsstyrelsens maktställning mot dem, som göra sig skyldiga till någon af nu nämnda förseelser, betecknas i begge fallen genom befogenhet och pligt att förfara efter omständigheterna. För den händelse att betlande egt rum, har dock korrektivet blifvit närmare angifvet i 40 §, i det styrelsen då eger varna de felaktiga eller anmäla dem hos polismyndigheten för att, allt efter som förseelsen kan tillskrifvas barnen sjelfva eller deras vårdare, befordras till aga eller tvångsarbete. För ingrepp mot vanvård, som icke yttrat sig i betlande, har deremot något särskildt maktmedel ej stälts till fattigvårdsstyrelsens förfogande, utan styrelsen är då hänvisad till den allmänna, sväfvande förhållningsregeln i 13 § 2.

¹⁾ Se sid. 61—63.

När så är förhållandet, väcker det icke förvåning att finna de statistiska uppgifterna under IV A ådagalägga, hurusom på ett helt år endast 59 af landets 2,490 fattigvårdsstyrelser vidtagit någon åtgärd i enlighet med fattigvårdsförordningens 13 § 2, i hvad detta moment afser annat än betlande¹⁾. Då nu härtill kommer att — fastän af sammanhanget mellan bestämmelsen i denna del och den, som rör betlande barn, tydligt framgår, att äfven den förra gäller alla barn — fattigvårdsstyrelserna likväl, efter hvad omförmälda statistiska uppgifter gifva vid handen, anse densamma tillämplig allenast på barn, som åtnjuta fattigvård²⁾, så lär ej kunna förnekas, att här föreligger en lucka att fylla.

Till en del skulle detta ske genom den under II A föreslagna förordning om skydd för fosterbarn. Utan ytterligare åtgärder blefve dock missförhållandet afhulpet blott för så vidt det angår barn under sju års ålder, som mot ersättning eller efter aftal derom fostras hos andra än sina föräldrar, stjuvföräldrar, far- eller morföräldrar eller laga förmyndare. Det förtydligande af 45 § i 14 kapitlet strafflagen, komitén under II C föreslagit, skulle visserligen äfven och utöfver nyss angifna begränsning bereda barn ett något säkrare skyddsvärn, än som ligger i nu gällande bestämmelser. Men för strafflagens tillämplighet i afseende å vanvård, hvars orsak är att tillskrifva vårdslöshet, oförsigtighet eller försummelse från vårdarens sida, fordras emellertid, att vanvården åstadkommit åtminstone sådant lyte eller kroppsfel eller sådan sjukdom, som i 14 kapitlet 12 § omförmäles³⁾. I allmänhet torde endast i svårare eller mera akuta fall denna effekt af vanvården kunna påvisas och styrkas, och huru som helst kan ju ej vara skäl, att myndigheten alltid håller sig passiv ända till dess skada inträdt. Strafflagsbestämmelserna innefatta dessutom korrektiv allenast mot den vanvård, som haft kroppslig skada till följd, men icke mot den, hvars verkningar framträdt i sedligt förderf. Såsom man finner af hvad nyss sagts, är äfven fattigvårdsförordningen i sitt nuvarande skick ofullständig i detta senare hänseende, i det den icke anvisar myndigheten några bestämda vapen för bekämpande af annan vanart hos barn än betlande.

Under dessa omständigheter och med den vidsträckta befogenhet, som är komitén gifven att föreslå åtgärder för betryggande af en nöjaktig barnavård, har komitén velat begagna det sålunda erbjudna tillfället att för fall, der barn ännu icke kommit så långt i vanart, att det behöfver intagas å särskild uppfostringsanstalt, söka fylla bristen, och detta desto hellre som vi lefva i en tid, då öfverdåd och till brottslighet gränsande okynne hos det uppväxande släktet mer än någonsin tillförene framträdt på ett sätt, som icke utan grund anses tyda på en hotande samhällsfara.

Hvad kan och bör då från lagstiftarens sida åtgöras i ändamål att undanrödja eller till minsta möjliga mått inskränka missförhållandet i nu angifna hänseende?

¹⁾ Se sid. 133. ²⁾ Se sid. 133. ³⁾ Se sid. 90.

Man finner af den under IV C införda redogörelse för utlandets lagstiftning i ämnet, att man der mestadels velat finna botemedlet i rättighet för myndigheterna att skilja barn från dåliga vårdare och öfverlemna dem till andra.¹⁾ Detta är ej heller ett för vår lagstiftning främmande korrektiv. Enligt 51 § stadgan angående folkundervisningen i riket den 20 januari 1882 få barn skiljas från föräldrar eller andra målsmän, som försumma sin skyldighet att hålla barnen till skolgång. Såsom ofvan visats, har stadgandet i 13 § 2 fattigvårdsförordningen så vidsträckt omfattning i fråga om barn som vanvårdas, att det torde innebära enahanda befogenhet för fattigvårdsstyrelse, ehuru det ringa antal styrelser, som tillämpat bestämmelsen, ansett den gälla allenast de barn, hvilka åtnjuta fattigvård. Ett ytterligare och stort steg för grundsatsens författningens tillämpning här i landet har komitén ifrågställt genom sitt förslag till förordning om skydd för fosterbarn²⁾. I betraktande af allt detta kan det tyckas, som om intet vidare vore af nöden än att genom en förtydligande eller ny bestämmelse i fattigvårdsförordningen uttryckligen bemyndiga fattigvårdsstyrelserna att vidtaga ifrågavarande åtgärd i de fall, då den föreslagna förordningen ej blefve tillämplig.

Funnes någon utsigt för, att detta botemedel i regeln skulle vid behof komma till användning i afseende å andra barn än dem, om hvilka nyssnämnda förslag handlar, hade komitén icke heller tvekat att, utöfver hvad som nu skett, förorda dess stadfästade i lagen. Men efter komiténs bestämda öfvertygelse är denna förutsättning en allt för ohållbar grund att bygga på. Der barn fostras mot betalning eller annan ersättning — och så skulle blifva händelsen med alla, som afses i den föreslagna förordningen om skydd för fosterbarn³⁾ — förlorar vårdaren en ekonomisk förmån på samma gång han mister barnen. Häri ligger korrektivets hela styrka. Men den som utan sådan godtgörelse och således tvärtom med ekonomiska uppostringar besörjer en barnavård, så långt ifrån kärleksfull att den kan betraktas såsom vanvård, torde merendels i barnens mistning se snarare en vinst än en förlust. Visserligen har man hos oss likasom i andra länder sökt förläna tvångsätgården den åsyftade styrkan genom befogenhet för myndigheterna att hos de försumliga utkräfvå godtgörelse i penningar eller arbete. Bestämmelser härom förekomma dels i 29 § 2 samt 35 och 36 §§ fattigvårdsförordningen, dels i 51 § folkskolestadgan. Men de fall torde snart vara räknade, då detta medel användts och haft åsyftad verkan. Orsaken är ej svår att finna. Den pekuniära ersättningsförmågan saknas så godt som alltid, och för arbetsskyldighetens fullgörande på ett sätt, som icke åsamkar samhället ytterligare kostnad i stället för vederlag, kan sällan beredas utväg. I öfrigt bör ej förbises, att när ett barn vanvårdas hos gifta föräldrar eller fosterföräldrar, skulden härför ofta faller blott på *en* af makarna, hvadan då endast är af vigt, att barnet aflägsnas från den felaktiga, och rättvist att näpsten drabbar denne allena.

¹⁾ Se sid. 191—194. ²⁾ Se 11 och 12 §§. ³⁾ Se 1 §.

Komitén tager säkerligen icke miste, då komitén föreställer sig, att både fattigvårdsstyrelser och enskilda personer skulle långt mer än nu finnas benägna taga hand om fattiga barn, som äro blottställda för vanvård i fysiskt eller sedligt hänseende, allenast någon laga utväg funnes att icke blott, åtminstone för en tid, frigöra dem från pligtförgättna föräldrars eller andra målsmäns inflytande, utan på samma gång äfven befordra sådana vårdare till en näpst, nog allvarsam att verkligen utgöra vedergällning för hvad de brutit. Helt visst skulle också risken att råka ut härför afskräcka mången från att beträda den väg, som kunde föra dertill.

Den inkonsequens, som, efter hvad ofvan erinrats, 13 § 2 fattigvårdsförordningen företer vid sammanställning med denna förordnings 40 §, leder osökt tanken åt det håll, der, efter komiténs mening, det rätta korrektivet ligger. Då lagen eventuellt bestämmer aga för barn, som utan målsmans förvällande betlar, och tvångsarbete för målsman, som kan antagas hafva någon skuld i sådan förseelse, hvarför bör icke, i motsvarande fall, enahanda påföljd drabba barn, som ådagalägger annan vanart, eller målsman, som genom att försumma barnets sedliga uppfostran bragt detsamma derhän eller ock genom vanvård blottstält det för fysiskt lidande? Är blott vanvården uppenbar eller vanarten grof och tillika sådan, att den inverkar störande på allmän ordning, kan komitén ej finna att förseelsen är mer ursäktlig eller mindre samhällsvädlig än betlandet.

Det är på nu angifna grund komitén stöder sitt förslag om två nya moment i 40 § med deraf föranledda ändringar i 41 och 43 §§ fattigvårdsförordningen. Dessa bestämmelser skulle, såsom man ser, icke behöfva röna någon inverkan af en blifvande lagstiftning om särskilda uppfostringsanstalter för brottsliga eller i sedligt afseende försummade barn utan kunna tillämpas oberoende af denna. Deremot skulle i den senare, om så befinnes lämpligt, kunna stadgas, att barn ej må för vanart intagas i särskild uppfostringsanstalt utan att dessförinnan fruktlöst hafva undergått aga enligt det föreslagna momentet 6 i fattigvårdsförordningens 40 §.

IV.

BILAGOR.

A. Statistisk redogörelse.

Tab. litt. a. Fosterbarnens antal.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
	Folkmängd den 31 december 1894.	Antal fosterbarn					Barn intagna å:						Hela antalet fosterbarn.	Antal fosterbarn på 1,000 personer.
		utackorderade af					Deraf icke kyrkoskrifna å utackorderingsorten.	af kommun inrättad barnavårdsanstalt.	onskild barnavårdsanstalt.	fattiggård eller annan dylik anstalt.	fattighus eller annan försörjningsanstalt.	barnavårdsanstalt belägen inom främmande fattigvårdsamhälle.		
		onskilda personer.	fattigvårdsstyrelse inom eget fattigvårdsamhälle.	fattigvårdsstyrelse inom främmande fattigvårdsamhälle.	barnhus eller annan vålgörenhetsinrättning.	utackorderade af								
Landsbygden.														
Stockholms län	144,325	531	556	248	741	274	12	141	22	106	24	2,381	16.4	
Upsala "	98,121	384	233	100	209	171	—	—	2	72	13	1,013	10.3	
Södermanlands "	136,806	429	389	133	190	211	3	5	22	120	6	1,297	9.5	
Ostergötlands "	212,834	747	710	143	100	352	—	26	18	192	5	1,941	9.2	
Jönköpings "	169,499	503	225	50	102	106	—	3	9	105	5	1,002	5.9	
Kronobergs "	151,565	657	281	29	97	54	—	—	33	27	6	1,130	7.4	
Kalmar "	201,487	828	308	79	342	99	—	26	101	108	32	1,824	9.0	
Gotlands "	44,050	81	124	31	90	50	—	—	—	19	2	347	7.9	
Blekinge "	109,761	633	391	72	246	151	—	—	95	—	6	1,443	13.1	
Kristianstads "	205,950	751	645	113	12	217	29	14	65	72	15	1,716	8.3	
Malmöhus "	264,492	590	918	222	31	460	—	13	140	192	20	2,126	8.0	
Hallands "	116,395	409	261	81	17	138	—	—	25	27	12	832	7.1	
Göteborgs o. Bohus "	184,020	827	252	456	41	156	—	19	38	1	15	1,649	8.9	
Elfsborgs "	251,106	1,048	446	323	80	276	—	—	75	62	19	2,053	8.2	
Skaraborgs "	222,455	716	313	107	239	196	—	—	7	9	172	1,573	7.1	
Vermlands "	233,441	1,071	368	68	26	92	—	11	176	19	6	1,745	7.5	
Örebro "	166,224	610	539	130	153	321	—	15	270	53	10	1,780	10.7	
Vestmanlands "	118,016	543	293	95	87	218	—	—	83	78	4	1,183	10.0	
Kopparbergs "	193,396	563	114	59	91	68	—	10	160	16	8	1,021	5.3	
Gefleborgs "	174,835	459	148	118	9	116	7	4	230	6	8	989	5.7	
Vesternorrlands "	191,113	975	301	100	18	132	—	—	180	29	2	1,605	8.4	
Jemtlands "	96,678	424	130	14	3	39	—	4	13	9	5	602	6.2	
Vesterbottens "	126,424	485	117	23	49	56	—	—	—	2	—	676	5.3	
Norrbottnens "	102,407	528	173	25	12	28	15	—	3	2	—	758	7.4	
Landsbygden	3,915,400	14,792	8,235	2,819	2,985	4,031	66	298	1,769	1,489	233	32,686	8.3	
Städerna.														
Stockholm	264,585	445	1) 2,984			27	—	125	—	—	63	3,617	13.6	
Göteborg	111,234	254	528	8	10	22	83	92	—	—	27	1,002	9.0	
Malmö	51,501	86	92	—	8	3	—	5	—	—	8	2) 199	?	
Norrköping	34,816	49	17	3	9	?	—	108	—	—	—	3) 186	?	
Öfriga städer	595,647	1,496	1,060	118	272	180	24	226	190	201	131	3,718	6.3	
Städerna	957,783	2,330	2) 4,021	129	959	232	107	556	190	201	229	8,722	9.1	
Hela riket.	4,873,183	17,122	12,256	2,948	3,944	4,263	173	854	1,959	1,690	462	41,408	8.5	

1) Detaljerade uppgifter hafva icke kunnat erhållas. Af främmande fattigvårdsstyrelser lærer dock blott ett ringa fåtal barn utackorderas i Stockholm. Enligt Allmänna Barnhusinrättningens årsberättelse utgjorde de i Stockholm utackorderade barnhusbarnen 660. 2) Med frånräknande af 660 barnhusbarn hafva öfriga i Stockholm, af andra än fattigvårdsstyrelserna utackorderade barn beräknats såsom af enskilda personer utackorderade. 3) Uppgifterna från pastorsembetena mycket ofullständiga.

Tab. litt. b. Af fattigvårdssamhällena underhållna fosterbarn.

1		2	3	4	5	6	7	8	9	10
		Hela antalet fosterbarn.	Barn utackorderade				Barn intagna på barn- eller fattigvårdsanstalt			
			inom fattigvårds-samhället.		utom fattigvårds-samhället.		inom fattigvårds-samhället.		utom fattigvårds-samhället.	
			Antal.	%	Antal.	%	Antal.	%	Antal.	%
Landsbygden.										
Stockholms	län	945	531	56.2	109	11.5	281	29.7	24	2.6
Upsala	»	565	384	68.0	94	16.6	74	13.1	13	2.3
Södermanlands	»	758	429	56.6	173	22.8	150	19.8	6	0.8
Östergötlands	»	1,182	747	63.2	194	16.4	236	20.0	5	0.4
Jönköpings	»	710	503	70.8	85	12.0	117	16.5	5	0.7
Kronobergs	»	785	657	83.7	62	7.9	60	7.6	6	0.8
Kalmar	»	1,178	828	70.3	83	7.1	235	19.9	32	2.7
Gotlands	»	131	81	61.8	29	22.2	19	14.5	2	1.5
Blekinge	»	821	633	77.1	87	10.6	95	11.6	6	0.7
Kristianstads	»	1,041	751	72.1	95	9.1	180	17.3	15	1.5
Malmöhus	»	1,101	590	53.6	146	13.3	345	31.3	20	1.8
Hallands	»	509	409	80.4	36	7.1	52	10.2	12	2.3
Göteborgs och Bohus	»	1,079	827	76.6	179	16.6	58	5.4	15	1.4
Elfsborgs	»	1,370	1,048	76.5	166	12.1	137	10.0	19	1.4
Skaraborgs	»	1,063	716	67.4	149	14.0	188	17.7	10	0.9
Vermlands	»	1,334	1,071	80.3	51	3.8	206	15.4	6	0.5
Örebro	»	1,028	610	59.3	70	6.8	338	32.9	10	1.0
Vestmanlands	»	825	543	65.8	117	14.2	161	19.5	4	0.5
Kopparbergs	»	820	563	68.6	63	7.7	186	22.7	8	1.0
Gefleborgs	»	791	459	58.0	77	9.8	247	31.2	8	1.0
Vesternorrlands	»	1,237	975	78.8	51	4.1	209	16.9	2	0.2
Jemtlands	»	474	424	89.4	19	4.0	26	5.5	5	1.1
Vesterbottens	»	503	485	96.4	16	3.2	2	0.4	—	—
Norrbottnens	»	558	528	94.6	10	1.8	20	3.6	—	—
	Landsbygden	20,808	14,792	71.1	2,161	10.4	3,622	17.4	233	1.1
Städerna.										
Stockholm	903	445	49.3	270	29.9	125	13.8	63	7.0
Göteborg	1,091	254	23.3	635	58.2	175	16.0	27	2.5
Malmö	205	86	41.9	106	51.7	5	2.5	8	3.9
Norrköping	216	49	22.7	59	27.3	108	50.0	—	—
Öfriga städer	3,866	1,496	38.7	1,598	41.3	641	16.6	131	3.4
	Städerna	6,281	2,330	37.1	2,668	42.5	1,054	16.8	229	3.6
Hela riket.										
		27,089	17,122	63.2	4,829	17.8	4,676	17.3	462	1.7

Tab. litt. c. Fattigvårdssamhällenas och föräldrars deltagande i kostnaderna för de af fattigvårdsstyrelserna inom egna fattigvårdssamhällena utackorderade barnen.

1		2	3		4	5	6	7	8
		Hela antalet barn.	Antal barn, för hvilka fosterlegan bestrides af						
			fattigvårds- samhället ensamt.	%	fattigvårds- samhället och barnens fäder.	%	fattigvårds- samhället och barnens mödrar.	%	
Landsbygden.									
Stockholms	län	531	347	65.3	27	5.1	157	29.6	
Upsala	»	384	249	64.8	18	4.7	117	30.5	
Södermanlands	»	429	378	88.1	12	2.8	39	9.1	
Östergötlands	»	747	520	69.6	21	2.8	206	27.6	
Jönköpings	»	503	380	75.5	43	8.6	80	15.9	
Kronobergs	»	657	518	78.9	75	11.4	64	9.7	
Kalmar	»	828	666	80.5	45	5.4	117	14.1	
Gotlands	»	81	54	66.7	2	2.5	25	30.8	
Blekinge	»	633	542	85.6	32	5.1	59	9.3	
Kristianstads	»	751	585	77.9	28	3.7	138	18.4	
Malmöhus	»	590	475	80.5	13	2.2	102	17.3	
Hallands	»	409	316	77.3	28	6.8	65	15.9	
Göteborgs och Bohus	»	827	596	72.1	76	9.2	155	18.7	
Elfsborgs	»	1,048	820	78.2	64	6.1	164	15.7	
Skaraborgs	»	716	507	70.8	53	7.4	156	21.8	
Vermlands	»	1,071	738	68.9	122	11.4	211	19.7	
Örebro	»	610	462	75.8	35	5.7	113	18.5	
Vestmanlands	»	543	477	87.9	18	3.3	48	8.8	
Kopparbergs	»	563	454	80.6	51	9.1	58	10.3	
Gefleborgs	»	459	390	85.0	36	7.8	33	7.2	
Vesternorrlands	»	975	638	65.4	185	19.0	152	15.6	
Jemtlands	»	424	334	78.8	65	15.3	25	5.9	
Vesterbottens	»	485	474	97.7	5	1.0	6	1.3	
Norrbottnens	»	528	449	85.0	36	6.8	43	8.2	
Landsbygden		14,792	11,369	76.8	1,090	7.4	2,333	15.8	
Städerna.									
Stockholm	445	233	52.4	65	14.6	147	33.0	
Göteborg	254	163	64.2	4	1.6	87	34.2	
Malmö	86	86	100.0	—	—	—	—	
Norrköping	49	49	100.0	—	—	—	—	
Öfriga städer	1,496	1,292	86.4	32	2.1	172	11.5	
Städerna		2,330	1,823	78.3	101	4.3	406	17.4	
Hela riket.		17,122	13,192	77.0	1,191	7.0	2,739	16.0	

Tab. litt. d. Fosterbarnens ålder.

1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19		
		Under 1 år.				1—7 år.				7—10 år.				10—15 år.				Summa.			
		Af fattigvårdsstyrelse utackorderade. ¹⁾		Öfriga barn.		Af fattigvårdsstyrelse utackorderade. ¹⁾		Öfriga barn.		Af fattigvårdsstyrelse utackorderade. ¹⁾		Öfriga barn.		Af fattigvårdsstyrelse utackorderade. ¹⁾		Öfriga barn.		Af fattigvårdsstyrelse utackorderade. ¹⁾			
		Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Landsbygden.																					
Stockholms	län	14	2.6	87	5.7	140	26.4	568	37.1	136	25.6	319	20.8	240	45.4	558	36.4	530	1,532		
Upsala	»	5	1.3	30	5.5	115	30.0	213	39.3	89	23.2	118	21.8	175	45.5	181	33.4	384	542		
Södermanlands	»	6	1.4	35	5.0	123	28.6	245	34.4	96	22.6	162	22.8	204	47.5	269	37.8	429	711		
Östergötlands	»	16	2.1	44	4.6	235	31.4	374	39.4	189	25.2	246	25.9	307	41.3	286	30.1	747	950		
Jönköpings	»	7	1.4	12	3.2	124	24.6	106	28.2	131	26.0	121	32.2	241	48.0	137	36.4	503	376		
Kronobergs	»	10	1.5	16	3.9	128	19.5	143	35.3	167	25.4	100	24.7	352	53.6	146	36.1	657	405		
Kalmar	»	16	1.9	35	4.9	211	25.5	281	38.7	230	27.8	177	24.4	371	44.8	232	32.0	828	725		
Gotlands	»	5	6.1	15	6.2	26	32.1	105	43.4	25	30.9	62	25.7	25	30.9	60	24.7	81	242		
Blekinge	»	15	2.4	16	2.2	141	22.3	231	32.7	175	27.6	146	20.7	302	47.7	314	44.4	633	707		
Kristianstads	»	10	1.3	19	2.5	203	27.0	245	31.8	213	28.4	222	28.8	325	43.3	284	36.9	751	770		
Malmöhus	»	14	2.4	55	4.7	179	30.3	338	29.0	151	25.6	301	25.8	246	41.7	472	40.5	590	1,166		
Hallands	»	5	1.2	10	2.8	89	21.8	107	29.8	99	24.2	114	31.8	216	52.8	128	35.6	409	359		
Göteborgs och Bohus	»	20	2.4	11	1.5	239	28.9	217	28.9	233	28.2	206	27.5	335	40.5	315	42.1	827	749		
Elfsborgs	»	13	1.2	36	4.2	220	21.0	253	29.8	306	29.2	227	26.8	509	48.6	333	39.2	1,048	849		
Skaraborgs	»	15	2.1	31	4.7	152	21.4	244	37.0	174	24.6	176	26.7	369	51.9	208	31.6	710	659		
Vermlands	»	15	1.4	11	2.4	212	19.9	155	33.7	322	30.0	117	25.4	522	48.7	177	38.5	1,071	460		
Örebro	»	7	1.1	24	3.0	140	23.0	300	36.6	178	29.2	178	21.7	285	46.7	317	38.7	610	819		
Vestmanlands	»	39	7.2	30	6.3	134	24.7	181	38.2	141	26.0	109	23.1	229	42.1	153	32.4	543	473		
Kopparbergs	»	8	1.4	7	2.7	134	23.8	68	25.8	150	26.7	87	33.1	271	48.1	101	38.4	563	263		
Gefleborgs	»	7	1.5	8	2.9	115	25.1	86	31.4	131	28.5	61	22.3	206	44.9	119	43.4	459	274		
Vesternorrlands	»	39	4.0	14	3.3	313	32.1	130	31.1	261	26.8	114	27.3	362	37.1	160	38.3	975	418		
Jemtlands	»	4	0.9	3	2.0	117	27.6	50	34.0	125	29.5	85	24.0	178	42.0	59	40.0	424	147		
Vesterbottens	»	4	0.8	1	0.6	123	25.3	42	22.4	122	25.3	34	18.0	236	48.6	111	59.0	485	188		
Norrbottnens	»	12	2.3	5	2.4	133	25.2	55	26.2	154	29.1	45	21.4	229	43.4	105	50.0	628	210		
Landsbygden		306	2.1	555	4.0	3,746	25.4	4,737	33.8	3,998	27.1	3,477	24.8	6,735	45.4	5,225	37.4	14,735	13,994		
Städerna.																					
Stockholm	20	4.5	396	13.3	144	32.4	1,178	39.4	110	24.7	660	22.1	171	38.4	750	25.2	445	2,984		
Göteborg	5	1.9	27	4.9	95	37.5	218	40.0	62	24.4	134	24.5	92	36.2	167	30.6	254	546		
Malmö	—	—	12	12.0	15	17.5	31	31.0	20	23.2	19	19.0	51	59.3	38	38.0	86	100		
Norrköping	3	6.1	—	—	13	26.5	10	34.4	14	28.5	7	24.2	19	38.9	12	41.4	49	29		
Öfriga städer	25	1.6	83	5.7	404	26.9	532	22.9	367	24.4	332	36.3	700	47.1	500	34.6	1,496	1,447		
Städerna		53	2.3	518	10.1	671	28.7	1,969	38.6	573	24.5	1,152	22.5	1,033	44.5	1,467	28.7	2,330	5,106		
Hela riket.		359	2.1	1,073	5.6	4,417	25.8	6,706	35.1	4,571	26.7	4,629	24.2	7,768	45.4	6,692	35.1	17,115	19,100		

1) Här afses endast barn, utackorderade af fattigvårdsstyrelsen inom eget fattigvårdssamhälle.

Tab. litt. e. Inom eller utom äktenskap födda fosterbarn.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	Fattigvårdsstyrelsernas barn.				Öfriga barn.				Summa.	
	Äkta födde.		Oäkta födde.		Äkta födde.		Oäkta födde.		Fattigvårdsstyrelsernas barn.	Öfriga barn.
	Antal.	%	Antal.	%	Antal.	%	Antal.	%		
Landsbygden.										
Stockholms län	301	56.7	230	43.3	250	21.9	892	78.1	531	1,142
Upsala »	224	58.3	160	41.7	56	15.8	298	84.2	384	354
Södermanlands »	196	45.6	233	54.4	118	24.1	372	75.9	429	490
Östergötlands »	350	46.7	397	53.3	128	21.5	468	78.5	747	596
Jönköpings »	293	58.3	210	41.7	118	45.5	141	54.5	503	259
Kronobergs »	354	54.2	299	45.8	123	37.4	206	62.6	653	329
Kalmar »	485	58.6	343	41.3	122	22.0	433	78.0	828	555
Gotlands »	39	48.1	42	51.9	32	16.7	160	83.2	81	192
Blekinge »	326	51.5	307	48.5	194	35.3	356	64.7	633	550
Kristianstads »	366	48.7	385	51.3	235	42.4	319	57.6	751	554
Malmöhus »	276	46.8	314	53.2	310	42.9	411	57.1	590	721
Hallands »	244	60.0	165	40.0	99	42.8	132	57.2	409	231
Göteborgs och Bohus »	503	60.8	324	39.2	229	42.0	317	58.0	827	546
Elfsborgs »	637	61.3	401	38.7	223	39.4	343	60.6	1,038	566
Skaraborgs »	500	69.8	216	30.2	116	29.7	275	70.3	716	391
Vermlands »	606	56.6	465	43.4	179	48.4	191	51.6	1,071	370
Örebro »	298	48.8	312	51.2	89	18.2	401	81.8	610	490
Vestmanlands »	301	55.4	242	44.6	57	22.1	201	77.9	543	258
Kopparbergs »	396	70.4	167	29.6	100	51.3	95	48.7	563	195
Gefleborgs »	295	60.0	164	40.0	91	58.0	66	42.0	459	157
Vesternorrlands »	682	70.0	293	30.0	120	56.1	94	43.9	975	214
Jemtlands »	222	52.3	202	47.7	64	63.4	37	36.6	424	101
Vesterbottens »	375	77.3	110	22.7	78	58.2	56	41.8	485	134
Norrbottnens »	374	70.8	154	29.2	123	67.6	59	32.4	528	182
Landsbygden	8,643	58.5	6,135	41.5	3,254	34.0	6,323	66.0	14,778	9,577
Städerna.										
Stockholm	300	67.4	145	32.6	177	13.9	1,107	86.1	445	1,284
Göteborg	91	35.8	163	64.2	138	26.4	385	73.6	254	523
Malmö	45	52.3	41	47.7	26	26.8	71	73.2	86	97
Norrköping	21	42.9	28	57.1	7	25.9	20	74.1	49	27
Öfriga städer	818	54.4	685	45.6	377	30.2	873	69.8	1,503	1,250
Städerna	1,275	54.6	1,062	45.3	725	22.8	2,456	77.2	2,337	3,181
Hela riket.	9,918	57.9	7,197	42.1	3,979	31.2	8,779	68.8	17,115	12,758

Tab. litt. f. Fosterlegans storlek.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Fattigvårdsstyrelsernas barn			Enskildt utackorderade barn			Af barnhus o. d. anstalter utackorderade barn		
	lägst.	högst.	medium.	lägst.	högst.	medium.	lägst.	högst.	medium.
	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
Landsbygden.									
Stockholms län.....	40	120	60	40	240	70	40	120	65
Upsala ".....	35	100	65	40	120	70	40	100	65
Södermanlands ".....	25	110	60	30	144	60	40	180	60
Östergötlands ".....	25	100	55	25	144	55	30	144	60
Jönköpings ".....	20	160	50	30	160	50	40	100	55
Kronobergs ".....	18	120	45	20	250	50	20	60	50
Kalmar ".....	10	120	45	20	180	50	30	100	50
Gotlands ".....	20	120	50	30	120	50	40	80	45
Blekinge ".....	10	120	40	20	125	45	30	96	50
Kristianstads ".....	12	165	40	12	144	50	30	120	50
Malmöhus ".....	20	150	45	30	200	60	30	144	65
Hallands ".....	20	100	50	30	120	60	30	100	60
Göteborgs och Bohus ".....	20	120	50	30	120	60	50	100	60
Elfsborgs ".....	10	125	40	20	120	50	30	100	60
Skaraborgs ".....	20	150	40	10	250	55	20	180	60
Vermlands ".....	10	144	50	25	100	55	30	100	60
Örebro ".....	25	144	55	30	180	55	35	100	55
Vestmanlands ".....	30	100	60	30	100	60	40	100	60
Kopparbergs ".....	30	160	65	25	180	60	40	100	60
Gefleborgs ".....	20	125	65	25	144	65	40	100	60
Vesternorrlands ".....	20	144	65	25	120	65	65	100	65
Jemtlands ".....	25	144	60	30	150	70	75	100	75
Vesterbottens ".....	10	125	50	20	100	45	40	75	50
Norrbottnens ".....	30	110	55	40	100	55	75	100	80
Landsbygden	10	165	55	10	250	60	20	180	65
Städerna.									
Stockholm.....	60	250	96	72	240	144	—	—	96
Göteborg.....	—	—	60	—	—	120	—	—	—
Malmö.....	60	170	75	72	300	160	—	—	—
Norrköping.....	60	72	65	60	100	85	60	140	80
Öfriga städer.....	36	180	75	30	200	85	35	180	65
Städerna	36	250	75	30	300	120	35	180	80

Tab. litt. g. Fostermodrarnas civilstånd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
	Fattigvårdsstyrelsernas fostermodrar.						Öfriga fostermodrar.						Summa.	
	Gifta.		Ogifta.		Enkor eller fränskilda hustrur.		Gifta.		Ogifta.		Enkor eller fränskilda hustrur.		Fattigvårdsstyrelsernas fostermodrar.	Öfriga fostermodrar.
	Fattiga.	Icke fattiga.	Fattiga.	Icke fattiga.	Fattiga.	Icke fattiga.	Fattiga.	Icke fattiga.	Fattiga.	Icke fattiga.	Fattiga.	Icke fattiga.		
Landsbygden.														
Stockholms län	72	196	28	6	62	28	274	859	74	31	52	64	392	1,354
Upsala »	51	130	19	4	37	9	98	262	59	17	31	18	250	485
Södermanlands »	101	209	22	5	28	7	122	479	58	15	13	22	372	709
Östergötlands »	97	301	87	7	76	15	253	353	148	27	60	39	583	880
Jönköpings »	106	215	47	3	41	7	20	118	72	10	27	8	419	255
Kronobergs »	122	306	31	6	51	2	53	143	47	23	14	11	518	291
Kalmar »	161	467	59	4	79	18	134	157	70	25	46	37	788	469
Gotlands »	12	36	6	1	20	2	30	112	42	6	—	17	77	207
Blekinge »	103	372	27	13	52	16	119	361	71	29	27	41	583	648
Kristianstads »	96	367	51	18	51	13	128	281	87	38	26	60	596	620
Malmöhus »	89	272	49	11	63	15	140	558	70	57	27	62	499	914
Hallands »	81	204	27	9	49	2	75	116	37	23	6	8	372	265
Göteborgs och Bohus »	95	414	58	17	101	24	136	240	87	51	22	71	709	607
Elfsborgs »	109	611	34	21	82	19	130	271	89	57	30	45	876	622
Skaraborgs »	81	367	46	13	85	12	98	224	69	30	32	29	604	482
Vermlands »	62	483	82	31	72	28	63	171	94	23	13	30	758	394
Örebro »	162	395	22	9	67	11	153	280	26	23	17	41	666	540
Vestmanlands »	87	294	31	5	58	8	90	180	47	18	16	24	483	375
Kopparbergs »	16	314	11	16	51	14	26	118	33	12	11	21	422	321
Gefleborgs »	36	291	7	3	34	11	54	95	28	19	5	16	382	217
Vesternorrlands »	67	461	18	4	29	6	55	189	38	22	8	49	585	361
Jemtlands »	74	184	6	2	15	7	21	71	16	16	1	14	288	139
Vesterbottens »	117	298	19	5	27	18	30	131	5	6	4	8	484	184
Norrbottens »	30	239	6	10	21	11	24	140	19	11	3	5	317	202
Landsbygden	2,027	7,426	793	223	1,251	303	2,326	5,969	1,386	589	491	740	12,023	11,501
Städerna.														
Stockholm	285		33		99		2,039		406		488		417	2,933
Göteborg	148		25		29		179	218	32	23	73	27	202	552
Malmö	4	52	2	5	6	7	20	42	4	1	11	14	76	92
Norrköping	—	27	—	1	3	11	11	15	6	—	2	—	42	34
Öfriga städer	198	587	85	79	125	86	306	695	76	94	138	59	1,160	1,368
Städerna	1,301		230		366		3,525		642		812		1,897	4,979
Hela riket.	10,754		1,246		1,920		11,820		2,617		2,043		13,920	16,480

Tab. Litt. h. Fattigvårdssamhällen, inom hvilka fattigvårdsförordningens § 13 mom. 1, i fråga om distriktsindelning, och mom. 2 tillämpats, så ock der barn uttingas genom auktion.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
		Fattigvårdssamhällen, inom hvilka						
	Hela antalet fattigvårdssamhällen.	distriktsindelning enl. § 13 mom. 1 fatt.-förordn:		åtgärd vidtagits enl. § 13 mom. 2 af fatt.-förordn:		barn utackorderas på offentligt sammanträde till den minst bjudande:		
		införts.	visat sig verksam:		Antal.	%	Antal.	%
			Antal.	%				
Landsbygden.								
Stockholms län	109	14	9	64.3	—	—	—	—
Upsala »	85	17	15	88.2	2	2.4	—	—
Södermanlands »	92	13	9	69.2	—	—	—	—
Östergötlands »	149	22	18	81.8	—	—	3	2.0
Jönköpings »	127	21	17	81.0	—	—	28	22.0
Kronobergs »	85	23	17	73.9	1	1.2	30	35.3
Kalmar »	101	20	19	95.0	—	—	24	23.8
Gotlands »	93	6	4	66.7	—	—	8	8.6
Blekinge »	35	15	8	53.3	2	5.7	13	37.1
Kristianstads »	143	13	6	46.2	2	1.4	58	40.6
Malmöhus »	241	9	8	88.9	—	—	12	5.0
Hallands »	86	10	5	50.0	2	2.3	30	34.9
Göteborgs och Bohus »	86	22	17	77.3	1	1.2	43	50.0
Elfsborgs »	220	44	27	61.4	3	1.4	77	35.0
Skaraborgs »	260	30	20	66.7	3	1.2	77	29.6
Vermlands »	87	31	22	71.0	—	—	30	34.5
Örebro »	58	17	12	70.6	2	3.4	—	—
Vestmanlands »	68	19	15	78.9	—	—	—	—
Kopparbergs »	47	9	7	77.8	2	4.3	5	10.6
Gefleborgs »	47	13	7	53.8	2	4.3	1	2.1
Vesternorrlands »	63	19	13	68.4	3	4.8	17	27.0
Jemtlands »	59	8	2	25.0	1	1.7	14	23.7
Vesterbottens »	25	7	7	—	2	8.0	4	16.0
Norrbottnens »	21	10	6	60.0	4	19.0	9	42.9
Landsbygden	2,387	412	290	70.4	32	1.3	483	20.2
Städerna.								
Stockholm	1	1	—	—	1	—	—	—
Göteborg.....	1	1	1	—	1	—	—	—
Malmö	1	1	1	—	—	—	—	—
Norrköping.....	1	1	—	—	1	—	—	—
Öfriga städer.....	99	38	27	71.1	24	24.2	—	—
Städerna	103	42	29	69.0	27	26.2	—	—
Hela riket.	2,490	454	319	70.3	59	2.4	483	19.4

Tab. litt. i. Af fattigvården understödda barn till arbetsföra föräldrar.

1	2	3	4	5	6	7	8
	Hela antalet understödda barn den 31 dec. 1894.	Antal arbetsföra fäder till dessa barn.	Antalet af dessa fäders understödda barn.	Dessa barn i % af hela antalet understödda barn.	Antal arbetsföra mödrar till dessa barn.	Antalet af dessa mödrars understödda barn.	Dessa barn i % af hela antalet understödda barn.
Landsbygden.							
Stockholms län	1,883	13	23	1.2	33	56	3.0
Upsala	1,123	8	22	2.0	15	26	2.3
Södermanlands	1,711	26	37	2.2	43	52	3.0
Östergötlands	3,780	32	48	1.3	58	66	1.7
Jönköpings	2,694	19	33	1.2	23	27	1.0
Kronobergs	3,006	14	25	0.8	20	22	0.7
Kalmar	3,635	30	54	1.5	54	66	1.8
Gotlands	327	4	4	1.2	5	5	1.5
Blekinge	2,560	30	38	1.5	30	49	1.9
Kristianstads	2,650	12	20	0.8	32	53	2.0
Malmöhus	2,432	19	26	1.1	52	93	3.8
Hallands	1,400	4	10	0.7	11	17	1.2
Göteborgs och Bohus	3,172	29	44	1.4	59	84	2.6
Elfsborgs	3,748	32	57	1.5	39	46	1.2
Skaraborgs	3,175	16	24	0.8	27	47	1.5
Vermlands	4,277	33	45	1.1	34	61	1.4
Örebro	2,778	18	33	1.2	28	37	1.3
Vestmanlands	1,945	12	18	0.9	23	32	1.6
Kopparbergs	3,621	19	46	1.3	17	33	0.9
Gefleborgs	3,197	21	38	1.2	10	20	0.6
Vesternorrlands	4,030	41	110	2.7	71	145	3.6
Jemtlands	1,454	19	37	2.5	26	40	2.8
Vesterbottens	2,448	18	21	0.9	13	15	0.6
Norrbottens	1,925	9	17	0.9	1	1	0.05
Landsbygden	62,971	478	830	1.3	724	1,093	1.7
Städerna.							
Stockholm	14,127	88	112	0.8	90	99	0.7
Göteborg	4,938	—	—	—	—	—	—
Malmö	2,902	12	20	0.7	16	16	0.6
Norrköping	1,783	—	—	—	—	—	—
Öfriga städer	15,401	128	231	1.5	282	358	2.3
Städerna	39,151	228	363	0.9	388	473	1.2
Hela riket.	102,122	706	1,193	1.2	1,112	1,566	1.5

Tab. litt. k. Dödlighet bland

1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11		12		13	
		Under 1 års ålder.										1—7 år.													
		Samtliga barn ¹⁾ .					Fosterbarn.					Samtliga barn ¹⁾ .					Fosterbarn.								
		Antal levande.	Antal döde.	Dödsfall på 1,000 levande.	Antal levande ²⁾	Antal döde.	Dödsfall på 1,000 levande.	Antal levande.	Antal döde.	Dödsfall på 1,000 levande.	Antal levande.	Antal döde.	Dödsfall på 1,000 levande.	Antal levande ²⁾	Antal döde.	Dödsfall på 1,000 levande.	Antal levande.	Antal döde.	Dödsfall på 1,000 levande.	Antal levande ²⁾	Antal döde.	Dödsfall på 1,000 levande.			
Landsbygden.																									
Stockholms	län	3,475	388	111.6	101	25	247.5	20,089	235	11.7	708	8	11.3												
Upsala	»	2,461	299	121.5	35	8	228.6	13,766	156	11.3	328	3	9.1												
Södermanlands	»	3,426	348	101.6	41	5	121.9	19,028	171	8.9	368	5	13.6												
Östergötlands	»	5,081	428	84.2	60	13	216.6	29,464	380	12.9	609	13	21.3												
Jönköpings	»	4,300	324	75.4	19	—	—	23,724	347	14.6	230	2	8.7												
Kronobergs	»	3,785	386	101.9	26	6	230.8	21,820	400	18.3	271	5	18.5												
Kalmar	»	4,707	433	91.9	51	14	274.5	27,871	299	10.7	492	2	4.1												
Gotlands	»	809	66	81.6	20	4	200.0	4,879	35	7.2	131	—	—												
Blekinge	»	3,129	394	125.9	31	9	290.3	17,154	282	16.4	372	8	21.6												
Kristianstads	»	4,846	440	92.9	29	1	34.5	28,320	519	18.4	448	7	15.7												
Malmöhus	»	6,049	640	105.8	69	12	173.9	36,180	747	20.6	517	20	38.7												
Hallands	»	2,671	271	101.5	15	2	133.3	16,202	156	9.6	196	6	30.6												
Göteborgs och Bohus	»	4,409	424	96.2	31	5	161.3	25,946	372	14.3	456	8	17.5												
Elfsborgs	»	6,063	479	79.0	49	4	81.6	34,239	297	8.7	473	6	12.7												
Skaraborgs	»	5,375	417	77.6	46	—	—	30,442	285	9.4	396	2	5.1												
Vermlands	»	5,384	405	75.2	26	8	307.9	31,067	258	8.2	367	3	8.3												
Örebro	»	4,202	333	79.2	31	10	322.6	23,180	201	8.6	440	7	15.9												
Vestmanlands	»	2,929	294	100.4	69	10	144.9	16,850	167	9.9	315	11	34.9												
Kopparbergs	»	4,884	534	109.3	15	5	333.3	27,772	286	10.3	202	3	14.3												
Gefleborgs	»	4,856	531	109.3	15	2	133.3	26,820	362	13.5	201	1	4.9												
Vesternorrlands	»	6,171	905	146.6	53	4	75.5	32,445	498	15.3	443	6	13.5												
Jemtlands	»	2,739	263	99.7	7	1	142.9	15,246	338	22.2	167	4	23.9												
Vesterbottens	»	3,814	459	120.3	5	2	400.0	19,761	300	15.2	165	2	12.1												
Norrbottnens	»	3,159	467	147.8	17	1	58.8	16,158	341	21.1	188	1	5.3												
Landsbygden		98,724	9,928	100.5	861	151	175.4	558,423	7,432	13.3	8,483	133	15.7												
Städerna.																									
Stockholm	6,232	1,209	192.4	416	155	372.6	30,018	790	23.3	1,322	67	50.7												
Göteborg	2,975	417	140.2	32	41	1,281.2	15,187	319	21.0	313	30	95.8												
Malmö	1,361	195	143.3	12	2	— ³⁾	7,463	159	21.3	46	1	— ³⁾												
Norrköping	837	101	120.7	3	5	— ³⁾	4,121	92	22.3	23	7	— ³⁾												
Öfriga städer	11,656	1,413	121.2	108	48	444.4	64,282	1,103	17.1	936	28	29.9												
Städerna		23,111	3,335	144.3	571	251	439.6	121,071	2,463	20.3	2,640	133	50.4												
Hela riket.		121,835	13,263	108.8	1,432	402	280.8	679,494	9,895	14.5	11,123	266	23.9												

¹⁾ Antalet af samtliga barn i de angifna åldersgrupperna vid 1890 års slut äfvensom af döde inom samma grupper år embetena ofullständiga.

fosterbarnen år 1894.

14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
7—10 år.						10—15 år.					
Samtliga barn ¹⁾ .			Fosterbarn.			Samtliga barn ¹⁾ .			Fosterbarn.		
Antal levande.	Antal döde.	Dotfallsfall på 1,000 levande.	Antal levande ²⁾ .	Antal döde.	Dotfallsfall på 1,000 levande.	Antal levande.	Antal döde.	Dotfallsfall på 1,000 levande.	Antal levande ²⁾ .	Antal döde.	Dotfallsfall på 1,000 levande.
8,818	52	5.9	455	2	4.4	14,399	48	3.3	798	4	5.0
6,184	38	6.1	207	3	14.5	9,520	32	3.3	356	—	—
8,702	36	4.1	258	2	7.7	13,776	51	3.6	582	3	5.2
13,624	93	6.8	435	4	9.2	21,935	94	4.3	593	5	8.4
11,345	72	6.3	252	1	3.9	18,078	51	2.8	378	—	—
10,527	69	6.5	267	2	7.5	17,545	69	3.3	498	3	6.0
13,487	64	4.8	407	3	7.4	23,186	86	3.7	603	2	2.5
2,351	7	2.9	87	—	—	4,131	13	3.1	85	1	11.8
8,091	42	5.2	321	2	6.2	13,439	40	2.9	616	1	1.6
13,388	109	8.1	435	3	6.9	21,902	88	4.0	609	3	4.9
16,584	176	10.6	452	2	4.4	27,292	145	5.3	718	5	6.9
7,630	33	4.3	213	—	—	12,396	34	2.7	344	2	5.8
11,155	77	6.9	439	3	6.9	17,619	72	4.1	650	2	3.1
15,987	72	4.5	533	3	5.6	26,180	71	2.7	842	2	2.4
14,784	59	3.9	350	—	—	24,041	79	3.3	577	1	1.8
14,914	57	3.8	439	2	4.6	25,392	68	2.7	699	—	—
10,838	41	3.8	356	—	—	17,995	53	2.9	602	1	1.6
7,341	30	4.1	250	—	—	11,446	32	2.8	382	2	5.2
12,255	38	3.1	237	—	—	19,170	55	2.8	372	—	—
11,251	86	7.7	192	—	—	17,095	62	3.4	325	1	3.1
13,199	122	9.2	375	5	13.3	20,061	92	4.5	522	2	3.8
6,345	80	12.6	160	—	—	9,260	60	6.5	237	1	4.2
8,276	67	8.1	156	—	—	13,209	61	4.6	347	2	5.8
6,660	47	7.1	199	1	5.0	10,898	84	7.7	334	1	2.9
253,736	1,567	6.2	7,475	38	5.1	409,965	1,540	3.8	11,960	44	3.7
11,541	101	8.9	770	3	3.9	16,828	68	4.0	921	6	6.5
6,064	34	5.6	196	5	25.6	8,695	35	4.0	259	1	3.8
3,197	22	6.9	39	2	— ³⁾	4,969	14	2.9	89	1	— ³⁾
1,818	16	8.8	21	1	— ³⁾	3,044	11	3.6	31	1	— ³⁾
28,011	177	6.3	699	10	14.3	44,119	194	4.4	1,200	3	2.5
50,631	350	6.9	1,725	21	12.2	77,655	322	4.1	2,500	12	4.8
304,367	1,917	6.3	9,200	59	6.4	487,620	1,862	3.4	14,460	56	3.9

1894 är här meddeladt enligt uppgifter från statistiska centralbyrån. ²⁾ Enligt tabellen litt. d. ³⁾ Uppgifterna från pastors-

Tab. litt. l. Af tjensteläkarne besvarade frågor.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	Första frågan ¹⁾				Andra frågan ¹⁾				Tredje frågan ¹⁾				
	besvarad			obesvarad.	besvarad			obesvarad.	besvarad			obesvarad.	Afskrifterna böra gälla alla kom- muner, om ock icke öfverallt nödvarniga.
	jåkande.	nekande.	obestämdt.		jåkande.	nekande.	obestämdt.		jåkande.	nekande.	obestämdt.		
Landsbygden.													
Stockholms län	6	2	2	—	—	6	3	1	8	1	1	—	—
Upsala »	2	1	3	1	1	3	2	1	3	2	2	—	—
Södermanlands »	3	3	5	—	2	6	2	1	8	2	—	1	—
Östergötlands »	—	8	3	—	—	6	4	1	8	—	2	1	—
Jönköpings »	2	6	1	—	—	8	1	—	5	2	1	—	1
Kronobergs »	3	3	1	—	2	4	1	—	5	2	—	—	—
Kalmar »	1	9	1	—	—	8	2	1	5	6	—	—	—
Gotlands »	1	2	1	—	—	1	2	1	3	1	—	—	—
Blekinge »	2	—	1	—	1	1	1	—	2	1	—	—	—
Kristianstads »	2	7	—	—	1	5	2	1	7	1	—	—	1
Malmöhus »	5	3	5	—	1	6	4	2	11	1	—	—	1
Hallands »	2	1	—	—	1	—	2	—	3	—	—	—	—
Göteborgs och Bohus »	3	6	—	2	1	8	—	2	9	1	—	1	—
Elfsborgs »	1	8	2	—	—	7	3	1	5	4	1	—	1
Skaraborgs »	—	5	2	1	—	4	3	1	4	—	1	1	2
Vermlands »	—	12	2	1	—	10	3	2	7	5	—	2	1
Örebro »	4	8	1	—	1	10	1	1	7	—	1	1	4
Vestmanlands »	1	3	1	—	1	4	—	—	4	1	—	—	—
Kopparbergs »	1	9	5	—	1	10	3	1	9	1	4	1	—
Gefleborgs »	3	6	5	1	1	9	4	1	4	4	5	1	1
Vesternorrlands »	2	2	5	—	1	5	3	—	6	1	2	—	—
Jemtlands »	—	8	2	—	—	9	1	—	4	5	1	—	—
Vesterbottens »	2	9	2	—	—	9	4	—	8	3	1	—	1
Norrbottnens »	3	5	3	—	1	7	2	1	8	2	1	—	—
Landsbygden	49	126	53	6	16	146	53	19	143	46	23	9	13
Städerna.													
Stockholm	13	—	1	1	12	—	3	—	15	—	—	—	—
Göteborg	6	—	2	—	2	3	1	2	4	1	1	2	—
Malmö	1	—	2	1	1	—	3	—	3	1	—	—	—
Norrköping	3	—	—	—	3	—	—	—	3	—	—	—	—
Öfriga städer	26	42	10	1	18	45	13	3	53	18	5	2	1
Städerna	49	42	15	3	36	48	20	5	78	20	6	4	1
Hela riket.	98	168	68	9	52	194	73	24	221	66	29	13	14

¹⁾ Se sid. 138.

Text till tabellerna.

Komitén har haft i uppdrag att undersöka, om och i hvilken utsträckning bestämmelser *Inledning.* må erfordras för att betrygga en tillfredsställande vård åt barn, särskildt sådana, som uppfostras hos andra än sina föräldrar.

För att erhålla så fullständig och tillförlitlig upplysning som möjligt om de faktiska barnavårdsförhållandena å det område, hvartill komitén, efter hvad under I och III A är sagdt, funnit sig böra begränsa sitt arbete ¹⁾, har komitén utarbetat och till samtliga fattigvårdsstyrelser i riket äfvensom till alla pastorsembeten utom Stockholm och rotmännen i hufvudstaden utsändt blankettformulär med nedan angifna frågor. Enär vid fosterbarnsväsendets ordnande inom nämnda begränsning hänsyn måste tagas hufvudsakligast till helsovårdens fordringar, hafva derjemte alla provinsial-, extra provinsial- och stadsläkare genom cirkulär anmodats meddela komitén sina erfarenheter om fosterbarnsvården tillika med sina åsikter beträffande behovet och lämpligheten af en reform å detta område.

Samtliga uppgifter, som infordrats, afse förhållandena den 31 december 1894.

Formulär I, som distribuerats till pastorsembetena genom konsistoriernas och till rotmännen genom Stockholms mantalsnämnds försorg, innehöll följande frågor:

1. Huru många fosterbarn funnos inom församlingen utackorderade:
 - a. af enskilda personer?
 - b. af främmande församlingars fattigvårdsstyrelser?
 - c. af allmänna barnhus eller annan offentlig eller enskild välgörenhetsinrättning?
2. Huru många af dessa barn hade:
 - a. icke fyllt 1 år?
 - b. fyllt 1 men icke 7 år?
 - c. » 7 » » 10 år?
 - d. » 10 » » 15 år?
3. Huru många af de under 1. upptagna barnen äro äkta? Huru många oäkta?
4. Fostras i regel de oäkta barnen af mödrarna sjelfva eller lemnas de till vård åt andra?
5. Huru stor är den fosterlega, som vanligen betalas
 - a. af enskilda personer?
 - b. af offentlig eller enskild välgörenhetsinrättning (Allmänna barnhusinrättningen i Stockholm undantagen)?

¹⁾ Se sid. 19 och 20 samt 55—58.

6. Huru många af fostermödrarna till de under 1. nämnda barnen voro:
 - a. *gifta*? Deraf fattiga? icke fattiga?
 - b. *ogifta*? Deraf fattiga? icke fattiga?
 - c. *enkor eller fränskilda hustrur*? Deraf fattiga? icke fattiga?
7. Hafva fostermödrarna i allmänhet flera späda barn (= ej fyllda 1 år) samtidigt till fostring?
8. Finnas inom församlingen några af kommunen inrättade anstalter för barnavård och i så fall hvilka? (Reglemente önskas, om sådant finnes.)
9. Finnas inom församlingen några enskilda anstalter för barnavård och i så fall hvilka? (Reglemente önskas, om sådant finnes.)
10. Utackorderas af fattigvårdsstyrelsen barn till den på offentligt sammanträde minst-bjudande?
11. Funnos den 31 december 1894 inom församlingen veterligen några utackorderade barn, hvilka då icke voro der kyrkoskrifna och i så fall huru många?
12. Af hvilka voro dessa barn utackorderade (samma gruppering som i frågan 1)?
13. Huru många af dessa barn hade icke fyllt 1 år? Fyllt 1 men icke 7 år? Fyllt 7 men icke 10 år? Fyllt 10 men icke 15 år?
14. Huru många af fostermödrarna till dessa barn voro:
 - a. *gifta*? Deraf fattiga? icke fattiga?
 - b. *ogifta*? Deraf fattiga? icke fattiga?
 - c. *enkor eller fränskilda hustrur*? Deraf fattiga? icke fattiga?
15. Huru många af *samtliga* inom församlingen kyrkoskrifna fosterbarnen (således äfven de, som underhållits af församlingens fattigvård) hafva under år 1894 aflidit, som:
 - a. icke fyllt 1 år? Deraf utom församlingen då boende?
 - b. fyllt 1 men icke 7 år? Deraf utom församlingen då boende?
 - c. fyllt 7 men icke 10 år? Deraf utom församlingen då boende?
 - d. fyllt 10 men icke 15 år? Deraf utom församlingen då boende?
16. Hafva några inom församlingen icke kyrkoskrifna fosterbarn under år 1894 veterligen der aflidit? Huru stort var sammanlagda antalet af dessa barn?

Huru många af dem hade:

 - a. icke fyllt 1 år?
 - b. fyllt 1 men icke 7 år?
 - c. » 7 » » 10 år?
 - d. » 10 » » 15 år?
17. Anses några särskilda missförhållanden råda med hänsyn till barnavården, speciellt fosterbarnsvården?
18. Kunna för öfrigt några upplysningar af vigt meddelas rörande fosterbarnsväsendet?

Frågorna å *formulär II*, hvars distribution besörjdes af länsstyrelserna, hade följande lydelse:

1. Huru många af de fosterbarn, för hvilka fattigvårdssamhället helt eller delvis be-

- kostar fosterlegan, funnos utackorderade till enskilda personer boende inom fattigvårdssamhället? (Här upptagas icke barn, utackorderade inom samhället af *andra* kommuners fattigvårdsstyrelser.)
2. Hur många af dessa barn hade:
 - a. icke fyllt 1 år?
 - b. fyllt 1 men icke 7 år?
 - c. » 7 » » 10 år?
 - d. » 10 » » 15 år?
 3. Huru många af de under 1. upptagna fosterbarnen äro äkta? Huru många oäkta?
 4. Fostras i regel de oäkta barnen af mödrarna sjelfva, eller lemnas de till vård åt andra?
 5. Huru stor är den fosterlega, som vanligen betalas af fattigvårdssamhällets styrelse?
 6. För huru många af de under 1. upptagna fosterbarnen bestrides fosterlegan:
 - a. ensamt af fattigvårdssamhället?
 - b. gemensamt af fattigvårdssamhället och föräldrarna (fader eller moder)?
 7. Huru många äro de *fäder*, hvilka sålunda gemensamt med fattigvårdssamhället bestrida fosterlegan för sina utackorderade barn? Och huru stort är sammanlagda antalet af dessa fäders utackorderade barn? (Här afses med fäder endast gifta män eller enklingar samt af ogifta män de, som dömts till barnuppfostringsbidrag.)
 8. Huru många äro de *mödrar*, som gemensamt med fattigvårdssamhället bestrida fosterlegan för sina utackorderade barn? Och huru stort är sammanlagda antalet af dessa mödrars utackorderade barn? (Här afses med mödrar endast ogifta kvinnor, enkor eller fränskilda eller af sina män öfvergifna hustrur.)
 9. Huru många af fostermödrarna till de under 1. nämnda barnen voro:
 - a. *gifta*? Deraf fattiga? icke fattiga?
 - b. *ogifta*? Deraf fattiga? icke fattiga?
 - c. *enkör eller fränskilda hustrur*? Deraf fattiga? icke fattiga?
 - 10 a. Är fattigvårdssamhället i enlighet med § 13 mom. 1 i fattigvårdsstadgan deladt i distrikt? Om så är, huru har denna distriktsindelning verkat med afseende å tillsynen öfver de utackorderade barnen?
 - b. Har den i § 13 mom. 2 i fattigvårdsstadgan meddelade bestämmelse föranledt till några åtgärder af fattigvårdsstyrelsen? Och i så fall hvilka?
 11. Huru många barn funnos den 31 december 1894 på fattigvårdssamhällets bekostnad intagna:
 - a. på kommunen tillhörande barnvårdsanstalt?
 - b. på enskild barnvårdsanstalt inom kommunen?
 - c. på fattiggård eller annan dermed jemförlig anstalt inom kommunen?
 - d. på fattighus eller annan dermed jemförlig försörjningsanstalt inom kommunen?
 12. Utackorderas af fattigvårdsstyrelsen barn till den på offentligt sammanträde minstbjudande?
 - 13 a. Huru många fattigvårdssamhället tillhörande barn funnos utackorderade inom andra kommuner?
 - b. Intagna på barna- eller fattigvårdsanstalt utom kommunen?

14. Huru många af *fäderna* till de helt eller delvis på fattigvårdssamhällets bekostnad utackorderade eller på kommunen tillhörig barna- eller fattigvårdsanstalt intagna barnen och huru många af *mödrarna* kunna anses så arbetsföra, att de rätteligen borde utan fattigvårdssamhällets betungande sjelfva helt försörja sina barn? Och huru stort är sammanlagda antalet af dylika *fäders* sålunda försörjda barn? Af dylika *mödrars* sålunda försörjda barn?
15. Huru utöfvas tillsyn å vården af de barn, som af fattigvårdsstyrelsen utackorderas *inom* eller *utom* fattigvårdssamhället, och hvilken garanti finnes att sådan tillsyn är tillfredsställande?
16. Kunna för öfrigt några upplysningar af vigt meddelas rörande fosterbarnsväsendet?

Af de utsända frågeformulären, tillhoppa 5,009, hafva från pastorsembetena och rote-männen 2,483, från fattigvårdsstyrelserna 2,448, således sammanlagdt 4,931 återkommit med svar. Bland de läkare, från hvilka uppgifter infordrats genom cirkulär, hafva 343 gifvit svar. Man finner häraf, att de uteblifna svaren ej äro så talrika, att de nämnvärdt kunna inverka på materialets värde.

Hvad sjelfva uppgifterna angår, torde dessa i det stora hela kunna anses tillförlitliga, då de ju meddelats af sådana myndigheter och tjänstemän, som dels böra ega tillräcklig kännedom om de förhållanden, uppgifterna afse, dels årligen afgifva likartade statistiska redogörelser och således äro kunniga i arbeten af denna beskaffenhet. Emellertid förekomma uppenbarligen några, ehuru ej särdeles betydande brister; de mest beaktansvärda af dem anmärkas i noter och följande text till tabellerna.

Till en del innehålla begge formulären frågor om en och samma sak. För dessa fall hafva svaren sammanförts till ett gemensamt, hvarigenom lättare öfversigt vunnits och onödiga upprepningar undvikits. För öfrigt har komitén vid svarens framläggande, så vidt möjligt, följt den ordning, hvori frågorna förekomma å formulären. Särskild öfversigt lemnas till sist öfver allmänna uttalanden angående dels missförhållanden i barnavården, specielt fosterbarnsvården, dels behovet af lagstiftning i ämnet.

Fosterbarnens antal.

Första punkten i frågeformulären I och II afser i främsta rummet att utreda huru många fosterbarn för närvarande finnas i vårt land, hvarom fullständig uppgift hittills saknats. Någon speciel redogörelse för de af *enskilda* personer utackorderade fosterbarnen lemnas nemligen icke i uppgifterna till statistiska centralbyrån eller annorstädes, och icke heller kan man af centralbyråns berättelser öfver fattigvården draga några för här ifrågasvarande ändamål användbara slutsatser rörande de af *kommunerna* underhållna fosterbarnen, emedan den i nämnda berättelser ingående uppgiften om antalet utackorderade barn omfattar äfven sådana minderåriga understödstagare, som utackorderats tillsammans med äldre anhöriga, och således icke ensamt sådana barn, som på fattigvårdssamhälle- nas bekostnad fostras af främmande personer. Hvad beträffar antalet å *barnhem* eller andra *välgörenhetsinrättningar* intagna barn, finnas redogörelser tillgängliga allenast för en del, och dessa äro för öfrigt spridda i nämnda inrättningars årsberättelser samt hafva aldrig sammanfattats till ett helt.

Tab. lit. a,
b och c.

De uppgifter, som af komitén insamlats beträffande antalet fosterbarn af olika kategorier, göra ej anspråk på absolut tillförlitlighet. Bristen ligger dock icke deri, att uppgifter ej inkommit från alla kommuner i riket. Ty svar på de i punkt 1 framställda frågorna saknas endast från 36 församlingar och 42 fattigvårdssamhälle- nen. Deremot har komitén anledning förmoda, att en del fattigvårdsstyrelser tagit uttrycket fosterbarn i så vidsträckt bemärkelse, att såsom sådana betraktats äfven barn, som fostras hos sina föräldrar, men för hvilkas vård föräldrarna erhållit fattigunderstöd. I flera fall hafva de inkomna svaren alldeles otvetydigt gifvit vid handen, att en dylik missuppfattning egt rum. Vanligen hafva emellertid svaren då kunnat af komitén sjelf under hand rättas, och när detta ej varit möjligt, hafva svaren sändts tillbaka och återfått beriktigade. Säkert är dock icke, att berörda oriktighet utplånats öfverallt, der sådant bort ske, hvadan möjligt är, att det af fattigvårdsstyrelserna uppgifna antalet inom hemortskommun utackorderade fosterbarn är beräknadt något för högt. Detta utjemnas likväl i så fall derigenom att, efter hvad längre fram kommer att visas, det antal fosterbarn, som utackorderats utom hemorts- eller kyrkoskrifningskommunen, måst af vissa skäl i tabellerna upptagas efter en för låg siffra. De inkomna uppgifterna lemna alltså i det stora hela en god inblick i nu rådande förhållanden.

Under första punkten i frågeformulären I och II finnas endast sådana fosterbarn upptagna, som, kyrkoskrifna eller åtminstone i fattigvårdshänseende tillhörande den kommun, inom hvilken de fostrades, voro vid 1894 års slut *utackorderade till enskilda personer*. Utom dessa finnas emellertid icke så få fosterbarn utackorderade, hvilka icke blifvit kyrkoskrifna inom den församling, der deras fosterföräldrar bo, samt dessutom många minderåriga understödstagare, hvilka blifvit intagna på särskild barnavårdsanstalt, fattiggård, fattighus eller annan dermed jemförlig försörjningsanstalt och hvilka möjligen torde bort inräknas bland fattigvårdssamhälle- nas fosterbarn. Af dessa båda kategorier återfinnes den förre, så

vidt underrättelser om dithörande barn kunnat erhållas, i punkterna 11 och 12 å formulär I samt 13 a å formulär II; för den senare redogöres i punkterna 11 och 13 b å formulär II.

Af tabell litt. a framgår närmare antalet fosterbarn inom olika delar af landet. Sedan i kolumnerna 3—7 redogjorts för de fosterbarn, som funnos *utackorderade* af enskilda personer, fattigvårdsstyrelser, barnhus eller andra välgörenhetsinrättningar, följer i kol. 8—12 en summarisk uppgift å antalet barn *intagna* på fattigvårdssamhälleas bekostnad å kommunala eller enskilda barnavårdsanstalter, fattiggårdar eller fattighus m. fl. dylika försörjningsanstalter. Beträffande särskildt de i kol. 4—6 å tabellen meddelade slutsummor för städerna och riket i dess helhet torde böra anmärkas, att då detaljerade uppgifter icke kunnat erhållas för Stockholms stad rörande de utackorderande personerna eller myndigheterna, annat än i fråga om stadens fattigvårdsstyrelser, de till ett antal af 2,984 uppgående, af enskilda personer, främmande fattigvårdsstyrelser och barnhem m. m. i hufvudstaden utackorderade fosterbarnen beräknats, med afdrag för 660 barnhusbarn, såsom alla utackorderade af enskilda personer. De fel i nämnda slutsummor, som härigenom uppstå, torde icke vara af stor betydelse, enär ytterst få barn utackorderas i Stockholm af främmande fattigvårdsstyrelser eller andra välgörenhetsinrättningar än allmänna barnhuset.

Antalet fosterbarn, rörande hvilka uppgifter sålunda inkommit från pastorsembeten och fattigvårdsstyrelser samt Stockholms stads rotemän, uppgår, såsom af tabellen litt. a synes, till 41,408. Af dessa barn voro 25,208 eller 60,9 procent fostrade på kommunernas bekostnad, 12,256 eller 29,6 procent utackorderade af enskilda personer och 3,944 eller 9,5 procent af barnhus eller annan offentlig eller enskild välgörenhetsinrättning. Utackorderade *hos* enskilda personer voro 36,270 eller 87,6 procent; intagna på barn- eller fattigvårdssanstalt 5,138 eller 12,4 procent. Bland de sålunda antecknade ingå äfven 4,263 hos enskilda personer utackorderade barn, hvilka icke blifvit å utackorderingsorten kyrkskrifna, men som likväl voro för pastorsembetena kända. Det är dock visst, att denna sistnämnda, ur pastorsembetenas uppgifter hemtade siffra är betydligt för låg. Enligt fattigvårdsstyrelsernas uppgifter utgjorde redan de af dessa styrelser till enskilda personer inom främmande kommuner utackorderade barnen ett betydligt högre antal, och härtill komma alla de af enskilda personer inom främmande församlingar utackorderade, om hvilka, enligt sin ofta upprepade klagan, pastorsembetena ej hafva eller få någon kännedom. Men då, på grund af nedan anförda skäl, komitéen, oaktadt en högre siffra blifvit med säkerhet känd och en ännu större är antaglig, likväl hållit sig vid den lägre, så utjemnas derigenom, såsom redan antydts, den troligen något för höga siffran af de af fattigvårdsstyrelserna inom hemortskommunen utackorderade barnen, och den angifna slutsumman fosterbarn för hela riket, 41,408, bör kunna anses i det närmaste motsvara verkliga förhållandet.

Tabell litt. a visar äfven fördelningen af fosterbarnen på stad och landsbygd. Af samtliga 41,408 barn voro 32,686 eller 78,9 procent boende i landskommun och 8,722 eller 21,1 procent i stad. Bland de 36,270 barn, hvilka voro utackorderade hos enskilda personer (se kol. 3—6), fostrades 28,831 eller 79,5 procent på landsbygden och 7,439 eller 20,5 procent i städerna. Af de 5,138 barn, hvilka voro intagna å barn- eller fattigvårdsanstalt (se

kol. 8—12), funnos 3,855 eller 75,1 procent på landet och 1,283 eller 24,9 procent i städerna. Utsträckes fördelningen af de till sistnämnda grupp hörande, d. v. s. de å vissa inrättningar intagna fosterbarnen, till de olika slagen af anstalter, befinnas å *landsbygden* endast 597 eller 15,5 procent vårdade i särskilda barnhem, men 3,258 eller 84,5 procent intagna å fattiggårdar, fattighus eller andra dylika inrättningar, hvaremot i *städerna* 892 eller 69,6 procent vårdades i särskildt barnhem mot 391 eller 30,4 procent, som voro intagna å fattigvårdsinrättning.

Om fosterbarnens fördelning å de särskilda länen m. m. upplyser äfvenledes tabellen litt. a, och framträda härvid ganska betydande skiljaktigheter. Sålunda förekommer, hvad beträffar landsbygden, största absoluta antalet fosterbarn i Stockholms län (2,381), Malmöhus län (2,126), Elfsborgs län (2,053) och Östergötlands län (1,941); det minsta antalet i Gotlands län (347) samt i de norra provinserna Jemtlands län (602), Vesterbottens län (676) och Norrbottens län (758). Beräknas emellertid fosterbarnens antal relativt till befolkningens storlek, så blir ordningsföljden mellan de olika länen en helt annan. Främst kommer visserligen äfven då Stockholms län (16,1 $\frac{0}{100}$), men i närmaste ordning derefter Blekinge län (13,1 $\frac{0}{100}$) och Örebro län (10,7 $\frac{0}{100}$); sist Kopparbergs och Vesterbottens län (5,3 $\frac{0}{100}$) samt Gefleborgs län (5,7 $\frac{0}{100}$). Utsträckas dessa jemförelser till de fyra största städerna, så framgår af tabellen, att antalet fosterbarn är högst i Stockholm (3,617 eller 13,6 $\frac{0}{100}$), att Göteborg kommer dernäst i ordningen (1,002 eller 9,0 $\frac{0}{100}$) samt derefter Malmö och Norrköping med jemförelsevis mycket små tal (199 och 186), hvarvid dock får anmärkas, att uppgifterna från sistnämnda städers pastorsembeten äro mycket ofullständiga samt till och med alldeles saknas från ett par af de folkrikaste församlingarna.

Beträffande det inbördes förhållandet med hänsyn till nummerären inom de olika grupper af fosterbarn, om hvilka uppgifter infordrats, nemligen barn underhållna på kommunernas bekostnad och barn utackorderade af enskilda personer eller välgörenhetsinrättningar, upplyser tabellen, att i 21 län utgjorde de fosterbarn, hvilka af fattigvårdsstyrelserna utackorderats inom egen kommun, den största gruppen. I 2 län, nemligen Gotlands och Malmöhus län, voro de af enskilda personer utackorderade barnen till antalet talrikast, och ensamt i Stockholms län företedde den grupp, som utackorderats af barnhus eller annan välgörenhetsinrättning, det högsta siffertalet. Härförutom framgår emellertid, att äfven i Södermanlands, Östergötlands, Kristianstads och Örebro län de barn, hvilka utackorderats af enskilda personer, äro mycket talrika i förhållande till hela antalet fosterbarn i länen, samt att utom Stockholms län äfven Kalmar, Blekinge och Skaraborgs län hafva ett jemförelsevis ganska stort antal fosterbarn utackorderade af barnhus eller andra dylika barnavårdsanstalter. De län slutligen, inom hvilka största mängden främmande kommun tillhöriga och af fattigvårdsstyrelserna utackorderade fosterbarn förekommer, äro Göteborgs och Bohus län samt Elfsborgs och Stockholms län i nu nämnda ordning. — I städerna intaga med hänsyn till nummerären de af enskilda personer utackorderade barnen första rummet i Stockholm och Göteborg; deremot äro de af fattigvårdsstyrelserna utackorderade talrikast i de öfriga städerna tillhoppa. Något nämnvärdt antal barn, utackorderade af barnhus eller annan barnavårdsanstalt, förekommer icke i någon annan af rikets städer än Stockholm.

I punkt 13 af frågeformulär II äskas särskildt upplysning af fattigvårdsstyrelserna beträffande antalet barn, som på kommunernas bekostnad antingen utackorderats till enskilda personer inom främmande kommuner eller intagits på barna- eller fattigvårdsanstalter, belägna utom fattigvårdssamhället. Härmed afsåg komitén att erhålla noggrannare uppgifter angående de af fattigvårdsstyrelserna inom främmande kommuner utackorderade barnen, än som kunde väntas framgå af svaren å punkt 1 b i frågeformulär I. Det var nemligen att förutse, att pastorsembetenas kännedom om de fosterbarn inom församlingarna, hvilka icke tillhöra den kommun, der de fostras, skulle vara mindre fullständig än fattigvårdsstyrelsernas anteckningar angående de af kommunerna underhållna barnen.

De uppgifter, som i förenämnda afseende lemnats af fattigvårdsstyrelserna, finnas sammanförda i tabell litt. b kolumnerna 5—6 och 9—10, och framgår af dem, att hela antalet sådana barn uppgår till 5,291, hvaraf 4,829 utackorderade hos enskilda personer och 462 intagna å barna- eller fattigvårdsanstalt. Skilnaden mellan nyssnämnda siffra 4,829 och slutsiffran i kolumn 5 af tabellen litt. a 2,948, d. v. s. 1,881, skulle alltså angifva det antal fattigvårdsbarn, som funnits utackorderade i främmande kommun, utan att pastorsambetena derstädes haft kännedom härom.

Enär uppgift visserligen erhållits, *från* hvilka kommuner de i punkt 13 af frågeformuläret II angifna fosterbarnen utackorderats, men hvarken pastorsembetenas eller fattigvårdsstyrelsernas uppgifter lemna besked om, *hvarst* dessa barn utackorderats, har den fullständigare siffran 4,829 icke kunnat användas för det ändamål, som med tabellen litt. a afsetts, utan i stället den genom svaren i frågeformulär I erhållna mindre siffran måst begagnas för ifrågavarande detaljupplysning. Måste således till följd af det nu nämnda den slutliga summan för fosterbarn i riket, sådan den angifves i tabellen litt. a, kol. 13, betraktas såsom något för liten, så eqvivaleras detta likväl af den redan ofta antydda omständigheten, att uppgifna antalet af fattigvårdsstyrelsernas inom den egna kommunen utackorderade barn torde vara något för högt.

I ändamål att erhålla någon grund för jämförelse mellan antalet af fattigvården understödda barn, hvilkas fäder eller mödrar vore så arbetsföra, att barnen borde af dem utan fattigvårdssamhällets betungande kunna fullt försörjas, samt de af fattigvårdsstyrelser omhändertagna barn, till hvilkas utackordering fäderna eller mödrarna lemnade något bidrag, begärde komitén i punkt 6 af formulär II uppgifter från fattigvårdsstyrelserna om antalet inom hemortskommunerna utackorderade barn, för hvilka bidrag till utackoringen af föräldrarna utgjordes, då det syntes antagligt, att sådant i regel endast kan ifrågakomma för det fall, att barnen äro utackorderade inom det fattigvårdssamhälle de och föräldrarna tillhörde.

Genom svaren på frågorna härom bragtes i dagen, hvad förut ingen gerna kunnat tänka sig, nemligen att man på flera ställen till fosterbarn hänför äfven sådana barn, hvilka, såsom ett ej sällan användt svar lyder, voro »utackorderade till sina egna föräldrar», eller »till sin egen moder», således sådana, som ätnjöto understöd i föräldrahemmen eller jemte moder voro intagna å fattighus o. d. Hvad resultat de ingångna svaren utvisade, sedan alla uppenbara oriktigheter af detta slag blifvit borttagna, framgår af tabellen litt. c.

Af densamma synes, att de utackorderade barn, till hvilkas underhåll bidrag lemnades af barnens fäder: gifta män, enklingar samt sådana ogifta män, som ådömts uppfostringsbidrag, utgjorde för hela riket 7 procent af det af fattigvårdsstyrelserna utackorderade barnantalet, och de till hvilkas underhåll bidrag lemnades af mödrarna: ogifta qvinnor, enkor samt fränskilda eller af sina män öfvergifna hustrur, 16 procent. Summan af de barn, till hvilkas utackordering föräldrarna bidrogo, utgjorde för hela riket 3,930 och deraf ensamt för landsbygden 3,423. Huru mycken sorgfällighet än användts för att ur sistnämnda siffra bortgallra allt dit ej hörande, återstår likväl sannolikheten, att i densamma inberäknats så många, till fosterbarn ej rätteligen hänförliga barn, att den minskning, som i detta fall egentligen borde ske, fullt torde motsvara ej allenast den veterliga, utan äfven den sannolika ökning, som borde ske i siffran för de i främmande kommuner utackorderade barnen.

Hvad nu angår den af fattigvårdsstyrelserna i sistnämnda afseende lemnade siffran, så förefinnes naturligtvis intet hinder för att använda densamma för öfversigt af sådana fosterbarn, som underhållas på kommunernas bekostnad, om den ock af angifna skäl ej kunnat läggas till grund för tabellen litt. a. Följaktligen har också vid uppgörande af tabellen litt. b. fattigvårdsstyrelsernas egna uppgifter användts icke blott beträffande de fosterbarn, som helt eller delvis underhållas på kommunernas bekostnad inom *egna* fattigvårdssamhällen, utan äfven vid redogörelsen för de *utom* kommunen utackorderade eller å särskild anstalt intagna, af fattigvårdsstyrelserna underhållna fosterbarnen.

Totalsumman af dylika barn uppgår till 27,089, hvaraf 20,808 eller 76,8 procent komma på landsbygden och 6,281 eller 23,2 procent på städerna. En jämförelse mellan landsbygderna i här ifrågakande afseende ådagalägger, att Elfsborgs län intager första rummet (1,370) samt att dernäst följa Vermlands (1,334), Vesternorrlands (1,237), Östergötlands (1,182), Kalmar län (1,178) o. s. v., hvaremot de sista rummen i denna ordningsföljd intagas af Jemtlands (474) och Gotlands län med allenast 131.

Af rikets fyra största städer företer Göteborg det högsta antalet af kommunen underhållna fosterbarn, nämligen 1,091, under det att Stockholm har 903 samt Norrköping och Malmö resp. 216 och 205.

Fördelade i olika grupper, befinnas de å tabellen litt. b. upptagna fosterbarnen utgöras af 17,122 eller 63,2 procent utackorderade inom deras egna fattigvårdssamhällen, 4,829 eller 17,8 procent utackorderade i främmande kommuner, 4,676 eller 17,3 procent intagna å barn- eller fattigvårdsanstalt inom egna fattigvårdssamhället och 462 eller 1,7 procent intagna å dylik anstalt utom kommunen. På landsbygden ställer sig samma fördelning på följande sätt: 14,792 (71,1 %), 2,161 (10,4 %), 3,622 (17,4 %) och 233 (1,1 %); i städerna sålunda: 2,330 (37,1 %), 2,668 (42,5 %), 1,054 (16,8 %) och 229 (3,6 %).

Huru dessa särskilda grupper af fosterbarn fördela sig inom rikets mindre områden, derom upplyser äfvenledes tabellen litt. b. Såsom mera anmärkningsvärdt framhålles i detta afseende endast, att i de nordligaste länen påträffas de högsta procenttalen, (89,4 — 96,4) för de inom egna kommuner utackorderade barnen, under det att inom samma grupp af fosterbarn Malmöhus län blott har att uppvisa 53,6 % och Stockholms län 56,2 %; att

Södermanlands och Gotlands län hafva de relativt flesta i främmande kommuner utackorderade barnen (22,8 och 22,2 %), de nordliga länen deremot det relativt minsta antalet (1,8—4,1 %); att Örebro län står relativt främst med afseende å antalet inom barn- eller fattigvårdsanstalter i egna kommuner intagna fosterbarn (32,9 %), dernäst Malmöhus (31,3 %), Gefleborgs (31,2 %) och Stockholms län (29,7 %), under det att sista rummen äfven här intagas af Norrbottens (3,6 %) och Vesterbottens län (0,4 %); samt att endast Stockholms, Kalmar, Upsala och Hallands län hafva några afsevärda siffror att förete i fråga om barn intagna å dylika anstalter inom främmande kommuner.

Utsträckas dessa iakttagelser till de större städerna, så framgår af tabellen, att fattigvårdsstyrelserna i Stockholms stad hafva 49,3 % af sina fosterbarn utackorderade inom och 29,9 % utom staden, medan Göteborg har blott 23,3 % utackorderade inom och 58,2 % utom sin kommun, samt Malmö och Norrköping resp. 41,9 % och 22,7 % inom, 51,7 % och 27,3 % utom kommunerna. Beträffande de å barn- eller fattigvårdsanstalter intagna barnen har Stockholm 13,8 %, Göteborg 16 %, Malmö 2,5 % och Norrköping 50 % inom egen kommun, samt Stockholm 7,0 %, Göteborg 2,5 %, Malmö 3,9 % och Norrköping inga inom främmande kommuner.

Fosterbarnens ålder.

Tab. litt. d.

Tabell litt. d angifver de hos enskilda personer utackorderade barnens ålder och utgör ett sammandrag af de svar, hvilka afgifvits å punkten 2 i frågeformulären I och II samt punkten 13 i frågeformuläret I.

I enlighet med frågorna i nämnda punkter hafva fosterbarnen indelats i 4 åldersgrupper, nemligen:

- a. barn, som icke fyllt 1 år;
- b. barn, som fyllt 1 men icke 7 år;
- c. barn, som fyllt 7 men icke 10 år; samt
- d. barn, som fyllt 10 men icke 15 år.

I de inkomna svaren har emellertid åldern icke *alltid* kunnat angifvas. Särskildt gäller detta om de barn, hvilka funnits utackorderade inom församlingar, der de icke varit kyrkoskrifna och om hvilka pastorsembetena därför icke haft fullständig kännedom. Bland de 19,148 barn, hvilka voro utackorderade af enskilda personer, främmande fattigvårdsstyrelser samt barnhus eller andra välgörenhetsinrättningar (se tabellen litt. a), finnas dock åldersuppgifter för 19,100; beträffande de af fattigvårdsstyrelserna inom egna kommuner utackorderade barnen, angifves åldern för alla utom 7. Materialets brister i här ifrågavarande afseende äro alltså mycket obetydliga.

Af samtliga 36,215 barn, för hvilka åldersuppgifter erhållits, befunno sig enligt tabellen litt. d 1,432 eller 3,9 procent i första lefnadsåret, 11,123 eller 30,7 procent voro mellan 1 och 7 års ålder, 9,200 eller 25,4 procent mellan 7 och 10 års ålder samt 14,460 eller 40,0 procent mellan 10 och 15 års ålder. Af landsbygdens 28,779 fosterbarn

voro 861 eller 2,9 procent under 1 år, 8,483 eller 29,6 procent mellan 1 och 7 års ålder, 7,475 eller 25,9 procent mellan 7 och 10 år samt 11,960 eller 41,6 procent mellan 10 och 15 år; i städerna voro af 7,436 barn 571 eller 7,7 procent ännu icke fyllda 1 år, 2,640 eller 35,5 procent fyllda 1 men icke 7 år, 1,725 eller 23,2 procent fyllda 7 men icke 10 år samt 2,500 eller 33,6 procent fyllda 10 men icke 15 år. I städerna voro alltså de yngsta åldersklasserna relativt talrikare än å landsbygden.

Utsträckes denna undersökning till rikets mindre områden, så befinnes det, att skilligheterna de olika länen emellan äro ganska ringa. Inom första åldersgruppen påträffas, för så vidt man af de små talen kan vara berättigad att draga några slutsatser, de högsta procenttalen i Vestmanlands (6,8 %) och Gotlands län (6,2 %), de lägsta procenttalen i Vesterbottens (0,8 %) och Jemtlands län (1,4 %). I nästa åldersgrupp finner man de högsta procenttalen i Gotlands (40,6 %), Östergötlands (35,8 %) och Upsala län (35,4 %), de lägsta i Vermlands (23,9 %), Kopparbergs (24,4 %) och Vesterbottens län (24,5 %). I gruppen mellan 7 och 10 års ålder intaga Kopparbergs (28,7 %), Jönköpings (28,7) och Kristianstads län (28,6 %) de främsta samt Stockholms (22,1 %), Upsala (22,3 %) och Södermanlands län (22,7 %) de sista rummen. I sista gruppen slutligen finner man de högsta procenttalen i Vesterbottens (51,6 %), Kronobergs (46,9 %) och Norrbottens län (45,2 %), de lägsta i Gotlands (26,3 %), Östergötlands (35,0 %) och Vestmanlands län (37,6 %). I de större städerna äro de yngsta åldersklasserna relativt starkast representerade i Stockholm, de äldre deremot i Malmö.

Bland de 17,115 barn, hvilka voro af fattigvårdsstyrelserna utackorderade inom deras egna kommuner, tillhörde, såsom redan ofvan framhållits, 14,785 landsbygden och 2,330 städerna. Af de förstnämnde voro 306 eller 2,1 % i första lefnadsåret, 3,746 eller 25,4 % mellan 1 och 7 år, 3,998 eller 27,1 % mellan 7 och 10 år samt 6,735 eller 45,4 % mellan 10 och 15 år. Af städernas 2,330 barn voro 53 eller 2,3 % i första lefnadsåret, 671 eller 28,7 % mellan 1 och 7 år, 573 eller 24,5 % mellan 7 och 10 år samt 1,033 eller 44,5 % mellan 10 och 15 år. Någon väsentlig skillnad i åldersfördelningen mellan landsbygdens och städernas af fattigvården underhållna fosterbarn förekommer således icke.

Bland öfriga d. v. s. af enskilda personer, främmande fattigvårdsstyrelser eller andra välgörenhetsinrättningar enskildt utackorderade barn hafva åldersuppgifter inkommit för 13,994 från landsbygden och 5,106 från städerna. Af de förra voro 555 eller 4 % i första lefnadsåret, 4,737 eller 33,8 % mellan 1 och 7 år, 3,477 eller 24,8 % mellan 7 och 10 år samt 5,225 eller 37,4 % mellan 10 och 15 år. Af de i städerna utackorderade voro 518 eller 10,1 % i första lefnadsåret, 1,969 eller 38,6 % mellan 1 och 7 år, 1,152 eller 22,5 % mellan 7 och 10 år samt 1,467 eller 28,7 % mellan 10 och 15 år. Af här ifrågakörande barn voro således de yngsta åldersklasserna starkare representerade i städerna än på landsbygden, de äldre deremot tvärtom.

Jemföras i afseende å åldersfördelningen ofvannämnda båda klasser af fosterbarns emellan, nemligen de som utackorderas af fattigvårdsstyrelserna inom egna kommuner och öfriga barn, befinnas såväl å landsbygden som i städerna de två yngsta åldersklasserna relativt starkare representerade bland de af enskilda personer, främmande fattig-

vårdsstyrelser m. fl. utackorderade barn än bland de barn, som underhållas af fattigvårdsstyrelserna inom egna kommuner. Deremot eger ett alldeles motsatt förhållande rum bland barnen inom de två äldre åldersklasserna. Denna skiljaktighet gör sig, såsom af tabellen litt. d framgår, mera gällande i städerna än på landet. För de båda yngsta åldersgrupperna blir sålunda förhållandet i städerna 48,7 % mot 31 %, å landsbygden 37,8 % mot 27,5 %; för de senare åldersgrupperna: städerna 51,2 % mot 69 %, landsbygden 62,2 % mot 72,5 %.

Inom eller utom äktenskap födda fosterbarn.

Tab. litt. e. Af tabell litt. e framgår förhållandet mellan äkta och oäkta födda fosterbarn vid 1894 års utgång. Tabellen utgör ett sammandrag af de svar, som afgifvits å punkten 3 i de båda utsända frågeformulären. Deremot har icke erhållits eller ens infortrats någon liknande uppgift angående de i punkten 11 af frågeformulär I upptagna, å bostadsorten icke kyrkoskrifna fosterbarnen, emedan det kunde antagas, att presterskapet icke skulle ega någon säker kännedom om dessa barns föräldrar. Här ifrågavarande undersökning omfattar alltså endast 29,873 af de hos enskilda personer utackorderade barnen, nemligen 24,355 fostrade å landsbygden och 5,518 i städerna.

Af de *landsbygdens* fosterbarn, för hvilka uppgifter angående deras äkta eller oäkta födelse erhållits, äro 14,778 sådana, som af vederbörande fattigvårdsstyrelser åtnjutit underhåll inom egna kommuner; de öfriga 9,577 voro utackorderade af enskilda personer, barnhus eller främmande fattigvårdsstyrelser. I den förstnämnda gruppen voro enligt tabellen litt. e tillsammans 8,643 eller 58,5 procent äkta födde och 6,135 eller 41,5 procent oäkta födde, således antalet äkta födde större än antalet oäkta födde; i den andra gruppen visar sig deremot förhållandet vara alldeles motsatt, nemligen endast 3,254 eller 34 procent äkta födde mot 6,323 eller 66 procent oäkta födde. Här angifna förhållande mellan antalet äkta eller oäkta födda barn är dock icke fullt konstant, enär tabellen visar, att å ena sidan såväl i Södermanlands som i Östergötlands, Gotlands, Kristianstads, Malmöhus och Örebro län antalet äkta födda bland de fosterbarn, som af fattigvårdsstyrelserna underhöllos inom egna kommuner, var mindre än antalet oäkta födda, under det att å andra sidan alla de norra länen, eller Kopparbergs, Gefleborgs, Västernorrlands, Jemtlands, Vesterbottens och Norrbottens län förete något högre procenttal för de äkta födda bland de barn, som voro utackorderade af enskilda personer, barnhus o. s. v., än för de oäkta födda. De län, som visa största differenser i afseende å antalet äkta och oäkta födda fattigvårdsbarn, äro Vesterbottens (77,3 : 22,7), Norrbottens (70,8 : 29,2), Kopparbergs (70,4 : 29,6) och Skaraborgs län (69,8 : 30,2). Beträffande öfriga barn uppträda i samma afseende, ehuru i omvänd proportion, de största differenserna i Upsala (15,8 : 84,2), Gotlands (16,7 : 83,3), Örebro (18,2 : 81,8), Östergötlands (21,5 : 78,5) och Stockholms län (21,9 : 78,1). I Gotlands, Blekinge, Kristianstads och Örebro län voro bland fattigvårdsbarnen i det närmaste lika många äkta som oäkta födda; i afseende å de öfriga barnen egde liknande förhållande rum i Jönköpings, Vermlands och Kopparbergs län.

Företagas liknande jämförelser *i städerna* mellan de hos enskilda personer utackorderade barnen, framgår att förhållandena der äro ganska likartade med förhållandena å landsbygden. Af 2,337 genom fattigvårdsstyrelsernas försorg utackorderade barn voro nemligen 1,275 eller 54,6 procent äkta och 1,062 eller 45,3 procent oäkta födda. Af öfriga utackorderade barn, uppgående till ett antal af 3,181, voro deremot endast 725 eller 22,8 procent äkta, men 2,456 eller 77,2 procent oäkta födda. Skilnaden mellan landsbygd och städer i här förevarande afseende är alltså blott, att under det i första gruppen, fattigvårdsbarn, differensen mellan de äkta och oäkta föddas antal är ännu obetydligare i städerna än på landsbygden, ehuru öfvervigten likväl alltjemt är på de äkta föddas sida, befinnes deremot i den andra gruppen, som hufvudsakligen utgöres af barn, utackorderade af enskilda personer, den öfvervigt, som redan å landsbygden gjorde sig tydligt gällande å de oäkta föddas sida, vara i städerna ännu skarpare framträdande. Lika litet som å landsbygden är emellertid proportionen mellan de äkta och oäkta födda fosterbarnen i städerna konstant. Bland fattigvårdsbarnen befinnes sålunda det relativa antalet äkta födda betydligt vexlande i de fyra största städerna, nemligen mindre än 50 procent i Göteborg (35,8 procent) och Norrköping (42,9 procent), men mer än 50 procent i Stockholm (67,4 procent) och Malmö (52,3 procent). Af öfriga fosterbarn i städerna vexlar det relativa antalet äkta födda mellan 13,9 procent (Stockholm), 25,9 procent (Norrköping), 26,4 procent (Göteborg) och 26,8 procent (Malmö), under det att samma procenttal för öfriga städer i riket uppgår till 30,2. Antalet oäkta födda fosterbarn är alltså relativt störst i storstäderna, äfven om öfvervigten är skarpt utpreglad i samtliga städer och äfven gör sig tydligt gällande vid jämförelse af förhållandena mellan stad och landsbygd.

Af ofvanstående redogörelse framgår utan vidare detaljundersökning, att förhållandet mellan de äkta och oäkta födda fosterbarnens antal *i hela riket* måste ställa sig relativt likartadt med de förhållanden, hvilka förefunnits å landsbygden och i städerna, sedda hvar för sig. De procenttal, som erhållas vid en sammanslagning af samtliga äkta och oäkta födda fosterbarn i resp. ofvan angifna grupper, synas lätt af tabellen litt. e och torde därför icke erfordra någon särskild redogörelse.

Då det slutligen för en utredning af fosterbarnsväsendets tillstånd syntes vara af vigt att äfven få kännedom om, huruvida de oäkta barnen i regel fostras af mödrarna sjelfva eller hos andra, begärde komitén i punkt 4 af frågeformulären I och II uppgifter derom från såväl pastorsembetena som fattigvårdsstyrelserna. Ej sällan har nu inträffat, att då pastorsembete uppgifvit barnens fostran af mödrarna vara regel inom församlingen, har fattigvårdsstyrelsen uppgifvit barnens fostran hos andra vara vanligast, eller ock har från de olika hållen uppgifvits tvärtom; i alla sådana fall har af komitén antagits, att ingen regel i detta afseende kunnat angifvas. Mycket ofta har äfven den uppgiften lemnats, att de oäkta barnen vanligen fostras första året af mödrarna och sedan lemnas till vård af andra, då oftast morföräldrarna; i alla sådana fall har af komitén beräknats såsom regel, att barnen fostras af mödrarna sjelfva. Den efter dessa grundsatser uppgjorda beräkningen visar, som man ock på förhand kunde förmoda, att i flertalet städer de äkta barnens fostran af andra är det vanligast förekommande förhållandet, under det att på lands-

hygden barnen i regeln fostras hos andra blott i 31,2 % af hela kommunantalet. Då vidare de oäkta barnens fostran af mödrarna sjelfva i städerna blott är regel i fåtalet fall (17,5 %), så utgör på landet detta förhållande det vanligaste (46,0 %). Utsträckes jmförelsen för landsbygden till proportionen de olika länen emellan, så befinnes det, att oäkta barns utlemnande till fostran af andra oftast förekommer i Södermanlands (75,0 %), Blekinge (62,9 %) och Stockholms län (59,6 %) samt minst i de norrländska länen: Västernorrlands (4,8 %), Jemtlands (6,8 %) och Norrbottens län (9,6 %).

Fosterlegans storlek.

Tab. litt. f. I punkten 5 af frågeformulären I och II begäres uppgift om storleken af den fosterlega, som vanligen betalas af dels enskilda personer, dels fattigvårdsstyrelserna och dels offentliga eller enskilda välgörenhetsinrättningar (allmänna barnhuset i Stockholm undantaget). De svar, hvilka erhållits å dessa frågor, haiva på så sätt sammanförts i tabellen litt. f, att särskildt för fattigvårdsstyrelser, enskilda personer och välgörenhetsinrättningar angifvits den lägsta och högsta fosterlegan, som årligen utgått, samt dessutom den medelsiffra, som inom kommunerna sammanräknade erhållits. Denna senare siffra kan emellertid endast tillmätas en mycket ringa vikt, emedan dels primäruppgifterna äro mycket obestämda, dels afseende icke kunnat fästas vid de särskilda kommunernas olikhet med hänsyn till folkmängd och antal fosterbarn eller dessas ålder m. fl. faktorer, hvilka naturligtvis spela en icke oväsentlig roll vid fråga om utbetalandet af ersättning för fosterbarnsvården.

För jmförelses skull torde få anföras, att vid allmänna barnhuset i Stockholm underhållsstaten, beräknad efter fullt år, för närvarande är för utackorderade barn i första lefnadsåret 100 kr., i andra lefnadsåret 72 kr., i tredje 50 kr., i fjerde och följande till och med tionde lefnadsåren 40 kr. samt i elfte och följande till och med fjortonde lefnadsåren 30 kr. I medeltal uppgick kostnaden för hvar och ett af barnhusets utackorderade barn under år 1894 till omkring 75 kr. för fullt år.

Den lägsta fosterlega, som utgått för år räknadt, har enligt tabell litt. f varit 10 kr. hvilken summa förekommer å landsbygden i 6 län, nämligen Kalmar, Blekinge, Elfsborgs, Skaraborgs, Vermlands och Vesterbottens län. I regel har det varit fattigvårdsstyrelser, hvilka kunnat utackordera barnen för så låg fosterlega; endast i Skaraborgs län uppgifves från en kommun, att enskilda personer utackorderat barn för samma låga afgift. I Kristianstads län förekommer inom några kommuner en afgift af 12 kr. pr år såväl för fattigvårdsstyrelsernas som enskildt utackorderade barn. I öfrigt understiger fosterlegan icke 20 kr., utom i Kronobergs län, der för en kommun uppgifvits, att fattigvårdsstyrelsen erlägger 18 kr. i fosterlega. De högsta minimitalen för fattigvårdsstyrelsernas afgifter anträffas å landsbygden i Stockholms (40 kr.) och Upsala län (35 kr.); likaså i samma län samt i Norrbotten de högsta minimitalen för den af enskilda personer erlagda fosterlegan (40 kr.).

Den af barnhus och andra dylika anstalter utgifna fosterlegan understiger icke någorstädes 30 kr. utom i Kronobergs och Skaraborgs län, der den undantagsvis utgått med 20 kr. pr år. I några län, nemligen Jemtlands och Norrbottens, uppgifves lägsta af nämnda anstalter erlagda fosterlegan till 75 kr. I öfriga län vexla minimalten mellan 30 och 60 kr. pr år.

Lägsta årliga fosterlegan *i städerna* har varit 30 kr., som å några platser betalats för enskildt utackorderade barn. För öfriga barn har legan icke understigit 35 kr., men väl de lägsta minimalten flerstädes uppgått till 60 å 70 kr. I Stockholm uppgifves lägsta afgiften pr år vara 60—72 kr.

Högsta uppgifna fosterlegan å landsbygden har betalats i Kronobergs och Skaraborgs län med 250 kr. pr år för enskildt utackorderadt barn, dernäst i Stockholms län (240 kr.) och Malmöhus län (200 kr.), i begge dessa län likaledes för enskildt utackorderade barn. Den lägsta maximisiffran, som för dessa barn uppgifvits, är 100 kr., som förekommer i 4 län, nemligen Vermlands, Vestmanlands, Vesterbottens och Norrbottens län. Vanligaste maximisiffran för enskildt utackorderade barn är 120 kr., som uppgifvits för 6 län, nemligen Upsala, Gotlands, Hallands, Göteborgs och Bohus, Elfsborgs och Vesternorrlands län.

För fattigvårdsbarnen har å landsbygden högst betalats 165 kr. pr år och detta endast i Kristianstads län; i Jönköpings och Kopparbergs län hafva dock i några fall förekommit en lega af 160 kr. Lägsta maximisiffrorna för ifrågavarande barn angifvas i Upsala, Södermanlands, Östergötlands, Hallands och Vestmanlands län med 100 kr. samt i Norrbottens län med 110 kr. för år. Vanligaste maximisiffran är äfven för fattigvårdsstyrelsernas barn 120 kr.

Beträffande de af barnhus och dylika anstalter utackorderade barnen hafva för två län uppgifvits, att en fosterlega af 180 kr. förekommit, nemligen i Södermanlands och Skaraborgs län. I öfrigt är ett maximipris af 100 kr. det vanligaste, äfven om 60 kr. (Kronobergs), 75 (Vesterbottens) och 80 kr. (Gotlands län) undantagsvis uppgifvits såsom högsta ersättning för deras anstaltsbarn.

I städerna äro prisen i allmänhet något högre än på landsbygden, synnerligast beträffande de enskildt utackorderade barnen. Högsta beloppen, som uppgifvits, äro 300 kr. i Malmö och 240 å 250 kr. i Stockholm. För fattigvårdsstyrelsernas barn betalas dock i Malmö högst 170 kr. pr år och i Norrköping högst 72 kr. I sistnämnda stad synes dock ersättningen för enskildt utackorderade barn vara något högre än för de af fattigvårdsstyrelsen utackorderade, enär den för de förre vexlar mellan 60 och 100 kr., för de senare mellan 60 och 72 kr. för år.

Medelpriset för barnens utackordering varierar å landsbygden mellan 40 och 75 kr., i städerna mellan 60 och 160 kr. De lägsta medelprisen träffas bland fattigvårdsbarnen i Blekinge, Kristianstads, Elfsborgs och Skaraborgs län, de högsta, oafsedt städerna, bland anstaltsbarnen i Jemtland samt de enskildt utackorderade barnen i Stockholms, Upsala och Jemtlands län. I medeltal för hela landsbygden erläggas för fattigvårdsbarnen 55 kr., för enskildt utackorderade 60 kr. och för anstaltsbarnen 65 kr. pr år. I städerna blifva samma medelsiffror 75, 120 och 80.

Fostermödrarnas civilstånd.

Tab. litt. g. Af den utredning, angående fosterbarnsväsendet i hufvudstaden, hvilken legat till grund för Stockholms helso- och fattigvårdsnämnders förslag till lagstiftning i ämnet¹⁾, syntes framgå, att de personer, hvilka der såsom fostermödrar tagit hand om de utackorderade barnen, i regel tillhörde den allra lägsta och fattigaste klassen inom samhället samt vanligen bedrefvo fostervården såsom industri för att finna medel till eget uppehälle. För att i någon mån vinna en inblick uti förhållandena, sådana de i detta afseende gestalta sig i öfriga delar af landet, framställes å de till presterskapet och fattigvårdsnämnderna utsända blankettformulären, vissa frågor beträffande fostermödrarnas civilstånd äfvensom, såvidt sådant kunde uppgifvas, huruvida de personer, hos hvilka barnen voro utackorderade, kunde betraktas såsom fattiga eller ej.

Å formuläret I återfinnas dessa frågor i punkterna 6 och 14 och å formuläret II i punkten 9. De svar som erhållits hafva ofta varit mycket bristfälliga, såsom äfven från början kunde förutses. I många fall hafva frågorna helt och hållet lemnats obesvarade, i andra hafva svaren afgifvits i så allmänna ordalag, att de för statistiskt ändamål varit odugliga. De användbara uppgifterna hafva dock varit tillräckligt många och upplysande för att i vissa afseenden lemna en någorlunda tillförlitlig öfversigt öfver de förhållanden, komitéen afsåg att med de framställda frågorna utreda. Dessa användbara uppgifter finnas i sammandrag meddelade i tabellen litt. g, af hvilken synes, att redogörelse lemnats inalles för 30,400 fostermödrars civilstånd och, åtminstone hvad landsbygden beträffar, ekonomiska förhållanden.

Af dessa 30,400 fostermödrar voro 13,920 antagna af fattigvårdsstyrelser, som inom egna kommuner utackorderat de barn, om hvilka de egde att taga vård, och 16,480 antagna af enskilda personer, barnhus eller främmande fattigvårdsstyrelser. Bland de förstnämnda fostermödrarna voro 10,754 eller 77,3 procent gifta, 1,246 eller 8,9 procent ogifta och 1,920 eller 13,8 procent enkor eller fränskilda hustrur. Inom den andra gruppen af fostermödrar voro 11,820 eller 71,7 procent gifta, 2,617 eller 15,9 procent ogifta och 2,043 eller 12,4 procent enkor eller fränskilda hustrur. Såsom var att vänta, visar alltså undersökningen, att det öfvervägande flertalet fostermödrar inom begge grupperna utgöras af gifta personer. Men under det att fattigvårdsstyrelserna endast sällan antaga ogifta qvinnor till fostermödrar, deremot oftare enkor eller fränskilda hustrur, synas inom den andra gruppen fostermödrarna väljas temligen oberoende af civilstånd, eftersom de ogifta qvinnorna och enkorna der förekomma i relativt ganska lika antal. Sannolikt beror denna skilnad på ett förhållande, som i frågeformulären ofta påpekats, nemligen att fosterbarnsvård temligen allmänt utgör en särskild form af fattigunderstöd. Sådant understöd torde nemligen i öfvervägande mån tagas i anspråk af gifta personer samt af enkor eller frän-

¹⁾ Se sid. 3 och 4.

skilda hustrur, hvaremot ogifta kvinnor väl i regel få försörja sig själva. För de enskilda personer, barnhus eller främmande fattigvårdsstyrelser, hvilka utackordera fosterbarn, utgör nämnda omständighet däremot icke någon på valet af fostermoder i och för sig inverkan faktor, hvarför jemförelsevis flera ogifta kvinnor och färre gifta eller enkor förekomma inom denna grupp af fostermödrar.

Huru fostermödrarna i afseende å civilstånd äro fördelade inom rikets mindre områden, framgår äfvenledes af tabellen litt. g. Från *landsbygden* hafva redogörelser lemnats för 12,023 fostermödrar, antagna af fattigvårdsstyrelserna i de kommuner, inom hvilka de äro bosatta, och för 11,501 fostermödrar, antagna af enskilda personer, barnhus o. s. v. Inom förstnämnda grupp utgöras 9,453 eller 78,6 procent af gifta kvinnor, 1,016 eller 8,5 procent af ogifta samt 1,554 eller 12,9 procent af enkor eller fränskilda hustrur. Bland de öfriga fostermödrarna voro 8,295 eller 72,1 procent gifta, 1,975 eller 17,2 procent ogifta samt 1,231 eller 10,7 procent enkor eller fränskilda hustrur. Sanma förhållande mellan de olika slagen af fostermödrar, som anmärkts för riket i dess helhet, förefinnes således äfven å landsbygden, ehuru olikheten mellan de båda grupperna framträder ännu skarpare än i förra fallet.

Beträffande fostermödrarnas ekonomiska vilkor hafva uppgifter, huruvida kvinnorna varit att betrakta såsom fattiga eller icke fattiga, ganska allmänt lemnats för landsbygden. Dock torde dessa uppgifter få upptagas med mycken försigtighet, emedan alldeles uppenbart många, i synnerhet bland fattigvårdsstyrelsernas fostermödrar, angifvits såsom icke fattiga endast på den grund, att de icke åtnjutit direkt fattigunderstöd. Förhållandet mellan fattiga och icke fattiga ställer sig alltså afgjordt alltför fördelaktigt i afseende å fostermödrarnas ekonomiska ställning, enär siffrorna för fattiga fostermödrar blifvit alldeles för lågt angifna. Sådana de äro lemna de emellertid några ganska egendomliga upplysningar.

Af de 9,453 *gifta fostermödrar*, som antagits af vederbörande fattigvårdsstyrelser inom egna komuner, befinnas 2,027 eller 21,4 procent vara uppgifna såsom fattiga och 7,426 eller 78,6 procent såsom icke fattiga. Af öfriga gifta fostermödrar betecknas 2,326 eller 28,1 procent såsom fattiga och 5,969 eller 71,9 procent såsom icke fattiga. Den oväsentliga skilnad, som förefinnes mellan de båda grupperna af fostermödrar, finner utan svårighet sin förklaring deri, att olika uppfattning rörande frågans innebörd gjort sig gällande hos de personer, hvilka lemnat primäruppgifterna. Bland de *ogifta* fostermödrarna befinnas inom första gruppen (fattigvårdsstyrelsernas fostermödrar) 793 eller 78,1 procent vara uppgifna såsom fattiga och endast 223 eller 21,9 procent såsom icke fattiga, samt inom andra gruppen 1,386 eller 70,2 procent fattiga och 589 eller 29,8 procent icke fattiga. Likaså uppgifvas bland *enkör eller fränskilda hustrur* inom första gruppen 1,251 eller 80,5 procent vara fattiga och 303 eller 19,5 procent icke fattiga; deremot betecknas inom andra gruppen endast 491 eller 39,8 procent af samma slags fostermödrar såsom fattiga, men 740 eller 60,2 procent såsom icke fattiga.

Af dessa siffror bestyrkes ytterligare det antagande, som ofvan framhållits, nemligen att fattigvårdsstyrelserna ofta använda legan för fosterbarnsvården såsom ett slags fattigunderstöd. Ty äfven om för de gifta fostermödrarna antalet af icke fattiga uppgifves vara

större än af fattiga, hvilket i icke ringa mån torde bero på de rapporterandes uppfattning af begreppet fattig såsom sammanfallande med: »understödd af fattigvården», visa dock de höga talen för de fattiga fostermödrarna bland ogifta och enkor m. m. inom första gruppen (se kol. 4—7), att fattigvårdsstyrelserna alltför allmänt utdela sina fosterbarn till sådana personer, hvilka icke äro i stånd att försörja sig sjelfva och alltså ännu mindre kunna antagas i regel ega tillräckliga medel att underhålla andras barn. Bland de fostermödrar, som upptagit enskilda personers barn, barnhusbarn o. s. v., befinnes visserligen det öfvervägande antalet ogifta äfvenledes vara fattiga, hvilket torde bevisa, att dessa barnavårderskor hufvudsakligen afsett att bereda sig sin utkomst på den vård de åtagit sig; men deremot antyda procenttalen för enkorna m. m. inom denna grupp af fostermödrar, att dessa personer icke sällan af andra bevekelsegrunder än vinstbegär egnat sig åt fosterbarnsvård.

Från *städerna* hafva uppgifter inkommit angående 1,897 fostermödrar, antagna af städernas fattigvårdsstyrelser, och 4,979, antagna af enskilda personer, barnhusinrättningar o. s. v. Inom första gruppen (kol. 2—7) voro 1,301 eller 68,6 procent af vårdarinnorna gifta, 230 eller 12,1 procent ogifta och 366 eller 19,3 procent enkor eller fränskilda hustrur. Inom den andra gruppen (kol. 8—13) voro 3,525 eller 70,7 procent gifta, 642 eller 12,9 procent ogifta och 812 eller 16,4 procent enkor eller fränskilda hustrur. Proportionen mellan de olika slagen af fostermödrar är således i det närmaste lika för begge grupperna. Utsträcket jämförelsen till de större städerna, visar sig förhållandet vara i det närmaste enahanda. Särskildt i Stockholm blifva dock procenttalen i första gruppen 68,3, 7,9 och 23,7, men i andra gruppen 69,5, 13,9 och 16,6, hvilket synes antyda, att åtminstone fattigvårdsstyrelserna derstädes mera undantagsvis antaga ogifta qvinnor till fostermödrar.

**Fattigvårdssamhällen, inom hvilka fattigvårdsförordningens § 13 mom. 1,
i fråga om distriktsindelning, och mom. 2 tillämpats, så ock der
barn uttingas genom auktion.**

*Tab. litt.
h och i.*

Enligt § 13 mom. 1 fattigvårdsförordningen åligger fattigvårdsstyrelse vaka öfver att de, som af styrelsen mottagit barn till försörjning, fullgöra sina skyldigheter, börande för sådant ändamål, der det lämpligen ske kan, fattigvårdssamhället fördelas i distrikt, hvardera stående under närmaste uppsigt af en ledamot af fattigvårdsstyrelsen. Vidare är i mom. 2 af samma § föreskrifvet, att der anmälan göres, att barn betlar eller vanvårdas, bör fattigvårdsstyrelsen förskaffa sig underrättelse om förhållandet och i anledning deraf förfara på sätt styrelsen finner vara af omständigheterna påkalladt.

För att vinna utredning i hvad mån denna kontroll utöfvades och hvad verkan den visat, begärde komitén uppgifter från fattigvårdsstyrelserna, huruvida distriktsindelning enligt § 13 mom. 1 fattigvårdsförordningen skett inom samhället, huru denna

fördelning af tillsynen i ty fall verkat samt om och hvilka åtgärder vidtagits enligt § 13 mom. 2 samma förordning.

Med anledning af de ofta upprepade klagomålen i riksdag och press, att af fattigvårdsstyrelse omhändertagna barn flerstädes inom riket bortauktioneras till den på offentlig auktion minstbjudande, begärde komitén dessutom uppgifter från såväl pastorsembeten som fattigvårdsstyrelser, huruvida inom kommunerna barn utackorderades af fattigvårdsstyrelserna på offentligt sammanträde till den minstbjudande.

De svar, som erhållits på dessa frågor, äro sammanförda i tabell litt. h.

Af densamma synes, att distriktsindelning är införd i 454 af rikets 2,490 fattigvårdssamhällen. I ett fåtal fall har fattigvårdssamhällets ringa utsträckning eller ock det ringa antalet af fattigvårdsstyrelsen utackorderade barn angifvits såsom anledning till, att distriktsindelning ej införts; vanligast har dock för uraktlåtenheten häraf intet skäl angifvits. Tabellen visar vidare, att inom ej mindre än 319 af de kommuner, inom hvilka distriktsindelningen införts, densamma visat sig tillräcklig, d. v. s. medfört de äsyftade eller önskliga verkningarna. För landsbygden utgör detta 70,4 % och för städerna 69 % af det antal kommuner, inom hvilka distriktsindelning skett, och synes alltså häraf framgå att, om dylik indelning allenast blefve mera allmän, ett godt resultat deraf kunde vara att förvänta.

Har emellertid distriktsindelning införts endast i 18,2 % af sammanlagda antalet fattigvårdssamhällen, så äro de fall, der åtgärder, annat än för betlande, vidtagits enligt § 13 mom. 2 fattigvårdsförordningen, ännu sällsyntare och förekomma för landsbygden blott i 1,3 % samt i städerna i 26,2 % af fattigvårdssamhällenas hela antal, hvilket för hela riket gör blott 2,4 %. Af uppgifterna framgår vidare, att den skyldighet och befogenhet, nämnda stadgande tillägger fattigvårdsstyrelserna, af dem anses gälla endast sådana barn, som åtnjuta fattigunderstöd, och att de vidtagna åtgärderna allestädes inskränkt sig till att, när barn af fosterföräldrar vanvårdats, öfverlemna detsamma till andra fosterföräldrar.

De ofvannämnda förfrågningarna rörande sättet för barns utackorderande af fattigvårdsstyrelserna hafva gifvit vid hand den nedslående upplysningen, att bortauktionering ännu eger rum i ej mindre än 20,2 % af samtliga antalet fattigvårdssamhällen på landsbygden, och att endast fem län af samtliga 24, nemligen Stockholms, Upsala, Södermanlands, Örebro och Vestmanlands län, äro fullt fria från detta beklagliga tillvägagående vid barnens uttingande. Fattigvårdsstyrelserna hafva visserligen blott i ett mindre antal fall svarat ett rent ja på frågan, om barn af dem utackorderas till den på offentligt sammanträde minstbjudande, utan vanligen sökt förmildra svaret genom tillägg af: »visserligen på offentligt sammanträde, men dock ej alltid till den minstbjudande» eller: »visserligen till den minstbjudande, men dock att personens lämplighet äfven tages i betraktande», men i sådana fall har den fulla upplysningen pläгат lemnas af pastorsembetena med tillagd önskan om förbud mot bortauktionering. Af tabellen framgår, att bortauktioneringen oftast förekommer i Göteborgs och Bohus län (50 % af länets samtliga fattigvårdssamhällen), Norrbottens län (42,9 %) och Kristianstads län (40,6 %) samt minst i de län, som gränsa närmast intill de från bortauktionering fria, i mellersta Sverige belägna

länen, från hvilka alltså ett i detta afseende menskligare betraktelsesätt synes hafva spridit sig till de närliggande trakterna.

Då det så ofta klagas öfver att personer, som sjelfva borde kunna försörja sig och de sina, likväl falla fattigvården till last för sig och sina barn, ansåg komitén sig slutligen böra äfven söka utreda, huru många af de helt eller delvis på fattigvårdssamhälle- nas bekostnad utackorderade eller på kommunen tillhörig barna- eller fattigvårdsanstalt intagna barnen hade så arbetsföra fäder och mödrar, att dessa rätteligen borde, utan fattigvårdssamhälles betungande, sjelfva kunna helt försörja sina barn. Svaret å frågorna härom innehålles i tabell litt. i. Af densamma framgår hufvudsakligast, att det antal på fattigvårdssamhälle- nas bekostnad utackorderade eller på kommunen tillhörig vårdanstalt intagna barn, som borde kunna af föräldrarna sjelfva försörjas, utgjorde 2,759 eller ej mindre än 2,7 % af det vid 1894 års slut i hela riket befintliga antalet helt eller delvis understödda barn, i detta senare då inberäknadt äfven de barn, som af fattigvårdssamhälle understöddts på andra sätt än de här ofvannämnda. Fördelningen mellan land och stad visar för landet 3 % och för städerna 2,1 %.

Dödlighet bland fosterbarnen.

Tab. litt. k.

För att utröna, om och i hvad mån dödligheten är större bland fosterbarnen än bland barn i allmänhet, framställes i punkterna 15 och 16 af formulär I förfrågan huru många fosterbarn som under år 1894 aflidit, och afsågos härvid *samtliga* fosterbarn, oafsedt af hvem de blifvit utackorderade samt om de voro inom församlingen kyrkoskrifna eller ej. Dessutom fördelades fosterbarnen i samma åldersgrupper, som förut i punkt 2 af ofvannämnda formulär blifvit angifven, för att derigenom utreda hvilka åldrar voro mest lidande under de missförhållanden, som antogos vidlåda fosterbarnsväsendet.

Svaren å dessa frågor äro sammanställda i tabellen litt. k, der dessutom för jemförelse äfven intagits uppgifter öfver dödligheten bland samtliga barn i riket, uppdelade i samma åldersgrupper som fosterbarnen. Enär fördelning af rikets folkmängd efter åldersår icke skett senare än vid 1890 års utgång i samband med den då utförda allmänna folkräkningen, har emellertid dödligheten för barn i allmänhet måst beräknas på folkmängden inom hvarje åldersgrupp vid 1890 i stället för 1894 års slut, hvilket dock för här ifrågavarande ändamål icke torde vara af någon betydelse, då enligt uppgifter från statistiska centralbyrån barnantalet i dess helhet jemförelsevis obetydligt ökats under de på 1890 följande åren och således äfven skillnaden för de särskilda åldersåren torde vara oväsentlig. Deremot äro uppgifterna om antalet döde inom olika åldersgrupper af statistiska centralbyrån meddelade för år 1894, således samma år, från hvilka komiténs uppgifter angående fosterbarnen förskrifva sig.

Af den sålunda sammanställda tabellen framgår, att bland samtliga barn i riket förekommit 26,937 dödsfall under år 1894, af hvilka 783 uppgifvits komma på fosterbarnen. I förhållande till hela antalet barn, 1,593,216, hvaraf 36,215 fosterbarn, blir dödligheten

på 1000 af samtliga barnen 16,9, bland fosterbarnen ensamt 21,6. Härvid är likväl att bemärka, å ena sidan att i uppgifterna öfver antalet samtliga barn, såväl lefvande som döda, medräknats alla fosterbarnen, å andra sidan att endast de fosterbarn medtagits för hvilka åldersuppgifter inkommit. Elimineras dessa fel i beräkningen, erhållas följande siffror: barnantalet med afdrag för alla fosterbarnen: 1,551,808; dödsfall bland dessa barn: 26,154; fosterbarnens antal 41,408; dödsfall bland fosterbarnen 783. Beräknas dödstalen efter dessa siffror, visar sig att dödligheten på 1,000 barn (utom fosterbarnen) varit 16,8, bland fosterbarnen 18,9. Den senare siffran torde dock endast vara att betrakta såsom ett minimum, enär från en del församlingar dödsfallen bland fosterbarn icke blifvit för komitén uppgifna.

Under första lefnadsåret är enligt tabellen litt. k dödligheten bland fosterbarnen i hela riket mer än 2,5 gånger större än bland barnen i allmänhet. I städerna är skillnaden betydligt större än på landsbygden; förhållandet är nemligen i de förra 144,3 : 439,6, men på landsbygden 100,5 : 175,4. Hvad de särskilda länen beträffar, är det endast i Jönköpings, Kristianstads, Skaraborgs, Vesternorrlands och Norrbottens län som dödstalen ($\frac{0}{100}$) äro större för samtliga barnen än för fosterbarnen. Från Jönköpings och Skaraborgs läns landsbygd hafva inga dödsfall bland fosterbarnen i första lefnadsåret under år 1894 anmälts. I Stockholm, der dödligheten bland späda barn år 1894 var 192,4 $\frac{0}{100}$, uppgick dödligheten bland de anmälda fosterbarnen till 372,6 $\frac{0}{100}$. Ännu anmärkningsvärdare är emellertid dödlighetssiffran för fosterbarnen i Göteborg, der under året aflidit 41 fosterbarn, under det att vid årets slut endast funnos kvar 32 späda fosterbarn, hvilket gjort att dödsstalet ($\frac{0}{100}$) uppgår till 1,281,2 (beroende enligt en tjänsteläkares meddelande på de talrika diarréfallen bland späda barn). Från Malmö och Norrköping hafva fullständiga uppgifter angående fosterbarnen icke kunnat af presterskapet erhållas, hvadan icke heller någon beräkning af dödligheten på den grund kunnat ske. I rikets öfriga städer sammanlagdt uppgår dödligheten pro mille bland späda fosterbarn till 444,4, medan dödligheten bland samtliga barn stannar vid 121,2.

I nästa åldersgrupp, 1 till och med 6 år, äro såväl de absoluta som de relativa dödstalen betydligt lägre än hvad fallet är i den yngsta åldersgruppen. Fortfarande är dock dödligheten bland fosterbarn större än bland samtliga barnen. I hela riket utgöra dödstalen ($\frac{0}{100}$) för samtliga barn 14,5, för fosterbarn 23,9. På landsbygden äro motsvarande siffror 13,3 och 15,7, i städerna 20,3 och 50,4. På landsbygden är dödligheten bland samtliga barn större än bland fosterbarnen i Stockholms, Upsala, Jönköpings, Kalmar, Gotlands, Kristianstads, Skaraborgs, Gefleborgs, Vesternorrlands, Vesterbottens och Norrbottens län; i de öfriga länen eger ett motsatt förhållande rum. I Stockholm äro dödstalen, beräknade på 1,000 lefvande barn, 23,3, på lika många fosterbarn 50,7; i Göteborg 21,0 och 95,8; i samtliga städer, utom de fyra största, 17,1 och 29,9.

I åldersgruppen 7—10 år är dödligheten i hela riket bland samtliga barn och bland fosterbarn ungefär lika, nemligen i förra fallet 6,3 $\frac{0}{100}$, i senare 6,4 $\frac{0}{100}$. På landsbygden är emellertid dödstalet för samtliga barn något större (6,2 $\frac{0}{100}$) än för fosterbarnen (5,1 $\frac{0}{100}$), beroende derpå att för icke mindre än 9 län inga dödsfall uppgifvas hafva förekommit

bland fosterbarnen. I städerna äro de motsvarande talen 6,9 ‰ och 12,2 ‰; för Stockholm särskildt 8,9 ‰ och 3,9 ‰, för Göteborg 5,6 ‰ och 25,6 ‰ samt för samtliga städer med frånräknande af de fyra största 6,3 ‰ och 14,3 ‰.

I sista åldersgruppen, 10—15 år, är likaledes skillnaden mellan samtliga barnens och fosterbarnens dödstal obetydlig. I hela riket äro dessa tal resp. 3,4 ‰ och 3,9 ‰, för landsbygden resp. 3,8 ‰ och 3,7 ‰ samt i städerna 4,1 ‰ och 4,8 ‰.

Allmänna uttalanden.

Fattigvårdsstyrelsernas och presterskapets meddelanden.

I de till pastorsembetena utskickade frågeformulären hade till sist följande två frågor framställts:

»Anses några särskilda missförhållanden råda med hänsyn till barnavården, speciellt fosterbarnsvården?» och

»Kunna för öfrigt några upplysningar af vigt meddelas angående fosterbarnsväsendet?»

Med den sistnämnda af dessa frågor afslutades äfven det till fattigvårdsstyrelserna utskickade formuläret.

I de flesta fall hafva dessa frågor lemnats obesvarade. Hvad komitén vid deras formulering åsyftade, nemligen att gifva dem en räckvidd utöfver församlingens eller kommunens gränser eller, med andra ord, till hela det område, som låg inom den svarandes erfarenhet, synes hafva hållit tillbaka omdömen eller slutfledningar, byggda allenast på enstaka eller undantagsförhållanden. Men derigenom hafva också de svar, som afgifvits, erhållit ett så mycket större värde, emedan de icke blott kunna tagas såsom gradmätare för åsigter och förhållanden inom den svarandes egna församling eller kommun, utan äfven lemna redogörelse för ställningen inom hela den vidsträcktare krets, hvartill hans kannedom och erfarenhet sträcka sig. Äfven ett uttalande från ett dylikt större område kan visserligen någon gång afse endast för trakten i fråga egendomliga förhållanden, men så ofta uttalandena från skilda delar af riket sammanstämman, häntyda de uppenbarligen på förhållanden, som måste räknas till regel.

De inkomna uttalandena gifva vid handen, att särskildt fosterbarnsvården mångstädes är långt ifrån att vara sådan som sig borde. Visserligen vitsordas från ej så få orter, att fosterbarnen i allmänhet vårdas väl samt »till och med bättre än egna barn», emedan fosterföräldrarna äro rädda för att förlora den inkomst fosterlegan bereder. Men från ännu flere håll påpekas rådande missförhållanden. Såsom sådana anföras, att fosterbarn lemnas till vård af fosterföräldrar, som hafva alltför många egna barn eller äro för

obemedlade att kunna lemna den tillhöriga vården. Fosterlegan är ofta så ringa, att den lockar till afknappning af det för barnen nödvändiga. Fall af uppsåtlig vanvård hafva stundom förekommit ej blott i städerna utan äfven i landsförsamlingar. Ännu oftare förekommer, särskildt i landsförsamlingar, oafsigtlig vanvård till följd af bristande insigter hos fostermödrarna i fråga om de sanitära villkoren för barnens ändamålsenliga skötsel, synnerligast under första lefnadsåret. Bostäderna äro ofta alltför trånga och för litet luftade renhållningen lemnar mycket öfrigt att önska. Från ett stort antal pastorsembeten har klagats öfver, att fosterbarn från främmande orter mottagas till vård, utan att någon anmälan göres hos församlingens pastorsembete, så att embetet får veta, hvarest fosterbarnen finnas och blir i stånd egna dem tillsyn.

Beträffande särskildt de af fattigvårdsstyrelserna omhändertagna barnens vård anföras såsom missförhållanden, att fattigvårdsstyrelserna, lika väl som enskilda personer, ofta pläga utackordera af dem omhändertagna barn till fosterföräldrar i främmande kommuner, utan att före utackorderingen skaffa sig något intyg om fosterföräldrarnas lämplighet eller, sedan utackorderingen skett, anmäla deusamma hos pastorsembetet eller församlingens kommunala myndighet. Inom den egna kommunen användes ej sällan af fattigvårdsstyrelserna barnutackordering såsom ett slags fattigunderstöd, i det fosterbarn öfverlemnas till obemedlade fostermödrar, som eljest skulle för egen del fallit fattigvården till last. Att inom ett öfvevaskande stort antal kommuner barn af fattigvårdsstyrelserna bortackorderas till den på offentligt sammanträde minstbjudande, är redan omnämndt.

Äfven vården af barnhusbarn betecknas från många håll såsom mindre tillfredsställande, och från en ort utlåter man sig till och med, »att det är allmänt känt, att barnhusbarn vårdas illa». Mot barnhuslegans ringa belopp göras många anmärkningar.

Rörande vården af oäkta barn föreligga de mest motsatta uttalanden, i det man flerstädes betonar, att de hafva det sämst under första året, medan de i allmänhet vårdas af mödrarna, under det man från andra håll uttalar, att fattigvårdsstyrelserna alltför snart och beredvilligt taga sig an dessa barns vård. Deruti öfverensstämma dock alla att de ifrigt påyrka skärpt lagstiftning i fråga om skyldighet för fader till oäkta barn att bidraga till deras uppföstran.

Såsom andra önskemål hafva påpekats:

förbud mot utlemnande af fosterbarn till vård hos personer, som åtnjuta fattigunderstöd;

förbud mot utackordering i främmande församling eller kommun, utan att fosterföräldrarna först genom intyg styrkt sin lämplighet, äfvensom skyldighet för dem att efter skedd utackordering anmäla barnet hos pastorsembete eller kommunalnämnd; samt

förbud mot barns utackordering till den på offentligt sammanträde minstbjudande.

Från rätt många orter har slutligen uttalats önskligheten af skärpt kontroll öfver fosterbarnsvården. Till denna ökade kontroll handhafvande hafva föreslagits än pastorsembetet, än fattigvårdsstyrelsen, än provinsial- eller stadsläkare, än särskildt tillsatta inspektörer. Önskligheten af bildade kvinnors medverkan vid tillsynen har ock framhållits.

Tjensteläkarnes meddelanden.

Tab. litt. l. Enär antagas kunde, att landets tjensteläkare dels under sin verksamhet såsom praktiserande läkare, dels under den tillsyn de på grund af gällande läkareinstruktion utöfva öfver utackorderade barn varit i tillfälle att inom sina respektive verksamhetsområden göra sig reda för fosterbarnens ställning och härigenom vinna erfarenhet beträffande såväl möjliga brister som behovet af reformer i nu rådande förhållanden, utsände komitén, såsom redan ofvan framhållits, till nämnde läkare ett cirkulär med anmodan att meddela komitén svar å följande frågor:

1:o. Huruvida några särskilda missförhållanden iakttagits med hänsyn till det sätt, hvarpå de af enskilda personer, fattigvårdsstyrelser eller andra välgörenhetsinrättningar utackorderade barnen vårdas och fostras;

2:o. Huruvida sjukligheten och dödligheten bland fosterbarnen syntes i jämförelse med förhållandet bland barn i allmänhet vara anmärkningsvärdt stor; samt

3:o. Huruvida de af Stockholms stads helso- och fattigvårdsnämnder föreslagna åtgärderna till fosterbarnsväsendets ordnande ansåges behöfliga och lämpliga.

På detta cirkulär inkommo 343 svar från landets 406 provinsial-, biträdande provinsial-extra provinsial-, stads- och stadsdistriktsläkare. Enär en stor del af desse tjensteläkare utöfva sin verksamhet inom områden, der någon fosterbarnsvård i egentlig mening knappast kan anses ega rum eller der fosterbarnens antal enligt den från pastorsembeten och fattigvårdsstyrelser inkomna utredningen är så ringa, att något allmänt omdöme om fosterbarnsvårdens beskaffenhet svårigen kan ifrågakomma, hafva resultatet af undersökningen, så vidt man endast fäster sig vid antalet svar i ena eller andra riktningen (se tabellen litt. l), blifvit jämförelsevis fördelaktiga för landets fosterbarnsvård. Granskar man emellertid närmare de grunder, som i ena eller andra fallet anförts för de afgifna svaren, finner man emellertid snart att, der läkaren haft tillfälle att förvärfva egen erfarenhet beträffande de omsporda förhållandena, allvarsamma anmärkningar i regel anförts mot det nuvarande tillståndet, äfven om mångenstädes en afgjord tendens till förbättring kunnat på detta liksom på så många andra områden under senaste tiden spåras.

Jemväl i fråga om barnavården i sin helhet visa tjensteläkarnes uttalanden, att många missförhållanden ännu råda i vårt land, synnerligast inom de kroppsarbetande och jämförelsevis obemedlade klasserna af befolkningen, änskönt äfven härutinnan icke obetydliga förbättringar på senare tid åstadkommits. En del af dessa missförhållanden torde visserligen vara, snart sagdt, oskiljaktig från pauperismen sjelf, såsom de trånga, ofta fuktiga, illa ventilerade och överbefolkade bostäder, hvori barnen största delen af året måste dväljas, de umbäranden af många slag de äro underkastade o. s. v. Men andra torde mera få tillskrifvas mödrarnas och fostrarinnornas oförstånd eller okunnighet och till vidskepelse gränsande fördomar. Särskildt gäller detta i afseende på det späda barnets uppfödande och vård.

De beklagliga misstag, som i detta afseende påpekas, äro så ofta i tryck omtalade, att de ej torde behöfva upptagas i denna sammanfattning af tjensteläkarnes meddelanden. Några få exempel på de missförhållanden och fördomar, som i afseende å barnavården ännu äro rådande, i synnerhet på landsbygden, må dock framdragas ur de inkomna redogörelserna.

Inom de mindre burgna klasserna är det alltför vanligt, att mödrarna kort efter barnens födelse måste upphöra med digifningen, dels emedan de äro nödsakade att för arbetsförtjenstens skull vistas borta från hemmet under större delen af dagen, i följd hvaraf digifningen blir oregelbunden, dels också af det skäl att de synnerligt ofta äro klena och sjukliga efter hafvandeskapet och därför ej ega krafter att amma annat än för någon kort tid. Den föda, som i stället för den naturliga då bör gifvas barnen, är komjolk. Men af ekonomiska skäl användes dervid icke mjölken sådan den af kon afsöndras, utan merendels skummad och utspädd och dessutom »till hjälp» all möjlig annan föda, som barnet får utan åtskilnad dela med de äldre familjemedlemmarna. I vissa trakter af landet brukar icke kaffe eller ens bränvin härvid undantagas. Så meddelar bland annat en extra provinsialläkare i Hallands län, huru han i sitt distrikt påträffat en gift qvinna, som plägade gifva sitt endast några månader gamla barn bränvin för att tysta det, när det skrek af hunger. Och från samma län omtalas, såsom bevis på onaturliga bruk med hänsyn till barnavården derstädes, att vid ett tillfälle, då läkaren biträdt vid en förlossning, han hört en gammal gumma, som brukade gå omkring i bygden och sköta nyfödda barn, helt oförtäckt begära bränvin af husfadren. På läkarens fråga hvartill hon skulle använda detta svarade hon, att »det är så bra att lugna barnen med» samt att hon, när de små voro oroliga, alltid brukade taga bränvin i sin mun och antingen andas öfver barnet eller, om detta ej hjälpte, spruta in det från sin mun i barnets.

Ett annat, föga mindre vedervärdigt bruk, som på vissa trakter synes vara ganska vanligt vid uppfödandet af späda barn, är att gamla gummor, som åtaga sig barnskötsel mata de små barnen på så sätt, att de taga mjölken i sin mun, hålla den der tills den blifvit ljum och sedan låta barnen suga den ur munnen.

Dylika och andra vidrigheter höra visserligen, dess bättre, till undantagen, men visa i alla händelser, att okunnighet och fördomar inom vissa klasser af befolkningen fortfarande råda vid de späda barnens uppfödande, till stort men för dessa barns helsa och kroppsutveckling.

Att barnen icke få den näring, som bäst passar dem, utan i stället hvarjehanda för deras organism skadliga födoämnen, är dock icke alltid fostrarinnornas fel. Förhållandena kunna nemligen stundom vara sådana, att den enda för späda barn passande födan ej står att anskaffa. Af flere tjensteläkare påpekas i sådant afseende en fara, som på senaste tider synes hafva antagit icke obetydliga dimensioner och som af dem framhålles såsom nödvändig att taga i betraktande vid bedömande af barnavårdens brister, nemligen den omständigheten att mångenstädes och i synnerhet nära storstäderna tillgången på oskummad mjölk är så otillräcklig, att annan föda *måste* tillgripas. De öfverallt på landsbygden talrika mejerierna synas draga till sig mesta delen af mjölkproduktionen, så att på vissa

orter oskummad mjölk icke finnes till afsalu. »För den löse arbetaren och äfven för statkarlen med många barn är det ofta nog ingen lätt sak att skaffa familjen en tillräcklig mängd af detta så värdefulla näringsmedel.» I stället få de nöja sig med separerad mjölk, hvilken såväl till beskaffenhet som näringsvärde är alltför dålig att passa till föda åt barn och som följaktligen, äfven förtärd i stora quantiteter, blir — synnerligast för de späda barnen — en svältföda.

Genom dessa och andra dylika fel i afseende å barnens diet under de första lefnads-åren alstras sjukdomar i matsmältningsorganen och såsom följer deraf en rad af andra, mer eller mindre svårartade krämpor, som allvarsamt inverka på barnens framtida helsa. Derest sakkunnig hjälp i tid söktes mot dessa krämpor, skulle naturen visserligen snart öfvervinna desamma, men, såsom läkarne allmänt framhålla, sker detta sällan, utan vända sig fostrarinnorna ännu i dag med stor förkärlek till qvacksalvare och undergörare, hvilka äro beryktade för att med smörjningar och dylikt kunna »bota engelska sjukan»

Den direkta skada, som åstadkommes härmed, är möjligen ringa i vissa fall, men så mycket större den indirekta, derigenom att barnen undandragas en riktig behandling medan tid är. »Då dessa qvacksalvare till hufvudsaklig del hafva sitt lefvebröd af att behandla sjuka barn, ligger uppenbarligen i deras intresse i första rummet att få dem sjuka», yttrar en läkare från ett distrikt i närheten af Stockholm. »Detta mål vinnes till en viss grad genom att bland allmänheten utsprida villolärer angående sättet för barnens uppfödande under första lefnadsåret, exempelvis, att man bör gifva barnet redan från de första lefnads-månaderna allehanda slags föda för att på så sätt i tid vänja magen.»

Att de missförhållanden, som förefinnas i afseende å barnavården i allmänhet, skola framträda långt bjertare, när det gäller barn, som icke vårdas af sina egna mödrar utan öfverlemnats i en mer eller mindre ointresserad fostermoders händer, är gifvet, äfven om det är omöjligt att till stöd för denna uppfattning framte exakta siffror, då det under nuvarande förhållanden näppeligen låter sig göra att samla sådana. Gällande läkareinstruktion innehåller visserligen i § 33 mom. 2 föreskrift om, att läkarne under tjänstesor inom sina distrikt skola söka inhemta upplysningar om det sätt, hvarpå utackorderade barn, i synnerhet späda sådana, vårdas. Såsom af flere läkare framhålles, nämnes emellertid ingenting om, huru tjänsteläkarne skola få underrättelse om hvar sådana barn finnas. Äfven från distrikt, inom hvilka, enligt presterskapets och fattigvårdsstyrelsernas uppgifter till kommunen, ett icke obetydligt antal fosterbarn vårdas, har af tjänsteläkarne i icke få fall inberättats att de knappast någon enda gång, så vidt de hafva sig bekant, lyckats påträffa ett utackorderadt barn, ett förhållande som låter sig förklara deraf, att fostermödrarna, med eller utan afsigt, i allmänhet icke meddela läkaren, att de sjuka barnen äro fosterbarn, och att läkaren från annat håll svårligen erhåller uppgift om, hvar fosterbarnen finnas. Häri torde också ligga förklaringen dertill, att enligt tabellen litt. l så många tjänsteläkare nekande besvarat frågan, huruvida de inom sina tjänsteområden iakttagit några särskilda missförhållanden med hänsyn till det sätt, hvarpå de utackorderade barnen vårdas och fostras.

Så mycket skarpare framhållas deremot bristerna i den nuvarande fosterbarnsvården af sådana läkare, som varit i tillfälle att på nära håll förvärfva erfarenhet om densamma. Utan betänkande förklarar flertalet af dessa, att endast undantagsvis förhållandena befunnits sådana, att de icke lemnat rum för berättigade anmärkningar. I kort sammandrag må följande meddelas ur hit hörande anföranden.

Såsom regel gäller, att de fosterbarn, som af föräldrarna öfverlemnas åt främmande personer att uppfödas och uppfostras, utgöras af sådana, som äro födda utom äktenskapet. Bland de af fattigvårdsstyrelserna omhändertagna barnen finnes dock äfven ett mycket stort antal äkta barn, hvilkas föräldrar afidit i fattiga omständigheter eller genom sjukdom eller annan anledning blifvit urständssatta att sjelfva draga försorg om och uppfostra sina barn. Såsom en tredje grupp komma slutligen de barn, som af allmänna barnhuset i Stockholm eller annan dylik anstalt utackorderas och som i regel utgöras af oäkta barn.

I allmänhet synas dessa sistnämnda, s. k. barnhusbarn, uppfostras under jemförelsevis lyckliga förhållanden, af det skäl att fostermodren alltid kan påräkna att få den öfverenskomna ersättningen ordentligt utbetald, hvarjemte den kontroll, som, om ock otillräcklig, utöfvas öfver barnens skötsel, i sin mån verkar fördelaktigt på den omvårdnad, som kommer barnen till del. Af en och annan klagas dock öfver, att presterskapet, som har sig anförtrodt utfärdandet af intyg för tillåtelse att mottaga barnhusbarn, icke härvid förfar med tillräckligt intresse, hvarför barnen också många gånger komma till utfattiga personer, som hvarken lefva under sådana förhållanden eller hafva sådana egenskaper, som göra dem lämpliga att uppfostra andras barn. Några läkare i Stockholmstrakten uttala äfven anmärkningar mot allmänna barnhusinrättningens utackorderingssystem, och en af dem anser det »oförsvarligt att nämnda inrättning, hvilken väl bör anses vara en välgörenhetsanstalt, skall tillåtas att på vinst och förlust utackordera späda barn, som ännu måste uppfödas på artificiell väg med difflaska, åt okunniga stathustrur m. fl., hvilka, om de också hafva vilja, afgjort sakna förmåga att följa dem lemnade föreskrifter angående barnens skötsel». Äfven en distriktsläkare i Stockholms stad klandrar, att det är tillåtet för, snart sagdt, hvem som helst såsom ålderstigna gummor med dålig hörsel förmåga eller familjer, boende i osunda fuktiga bostäder, att åtaga sig vården om späda fosterbarn, samt anför såsom exempel en namngifven hustru, som utom barnhusbarnet hade ännu två andra fosterbarn och hvars bostad var i hög grad fuktig och osund med egendomens alla afträden omedelbart under fönstren.

I afseende å de fosterbarn, för hvilka ersättningen utbetalas af fattigvården, äro en del läkares uttalanden ännu skarpare. »Då fattigvårdsstyrelserna nödgas taga hand om någon af dessa beklagansvärda varelser», skriver en läkare i Stockholms län, »gäller för dem att få någon, som åtager sig barnets skötande för minsta möjliga utgift för kommunen. Mer eller mindre offentligt blifva sålunda barnen bortauktionerade till den minst bjudande. Under sådana förhållanden komma fosterföräldrarna merendels att utgöras af den allra fattigaste och lägsta samhällsklassen, utan insigter och utan intresse för sitt uppdrag. Felaktig skötsel och bristande omvårdnad äro också de närmaste följderna af fattigvårdsstyrelsernas tillvägagående.» Af andra läkare anföras exempel på fattiga familjer,

hvilka på fosterbarnet ämnat göra sig förtjenst och hvilka derfor uppföda detsamma med den föda, som möjligen kan finnas till hands i det torftiga hemmet och som oftast är för barnet af den mest olämpliga beskaffenhet; fostermodrar, som lidit af svåra sjukdomar, hvilket varit vederbörande fattigvårdsstyrelser väl bekant, ja, till och med varit lidande af periodisk sinnessjukdom samt andra som, ehuru åtnjutande full försörjning af fattigvården, likväl ansetts lämpliga att mot den otillräckliga ersättning, som utbetalas, vårda ett eller flere af fattigvårdsstyrelse omhändertagna barn. I allmänhet fordra visserligen de myndigheter, som meddela tillstånd åt personer att mot betalning mottaga fosterbarn, att »tillståndshafvaren skall förbinda sig till vissa skyldigheter, men fordra deremot icke, att han skall ega kvalifikationer, som ställa borgen att han är i stånd att uppfylla dessa skyldigheter, det vill säga, att han i afseende på personlighet, intresse, kunskap om barnavård, bostad helsa och krafter m. m. är lämplig att taga fosterbarnet om händer».

Hvad beträffar den ofvan i förbigående omnämnda metoden att på offentligt sammanträde bortauktionera de barn, om hvilka fattigvårdsmyndigheterna hafva att taga vård — en metod, hvilken genom den af komitén verkställda utredningen befunnits oväntadt ofta använd ¹⁾ — uttala läkarne från, snart sagdt, alla rikets provinser så godt som enstämmigt sin förkastelse om deröfver. Endast en läkare från Vesternorrlands län synes i denna fråga hysa en afvikande mening att döma af följande utdrag ur hans meddelande: »Vid deras» (de af fattigvårdsstyrelsen utackorderade barnen) »utackordering vidtalar styrelsemedlemmen några lämpliga personer att taga hand om den fattigvårdsrotens barn och kommer med dem öfverens om priset. Den s. k. auktionen, då styrelsen gemensamt bjuder ut barnen på entreprenad, är till blott för syns skull, för att iakttaga lagliga former. Anbudena äro redan förut gjorda, pröfvade och godkända, och något prutningssystem förekommer ej. Auktionen afser blott, att de gjorda anbudena och kontrakten skola erhålla den laga kraft ett styrelsebeslut kan förläna den». På grund häraf anser han inga miss-hållanden förefinnas i afseende å fattigvårdsbarnens utackordering.

Öfriga läkare äro dock af annan mening. Äfven der de medgifva, att fattigvårdsmyndigheterna vid auktionerna taga hänsyn till den omständigheten, huruvida de bjudande äro lämpliga såsom barnavårdare, och derfor »*icke alltid*» lemna barnet åt den, som stannat vid det minsta budet, anse de dock, på grund af att kommunerna mångenstädes måste vara angelägna om att få barnen utackorderade för minsta möjliga kostnad, det ligga i sakens natur, att myndigheterna lätt falla för frestelsen att mot lägre ersättning utlemna barnen till personer, som äro mindre lämpliga, än till andra, som fordra högre ersättning. Dessutom framhåller en och annan läkare det förhatliga uti, att barnen skola såsom andra auktionsföremål utställas till allmänt beskådande och derefter utbjudas till minsta möjliga pris.

Den tredje klassen af fosterbarn utgöres af sådana, vanligen utom äktenskapet födda, för hvilka föräldrarna sjelfva eller andra anhöriga utbetala ersättning till fostermodren. Då mödrarna ofta behöfva vara lediga för att med arbete kunna förtjena sitt och barnens

¹⁾ Se sid. 133 och 134.

uppehälle, måste de förr eller senare bortlemna sina små åt främmande personer. Här är det man, enligt de flesta läkarnes åsigt, påträffar de beklagligaste missförhållandena och de mörkaste skuggsidorna hos fosterbarnsväsendet. Enär mödrarna vanligen tillhöra tjänsteklassen och fäderna i allmänhet söka undandraga sig alla skyldigheter, blir den ersättning, som kan lemnas för barnets underhåll, ringa, hvadan barnet i de flesta fall hamnar hos någon af de fattigaste bland befolkningen inom kommunen. Då dertill lägges, att den öfverenskomna ersättningen icke alltid utfaller så regelbundet och till och med stundom kan alldeles uteblifva, utöfvar nog detta förhållande ett afgjordt försämrande inflytande på det intresse och den omvårdnad, som fostermodren kommer att egna fosterbarnet. Följederna häraf blifva då oftast ytterlig vanvård, umbäranden af många slag, dålig och otillräcklig föda, bristfällig bostad och beklädnad samt mången gång vistelse i en andligt och lekamligt dålig atmosfär. Exempel anföras på dylika fosterbarn, hvilka af hunger bragts att stjäla mat.

Att ofvan berörda missförhållanden skola skarpast framträda i städerna, framför allt de större, ligger i öppen dager. Synnerligast från Stockholm, der det är så ytterst vanligt att fattiga familjer upptaga fosterbarn för att, som de öppet erkänna, med inackorderingsarfvodet försörja sig och sina egna barn, meddelas af läkarne upprörande exempel på vanvård, oaktadt förhållandena synas äfven der hafva på senare åren förbättrats, efter det att allmänna uppmärksamheten blifvit fäst på hufvudstadens fosterbarnsväsende. Ännu påträffas dock icke sällan »fosterbarn i den uslaste belägenhet i osunda, illa ventilerade rum, höljda i trasor och med sudd i munnen, liggande i en dålig korg, våta och stinkande, under tillsyn af en 8 eller 10 års barnunge, medan fostermodren är sysselsatt i något slags arbete». »Stundom får man se flere fosterbarn inackorderade i samma familj, och då betalningen ej är synnerligen hög, kan ej heller skötseln med de små tillgångarne vara annat än underhållig, så mycket mer som fostermodren vanligen har egna barn och ej är van vid ordning och renlighet. Många finnas, hvilka hafva till födkrok fosterbarnsvård; dessa arbeta naturligtvis ej af människokärlek, utan är denna industri endast ett medel till eget underhåll, och härvidlag är de späda barnens tillvaro mången gång ganska beklagansvärd.»

Såsom exempel på dylik fosterbarnsindustri anför en af distriktsläkarne i Stockholm, att en fattig fostermor, som hade 3 egna barn, det yngsta årsgammalt, mottagit ej mindre än 3 fosterbarn, ett på 6 månader och ett tvillingpar på 3 månader. Barnen befunno sig i ett synnerligen utmergladt tillstånd, när läkaren tillkallades, hvilket skedde, ej för att han skulle gifva råd angående barnens vård — något som ej ansågs behöfligt eller kanske till och med ej ens önskligt — utan för att, som fostermodren uttryckte sig, »hon skulle kunna få dödsattest». Det ena barnet dog också dagen efter läkarens besök och det andra en vecka derefter.

Ett olyckligt förhållande, som icke sällan förekommer, är att fosterbarnen, så att säga, gå ur hand i hand, d. v. s. litet emellan byta fostermoder. Orsakerna härtill äro olika: än är modren icke nöjd med barnets vård, utan byter om för att försöka hos en andra, en tredje fostermor o. s. v.; än spelar afgiften för barnets vård hufvudrolen, så att

utan afseende på värden det billigaste priset blir afgörande, än tröttnar fostermodren på att sköta det under dylika förhållanden vanligen sjuka och oroliga barnet.

Man får dock icke föreställa sig, att missförhållanden af ofvanberörda art endast förekomma i städerna. Äfven landsbygden har sin fosterbarnsindustri, som mången gång icke står tillbaka för storstädernas. Såsom exempel härpå lemna en läkare meddelande om en qvinna, som med hjälp af en halfvuxen flicka skötte 11 från hufvudstaden utackorderade barn, deraf 8 späda. Samtliga de små voro vid läkarens besök sjuka i mag- och tarmsjukdomar jemte andra åkommor (ett syfilitiskt). Kort derefter dogo 7 af barnen. Fostermodren hade ej hunnit få barnen skrifna i den församling, der hon bodde, och antagligen bidrog därför nödvändigheten af dödsattest till att läkaren tillkallades.

Ett annat dylikt »barnhem» beskrifves af provinsialläkaren i Stockholms distrikt. Inom detta »hem» hade under ett års tid varit inackorderade 19 barn, hvaraf 15 späda. Af dessa hade 10 aflidit. Flertalet af barnen voro utackorderade af enskilda personer, 3 af fattigvården i Stockholm. Verksamheten hade för två år sedan utflyttats från hufvudstaden, men för det första året kunde några bestämda uppgifter icke erhållas; anteckningar om de mottagna barnen fördes nemligen icke.

Icke alltid utlemnas emellertid fosterbarn till främmande personers vård, stundom öfvertagas de af mor- eller far-föräldrar eller andra nära släktingar och då vanligen mot ringa eller ingen ersättning. Den vård, som egnas sådana fosterbarn, är föremål för mycket olika omdömen bland tjänsteläkare. I allmänhet uttalas den mening, att släktkärlek och medlidande med moder och barn bruka alstra intresse för uppfyllandet af de åtagna förbindelserna, hvadan livsvilkoren för dessa fosterbarn synas ställa sig jemförelsevis gynnsamt och icke synnerligen skilja sig från de äkta barnens af motsvarande samhällsklasser. Men äfven motsatta åsigtter finnas. Så yttrar sig en provinsialläkare på följande sätt om denna fosterbarnsvård: »Tyvärr ingår i min erfarenhet ett annat slags fosterbarnsvård, om hvilket omdömet utfaller mindre gynnsamt. Jag tänker nu på sådana i oäkta säng födda barn, som morföräldrarna tagit sig an för att sätta döttrarna-mödrarna i stånd att lifnära sig såsom ammor eller tjänstelijon. Vanligtvis måste dessa barn redan tidigt, ej sällan under andra lefnads månaden, utbyta modersbrösten mot flaskan (»sudd» ser man ytterst sällan nu för tiden). Vanligtvis äro derjemte morföräldrarna till åren komna, af arbetsslit och försakelser medtagna personer i fattiga vilkor och dåliga bostäder. Der dessa omständigheter sammanfalla, sakna fosterföräldrarna — visserligen i allmänhet icke den goda viljan — men väl förmågan att egna nödig omvårdnad åt fosterbarnen, som fördenskull mycket ofta lida af kroniska barnsjukdomar och stegra dödligheten på landsbygden under första lefnadsåret.»

Hvad sjuklighet och dödlighet bland fosterbarnen beträffar, är denna otvifvelaktigt i jemförelse med förhållandet bland barn i allmänhet anmärkningsvärdt stor. I brist på statistiskt material har visserligen, såsom tabellen litt. l. utvisar, flertalet bland de tjänsteläkare, hvilka besvarat komiténs cirkulär, förnekat detta förhållande. Men såsom af tabellen litt. k framgår, hafva läkarnes på subjektiva åsigtter byggda omdömen icke i afseende å dödlighetsförhållandena vunnit stöd i den statistiska utredningen. Med

full säkerhet kan man emellertid antaga, att då dödligheten varit så mycket större bland fosterbarnen än bland barn i allmänhet, som undersökningen för år 1894 utvisar, äfven sjukligheten måste bland fosterbarnen vara anmärkningsvärdt stor. Af flere tjänsteläkare, såväl från städerna som landsbygden, framhålles också, att de på grund af egen erfarenhet måste såsom allmänt omdöme uttala, att man endast undantagsvis är i tillfälle att påträffa ett riktigt friskt och frodigt utseende hos de späda fosterbarnen. Visserligen är det stundom händelsen, att barnen redan från födelsen äro klena och svaga, men oftast torde dock deras sjuklighet hafva förvärfvats under fostermödrarnas vård. Och orsakerna härtill anses allmänt vara de redan ofvan framhållna missförhållandena i afseende å fosterbarnsvården.

Från en del stadskommuner hafva detaljerade uppgifter om dödligheten bland äkta och oäkta lefvande födda barn i 1:sta lefnadsåret meddelats, hvilka uppgifter äro af ett visst intresse, då de oäkta barnen till öfvervägande del torde kunna inregistreras såsom fosterbarn. Af dessa uppgifter framgår, att i *Stockholm* (åren 1893 och 1894) dödstalen voro

a) för alla dödsorsakerna:

äkta födde 114.7 på 1000 lefvande födde
oäkta » 246.3 » » » »

samt b) för diarrésjukdomar ensamt:

äkta födde 30.0 » » » »
oäkta » 105.0 » » » »

Från *Malmö* meddelas följande tablå:

Ar	Medeldödligheten bland barn under 1 år	Dödligheten bland äkta barn under 1 år	Dödligheten bland oäkta barn under 1 år
1890.....	130.9 ⁰ / ₁₀₀	115.8 ⁰ / ₁₀₀	242.9 ⁰ / ₁₀₀
1891.....	120.2 »	111.2 »	181.3 »
1892.....	157.7 »	152.5 »	197.5 »
1893.....	137.3 »	124.4 »	216.8 »
1894.....	124.9 »	111.7 »	194.4 »

I *Norrköping* afledo 1893 i första lefnadsåret 122 af 1000 under året lefvande födde äkta barn, men 320 af 1000 oäkta födde; motsvarande siffror för år 1894 voro 95 och 185.

Äfven inom mindre samhällen återfinnes samma förhållande mellan de äkta och oäkta föddes dödstal i 1:sta lefnadsåret. Såsom exempel må anföras Södertelje stad, der 1894 föddes 126 äkta och 29 oäkta barn samt afledo i 1:sta lefnadsåret 17 d. v. s. 135 ⁰/₁₀₀ äkta, mot 13 = 448 ⁰/₁₀₀ oäkta.

Beträffande till sist frågan, huruvida de af Stockholms helso- och fattigvårdsnämnder föreslagna åtgärderna till fosterbarnsväsendets ordnande kunna anses behöfliga och lämpliga, har flertalet bland tjänsteläkarne, äfven många af dem, som icke sjelfva iakttagit några

missförhållanden i afseende å fosterbarnens vård, varmt anslutit sig till och förordat det framställda förslaget till allmän författning och ansett att genom de angifna grunderna till lagbestämmelser och kontroll mycket godt för fosterbarnsvården skulle kunna vinnas. Såsom af tabellen litt. 1 framgår hafva icke mindre än 221 läkare uttalat sig till förmån, för en lag, som reglerar fosterbarnsväsendet inom landet. Af 14 läkare har en dylik lag icke ansetts behöflig för de områden, inom hvilka de haft sin verksamhet, men likväl tillstyrkts, på det att fosterbarnsskyddet, som i större städer är synnerligen af behovet påkalladt, må blifva i möjligaste mån effektivt, samt då det måste förekommas, att ett samhällsöndt, som för närvarande väl hufvudsakligen förefinnes i städerna, småningom öfverföres äfven till landsbygden.

Deremot hafva 66 tjänsteläkare, de fleste dock bosatte på landsbygden i aflägsna glest bebyggda distrikt, ansett lagbestämmelser för ordnande af fosterbarnsväsendet obehöfliga, oftast på den grund att landsbygdens förhållanden icke äro lämpade för någon s. k. fosterbarnsindustri. Den noggranna kännedom hvar och en har om sin grannes förhållanden medför, enligt dessa läkares förmenande, en kontroll, som bättre än alla lagar torde vara egnad förhindra vanvård och annan misshandel af barn. Äfven en distriktsläkare från en så stor stad som Göteborg ställer sig tveksam gent emot de föreslagna bestämmelsernas nytta, emedan han fruktar, att många hem och kanske just de bästa skola stängas för fosterbarnen af fruktan och motvilja för en af utomstående personer utöfvad kontroll.

Mot flere af de i nämndernas underdåniga skrifvelse angifna grunder, på hvilka författningen enligt nämndernas åsigt bör fotas, hafva anmärkningar framställts. Men då flertalet af dessa anmärkningar funnit beaktande i det af komitén uppgjorda förslaget till förordning, har komitén icke ansett behöfligt att här intaga en redogörelse för desamma, synnerligast som en dylik redogörelse i hufvudsak endast skulle blifva ett upprepande af en del i komiténs motivering till författningsförslaget upptagna spörsmål.

B. Förteckning

å

allmänna och enskilda barnavårdsinrättningar
i Sverige.

För att få en öfversigt öfver hvad den allmänna och enskilda välgörenheten redan åstadkommit till fromma för barnavården i vårt land har komiten ansett sig böra meddela en förteckning öfver allmänna och enskilda inrättningar, som hafva till uppgift att i en eller annan form bereda skydd åt barn. Att få denna förteckning fullständig har icke varit möjligt. Komitén har visserligen i de till samtliga pastorsembeten i riket utsända å sid. 115—118 omförmälda frågeformulären jemväl anhållit om uppgift å de inom vederbörande församling befintliga, af kommun eller enskilda inrättade anstalter för barnavård. Men de inkomna uppgifterna hafva varit så bristfälliga, att en sammanfattning af dem skulle lemna en ytterst ofullständig bild af hvad i detta afseende finnes inom vårt land. Komitén har därför, hvad landsorten beträffar, måst använda jemväl andra källor, hufvudsakligen Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser för åren 1886—1890. Dervid har komitén dock uteslutit sådana föreningar och inrättningar, som afse ett mera tillfälligt understödjande af barn såsom »Jultomtar» och barnkrubbor o. d., äfvensom sådana, som afse underlättande af barns skolgång och utdelande af stipendier eller premier i skola, pensionsinrättningar samt i allmänhet sådana fonder, hvilkas ränteafkastning visserligen användes för att i en eller annan form bereda barn skydd, men der någon särskild anstalt i sådant syfte icke ännu blifvit inrättad. Ur tillgängliga kalendrar o. d. har komitén sökt fullständiga de ur nämnda femårsberättelser hemtade upplysningar.

Inrättningens namn.	Inrättningens ändamål m. m.	Stiftare.	Stiftad år.	Antal under- hållna barn 1895.	Under- hålls- kostnad 1895. Kr.	Stiftelsens storlek 1895.	
						Kapital. Kr.	Deraf fastig- hetsvärde. Kr.
Stockholms stad.							
Allmänna Barnhusinrättningen.	Vård af värlösa barn. Förvaltas af en utaf Kongl. Maj:t utsedd direktion.	Gustaf II Adolf.	1624	3,758	422,630	4,414,326	2,332,508
Frimurarebarnhuset å Kristineberg.	Uppfostran och undervisning af fattiga barn.	Frimurareorden.	1753	140	45,640	1,109,750	300,000
Prins Carls uppfostringsinrättning för fattiga barn å Gålön.	Uppfostran och undervisning af fattiga barn från Stockholm.	Pastor prim. J. O. Wallin och Underståthållaren O. af Vannqvist	1833	77 ¹⁾	19,431 ¹⁾	471,656 ¹⁾	250,000 ¹⁾
Murbeckska inrättningen för fattiga flickors uppfostran (S:t Paulsg. 17).	Vård och undervisning åt fattiga flickor.	Kyrkoherden Per Murbeck.	1747	34	13,666	312,529	47,000
Malmqvistska barnuppfostringsanstalten (Torke Knutsons gatan 22).	Vård och undervisning åt fattiga flickor.	Klockaren J. P. Malmqvist o. hans hustru.	1861	67	24,774	52,445	68,000 ²⁾
Adolf Fredriks Barnhem (Saltmätareg. 3).	Vård och uppfostran af fattiga flickor till dugliga tjenarinnor.	Kyrkoherden A. W. Staaff m. fl.	1874	14	3,339	57,104	57,551 ²⁾
Klara Barnhem (Klara kyrkogård 5).	Uppfostran af vanvårdade flickor.	Flere personer.	1868	14	3,190	59,313	
Kungsholms Barnhem (Drottningholmsvägen).	Vård af fattiga värlösa flickor från församlingen.	Flere personer.	1892	—	1,631	11,824	5,000
Axel och Sofia Alms stiftelse.	Bland annat vård och uppfostran åt vanvårdade barn.	Byggmästaren A. Alms enka S. Alm.	1874	³⁾		955,370	1,065,600 ²⁾
Stockholms stads uppfostringsanstalt för gossar. ⁴⁾	Föräldralösa eller eljest värlösa barn.	Stockholms stad.	1874	} ⁵⁾	70	36,850	
Stockholms stads uppfostringsanstalt för flickor (Barnängstvärgränd 7B).	D:o d:o	D:o	1874		50	20,240	

¹⁾ Uppgiften afser år 1894. ²⁾ Fastigheten besvärad med skuld. ³⁾ Se barnhemmet vid Rådan (Sthlms län). ⁴⁾ Är under 1896 öfverflyttad till Skrubba och förändrad. ⁵⁾ Funnos förut under annan benämning.

Inrättningens namn.	Inrättningens ändamål m. m.	Stiftare.	Stiftad år.	Antal under- hållna barn 1895.	Under- hålls- kostnad 1895. Kr.	Stiftelsens storlek 1895.	
						Kapital. Kr.	Deraf fastig- hetsvärde. Kr.
Stockholms Barnhem N:o 1 (Rådmansgatan 83).	Föräldralösa eller eljest värnlösa barn.	Stockholms stad.	1882	32	10,000		
Stockholms Barnhem N:o 2 (Södermannag. 29).	Do do	Do	—	33	11,500		
Stockholms Stadsmissions barnhem (Norrtullsg. 20).							
K. Sällskapets Pro Patria barnhus (St. Badstug- gatan 22).	Underhåll af ett visst an- tal vid barnbördshuset Pro Patria födda barn.	Assessor C. Ram- ström.	1774	1)			
Elsa Borgs barnhem (Skå- negatan 104).	Skydd och vård åt fattiga värnlösa flickor.	Frivilliga bidrag.	1876				
Sällskapet Fattiga Barns Vänner.	Beklädnad åt barn, utac- kordering af flickor.	Frih:n Cederström, f. v. Cedervald.	1842	44 ²⁾	1,952 ²⁾	16,079 ²⁾	
Sällskapet de Fattiges Vänner.	Understöd åt fattiga barn. m. fl.	Grossh. J. E. Törn- qvist m. fl.	1826	—	3,682	43,635	
Sällskapet till uppmun- tran af öm och sedlig modersvård.	Hjelp åt fattiga mödrar med 3 eller flera barn.	Kronprinsessan Jose- fina.	1827	260	5,035	117,401	
Välgörande fruntimmers- sällskapet.	Understöd åt fattiga frun- timmer samt bidrag till flickors uppfostran.	Prinsessan Sofia Al- bertina.	1825	60 ¹⁾	2,300 ¹⁾	21,020 ¹⁾	
Föreningen för välgören- hetens ordnande.	Underhåller bland annat ett barnherberge för fattiga sjukliga barn och utackorderar på landet ett större antal barn.	—	1889	—	2,515		
Femöresföreningen.	Inrättande af barnhem i Lappland.	—	1864	33 ²⁾	5,355 ²⁾	8,000 ²⁾	
Föreningen till minne af konung Oscar I och drottning Josefina.	Förbättringsanstalt för vanartade gossar (åker- brukskolonien vid Hall i Sthlms län).	Drottning Josefina m. fl.	1873	174	73,878	381,876	308,373

1) Underhåller f. n. inga barn. 2) Uppgiften afser år 1890.

Inrättningens namn.	Inrättningens ändamål m. m.	Stiftare.	Stiftad år.	Antal under- hållna barn 1895.	Under- hålls- kostnad 1895. Kr.	Stiftelsens storlek 1895.	
						Kapital. Kr.	Deraf fastig- hetsvärde. Kr.
Lindgrenska trasskolan.	Uppfostran af vanartade och vanvårdade gossar.	J. O. Lindgren.	1870	32	11,315		
L:a hushållsskolan (Sund- byberg).	Utbildande af flickor till dugliga tjenarinnor.	Flere personer.	1883	12			
Barnhemmet för Öster- malm (villa Gunhem, Sundbyberg).	Vård och uppfostran af barn till goda tjenare.	Flere personer.	—	11	2,750		

Inrättningens namn.	Inrättningens ändamål m. m.	Stiftare.	Stiftad år.	Antal under- hållna barn 1890.	Under- hålls- kostnad 1890. Kr.	Stiftelsens storlek 1890.	
						Kapital. Kr.	Deraf fastig- hetsvärde. Kr.
Stockholms län.							
Åkerbrukskolonien vid Hall. (Se Stockholms stad.)	Uppfostringsanstalt för gossar mellan 10 och 15 års ålder, hvilka begått brottsliga handlingar eller visat gröfre vanart.	Föreningen till minne af konung Oscar I och drottning Josefina.	1876				
Södertelge fruntimmersförening.	Upphållande af ett barnhem.	Flere fruntimmer.	1860talet	11	—	23,796	9,000
Barnhemmet Nybygget vid Johannisdal, Huddinge.	Vård och uppfostran åt fattiga flickor från 6 års ålder till konfirmationsåldern.	Bruksegaren F. Petersén.	1875	6	—	—	12,000
Skyddshemmet vid Glömssta, Huddinge.	Uppfostran af flickor (10—15 år) från fattiga och dåliga hem till dugliga tjenarinnor.	Flere personer.	1886	—	—	13,000	
Barnhemmet vid Rådan i Spånga s:n.	Vård och uppfostran af vanvårdade barn.	Axel och Sofia Alms stiftelse.	—	54 ¹⁾	19,041 ¹⁾		
Fru Ekmans barnhem vid Djurholm.	—	—	—	12			
Prins Carls uppfostringsanstalt på Gålön.	Se under Stockholmsstad.						
Brännkyrka s:ns barnhem.	—	—	—	12			
Norrtelge barnhem.							
Upsala län.							
v. Kuselska stiftelsen, Upsala.	Fattiga och värnlösa barns uppfostran.	J. G. v. Kusel.	1845	23	1,923	103,193	90,100
Enskilda barnhemmet, Upsala.	Barnauppfostran och vård på kristlig grund enl. evang. lutherska kyrkans bekännelse samt	—	1862	21	3,095	34,600	

¹⁾ Uppgiften afser år 1895.

Inrättningens namn.	Inrättningens ändamål m. m.	Stiftare.	Stiftad år.	Antal under- hållna barn 1890.	Under- hålls- kostnad 1890. Kr.	Stiftelsens storlek 1890.	
						Kapital. Kr.	Deraf fastig- hetsvärde. Kr.
Skyddshemmet för flickor, Upsala.	danande af dugliga tje- narinnor. Uppfostran af flickor utan vård.	Fröken Anna Geijer.	1867	19	—	12,400	
Hemmet för värlösa gos- sar, Upsala.	Kristlig vård och upp- fostran samt anskaffan- de af tjenst eller dylikt.	Skräddaremästaren J. E. Söderberg.	1877	27	6,527	22,970	22,970
Gillbergska barnhusin- rättningen i Upsala.	Vård och uppfostran af fattiga barn.	G. W. Gillberg.	1889	120 ¹⁾	34,000 ¹⁾	1,175,000 ²⁾	
Södermanlands län.							
Sigridlunds skolinrätt- ning, Årdala s.n.	Skolgång, föda och kläder åt fattiga barn från Ös- byholm.	Grefve Fr. Bonde.	1826	20	1,160	15,176	
Barnhemmet i Klosters s.n.	Värlösa barns vård, föda och beklädnad.	O. Olsson i Skef- tinge.	1870	5	698	17,058	3,325
Nyköpings barnhem.	Vård och uppfostran åt fattiga barn från Ny- köping (flickor).	Flere personer.	1876	12	2,266	30,406	11,000
Sparbankens fond för Ny- köpings stads barnhem för gossar.	Bidrag till ett blifvande barnhem för gossar.	Bankens principaler.	1884	—	—	8,242	
Eskilstuna barnhem.							
Berglundska stiftelsen i Råby—Rönö s.n.	Underhåll för oförsörjda barn.	Anna Katarina Berg- lund.	1867	4	100	2,200	
Fallénska kassan.	Fattiga barns uppfostran.	J. G. Fallén.	1838	5	77	1,522	
Torshälla landskommuns barnhem.	—	—	—	3			
Östergötlands län.							
Mamre barnhem.	Räddningshem för van- artiga flickor.	Fru Biander m. fl.	1876	14	1,992	11,221	10,500

1) Vid 1895 års slut.

2) Vid 1893 års slut.

Inrättningens namn.	Inrättningens ändamål m. m.	Stiftare.	Stiftad år.	Antal under- hållna barn 1890.	Under- hålls- kostnad 1890. Kr.	Stiftelsens storlek 1890.	
						Kapital. Kr.	Deraf fastig- hetsvärde. Kr.
Sundbergska stiftelsen för värlösa barn, Linköping.	Herberge och uppfostran åt fattiga barn från Linköping.	Enkefru W. Sund- berg.	1879	—	4,130	414,488	18,200
Gustavianska barnhuset, Norrköping.	Hem och undervisning åt fattiga barn.	Flere personer.	1772	32	13,294	433,654	215,000
Mobergska flickebarnhu- set, Norrköping.	Understöd och undervis- ning åt fattiga flickor.	Handl. J. Moberg.	1808	30	3,559	194,801	
Reutersköldska hittebarn- huset, Norrköping.	Uppfostran af värlösa barn.	Öfverst.-Löjtn. C. G. Reutersköld.	1815	78	5,036	69,789	
Barnhemmet Bethania, Norrköping.							
Fru Charlotte W. Dick- sons stiftelse, Vadstena.	Uppfostringsanstalt för fat- tiga, värlösa flickor.	Godsegaren A. Dick- son.	1861	—	—	23,706	15,500
Söderköpings barnhems- fond.	Inrättande af ett barnhem för fattiga, värlösa flickor.	—	1882	—	—	4,034	
Enskilda barnhemmet i Vreta klostern s:n.	—	—	—	12	—	—	
Sällskapet Fattiga barns vänner inom Ringarums s:n.	Uppfostran af fattiga, värlösa barn (flickor) till nyttiga menniskor.	—	—	14	—	—	
Jönköpings län.							
C. J. Hederstjernas barn- hem, Höreda s:n.	Vård af föräldralösa barn från förs.	Generalmajor C. J. Hederstjerna.	1869	—	—	6,701	1,500
Skyddsöreningens små- barnsskola, Jönköping.	Att hvarje söckendag i öreningens lokal lemna vård och föda åt fattiga småbarn.	Flera fruntimmer.	1862	100	2,511	18,308	5,000
Vestra barnhemmet, Jön- köping.	D:o d:o	D:o d:o	1876	—	2,046	11,178	
Fonden »Räddningshem för varnvårdade barn»	Inrättande af sådana hem.	Landstinget m. fl.	1864	—	200	5,554	

Inrättningens namn.	Inrättningens ändamål m. m.	Stiftare.	Stiftad år.	Antal under- hållna barn 1890.	Under- hålls- kostnad 1890. Kr.	Stiftelsens storlek 1890.	
						Kapital. Kr.	Deraf fastig- hetsvärde. Kr.
Barnhemmet i Alesda pastorat.	Uppfostran och vård åt fattiga vanvårdade barn	Kontraktsposten C. J. Pettersson.	1859	14	1,700	6,000	
Kronobergs län.							
Drottning Josefinas rädd- ningsanstalt för van- vårdade barn, Vexjö.	Vård åt fattiga moraliskt vårdslösa barn.	Flera personer.	1847	—	575	38,397	
Barnhemmet i Vexjö.	Flickors uppfostran till tjenarinnor.	Fröken W. Gyllen- krook m. fl.	1867	—	292	12,745	
Kalmar län.							
Hermanska barnhemmet, Vimmerby s:n.	Vård och uppfostran åt minderåriga fattige.	Hemmanseg. H. Sa- muelsson.	1881	4	1,361	26,149	15,000
Grumstorps barnhem, Pe- larne s:n.	Fattiga barns vård och underhåll.	Landshöfding F. Liljencrantz.	1860	—	—	3,500	3,500
Vårdanstalten för fattiga barn, Misterhults s:n.	—	Fru A. Liljedahl m. fl.	1871	—	—	6,847	
Flythska stiftelsen, Hall- torps s:n.	Fattiga barns uppfostran.	Med. D:r C. G. Flyth.	1848	10	2,002	18,149	11,000
Fröbergskastiftelsen, Kal- mar.	Vanvårdade och vanartiga barns försörjning och uppfostran.	Direktör M. G. Frö- berg.	1841	44	—	788,639	271,676
Barnhemmet i Kalmar.	Frånfallna och fattiga barns uppfostran.	Kyrkoherde C. G. Uddenberg m. fl.	1866	20	2,335	31,668	8,000
Oskarshamns barnhem.	Fattiga barns vård och underhåll.	Carin Weydling.	1874	8	900	12,523	3,000
Borgholms barnhem.	Fattiga och oförsörjda barns uppfostran.	Flera personer.	1867	4	198	3,896	800
Gladhammars barnhems- kassa.	Inrättande af ett barn- hem.	E. Key.	1864	—	—	2,990	1,500
Enskilda barnhemmet i Högsby s:n.	—	—	—	6			
Enskilda barnhemmet i Ålems s:n.	—	—	1887	3			

Inrättningens namn.	Inrättningens ändamål m. m.	Stiftare.	Stiftad år.	Antal under- hållna barn 1890.	Under- hålls- kostnad 1890. Kr.	Stiftelsens storlek 1890.	
						Kapital. Kr.	Deraf fastig- hetsvärde. Kr.
Enskilda barnhemmet i Mönsterås s:n.	—	—	—	10			
Gotlands län.							
Prinsessan Eugenie's barn- hem, Vesterhejde (Frid- torps barnhem).	Kristlig uppfostran åt värnlösa och vanvårdade barn till konfirmationen och derefteranställning.	Prinsessan Eugenie.	1885	29	9,745	265,751	13,204
Drottning Desiderias ar- betsskola för fattiga flickor, Visby.	Fattiga flickors vård och uppfostran.	Fruentimmerssam- fundet i Visby.	1823	—	162	49,670	19,130
Visby barnhem.	Fattiga vanvårdade fic- kors uppfostran.	Carl Norrby.	1863	8	1,586	19,587	5,500
Blekinge län.							
Marthin Thunells stif- telse, Rödeby s:n.	Uppfostran af fattiga värn- lösa barn.	Handlanden M. Thu- nell.	1835	61	3,814	89,505	33,023
Barnhemmet i Karls- krona.	Uppfostran och vård af föräldralösa och van- vårdade barn.	Fru Sofie Vilkens, f. Thomée.	1858	32	3,828	27,700	7,100
Karlshamns barnhem.	Uppfostran af medellösa, föräldralösa flickor.	—	1879	7	—	7,857	7,357
Enskilda barnhemmet i Sölvesborgs landsförsg.							
Kristianstads län.							
Kristianstads barnhem.	Vård och uppfostran af fattiga föräldralösa fic- kor.	Några stadens da- mer.	1867	12	1,868	38,600	9,600
v. Reiserska stiftelsens barnhem å Lerkesholm i Örskellunga s:n.	—	—	—	6			
Enskilda barnhemmet i Stoby s:n.							

Inrättningens namn.	Inrättningens ändamål m. m.	Stiftare.	Stiftad år.	Antal under- hållna barn 1890.	Under- hålls- kostnad 1890. Kr.	Stiftelsens storlek 1890.	
						Kapital. Kr.	Deraf fastig- hetsvärde. Kr.
Malmöhus län.							
Barnhemmet Græcoska småskolan.	Fattiga och föräldralösa barns vårdande.	Landtbruk. H. C. Græco.	1864	6	697	16,765	5,500
Malin Gyllenkrooks vårdanstalt.	Att fostra värlösa flickor till tjenarinnor.	Frih:an M. Gyllenkrook.	1863	—	—	54,580	10,000
Råby räddningsinstitut.	Att uppfostra vanartiga gossar.	Öfverste kammarjunk. A. G. Gyllenkrook.	1840	—	—	180,000	100,000
Barnhemmet i Oderup.	Uppfostran af fattiga värlösa flickor i Färs härad, tills de blifvit konfirmerade.	Åboerna O. Persson, C. S. Sahlin och N. Nilsson.	1862	16	2,015	Priv. bidr.	—
Kjelltorps barnhem.	Uppfostran och vård åt värlösa barn.	Ett sällskap.	1863	35	8,751	10,000	—
Gåsebäcks barnhem vid Helsingborg.	Uppfostran af fattiga värlösa gossar.	Handl. O. D. Krook.	1871	15	—	167,800	67,800
Pihlstorps institut för vanvårdade barn.	Uppfostringsanstalt för vanvårdade barn.	Landtbruk. G. af Trolle och fröken C. M. af Trolle.	1860	—	—	41,815	33,000
Malmö barnhem.	—	Handl. J. H. Die-dens dödsbo.	1879	—	—	10,000	—
Lunds barnhem.	Uppfostran af fattiga flickbarn.	En syförening i Lund.	1866	12	2,586	25,028	11,500
Arbetareklassens i Lund barnhem.	D:o	Arbetsqvinnor i Lund.	1868	22	—	35,639	15,000
Ystads barnhem.	Vård och uppfostran af fattiga eller föräldralösa barn.	Flera qvinnor.	1872	12	1,830	15,920	—
Fruentimmersföreningens asyl för småbarn, Landskrona.							
Hallands län.							
Barnhemmet på Lyckan i Snöstorps s:n.	Vård och uppfostran af meddellösa barn.	Fröknarna M. C. och H. Kollinius.	1878	25	5,600		

Inrättningens namn.	Inrättningens ändamål m. m.	Stiftare.	Stiftad år.	Antal under- hållna barn 1890.	Under- hålls- kostnad 1890. Kr.	Stiftelsens storlek 1890.	
						Kapital. Kr.	Deraf fastig- hetsvärde. Kr.
Barnhemmet i Halmstad.	Kristlig uppfostran och vård åt fattiga, värn- lösa flickor.	Lektor A. v. Enge- ström.	1884	—	1,926	16,418	12,500
Bångtorpsfondens barn- hem.	—	—	—	13			
Göteborgs och Bohus län.							
Göteborgs barnhus.	Vård och uppfostran åt fattiga barn.	—	1738	32	16,546	270,846	80,000
Frimuraresamhällets i Göteborg barnhus.	Fattiga, värnlösa barns vård och uppfostran (i egna hem eller hos fo- sterföräldrar).	Frimurareorden.	1757	74	6,155	201,989	
Räddningsinstitutet för vilseförda och vanvår- dade barn, Hisingen.	Gossar från Göteborgs stad, hvilka i sedligt hänseende ingifva far- håga.	Major G. Bredberg och grossh. M. W. Rhedin.	1847	20	9,375	177,904	45,000
Barnhemmet å L:a Gårda, Göteborg.	Fattiga flickors uppfo- stran, helst föräldralösa eller från dåliga hem.	Medlemmar af evang. lutherska missions- föreningen.	1867	33	—	37,457	17,500
Räddningshemmet för flickor, Göteborg.	Hel försörjning och upp- fostran åt värnlösa fic- kor från Göteborg.	Fruentimmersföre- ningen för inre missionen.	1850	36	—	79,601	16,667
Gustafsbergs barnhus, Uddevalle.	Barnauppfostran. Vård åt barn 6—16 år, un- derstöd åt fattiga barn från födelsen. Af Kungl. Maj:t utsedd direktion.	Grossh. Knape Hans- son och hans ha- stru K. Hegardt.	1762	28	20,973	450,924	
Simmeröds barnhem.	Uppfostran af fattiga barn (f. n. endast gossar).	Kronolänsm. Sven Bergius.	1859	15	5,638	152,458	47,490
Barnhemmet vid Åby, Mölnadal.	Hel försörjning och under- visning af barn.	—	—	10			

Inrättningens namn.	Inrättningens ändamål m. m.	Stiftare.	Stiftad år.	Antal under- hållna barn 1890.	Under- hålls- kostnad 1890. Kr.	Stiftelsens storlek 1890.	
						Kapital. Kr.	Deraf fastig- hetsvärde. Kr.
Sotenäs barnhem.	Uppfostran af olyckliga flickebarn.	Fru A. Nycander.	—	7	1,017	1,317	
Uddevalla barnhem.	Fattiga flickors uppfostran.						
Hestermanska barnhemmet i Fässbergs s:n.	—	—	—	4			
Gärda barnhem i Örgryte s:n.	—	—	—	4			
Grytingska donationens barnhem i Herrestads s:n.	—	Catharina Petersson.	1857	15			
Elfsborgs län.							
Östads barnhus.	Fattiga barns uppfostran	Kommerserådet N. Sahlgren.	1774	90	9,150	385,800	360,800
Mariastiftelsen, Borås.	Uppfostran och vård åt fattiga barn.	Förening af damer i Borås.	1856	216	968	9,500	
Prins Gustafs förening för vanvårdade och vanar- artiga barns räddning.	Vårdande af vanartiga barn. Utackorderas hos lämpliga personer.	Länets södra hus- hållningssällskap.	1844	34	1,481	64,790	
Drottning Lovisas skydds- förening, Venersborg.	Skydd och vård åt van- artiga barn. Utackorde- ring.	—	1861	23	1,123	29,552	
Kullens barnhem i Lerums socken.							
Skaraborgs län.							
Prins Gustafs förening för vård af värnlösa och vanvårdade barn.	Vård af barn mellan 9 och 16 år.	Flere personer.	1847	9	503	13,355	
Lidköpings barnhem.	Föräldralösa barns vård och uppfostran.	Grefve M. de la Gardie.	1675	34	1,388	6,147	
Lidköpingsräddningshem.	Uppfostringsanstalt för barn, som blifvit för brott sakfälda eller el- jest visat sig vanartiga.	Mamsell A. E. Lid- beck.	1878	—	—	360,916	53,500

Inrättningens namn.	Inrättningens ändamål m. m.	Stiftare.	Stiftad år.	Antal under- hållna barn 1890.	Under- hålls- kostnad 1890. Kr.	Stiftelsens storlek 1890.	
						Kapital. Kr.	Deraf fastig- hetsvärde. Kr.
Enskilda barnhemmet å Karlsborg.	---	---	—	7			
Vermlands län.							
Eva Geijers barnhem.	Föräldralösa eller vanvårdade flickors uppfostran från 6 år tills de kunna försörja sig.	Eva Geijer.	1866	12	1,318	31,000	2,000
Vermländska barnvårdsföreningen, Karlstad.	Uppfostran af vanvårdade och ovårdade barn.	Landshöfding H. F. Oldevig, biskop C. A. Agardh m. fl.	1846	13	696	30,495	
Enskilda barnhemmet i Alsters socken.	---	---	—	11			
Örebro län.							
Arbets- och uppfostringsinrättningen i Örebro.	Uppfostran och vård af fattiga barn från 6 till 16 års ålder.	Kommerserådet K. G. Broms m. fl.	1804	107	7,172	154,482	
Novemberstiftelsen, Örebro.	Fattiga barns uppfostran.	Flere personer.	1796	19	980	15,400	
Småbarnens vänner, Örebro.	Att befrämja smärre fattiga barns sedliga utveckling genom undervisning och omvårdnad (numera i ett barnhem).	Flere personer.	1840	20	3,269	21,713	10,000
Vestmanlands län.							
Barnhemmet i Vesterås.	Vård och uppfostran af fattiga värlösa eller vanvårdade barn.	Flere personer.	1875	9	1,876	19,500	10,000
Barnhemmet i Köping. O. Ahllöfs barnhusfond (Årboga).	Vård och uppfostran af fattiga barn.	Assessor O. Ahllöf.	1740	18	1,682	62,769	7,300

Inrättningens namn.	Inrättningens ändamål m. m.	Stiftare.	Stiftad år.	Antal under- hållna barn 1890.	Under- hålls- kostnad 1890. Kr.	Stiftelsens storlek 1890.	
						Kapital. Kr.	Deraf fastig- hetsvärde. Kr.
Kopparbergs län.							
Leksands barnhem.	Vård åt fattiga barn.	Förening i Leksand.	1885	16	—	4,500	3,000
Hagstedtska arbetsinrättningen, Norrbäcken.	Fattiga barns underhåll.	Handl. P. Hagstedt.	1838	60	3,412	130,633	43,458
Barnhemmet i Falun.	Uppfostran af flickebarn, som sakna nödig föräldravård.	Flere personer.	—	10	1,676	29,436	15,800
Gefleborgs län.							
Valbo barnhem.	Uppfostran af värnlösa barn till gudfruktiga och dugliga medlemmar i samhället.	Flere personer.	1871	7	376	10,013	7,000
Prosten N. G. Walldéns fond (Valbo barnhem)	Hem för minderåriga gossar.	N. G. Walldén.	1877	—	—	3,570	
Valbo barnhem för minderåriga flickor.	—	Lokomotivföraren E. Brodin.	1877	7	549	14,780	
Barnhemmet i Hedesunda	—	Landthandl. N. Hedenström.	1870	7	504	12,159	
Gallénska fonden, Färila socken.	Fattiga barns uppfostran.	Kommerserådet O. Gallén.	1837	50	480	23,200	
D:o Los s:n.	D:o d:o	D:o	1837	—	200	4,000	
F. W. Ärströms fond, Färila s:n.	D:o d:o	F. W. Ärström.	1883	—	—	13,676	
Barnhemsföretaget i Färila.	—	Komminister C. O. Kihlström.	1882	1	26	1,835	
Gefle stads barnhuskassa.	Understöd åt faderlösa barn till 14 års ålder.	—	1777	104	3,559	68,588	5,500
Axel och Lulli Rettigs barnhem, Gefle.	Fattiga och vanvårdade barns uppfostran.	Grossh. R. Rettig.	1873	22	3,952	100,000	47,242
Enskilda barnhemmet, Gefle.	Vanvårdade barns uppfostran till gudsfuktan, goda seder och duglighet.	Flere personer.	1858	22	3,817	57,999	36,999

Inrättningens namn.	Inrättningens ändamål m. m.	Stiftare.	Stiftad år.	Antal under- hållna barn 1890.	Under- hålls- kostnad 1890. Kr.	Stiftelsens storlek 1890.	
						Kapital. Kr.	Deraf fastig- hetsvärde. Kr.
Föreningen till de unges skydd, Gefle.	Skyddshem för unga flic- kor i skolåldern.						
Söderhamns flickebarn- hem.	Kristlig vård och upp- fostran af fattiga, värn- lösa och vanvårdade flickor.	Barnhusföreningen.	1866	—	—	11,200	11,200
Söderhamns gossebarn- hem.	Vård och uppfostran åt medellösa gossar.						
Barnhemmet i Hudiksvall.	Att utackordera fattiga barn.	Flere personer.	1867	—	—	12,807	4,500
Per Trönes donation.	—	Handl. P. Tröne.	1838	8	240	4,000	
Vesternorrlands län.							
Barnhemmet i Hernösand.	—	Understöd af Kapten J. Nybergs fond.	1866	—	900	22,500	
Sundsvalls barnhem.	Vård och uppfostran åt föräldralösa barn.	Flere personer.	—	30	—	46,879	
Jemtlands län.							
Jemtlands läns barnhem.	—	Flere donationer.	—	—	—	16,100	
Barnhemmet i Hellsunds by af Ströms s:n.	—	—	—	4	—		
Norrbottnens län.							
Neder-Kalix barnhem.	Uppfostran af fattiga för- äldralösa barn.	Flere personer.	1865	18	2,119	10,045	5,500

C. Promemoria

angående

fosterbarnsväsendet i Norge och främmande länder.

För att vinna kännedom om huru fosterbarnsväsendet är inom andra europeiska länder anordnad har komitén anhållit att dels, beträffande Norge, genom Kongl. norska statsrådsafdelningen härstädes, dels, i afseende å vissa andra europeiska länder, genom ministern för utrikes ärendena erhålla svar å följande af komitén formulerade frågor:

1) Enligt hvilket *system* är fosterbarnsväsendet ordnad? Interneras fosterbarnen i regel i anstalter eller utackorderas de direkt hos privata fostermödrar?

2) Finnes allmän, för hela riket gällande *lag*, som reglerar fosterbarnsväsendet? Eller finnas författningar, gällande för visst område? Af hvilken myndighet utfärdade? Om så är:

3) Omfattar skyddslagen *alla* barn, som utlemnas till fostring vare sig mot eller utan betalning? Eller hvilka äro de fosterbarn, som undantagas?

4) Till hvilken *åldersgräns* är skyddet utsträckt?

5) Erfordras särskild *koncession* för rätt att emottaga främmande barn till vård?

6) Hvilka *vilkor* äro uppställda för erhållande och meddelande af dylik koncession?

7) *För huru lång tid* meddelas koncessionen? Kan den vid behof återtagas?

8) Hvilka *skyldigheter* äro fostermödrar tillförbundna?

9) Skola föräldrarnas *namn* och *hemort* uppgifvas, då fråga är om oäkta barn? Finnas garantier för fosterlegans ordentliga inbetalande? Äro fostermödrarna berättigade att der fosterlegan icke ordentligt inbetalas återlemna barnen?

10) Äro fostermödrarna underkastade någon *tillsyn*? Af *hvem* och på *hvad sätt* utöivas denna tillsyn?

11) Äro aflönade eller oaflönade *inspektörer* anstälde för att biträda vid inspektionen? Män eller kvinnor eller hufvudsakligen kvinnor?

12) Understödjas myndigheterna uti tillsynen öfver fosterbarnsvården af *enskilda föreningar*? Utdelas *premier* eller annan *uppmuntran* för god fosterbarnsvård?

Hvilka medel att utkräfvat bidrag från tredskande?

13) Hvilka *straffbestämmelser* finnas i allmänhet för varnvård af barn? Hvilka medel i öfrigt att skydda späda barn för vanvård eller försummadt underhåll vare sig af föräldrar eller andra? Kunna barn skiljas från föräldrar, som vanvårda eller misshandla dem?

14) Hvilka åtgärder för lagens efterlefnad?

15) Är fader till utom äktenskap födt barn i särskild lag tillförbunden bidrag till barnets underhåll och kan, om han brister åt underhållet, detsamma af fattigvården eller annan offentlig kassa utbekommas? Finnes i senare fallet regress mot barnafadern?

16) Hvilken erfarenhet har vunnits om senare tiders lagstiftning i ämnet?

Från Norge och Kongl. Maj:ts beskickningar uti ifrågavarande länder har komitén bekommit dels, i några fall, direkta svar å berörda frågor dels, i öfriga fall, en mängd författningar i ämnet, ur hvilka hemtats erforderliga uppgifter vid utarbetande af efterföljande promemoria.

1.

Svar.

Norge.

Enligt hvilket system är fosterbarnsväsendet ordnad? Internernas fosterbarnen i regel i anstalter eller utackorderas de direkt hos privata fostermödrar?

Något allmänt system för vård af fosterbarn är icke fastställt; i regel öfverlätas fosterbarnen (af sina föräldrar eller målsmän eller af vederbörande fattigvårdssamhälle) till privata fostermödrar. Staten har icke upprättat anstalter af ifrågavarande slag, hvaremot den under längre tid har lemnat årliga bidrag till en uppfostringsanstalt för vanartiga barn (»Toftes gave»). Enskilda inrättningar för uppfostran af barn (såsom Waisenhusstiftelser, barnhem, barnasylar, »pleiestiftelser», barnkrubbor m. m.) finnas på många ställen i landet. Så vidt dessa icke äro ställda under offentlig kontroll, saknas för dem statistiska uppgifter. (Jfr arbetet »Norske stiftelser» och norska statskalendern.)

Danmark.

I regeln utackorderas barnen hos privata fostermodrar. Vid sidan häraf finnas många enskilda barnhem o. d. för vård och uppfostran af barn.

Sachsen.

Något särskildt system är icke lagdt till grund för fosterbarnsväsendet. Med *fosterbarn* (Ziehkinder, Pflegekinder) förstås i regeln sådana barn, som, emedan deras föräldrar icke kunna eller vilja uppfostra dem, mot ersättning öfverlåtas till främmande personer för fostran. Barn, som utan ersättning uppfostras af sina far- eller morföräldrar eller andra anförvandter eller främmande personer, betraktas ej som »Ziehkinder». Insättande af barn i vårdanstalter eger blott rum då föräldrarna eller modern äro ekonomiskt oförmögna att underhålla barnet i fråga eller på grund af dålig vandel icke äro egnade att uppfostra det och en passande privat fostervård icke är att finna.

Fostrandet af fattiga barn åligger vederbörande fattigvårdsmyndighet och öfverlåtes antingen åt ärbara familjer eller åt offentliga barnhus.

Baden.

Barn, som skola underhållas på allmän bekostnad, utackorderas såväl i familjer som å inrättningar (barnhus etc.); dock är det förstnämnda slaget af utackordering i betydlig mån öfvervägande. Barn, hvilkas anförvandter hafva skyldighet att draga försorg om dem, men som ej kunna vårdas af dessa, utackorderas i regeln hos familjer eller fostermodrar mot betalning.

En synnerligen omfattande verksamhet för vården af fattiga barn utöfva landets elfva kretsföreningar, (hvilka i allmänhet hafva egenskap af vidsträcktare kommunalföreningar), i det de icke blott på ändamålsenligt sätt utöfva den omsorg om uppfostran och underhåll af de fattiga barnen, hvilken såsom laglig skyldighet åligger dem i egenskap af fattigföreningar i den mening § 5 af

fattigvårdsförordningen (Unterstützungswohnsitzgesetz) in-
nefattar, utan mestadels också *frivilligt* öfvertaga samma
omsorg om de barn, som falla fattigvården i orten (för-
samlingarna) inom kretsföreningens område till last, eller
ock lemna betydande bidrag — mestadels hälften — till
underhållskostnaderna, för att förbättra dessa barns villkor
och möjliggöra en för dem god uppfostran, samt låta
genom sina medlemmar öfvervaka, att barnen på till-
fredsställande sätt erhålla föda och vård.

Holland.

Staten åtager sig icke omsorgen om uppfostran af
barn, undantagandes i de fall, intagande af ett barn i en
af statens uppfostringsanstalter är af domstol ålagdt enligt
bestämmelserna i art. 38 och 39 af Code pénal.

Minderåriga, intagna i en välgörenhetsinrättning, för-
blifva under styrelsens för inrättningen målsmanskap
under den tid de vistas der eller fortfara att tillhöra
inrättningen.

England.

Utackorderas i regel; dock finnes en stor mängd
barnvårdsanstalter, som underhållas genom enskild väl-
görenhet.

Schweitz.

1—3. I Schweitz finnes ingen för hela landet gäl-
lande lag i ämnet; hvarje kanton har sin särskilda lag-
stiftning, hvarom upplysningar lemnats i afseende å Genève
och Wallis. För kantonen Genève hafva nyligen utfärdats
lagar berörande nu ifrågavarande förhållande, nemligen
loi concernant la puissance paternelle den 20 Maj 1891
och loi sur l'enfance abandonnée af den 30 Mars 1892.
Enligt den sistnämnda lagen tar staten under sitt skydd
barn, som äro moraliskt eller fysiskt (matériellement)
öfvergifna (abandonnés). Verksamheten utöfvas af en
centralkommission (commission centrale) bestående af 15
medlemmar, deraf le procureur générale och le directeur

de la police centrale äro sjelfskrifna, samt de öfriga väljas, 7 af le conseil d'état och 6 af le grand Conseil. I Genève utser centralkommissionen till sin hjälp s. k. »comités de quartier». De nödiga utgifterna bestridas dels genom en del af anslag till bekämpande af alkoholismen, dels med bidrag af barnens föräldrar eller målsmän eller de kommuner der barnen äro födda, dels af frivilliga gåfvor och kollekter, dels ock vid behof af ett särskildt anslag å kantonens årliga budget.

Italien.

Vården om värnlösa barn ombesörjes af barnhus (ospize). Dessa foga vanligtvis anstalt om, att barnen blifva mot ersättning utackorderade till fosterföräldrar, och hafva sjelfva endast en mindre afdelning inom barnhuset för att tillgodose de oundgängligaste behöfven.

2.

Norge.

Finnes allmän för hela riket gällande lag, som reglerar fosterbarnsväsendet? Eller finnas författningar, gällande för visst område? Af hvilken myndighet utfärdade?

Nej. Fattiglagarne af den 6 Juni 1863 samt lagarne af den 6 Juli 1892 om barn, hvilkas föräldrar icke ingått äktenskap med hvarandra, och om underhållsbidrag till hustru och äkta barn vidröra ifrågavarande ämne. Den 6 Juni 1896 utfärdades en lag angående behandling af försummade barn, hvarom vidare under N:o 13.

Danmark.

I Danmark finnes en den 1 Mars 1895 utfärdad lag om tillsyn å fosterbarn, gällande för hela riket. I kommuner med mera än 30,000 invånare kan dock sådan tillsyn öfverlätas åt vederbörande helsovårdsnämnd (sund-

hetskommission) så framt justitieministern anser derutinnan gifna bestämmelser (sundhetsvedtægten) innehålla garantier för lika god tillsyn som den lagen föreskrifver.

Finland.

Några allmänt gällande lagbestämmelser angående fosterbarnsväsendet finnas ej i Finland.

Angående vården af fosterbarn i Helsingfors har af Guvernören i Nylands län den 18 Februari 1895 fastställts en af stadsfullmäktige i Helsingfors antagen stadga.

Sachsen.

Fosterbarnsväsendet är icke regleradt genom en för hela landet gällande lag, utan genom lokala bestämmelser. Emellertid äro endast å få orter särskilda bestämmelser i ämnet utfärdade.

Baden.

Genom ett tillägg (§ 98 a) den 14 April 1882 till polisstrafflagen (Polizeistrafesetsbuch) är det medgifvet polismyndighet att utfärda föreskrifter i afseende å vård, som mot betalning egnas fosterbarn under 7 års ålder. Denna paragraf kom att införlifvas med nämnda strafflag, sedan nödvändigheten af en polisuppsigt öfver sådana personer, som för vård emottaga barn i de första lefnadsåren, från flera håll påpekats, icke minst från läkarnes sida. En allmän förordning för hela landet har ännu icke af regeringen utfärdats, dock hafva talrika församlingar i synnerhet de större (i städerna) infört sådana polisföreskrifter för platsen i afsigt att åstadkomma ett lämpligt och fortgående öfvervakande af den vård och behandling, som mot betalning egnas barn under nämnda ålder. På samma sätt hafva å ett och annat område å landet (amtsbezirke) polisföreskrifter för området trädt i verksamhet.

Holland.

En allmän lag af den beskaffenhet, som afses i 2, finnes icke i Holland. Art. 24—28 i lagen af den 14

April 1886, äfvensom Kongl. kungörelsen af den 31 April 1886 och den 20 Juli 1887 innehålla närmare bestämmelser angående intagning af barn i statens uppfostringsanstalter. Reglementena för den inre förvaltningen af dessa anstalter, hvilka äro förlagda i Montford m. fl. ställen, äro af regeringen utfärdade.

England.

Genom en »act for the better protection of Infant Life» (Infant life protection act) af den 25 Juli 1872 och utackorderingsförrordningar (the boarding-out order och the boarding of children in unions order) utfärdade år 1889 af Local government Board, ett statsdepartement, regleras fosterbarnsväsendet i England.

Schweitz.

Se under 1.

Italien.

En allmän lag har ännu icke stiftats, ehuru väl förslag dertill framstälts (den 22 November 1877 aflät inrikesministern proposition derom till deputeradekammaren).

Lagstadgandena i detta ärende återfinnas i statuterna för barmhertighetsverken (opere pie), hvilka hafva till ändamål att bispringa värnlösa barn samt dessutom uti de för provinsråden gällande reglementen. Enligt kommunal- och provinsiallagen af den 10 Februari 1889 äro kommunerna i provinserna skyldiga att anslå medel till utgifternas bestridande.

3.

Omfattar skyddslagen alla barn, som utlemnas till fostering vare sig mot eller utan betalning? Eller hvilka äro de fosterbarn, som undantagas?

Se 2.

Norge.**Danmark.**

Alla fosterbarn intill fyllda 14 år äro underkastade den offentliga tillsyn, som lagen af den 1 Mars 1895 föreskrifver.

Derest vederbörande dertill finna skäl, kan sådan tillsyn jemväl utsträckas till barn upptagna som egna, och till adoptivbarn, som adopterats mot betalning.

Kommunalnämnden (kommunerådet) kan fritaga fosterföräldrar från skyldighet att underkasta sig inspektion, om hänsyn till förvärf befunnits ligga utom bevekelsegrunden för deras upptagande af fosterbarn; likaså kunna från inspektion undantagas barn, som stå under uppsigt af »plejehjemsforeninger» och andra dylika föreningar.

När en kommun, der tillsynen öfver fosterbarnsvården är öfverlåten åt helsovårdsnämnden, utackorderar barn i en annan kommun, gälla icke lagens bestämmelser så framt helsovårdsbestämmelserna (sundhetsvedtægten) för den kommun, som utackorderar, enligt justitieministerns åsigt innehålla betryggande föreskrifter om tillsyn å ifrågasvarande barn (§ 8).

Finland.

Under 2 omförmälda för Helsingfors gällande stadga afser endast barn, som fostras mot ersättning.

Sachsen.

Se 1 och 2.

Baden.

Under 2 omförmälda lagstadgande har endast afseende på sådana barn, som mot betalning lemnas i annans vård.

Holland.

Tillträdet till och underhållet vid de under 2 nämnda anstalter är kostnadsfritt.

England.

3 och 4. »The infant life protection act» afser barn under ett års ålder, dock af dessa icke dem, som vårdas af sina släktingar eller målsmän eller af offentliga barnavårdsanstalter eller af personer, som under fattigvårdsstyrelsernas kontroll sysselsätta sig med uppfödande af späda barn.

Utackorderingsförfordningarna af år 1889 innehålla detaljerade bestämmelser angående utackordering af till fattigvården hörande barn (orphan and deserted children) i hem inom eller utom den kommun dit barnen höra och afse endast barn, som utackorderas mot betalning. I förordningen angående utackordering inom kommunen finnes ingen åldersgräns angifven, men i förordningen angående utackordering af sådana barn utom kommunens område är föreskrifvet, att intet barn får första gången sålunda utackorderas vid tidigare ålder än två år eller vid senare ålder än 10 år, derest icke i senare fallet det skulle ske i ett hem der redan förut fanns en yngre bror eller syster till barnet.

Schweitz.

Se 1.

Italien.

Uti lagen af den 17 Juli 1890 angående allmänna välgörenhetsinrättningar finnes ett stadgande af följande innehåll:

Art. 8. »Välgörenhetsföreningen skall befordra det, som i administrativt och judiciellt hänseende erfordras för vård och skydd åt värnlösa och minderåriga samt fader- och moderlösa barn äfvensom åt blinda, och provisoriskt åtaga sig deras vård i trängande fall.»

Det skydd, som statuterna rörande »opere pie» och provinsiallagarne lemna, sträcker sig äfven till barn, som äro lemnade till utackordering utom anstalten.

Privatpersoner, som emottaga värnlösa barn till inackordering uppbära en månatlig ersättning, som är olika för de olika provinserna i förhållande till barnens ålder, och är naturligtvis större i de första åren. Men i några fall erhålles uppfostran gratis, när barnet adopteras af fosterföräldrarna.

4.

Danmark.

Till hvilken åldersgräns är skyddet utsträckt?

Intill fyllda 14 år.

Finland.

Stadgan af den 18 Februari 1895 för Helsingfors afser endast barn under 8 år.

Sachsen.

I regel upphör det offentliga skyddet med utgången af barnets skolpligtiga ålder, d. v. s. vid fyllda 14 år. Genom ett för Leipzigs amtmanskaps område gällande reglemente meddelas bestämmelser om skydd för fosterbarn under 7 års ålder.

Baden.

Den i lagen föreskrifna uppsigten öfver fosterbarn fortgår tills barnet fyllt sitt sjunde år.

Holland.

Tiden för vistelsen vid de under 1 omförmälda anstalter kan utsträckas ända tills dess barnet fyllt 18 år. Den domstol, som beslutat barnets intagning i anstalten, kan alltid bestämma öfver dess lösgifvande derifrån.

England.

Se 3.

Schweitz.

18 år i kantonen Genève och 16 år i Wallis.

Italien.

Omvårdnaden sträcker sig vanligen ända till den värnlöses myndighetsålder (21 år).

5.

Norge.

Nej!

Danmark.

Ingen får mot betalning mottaga eller hafva något barn under 14 år hos sig som fosterbarn, utan att för hvarje särskildt sådant barn hafva fått tillstånd af kommunalnämnden («kommuneraadet»).

Erfordras särskild koncession för rätt att emottaga främmande barn till vård?

Finland.

Enligt ofvannämnda för Helsingfors gällande stadga erfordras ej koncession, utan endast anmälan hos helsovårdsnämndens byrå inom tre dygn efter barnets mottagande, dervid skall uppgifvas vårdarinnans och föräldrarnas namn, stånd och hemvist, barnets namn, ålder och födelseort samt ersättningens belopp och betalningsterminerna. Öfver anmälan utfärdas bevis, åtföljdt af kortfattad anvisning om barns skötsel och vård.

Sachsen.

I de flesta reglementen i ämnet är föreskrifvet, att särskildt tillstånd erfordras för mottagande af fosterbarn eller åtminstone omedelbar anmälan efteråt om mottagandet. I regel gifves sådant tillstånd endast otadliga och sunda fostermödrar i sunda bostäder, för högst 2 (i Chemnitz och Zwickau högst 3) barn samtidigt på obestämd tid; i hvarje fall kan tillståndet återkallas.

Fostermödrarna äro i Chemnitz och Zwickau äfvensom inom Leipzigs amtmanskaps område skyldiga att inom 24 timmar efter barnets mottagande göra anmälan derom hos polismyndigheten i orten för erhållande af tillstånd; ombytes bostad eller dör barnet, skall anmälan derom jemväl göras inom 24 timmar derefter.

Baden.

Medelst de för den under 2 oförmälda lags efterlefnad särskildt föreskrifna stadganden (förordningar, polisföreskrifter för visst område eller ort) kan icke blottskyldigheten att, der sådan inackordering skett, hos vederbörande polismyndighet anmäla emottagandet af barn för inackordering emot betalning, utan äfven en anhållan på förhand om tillstånd af nämnda myndighet att mot betalning få i sin vård emottaga barn, särskildt föreskrifvas. I de gällande polisförordningarna för områden och orter är dels den första dels den andra bestämmelsen meddelad.

Holland.

Nej.

England.

5.—7. Härom stadgar »the infant life protection act» att det är förbjudet att längre tid än 24 timmar behålla eller mottaga mer än ett barn eller i fråga om tvillingar mer än två barn under ett års ålder för att mot ersättning uppföda detsamma, skildt från dess föräldrar, med mindre än att den bostad, personen innehar, blifvit vederbörligen inregistrerad; samt att lokalmyndigheterna skola upplägga register, hvori införas namnen å de personer, som önska befatta sig med uppfödande af främmande barn, äfvensom adresserna å de hus de bebo Inregistreringen, hvilken först eger rum sedan lokalmyndigheterna gjort sig förvissade om att bostaden lämpar sig för det afsedda ändamålet och att sökanden sjelf är känd för hederlig karakter och eger insigt i barnavård, gäller för ett år i sender och är afgiftsfri. Ingen får utan sådan inregistrering mottaga eller hos sig behålla främmande barn.

Enligt utackorderingsförrordningarna af år 1889 gällande för utackordering inom och utom kommunen tillkommer fattigvårdsstyrelserna (the boards of guardians) att besörja denna angelägenhet. Fattigvårdsstyrelse eger rätt utackordera barn äfven inom annan kommun, om af the Local government Board gillad uppgörelse i ämnet träffats med den kommunens utackorderingskomité (boarding-out committée). Barn får icke utackorderas hos person, som åtnjuter eller inom ett år förut åtnjutit understöd af fattigvården, och om, sedan barnet blifvit utackorderadt, fostraren (the foster-parent) erhåller fattigunderstöd, tages barnet ifrån honom. Utackordering får icke ske, innan läkaren för den kommun, barnet tillhör, gifvit intyg om dess helsa. Med fostraren (the foster-parent) uppgör fattigvårdsstyrelsen i den kommun, barnet tillhör, skriftligt kontrakt enligt fastställt formulär, deri denne mot erhållande af viss fosterlön pr vecka (för föda, bostad och vård högst 4 sh.) förbinder sig att fostra barnet såsom sitt eget och i öfrigt att noga iakttaga de skyldigheter, som närmare omförmälas under N:o 8. Ej mer än två barn utackorderas af fattigvårdsstyrelse i samma hem samtidigt, undantagandes syskon; ej mer än ett barn i ett hem, der redan ett barn

är af annan än fattigvårdsstyrelsen utackorderadt. Hemmet får icke vara beläget längre än fem mil från någon af medlemmarna i den s. k. boarding-out committée, hvarom mer under N:o 8. Hemmet skall jemväl vara beläget inom två mil från skola. Fattigvårdsstyrelsen kan när som helst efter en vecka, sedan utackorderingsstyrelsen derom underrättats, taga barnet från dess fostrare.

Schweitz.

Enligt ett för kantonen Genève den 21 Januari 1893 utfärdadt »reglement d'exécution concernant la loi sur l'enfance abandonnée» fordras särskildt tillstånd af commission centrale att mottaga fosterbarn.

6.

Danmark.

Hvilka villkor äro uppställda för erhållande och meddelande af koncession?

Innan koncession meddelas, inhemtar kommunalnämnden inspektörernas (»tillsynets») utlåtande. Personer, som njuta understöd af den offentliga fattigvården, tillåtas icke mottaga fosterbarn.

Sachsen.

Se 5.

Baden.

Der ett utverkande af tillstånd att till vård mottaga fosterbarn är föreskrifvet, meddelas detta endast, om enligt vederbörande polismyndighets åsigt den sökande eger erforderlig tillförlitlighet och omständigheterna gifva anledning antaga, att han kan nöjaktigt sörja för barnens kroppsliga förplägning samt på desamma utöfva en gynsam uppfostrande inverkan.

Holland.

Bestämmelser härom saknas.

England.

Se 5.

Schweitz.

6 och 7. Innan koncession meddelas, förskaffar sig kommissionen noggranna underrättelser om fosterföräldrarnas lämplighet. Kontrakt upprättas, som dock ej anses bindande förr än efter en eller två månader. Fosterlönen bestämmes olika efter olika förhållanden, betalas månadsvis; kläder, läkarevård och medicin betalas af central-kommissionen.

Italien.

Barnens utlemnande till utackordering eger rum under följande vilkor: att fosterföräldrarna äro af oförvilig moral, att barnen vårdas väl, att de, å vissa tider eller när så påfordras, inställas vid de uppvisningar, som bestämmas af barnhusens direktioner.

Hvad föräldrarnes skyldigheter beträffar hänvisas till svaret under N:o 15.

7.**Danmark.**

Koncessionen kan när som helst återtagas.

För huru lång tid meddelas koncessionen? Kan den vid behof återtagas?

Sachsen.

Se 5.

Baden.

Koncession meddelas på obestämd tid antingen i allmänhet eller blott för ett visst barn; i senare händelsen förfaller den, så snart barnet fyllt sitt sjunde år. Likasom det öfverlemnas åt vederbörande myndighets samvetsgranna bedömande att besluta om tillståndet bör meddelas, så tillkommer det också densamma att bestämma öfver den eventuella återkallelsen af ett sådant tillstånd.

Holland.

Nej.

England.

Se 5.

Schweitz.

Se 6.

8.

Norge.

Endast sådana, som genom kontrakt dem åläggas.

*Hvilka skyldigheter äro
fostermödrar tillfö bundna?*

Danmark.

Den, som fostrar barn, är skyldig anmäla till kommunalnämnden, när barnet dör eller fosterbarnsförhållandet af andra grunder upphör; likaså när barnets fostrare aflyttar till annan kommun.

Den, som mottar barn till fostran, får vid koncessionens meddelande upplysning om hvem som har att öfva tillsyn (inspektion) öfver barnet. Fostraren är skyldig anmäla sig hos denna person, lemna denne fritt tillträde

till hemmet och underrätta honom om hvarje förändring af fosterföräldrarnas bostad äfvensom om fosterbarnsförhållandets upphörande.

Finland.

Att, hvad Helsingfors beträffar, inom tre dygn efter mottagande af fosterbarn göra anmälan derom å helsovårdsnämndens byrå, äfvensom inom samma tid derstädes anmäla, när ombyte af bostad sker eller fosterbarn dör eller vården eljest upphör.

Sachsen.

Se 5.

Baden.

I allmänhet åläggas föräldrarna inga särskilda förpligtelser, men för en och annan krets eller ort föreskrifva dock polisförfattningarna, att fosterföräldrarna måste hos polismyndigheten utan uppskof anmäla ombyte af bostad, afflyttning från orten äfvensom andra förändrade förhållanden såsom om barnet fräntagits dem eller dött, äfvensom att de i sjukdomsfall måste tillkalla legitimerad läkare.

Holland.

Lagstiftning härom saknas i Holland.

England.

Enligt »the infant life protection act» är fostraren skyldig att i en särskild bok notera namn och ålder på hvarje barn, som kommer under dess vård; dagen då barnet mottages och af hvilka samt då det återtages och af hvilka. Befinnes fostraren hafva groft vårdslösat barnet eller har bostaden blifvit olämplig, afföres personen ur registret. Dör barnet, skall anmälan härom ske inom 24 timmar derefter.

Enligt utackorderingsförordningarna är fostraren jemlikt kontraktet tillförbunden att väl föda, vårda och kläda barnet, hålla det till skola och kyrka, anmäla dess sjuk-

dom hos fattigvårdsstyrelsen och utackorderingskomitén, medgifva besök och inspektion i hemmet af fattigvårdsysslomannen och distriktsläkaren, medlem af utackorderingskomitén eller af fattigvårdsstyrelsen eller person befullmäktigad af denna eller af the Local government Board samt att återlemna barnet till den person, som innehar fullmakt af fattigvårdsstyrelsen eller utackorderingskomitén.

Schweitz.

Att genast vända sig till läkare, om barnet insjuknar och derom underrätta centralkommissionen; att mottaga besök af kommissionens medlemmar och inspektörer m. fl.

9.

Norge.

Skola föräldrarnas namn och hemort uppgifvas, då frågan är om oäkta barn? Finnas garantier för fosterlegans ordentliga inbetalande? Äro fostermödrarna berättigade att der fosterlegan icke ordentligt inbetalas återlemna barnen?

Första frågan: ja vid dopet, för presten. *Andra frågan.* Inga andra än de som beredas genom lagarne af den 6 Juni 1863 och 6 Juli 1892. *Tredje frågan.* Det beror på den träffade öfverenskommelsen med barnets föräldrar eller målsman och om dessa hafva förmåga att försörja barnet; i motsatt fall får man vända sig till fattigvården.

Danmark.

Se svaret under 15.

Finland.

Se svaret under 5.

Sachsen.

Vid anmälan skall dopsedel för barnet företes eller uppgift lemnas om föräldrarnas vistelseort (Chemnitz) eller skall fostermodern förelägga bevis om barnets ålder och härkomst samt föräldrarnas förhållanden, jemväl om barnet är oäkta (Zwickau).

Enligt den i Sachsen gällande civillagen (Bürgerliches Gesetzbuch) af 1863, antaga oäkta barn sin moders namn, och har barnfadern blott att till underhåll af det oäkta barnet intill detsamma fyllt 14 år lemna ett efter moderns förmögenhetsförhållanden lämpadt bidrag; rättgång mot barnfadern kan därför i regeln icke väckas af fostermodern.

För ordentligt erläggande af fosterlönen har fostermodern, såvidt sådant är nödigt och möjligt, att sjelf skaffa sig garantier.

I särskilda fall, t. ex. då föräldrarna eller barnets moder uraktlåter sin betalningspligt och barnets fader sin bidragsskyldighet samt fostermodern för den skull öfverlemnar barnet till fattigvården, kan fattigvårdspolisen inskrida.

Baden.

Det är icke föreskrifvet att namn och hemort skola, i fråga om oäkta barn, uppgifvas, men naturligtvis måste fosterföräldrarna anmäla barnet hos polisen i enlighet med gällande bestämmelser för polisanmälningsväsendet (mantals- och kyrkoskrifningen), för så vidt skyldighet dertill, på grund af ortens eller områdets polisföreskrifter, förefinnes (förordningen af den 8 Maj 1883 angående polisanmälningsväsendet § 7).

För möjligheten att om fosterlegan icke ordentligt betalas kräva dem, som skola erlægga densamma, är sörjdt genom § 361 mom. 10 i rikets strafflag.

Enligt denna straffas med fängelse hvar och en som, ehuru han är i tillfälle att försörja dem, som han är pliktig att underhålla, trots anmaning af vederbörlig myndighet, likväl undandrager sig försörjningspligten derhän, att genom vederbörandes förmedling främmande hjälp måste tagas i anspråk (lagen af den 12 Mars 1894).

Skulle underhållskostnaderna icke betalas, så ega fosterföräldrarna, i enlighet med bestämmelserna i den borgerliga lagen, befogenhet, antingen att anställa rättgång för att få det ömsesidiga aftalet uppfyllt d. v. s. den öfverenskomma inackorderingssumman erlagd, eller upplösa aftalet och återlemna barnet åt den underhållsskyldige.

För ingendera vägen till målet eller finnes ingen underhållsskyldig eller är denne icke i stånd att sörja för barnet, så föreligger ett fall af behof af offentligt understöd, och kunna i sådan händelse fosterföräldrarna öfverlemna barnet åt vederbörande fattigvårdsstyrelse, som har att sörja för detsamma.

Holland.

Lagstiftning härom saknas i Holland.

Schweitz.

Allt efterforskande efter fadern till ett oäkta barn förbjudet.

10.

Norge.

Äro fostermödrarna underkastade någon tillsyn? Af hvem och på hvad sätt utöfvas denna tillsyn?

Icke af andra offentliga funktionärer än af fattigvårdens.

Danmark.

Tillsynen öfver fosterbarnen utöfvas i hvarje kommun af en eller flere dertill egnade män eller qvinnor, som kommunalnämnden kan dertill förmå.

Inspektören skall esomoftast tillse fosterbarnet i hemmet. Är vården icke tillfredsställande och inträder efter uppmaning ingen förbättring, anmäles förhållandet för kommunalnämnden, som då låter företaga erforderlig undersökning, dervid polis får tillkallas.

Inspektörerna (»tillsynet») afge årsberättelse (enligt af justitieministern fastställt formulär) öfver sin verksamhet till kommunalnämnden, som insänder dessa berättelser till »Overövrigheden».

Finland.

Enligt den under 2 omförmälda stadga för Helsingfors utöfvas tillsynen der närmast, under hälsovårdsnämndens inseende, af förste stadsläkaren med biträde af personer, som för antydda ändamål ställas till hans föfogande. Förste stadsläkaren bör dagligen vid besök å hälsovårdsnämndens byrå taga kännedom om dit inkomna anmälningar. Hälsovårdsnämnden vidtager för öfrigt inom dess befogenhet liggande åtgärder för att skydda fosterbarnen mot vanvård, smitta och dylikt.

Sachsen.

Uppsigten öfver fosterbarnsväsendet handhafves i allmänhet af den offentliga fattigvårdens organ och med biträde af medlemmar af fruntimmersföreningar. I Chemnitz och Zwickau utöfvas tillsynen af och sker anmälan hos polismyndigheten med biträde af fattigläkaren och särskildt anmodade personer. Inom kretsen Mosbach är vården och uppfostran af fattiga barn en kretsens gemensamma angelägenhet, som enligt närmare bestämmelser handhafvas af ett särskildt utskott af 14 personer.

Baden.

Uppsigt öfver fosterföräldrarne (fostermödrarna) utöfvas dels genom vederbörande polismyndighet i orten, dels genom medlemmar af fattigvårdsföreningarna, och sker densamma hufvudsakligen genom periodisk tillsyn å barnen.

Holland.

Nej.

England.

10—12. Enligt utackorderingsförrordningarna utfövas under inseende af the Local government Board och dess inspektörer tillsynen öfver de barn, dessa förrordningar afse, af kommunernas fattigvårdsstyrelser. Fattigvårdsstyrelsen (the Guardians) kan, med tillstånd af the Local government, träffa uppgörelse (»enter into arrangements with») med en utackorderingskomité (boarding-out committee) som har till ändamål att uppsöka och öfvervaka hem för fattiga barn (orphan and deserted children), tillhörande kommunen. Komitén skall bestå af tre eller flera ledamöter, som godkänts af »the Local government Board». Minst hvar sjette vecka skall hvarje utackorderadt barn inspekteras af en medlem af utackorderingskomitén, hvilken hvarje kvartal inger rapport om inspektionerna till fattigvårdsstyrelsen, som hvarje halfår afger berättelse derom till »the Local government Board». Skolornas föreståndare skola kvartalsvis lemna fattigvårdsstyrelsen uppgift om uppförandet hos de utackorderade barn, som besöka skolorna. Likaså skall distriktsläkaren en gång i kvartalet mot bestämd ersättning besöka hvarje utackorderadt barn och till fattigvårdsstyrelsen inge berättelse härom enligt formulär.

Schweitz.

Se 1.

Italien.

Barnhusens direktioner i förening med kommunerna hafva vanligtvis organiserat ett tillsyningsssystem, antingen med tillhjälp af pastorerna och barnmorskorna eller medelst besök aflagda med vissa mellanrum dels af distriktsläkarne, dels af medlemmar af välgörenhetsföreningar med särskildt uppdrag i detta afseende, hvilka, när afgiften för inackorderingen bör betalas, öfvertyga sig om, huruvida de åt dem anförtrödda barnen äro väl vårdade. I

några kommuner utöfvas uppsigten till och med genom de kungliga karabiniererna.

11.

Danmark.

*Äro aflönade eller oaflö-
nade inspektörer anställda
för att biträda vid inspek-
tionen? Män eller kvinnor el-
ler hufvudsakligen kvinnor?*

Se 10.

Finland.

Se 10.

Sachsen.

Se 10.

Baden.

Polisen betjenar sig endast af aflönade personer för tillsynen af fosterbarn, men fattigvårdsföreningarna använda deremot också personer, hvilka såsom en hederssak vilja åtaga sig denna tillsyn. Hufvudsakligen är det då män, som anlitas, såvida icke en samverkan med fruntimmersföreningarna i landet eger rum. En sådan samverkan har befunnits mycket ändamålsenlig, och kommer nog derföre att i framtiden ännu mer anlitas.

Holland.

Nej.

England.

Se 10.

Schweitz.

Se 1.

Italien.

Genom särskildt cirkulär af den 5 November 1887 föreskref ministern för inrikes ärendena, att sundhetsinspektören i hvarje kommun skall periodiskt hvarje fjortonde dag eller åtminstone hvarje månad besöka alla värnlösa barn, som äro utackorderade i samma kommun, för att tillse, huruvida någon ibland dem är besmittad med syfilis eller någon annan smittosam sjukdom, och genom lämpliga åtgärder förhindra sjukdomens spridning.

12.

Sachsen.

Se 10.

Baden.

Beträffande myndigheternas understödjande i tillsynen öfver fosterbarnen genom fruntimmersföreningarna hänvisas till N:o 11.

Dessa privata fruntimmersföreningar, som äro organiserade till ett förbund öfver hela landet, stå under H. K. H. Storhertiginnans beskydd.

Premier eller uppmuntrande belöningar för god barnavård utdelas icke.

För erhållande af bidrag från de motsträfvige tillämpas hufvudsakligen den under N:o 9 omnämnda bestämmelsen i strafflagsväg.

Holland.

Nej.

Understöddjas myndigheterna uti tillsynen öfver fosterbarnsvården af enskilda föreningar? Utdelas premier eller annan uppmuntran för god fosterbarnsvård?

Hvilka medel att utkräfvast bidrag från tredskande?

England.

Se 10.

Schweitz.

Af skolor och enskilda välgörenhetsinrättningar.

13.

Norge.

Hvilka straffbestämmelser finnas i allmänhet för vanvård af barn? Hvilka medel i öfrigt att skydda späda barn för vanvård eller försummadt underhåll vare sig af föräldrar eller andra? Kunna barn skiljas från föräldrar, som vanvårda eller misshandla dem?

Lagen af den 3 Juni 1874 angående förändringar i lagen af den 20 Augusti 1842 beträffande förbrytelser innehåller i kap. 15 § 18 straffbestämmelser för vanvård af barn.

Den gällande lagstiftningen ger det allmänna en vidsträckt befogenhet att, der sådant påfordras, till och med mot föräldrarnas vilja taga vanartiga och vanvårdade barn från deras hem och insätta dem i uppfostringsanstalter eller utackordera dem hos främmande familjer.

Domstolarna kunna efter fattigvårdsstyrelsens hörande besluta att barn mellan 10 och 15 år, i stället för att straffas med fängelse eller ris, skola insättas i uppfostringsanstalt. Enligt skollagarna kan, »när något barns föräldrar eller andra, som hafva barnet till uppfostran, befinnas vara så likgiltiga, oordentliga eller lastbara, eller det är fara för att barnet blir försummadt eller vanvårdadt», skolstyrelsen fordra att fattigvårdsstyrelsen ombestyr, att barnet erhåller uppfostran och undervisning i enlighet med den på orten gällande skollag.

Vidast gående är den myndighet, som, enligt fattigvårdslagarna § 7, tillkommer fattigvårdsstyrelsen, i det den kan, der den finner att barn behandlas fysiskt eller psykiskt »oförsvarligt», öfvertaga omsorgen om dem mot ersättning af vederbörande för det hela eller för en del. Lagen afser närmast den materiella försörjningspligten. I de flesta fall omhändertar fattigvården emellertid allenast sådana barn, som äro i behof af fattigunderstöd och säl-

lan begagnar sig fattigvårdsstyrelsen af sin rätt att taga barn från deras dåliga hem; icke heller begagnar sig skolstyrelsen ofta af sin ofvan berörda rätt, ty kostnaderna afhålla den.

Denna ordning ansågs icke tillfredsställande, hvarför förslag till lag angående sedligt förkomna och vanvårdade barns behandling år 1892 utarbetats. Förslaget innehöll bland annat att i hvarje kommun skall insättas ett s. k. »Værgeråd», som kan besluta att barn som icke fyllt 16 år utackorderas i en pålitlig och hederlig familj eller insättas i barnhem eller liknande inrättning, hvars reglemente af Kongl. Maj:t faststälts, eller i ett skolhem, så framt barnet begått någon straffbar, om sedligt förderf vittnande handling eller på grund af föräldrars eller uppfostrares lastfullhet eller försumlighet befinnes vanvårdadt, misshandladt eller sedligt förkommet eller fara är att det så skall blifva och varning icke anses hjälpa, eller på grund af eget dåligt uppförande, mot hvilket hemmet och skolan intet förmå, synes dömdt till sedlig undergång. I enlighet med berörda förslag utfärdades den 6 Juni 1896 »Lov om behandling af försömte Börn».

Sachsen.

Särskilda straffbestämmelser för vanvård af barn gifvas ej. Såvidt ej den allmänna strafflagen, t. ex. vid kroppsskada, vid uppmaning eller utsändande af barn till bettling, stöld och dylikt, kommer till användning, äro vid föräldrarnas försummelse mot deras barn polismyndigheterna befogade att vid behof taga barnet från föräldrarna och öfverlemna detsamma i annan privat vård eller till offentlig fattigvårdsanstalt.

Baden.

Utom den under n:r 9 omnämnda straffbestämmelsen kan äfven den 98 paragrafen i badensiska strafflagen för polisväsendet härvid tillämpas, enligt hvilken den, som på ett allmän förargelse uppväckande sätt misshandlar honom tillhörande eller anförtrödda barn etc. etc. eller på nämnda sätt vårdslöst lemna dem vind för våg med afseende på

tillsyn, skydd, kläder, föda och läkarehjelp, straffas med böter till 150 mark eller fängelse.

Vidare stadgas i Kongl. Förordningen af den 4 Maj 1886 beträffande statens försorg om uppfostran af unga personer, som lemnade åt sig sjelfva råkat på afvägar att unga personer, som ännu icke fyllt sexton år kunna intagas i lämplig privat uppfostringsanstalt eller korrek-tionsanstalt eller i en lämplig familj, när på grund af sedligt förfall utslag härom blifvit vid domstol afkun-nadt, uti följande fall:

när deras sedliga väl genom missbrukande af upp-fostringsrätten eller genom grof vårdslöshet från för-äldrars eller eljest från målsmäns sida äfventyras, eller om deras föräldrars eller andra målsmäns uppfostrings-kraft samt skolans tuktmedel i sin mån visa sig otill-räckliga att förekomma verkligt sedeförderf hos barnen.

Holland.

Holländska lagstiftningen saknar straffbestämmelser för vanvård af barn. Dock innehåller vissa art. i Code pénal bestämmelser i barnens intresse.

Barnen kunna skiljas från sina föräldrar endast i händelse de senare sakfäلتs för delaktighet i en förbry-telse af en minderårig stäld under deras målsmanskap, eller för förbrytelse begången mot en minderårig, stäld under deras målsmanskap, eller för att hafva öfvergifvit sina barn, lemnande dem i armod, eller beröfvat dem den personliga friheten eller för misshandel mot dem m. m.

England.

En särskild lag af den 17 Augusti 1894 («the pre-vention of cruelty to children act») innehåller straffbe-stämmelser för grymhet mot barn. Enligt denna och en annan lag af den 26 Mars 1891 (the custody of children act) kan domstol besluta att barn, som vanvårdas eller öfvergifvas och försummas af sina föräldrar skola tagas ifrån dem för att erhålla nödig omvårdnad och uppfostran.

Schweitz.

Enligt en för kantonen Genève den 20 Maj 1891 utfärdad lag: »loi concernant la puissance paternelle» fråntages målsmanskapet öfver barnen fader och moder, om de dömas till straff jemlikt art. 213 och 214 i Code pénal, och om de dömas andra resan för brott mot sina barn; detsamma kan jemväl inträffa om fader och moder dömas jemlikt vissa andra artiklar af Code pénal, om de intagas å korrektionshus och dylik inrättning, om de utan att fällas till straff, genom dryckenskap, lösdrifveri, dåligt och skandalöst uppförande och dylikt, äfventyra barnens helsa, säkerhet eller moral, eller på groft sätt försumma sina föräldrapligter. Om det är fadern som beröfvas »la puissance paternelle», öfverlåter domstolen densamma åt modern; är hon död eller beröfvas denna myndighet jemväl henne, utser domstolen förmyndare (tuteur) för barnen.

Italien.

Vissa fall af ansvarsskyldighet äro reglementerade genom de allmänna bestämmelserna uti strafflagen och civillagen.

Det korrektiv, som användes emot uppfostrarne i de fall, då dessa öfverträda sin pligt, är alltid det att taga barnet ifrån dem.

14.**Norge.**

Hvilka åtgärder för lagens efterlevnad?

Skolväsendets och fattigvårdens funktionärer utöfva den erforderliga speciella tillsynen.

Danmark.

Öfverträdelser af föreskrifterna i lagen af den 1 Mars 1895 straffas med böter intill 100 kronor och behandlas såsom polissaker.

Finland.

Enligt stadgan för Helsingfors belägges uraktlåten anmälan med böter från 5 till 25 mark.

Sachsen.

Bötesstraff.

Baden.

Här hänvisas till bestämmelserna i lagen af den 4 Maj 1886 och förordningen angående dess trädande i kraft af den 27 November samma år.

Holland.

Åtal anställes i detta fall.

England.

Öfverträdelse af bestämmelserna i »the infant life protection act» straffas med fängelse eller böter.

15.

Norge.

Är fader till utom äktenskapet födt barn i särskild lag tillförbunden bidrag till barnets underhåll och kan, om han brister åt underhållet, detsamma af fattigvården eller annan offentlig kassa utbekommas? Finnes i senare fallet regress mot barnafadern?

Fader kan enligt lagen af den 6 Juli 1892 om oäkta barn åläggas bidraga till barnets underhåll. Fattigvården har i hvarje fall den principiella försörjningspligten, men kan utsöka hos barnfadern det bidrag, som honom ålagts.

Danmark.

Fadern till ett utom äktenskapet födt barn är förpligtad bidraga till barnets underhåll. Bidragets storlek

och varaktighet bestämmes af domstol. Enligt särskild lag af den 12 April 1892 kan denna förpligtelse utsträckas tills barnet fyllt 18 år, derest det efter 14 års ålder är i behof af bidrag. Om det bestämda underhållsbidraget icke utbetalas i rätt tid, kan modern genom att vända sig till vederbörande polismyndighet fordra bidragets utbetalande af det allmänna dock endast för sista året (§ 4 i nämnda lag). Polismyndigheten kräver fadern på bidraget genom den kommun der han uppehåller sig; vinnes ej något dermed eller är hans uppehållsort okänd, är den kommun der modern vistas, skyldig att utan uppskof förskottsvis betala bidraget (dock icke öfverskridande ett visst normalbelopp), utan att detta anses såsom ett henne lemnadt fattigunderstöd; ankommande det på faderns försörjningskommun att fordra att han genom fängelse skall aftjena bidraget, hvarom särskild författning gäller.

Sachsen.

Se 9.

Baden.

Med afseende på skyldigheten att försörja utom äktenskapet födt barn eller skyldighet för barnafadern att underhålla detsamma, innehåller lagen af den 21 Februari 1851 bestämmelser. Enligt 2 och 3 paragraferna af denna lag åligger försörjningen af ett oäkta barn, som fadern icke vill erkänna, dess moder, och ifall hon är oförmögen dertill den man, som häfdat henne under tiden från den trehundra till den etthundra åttionde dagen före barnets födelse.

Barnafadren är skyldig att nödtorftigt underhålla barnet, tills detsamma fyllt fjorton år.

Barnafaderns uppfostringsbidrag får icke utgå med lägre belopp än tjugu kreutzer (= 57 Pfennig) och icke sättas högre än 1 gulden (= 1 Mark 71 Pfennig) i veckan, allt efter dennes och moderns stånds-, förvärfvs- och förmögenhetsvillkor.

Har fattigvården sörjt för ett barns underhåll har den dock regressrätt mot fadern i den mån han är skyldig försörja barnet.

Holland.

1:o) Fadern till oäkta barn, som af honom erkänts, är enligt lag förpligtad att bidraga till barnets underhåll.

2:o) Den allmänna fattigvården är förbunden att understödja ett barn i det fall hvarom här är fråga, då fadern är oförmögen dertill och barnet ej underhålles af den enskilda barmhertigheten.

3:o) Rättegång anställes mot en tredskande fader enligt lag af den 28 Juni 1854 ändrad genom lagar af den 1 Juni 1870 och 15 April 1886.

England.

I England finnes en omfattande lagstiftning till skydd för oäkta barn («the bastardy Laws»), hvilken gifver modern rätt att inom viss tid efter barnets födelse instämma fadern för domstol för erhållande af bidrag till barnets underhåll och uppfostran; faller ett sådant barn fattigvården till last, har denna rättighet att vända sig mot barnafadern för utfående af underhållsbidrag.

Italien.

Enligt italienska civillagen hafva föräldrarna skyldighet att bidraga till underhållet af sådana barn, som blifvit födda utom äktenskapet, endast i det fall, att barnen blifvit erkända af föräldrarna i den form, som i samma lag föreskrifves.

Barn erhålla understöd af allmänna medel endast i det fall att de äro födda utom det lagliga äktenskapet och icke blifvit erkända.

Barnhusens direktioner hafva sålunda intet juridiskt samband med de naturliga föräldrarna och ännu mindre hafva de främmande uppfostrarne ett sådant samband.

16.

Danmark.

Hvilken erfaring har vunnits om senare tidens lagstiftning i ämnet?

I Danmark fanns före den 1 Mars 1895 en annan lag i ämnet af den 20 April 1888, af hufvudsakligen samma innehåll som den nya lagen.

Vid behandling i danska riksdagen af förslaget till den nya lagen erkändes, att den gamla, hvilken icke gälde längre än till den 1 April 1895, på många ställen verkat till nytta och att det skulle vara till obotlig skada om den icke ersattes af en ny.

Baden.

De här ofvan framställda lagstadgandena hafva i allmänhet hittills befunnits fullt ändamålsenliga, så att en förändring i desamma åtminstone för närvarande icke är påtänkt. I stället för föreskrifterna i landslagen angående föräldrars underhållsskyldighet, komma i och med införandet af den borgerliga tyska rikslagen, hvilken nu nalkas sin fullbordan, dess bestämmelser att inträda.
